I. M. ŞTEFAN
VIAŢA ÎNCEPE LA MILOGU
Coperta: GHEORGHE MARINESCU
EDITURA ALBATROS 1980

ÎMI PLACE DE TINE

Oboseală. Cenuşiu. Speranţă. Frică. Deznădejde. Un amestec din toate. Asta simţeam. Încăperea mare şi urâtă a sălii de aşteptare clasa a II-a din Gara de Nord mă întrista şi îmi zdruncina hotărârea. Nu voiam să se vadă, încercam să mă ţin tare. Cine ştie de unde va veni scăparea!

Ţigara era pe sfârşite. Scoteam Rotocoale mari de fum, aşa cum mă învăţase Doru, prietenul din blocul turn al Pieţii Palatului, care-mi oferise un adăpost de câteva zile. Rotocoalele se ridicau unul după altul spre plafonul murdar, urmărite cu admiraţie de cele două fetiţe gemene – să fi avut vreo patru-cinci ani – care şedeau în rândul de bănci din dreapta mea. Încercam să mă „dau mare", cum îmi spusese Doru să fac. Dar situaţia mea era disperată. Toată această lume, cu valize şi boccele, aştepta un tren sau altul. Mereu se anunţau prin megafon plecări apropiate („Trenul nr. 412, în direcţia... pleacă peste cinci minute de la linia... Persoanele care i-au însoţit pe călători la tren sunt rugate să coboare din vagoane"). Eu nu aşteptam niciun tren. Nu ştiam ce o să fac nici la noapte şi nici a doua zi. Dar acasă nu mai voiam să mă întorc cu niciun preţ.

Continuam să lansez în aer rotocoale de fum, iar gemenele priveau extaziate zborul lor. Şedeau între o femeie şi un bărbat, probabil mama şi tatăl, amândoi simplu dar îngrijit îmbrăcaţi. La dreapta lor mai era un băieţel, adormit cu capul pe braţul bărbatului, care se ferea în mod vizibil să se mişte, pentru ca nu cumva să-l trezească. Cei trei copii erau îmbrăcaţi foarte frumos, mai frumos ea părinţii, chiar elegant. Băiatul aţipise ţinând strâns în braţe o sacoşă cu echipament pentru înot sub apă. O familie fericită, mi-am spus cu invidie. Venită de

cine ştie unde, aştepta, fireşte, trenul de miezul nopţii pentru a pleca spre Litoral.

Mama purta o pălărie de plajă din pânză albastră, cu boruri largi. Mă privea supărată cum aprindeam ţigară după ţigară. De unde putea ea să ştie ce se petrece cu mine?

Acum mi-a reuşit un inel de fum deosebit de maiestuos, care, purtat de cine ştie ce curent (se deschisese uşa sălii), a pornit drept spre „familia fericită”. Una din gemene a sărit de pe scaun şi a alergat spre el, să-l prindă. Dar, în aceeaşi clipă, rotocolul a început să se ridice spre plafon. Fetiţa m-a privit mai întâi supăraită, de parcă eu (aş fi fost de vină, apoi însă a zâmbit. I-iaim surâs şi eu, iar între moi s-a stabilit un soi de complicitate. Fetiţa venea spre mine ca să vadă mai de aproape „cum făceam” inelele de fum, când femeia cu pălărie de plajă s-a repezit la ea şi a intras-o cu un gest energic înapoi.

Într-un fel, asta mă îngrijora. Nu că mi-ar fi fost frică de femeia aceea. Dar nădăjduiam să arăt mai mare decât eram de fapt. O auzisem odată pe profesoara de română spunând că sunt „foarte precoce” şi mă bucurasem. Înalt de un metru şi şaptezeci, cu ochelari şi o figură destul de serioasă, ba şi cu tuleie vestind mustaţa, speram să înşel aparenţele măcar cu vreo doi ani. În realitate, acum, *la 20 iunie 1969*, abia absolvisem clasa a opta (carnetul de note şi certificatul de naştere erau singurele acte pe care le aveam asupra mea). Şi asta fiindcă fusesem dat la şcoală cu câteva zile după ce împlinisem şase ani.

„Proiectul Doru”, cum îi spuneam eu, reuşise doar pe jumătate. Prietenul meu din tabăra de la Izvorul Mureşului mă aşteptase la gară, mă găzduise în apartamentul lui din blocul turn (o clădire iaşa înaltă nu aveam la Piteşti), ba mă şi plimbasem duminica, împreună cu părinţii lui, la Snagov (ei nu ştiau că sunt fugit de-acasă). Dar scopul principal nu fusese atins.

Degeaba colindasem ¡toate şantierele Bucureştilor ca să găsesc de lucru. Auzisem vorbindu-se că nevoia de muncitori e atât de mare, încât nu te-ntreabă de nimic, ba

îţi dau şi locuinţă, măcar la barăci. Pe deasupra, mă ştiam şi îndemânatic („miloul meşter mare”, îmi spunea diriginta mea), ba câştigasem şi un premiu la „Minitehnicus” pentru o barcă cu motor teleghidată. Aş fi putuit cânta şi în brigada artistică (le spuneam asta ca să mă angajeze mai uşor), iar de la toamnă voiam să mă înscriu în a noua de liceu, la seral…

Dar socoteala de acasă nu se potrivise cu cea din târg. Nimeni nu voia să se încurce cu un „ţine” fugit de-acasă şi nici când am început să colind pe la meseriaşi particulari nu mi-a mers mai bine. Degeaba arătam carnetul de note, actul de naştere. Şcoală aveam, n-aveam „act de identitate”. Acum, Doru plecase cu părinţii la Borsec şi eu rămăsesem de capul meu la Bucureşti, /

Oricât de puţin mă iubeau tata şi mama vitregă, eram sigur că anunţaseră miliţia. Nu de dragul meu, dar de gura lumii şi ca să nu intre ei în bucluc. Iar în trenul care mă dusese de la Piteşti la Bucureşti, una din cucoanele acelea pisăloage, care croşetase tot timpul, nu mai contenise ou întrebările. „Nu eşti tu al lui eonu Valerică Roşoa, de la restaurantul «Mistreţul*? Unde te duci? Ce face mama ta bună, mai ştii ceva de la ea? A mai venit să te vadă? Vai, doamne, ce vremuri trăim!” Eraim convins că odată întoarsă la Piteşti, aflase de dispariţia mea şi îl anunţase pe tata despre întâlnirea din tren. Mai ales dacă ştia că şi anul trecut fugisem de acasă pentru două zile, ascunzându-mă într-o magazie părăsită din Parcul Trivale. Atunci mă prinseseră la meci. Juca „F. C. Argeş” cu „Steaua” – derbi, nu glumă – şi ispita fusese prea mare. Mă recunoscuse antrenorul meu de la echipa de lupte a şcolii.

Trebuia să încerc să dorm, măcar câteva ore, pentru ca mâine să reîncep peregrinarea. Poate că la un I.C.R.A.L. să fie rost de ceva. Dacă nu ofidăl, măcar să-l ajut „neoficial” pe un meseriaş care făcea dubuc: în particular. Dar îmi dădeam seama că şansele sunt minime. Şi-apoi, unde aveam să dorm? Pe atunci nu cunoşteam miile de adăposturi de pripas (poduri, subsoluri, cimitire, pavilioane din parcuri, clădiri părăsite destinate demolării

etc.) care aveau să-mi devină mai târziu familiare. Am aşezat valiza pe scaunul alăturat – erau o mulţime de locuri goale – am întins pardesiul pe ea şi am pus capul acolo. Nu era grozav, totuşi mergea.

Dar somnul nu venea. Zgomotele sălii îmi zumzăiau în urechi. O fetiţă mică, având um picior mai scurt, îmbrăcată în zdrenţe, a început să cerşească. Era slabă şi murdară. La fiecare pas, trupul i se strâmba din şale. Îndruga o poveste despre patru surori mai mici oare n-aveau ce mânca şi o mamă internată în spital. Glasul ei spunea însă că minte. Trecu de-a lungul tuturor băncilor. Strângea pomana într-o cutiuţă rotundă de tablă. I-am aruncat şi eu un leu.

Aşa aveam să ajung şi eu într-o bună zi? Deocamdată, arătam îngrijit. Mama lui Doru îmi spălase înainte de plecare rufăria şi cămăşile murdare, iar în valiză mai aveam şi „rezerve" neatinse. Dar peste câteva săptămâni? …

În clipa aceea am auzit lângă mine un glas răguşit şi am ridicat capul. Tot nu puteam încă să dorm. Un puşti negricios la faţă, cu părul creţ şi cu nişte ochi de veveriţă (cine ştie de când mă iscodea cu ei), mi se adresă de-a dreptul:

— Fugit, ai?

Am tresărit. De unde ştia? Nu aşteptă răspunsul.

— Las, că-i bine! îmi place de tine.

Ce mă interesa dacă-i eram sau nu pe plac?… Dar poate că ştia ceva de lucru!

— Câţi ani iai? m-a întrebat

— N-am împlinit încă paisprezece. Abia peste două luni…

De ce fusesem sincer cu el? Nu-mi dădeam nici eu seama.

— Grozav suflet ai! Te-am văzut cum i-ai dat leul Miţei. Încurajezi cerşetoria, va să zică?! Orbu o să se bucure, nu ea! Dar măcar scapă de bătaie dacă-l cutia plină…

— Cine-i Orbu?

Nu mi-a răspuns, dar parcă am înţeles că am în faţa mea o enigmă adevărată, nu ca în cărţi.

— Mă cunoşti? l-am întrebat

— Uite ce e, eu nu „cunosc” la oameni, eu îi „miros”. Asta mi-e meseria. Tii! Şi ce moacă ai! La fix. Eşti un cineva, nu un vagabond. Serios, cu ochelari. Fac prinsoare că la şcoală ai fost premiant. Dar ţigara n-o ţii prea bine, se vede că eşti nou la poluare. Se-nvaţă şi asta.

— Cum te cheamă?

Interogatoriul ăsta îmi era mai puţin antipatic decât al bătrânei din tren. Ba, într-un fel, aveam impresia că poate-poate… promite ceva! Să-i spun numele? În fond, ce aveam de pierdut! Asta nu însemna că mă voi da pe mâna lui.

— Mă cheamă Sorin Roşca.

— Adevărat? Şi eşti din Piteşti.

L-am privit uimit. Arătă, zâmbind, spre eticheta valizei, pe care uitasem s-o scot. Cu, un gest rapid, am smuls de la locul ei eticheta şi am făcut-o bucăţi

— Aşa da! a zis Negriciosul. Uite ce e, să ştii că ai avut baftă cu mine, Savantule. Tocmai ce-ţi trebuia şi ce-mi trebuia mie.

— De ce-mi spui „Savantule”?

— Ţi se potriveşte al naibii!

— Dar ţie cum îţi zice?

— Numele nu are a face. Să-mi zici Muscă. Aşa îmi spun toţi… Paiş pe ani zici că ai… şi încă neîmpliniţi! Asta-i grozav. Vârsta de aur!

Al naibii răguşit! Dar mai rău era că nu pricepeam ce voilà să spună.

— Uite ce e (repeta mereu formula asta). Până la paiş pe ani nu „răspunzi penal”, orice ai face. Abia p-onmă. Eşti adică la adăpost.

— Dar de ce să fiu „la adăpost”? N-am comis nicio crimă. Nu vreau să omor, nici să fur, nici să provoc scandal.

În ochii lui Muscă sclipi o privire şireată.

— Nicio grijă, ştiu eu ce-ţi trebuie ţie. Doar nu

suntem în Texas.

Credea că mă are în buzunar, aşa vorbea.

— Vârsta de aur! reluă el, dar pe un cu totul alt ton, mai coborât de astă dată… E bine şi nu e bine! Pricepi?

— Cum! adică?

— E bine că nu te dă la penal, „n-ai discernământ” cică, dar e rău că n-ai acte. Adică buletin de identitate. Ştii doar: se dă la paişpe and.

— Ştiu…

— Şi dacă te ia la înghesuială să-l arăţi, ai sfeclit-o. Te umflă.

Am spus, fără convingere:

— Am act de naştere, oamet de note.

— Astea nu-s bune (ştiam şi eu). Ţi le ia, te bagă la colivie – şi bâz! telefonul la miliţia din Piteşti! „Alo, Miliţia Piteşti? Aici secţia 6 Miliţie Bucureşti. L-am prins vagabondând pe minorul Sorin Roşca”.

— Mai încet! l-am rugat; eu.

— Las că ştiu eu cum să-mi reglez vorbitoarea. Zi bodaproste că m-ai întâlnit pe mine. De-acum să nu-ţi mai fie frică de nimic. Şi pe urmă, tu încă nici nu ştii să te uiţi. Nici nu vezi cine-i aici, în aşteptare.

— Doar nu-s orb!

— Nu chiar, dar p-aproape… Le vezi pe-alea două? Alea-s nişte dive categoria a doua. Şi hoaţe a-ntâia. Cea blondă a pus ochii pe babacul gras din dreapta ei. E cam veteran, dar asta-i ce-i trebuie. Şi el trage cu ochiul la divă. Uită-te atent! Ea n-o să facă nicio vrăjeală. O să stea da sfânta şi el o s-o agiaţe. Ea doar „se lasă”… Pricepi?… Altceva. Uite-l pe lunganul ăla din colţ. E Biţu. Zis şi Bill. Cu fâşul negru şi pantofii daţi la lustru. Tu ai zice că-i vreun casier mai tânăr. Şi-a pus ochelari, ca tine. Dar ăştia-i numai „rolul”, aşa se vrea el adică. Pândieşte să aţipească domnişoara aia lălâie de la dreapta lui. O vezi? Când adoarme, îi ia uşurel valiza roşie cu dungi, ca şi cum i-ar fi a lui, şi valea! Dar nu fuge. Umblă încet, sigur de el, ca nimeni să nu-l bănuiască. Acum valiza e exact între ei doi. Nici mai putea spune cine-i proprietarul. Ai înţeles

schema? Cât ai zice peşte, i-a şutit cutia…

Nădăjduiam că Muscă mi-ai ştia şi alte lucruri. Mai aveam o sută de lei. O să i-o dau lui, ca să-mi mijlocească o angajare fără buletin. Voiam să muncesc undeva, să am leafa mea. Numai aşa se putea termina coşmarul.

— Uite ce e. Eu ştiu toate ponturile, continuă el, ghioindu-mă parcă. Se întrerupse brusc. Ochii de veveriţă zăriseră ceva. Mi-a făcut semn să tac.

— Peşte! Rapid uşcheală! Se lasă nasol…

Abia atunci am observat că-n sală intraseră, cu un aer indiferent, trei bărbaţi de vârstă mijlocie. Se aşezaseră liniştiţi, unul dintre ei se uitase grijuliu la ceas. Nici divele, nici golanul cu aspect de casier nu păreau alarmaţi. Poate că Muscă se speria degeaba.

— Vezi gagiii? Sticleţi! îmi şuieră el răguşit în ureche. Răimâi liniştit, nu fi muiere! Mergi ca la plimbare, după mine, altfel ne-nhaţă.

S-a sculat, m-a luat de braţ ca pe un vechi prieten şi am pornit spre uşă, cu valiza-n mână – doi călători care se pregăteau să urce în tren. Inima îmi bătea să se spargă… Dar nu s-a întâmplat nimic. Oare îşi bătea joc de mine? Eram furios. Ieşisem din sală şi ne aflaim în dreptul tutungeriei când mi-a spus:

— Acum, uifă-te înapoi! îndată zăvoresc sala, de nu mai iese niciun suflet.

De o parte şi de alta a uşii sălii de aşteptare se iviseră câte doi miliţieni în uniformă. Lângă ei, un locotenent. Noi eram destul de departe.

— Zi mulţumesc lui nenea că nu eşti în drum spre Piteşti, şopti Muscă.

Dinspre sală se auzeia un glas oare rostea tare ceva. Nu se înţelegea bine ce. Doi miliţieni intrară înăuntru, ceilalţi doi rămaseră afară. „Vă rugăm, legitimarea!” am desluşit. „Nimeni nu mai iese!” zise locotenentul.

— 1 Acum, în sală, le face „sterilizarea”. Cine-i curat poate să rămână sau să plece, cine nu – îl umflă simpaticii. Uite c-au şi venit să-i ia pe primii.

Se iviseră alţi miliţieni, oare-i luau pe suspecţi în

primire.

— Vai de manglitori şi de pipiţe! Nu mai e de trăit în Bucureştii ăştia! zise Muscă, melancolic.

— Dacă „zăvorăsc” toată gara? am întrebat.

— Asta nu se poate. În sală, toată operaţia durează un sfert de oră. Şi încă, dacă arată cineva că are beiet urgent, îl ia îndată la întrebări şi-i dă drumul. Dar dac-ar zăvorî toată gara, pierde lumea trenurile. Se strică rânduiala, pricepi? Fii liniştit. Zi mersi lui IMU – scă!

Cele două dive, Biţu-Bill, hoţul de valize, şi încă lui allt bărbat, neras, fură scoşi din sală şi daţi pe mina miliţienilor.

— Singuri şi-au făcut-o. Să cunoască şi ei la sticleţi, ca mine, spuse Negriciosul. Eşti cumva fomist? mai întrebă Muscă. Fac cinste, bobocule! Nu te jena, că doar nu duc lipsă de biştari.

Nu mi-iena foame. Adică îmi fusese, dar acum îmi trecuse. Începeam să-mi dau seama că mă aflam pe un drum greu de străbătut şi care nici nu mi se potrivea. Dor de acasă nu-mi era. Îmi răsuna mereu în urechi ultima convorbire pe care o surprinsesem între tatăl meu şi mama vitregă, chiar în ziua când adusesem premiul şi pe deasupra diploma de vioară pe judeţ. Şi mai ales auzeam acel scâncet de câine bătut al tatii:

— Ştiu, Jeny, ştiu! N-ai răbdare de el. O să-l trimitem undeva, în tabără. Şi pentru la anul, am ochit eu un internat, tocmai în Ardeal. N-o să-l mai vezi.

— Ce-i cu tine, visezi? întrebă Muscă şi adăugă: Poate că-i mai bine să stăm pe loc până se termină mişcarea.

Nu, nu visam, aveam un coşmar, acelaşi coşmar pe care-i cunoscusem acasă, de mic copil. Primele mele amintiri – să fi avut patru sau cinci ani pe-atunci – erau bătăile dintre mama şi tata. Tata avea mulţi bani, era doar responsabil de restaurant, câştiga cât un chirurg şi măcar o dată pe săptămână venea acasă beat. Şi, ceea ce

O supăra mai rău pe mama – fără bani. Începea să cânte, să urle, să spargă tot ce era în calea lui, şi-i cerea

mamei „să-l pună la pijama”. Apoi, când vedea că nu
I se împlineşte voia, se pornea s-o înjure.

Tata era mic, îndesat, mama înaltă, voinică şi frumoasă. Gând începeau să se bată, ea era totdeauna mai tare. îl lovea cu multă dibăcie şi fără să-l cruţe (din loviturile ei am învăţat şi eu primele „figuri”, pe care le-am aplicat apoi în disputele de la şcoală). Până la urmă, tata ieşea cu vânătăi, iar ea abia cu vreo zgârietură. Parcă-l aud cum se ruga: „Nu mai da, Amalia!” Într-un târziu, începea să plângă.

Când eram mic de tot, mama mă încuia, în asemenea împrejurări, în camera mea. Mai târziu, nu se sfiau să se ia la harţă în faţa mea.

Cât de diferit era tata la marele restaurant! Treceam uneori pe la el. Întotdeauna impecabil îmbrăcat, avea o autoritate, nemaipomenită asupra şefilor de sală, chelnerilor şi bucătarilor, a întregului personal. Mărunt cum era, nu i se spunea altfel decât „Bossul” sau „Tiranul”. Într-o zi, am auzit nişte chelneri care se plângeau că-i dijmuieşte conu Valerică cu treizeci la sută din bacşiş. Asta se adăuga la ceea ce fura la alimente, împreună cu bucătarul şef şi şeful aprovizionării. Şi totuşi se pricepea să asigure o mâncare bună, meniuri variate, iar consumatorii erau mulţumiţi. Ştia că de asta depinde, în ultimă instanţă, rămânerea lui la cârmă. În ziarul local apăruse chiar un medalion care-i făcea elogiul, la rubrica „Oameni care ne fac cinste!” Se mai păcăleau şi ziariştii.

Niciodată n-am înţeles cum „micul despot”, de la «Mistreţul» ajungea acasă câinele bătut al Amaliei. Dar aşa se întâmpla mereu. „Valerică, te omor!”, răsuna iar şi iar în casa noastră.

Pe urmă, mama – avea cred pe atunci douăzeci şi patru de ani şi era foarte ambiţioasă – a început să înveţe. Şi-a dat ultima clasă de liceu, apoi a reuşit la examenul de admitere la ştiinţe juridice. Când a terminat facultatea la fără frecvenţă, a găsit o slujbă la ADAS. Avea procese peste procese şi pleca în lungi deplasări prin provincie, lăsând casa vraişte. Şi dintr-o asemenea deplasare nu s-a

mai întors. A urmat divorţul şi câteva luni am rămas numai cu tata.

Îmi aminteam de-o scriitoare plină de haz, al cărei avertisment suna astfel: „Copii, fiţi atenţi în alegerea părinţilor voştri!”

De ce nu m-au iubit nici mama, nici tata? Nu ştiu. Necazuri nu le-am făcut multe. Nu m-am luat după tata, care ştia să „fure cinstit”, adică fără să fie descoperit. Nici după mama, căreia îi plăcea parcă să chinuiască oamenii. (Doamne, cum îşi mai repezea părinţii şi sora, dintr-un sat de lângă Balş, când îi cereau câte ceva!) îmi plăcea cartea, învăţam bine. Mătuşa Ileana, sora tatii, o femeie blândă, cultă, dar fără putere asupra lui, îmi dăduse lecţii de vioară şi mă făcuse să iubesc muzica. Îmi pusese în mină cărţi frumoase, „Cuore”, apoi „Coliba unchiului Tom”; mă învăţau să fiu om.

Cu tot „exemplul” de acasă, năzuiam să fiu drept şi bun. La doisprezece ani, am fost evidenţiat pe toate taberele de pionieri de la Năvodari, fiindcă am salvat de la înec doi copii. Eram, e drept, nervos, iute la mânie şi la bătaie. În această privinţă, pilda de acasă rodise din plin. Aveam cinci ani când m-au dat afară de la grădiniţă fiindcă bătusem crunt un copil care-mi pusese piedică. Mi-aduc şi-acum aminte cum m-a dus tata, îmbrăcat şi el şi eu de zile mari, la directoarea grădiniţei, ca să mă ierte. Şi m-a iertat.

Mă întreb mereu: De ce nu m-au ajutat mai mult profesorii mei de la şcoală? Erau printre ei mulţi oameni buni şi câţiva oare vorbeau adesea despre familia lor, despre copiii lor şi minunile pe care le făceau. Se nimerise să am ghinion. Dar, înainte de toate: De ce nu m-au iubit părinţii mei buni? De ce nu le-am simţit căldura? Poate fiindcă „n-au avut timp”. Tata, cu adunarea banilor, cu băutura şi chefurile, mama, în luptă mereu cu tata, desfăşurându-şi vanitatea pe care nimâlc nu o putea mulţumi. Pentru mine nu mai era loc. Şi nici pentru vreo altă făptură. Într-un rând, un coleg mi-a dăruit un căţel, un pufuleţ cafeniu, de-ţi era mai mare dragul. îl şi botezasem,

Mizar, după o stea din Carul Mare. Când m-a văzut mama cu el pe canapea, i s-a făcut negru înaintea ochilor. M-a snopit în bătaie, ba ina şi zvârlit de perete de i-a dat sângele dintr-o labă. Abia l-am putut scăpa. L-am dus la mătuşa Ileana. De-iatunci, l-a îngrijit ea. A crescut şi avea ochi buni, melancolici, un botişor ascuţit, parcă anume făcut să-l mângâi, însă ia rămas beteag. Cunoscuse şi els. de mile, răutăţile vieţii.

După divorţ, tata şi-a găsit curând altă femeie, pe Jeny. Am înţeles atunci, pentru prima dată că, în cercul de neoameni din care făcea el parte, un individ care s-a pus pe căpătuială îşi găseşte uşor nevastă. Nu era nici frumos, nici prea deştept, avea patruzeci de ani („bătrân", ziceam eu). Dar ce „partidă"! Ea era văduvă, avea doar douăzeci şi trei de ani şi doi copii – o fetiţă şi un băieţel – din prima căsătorie, destul de drăgălaşi. A pus şaua zdravăn pe tata, mai grozav ca Amalia. Când ştia că ia banii, se ducea după el la restaurant şi-l golea până la o sută sau două. Sluj stătea în faţa ei.

La început, vreau să zic în primele luni, Jeny s-a purtat bine cu mine. Voia să fie sigură pe „proprietatea" ei, pe tata, şi credea că în scopul acesta nu avea nevoie numai de farmece şi de autoritate, ci şi de o atitudine frumoasă faţă de mine. Credeam că mi-a pus Dumnezeu mâna în cap. Parcă nici nu mai eram aşa nervos. Începuse să-mi placă Bach şi Haendel, pe care-i ascultam ore întregi la mătuşa Ileana. Dar fericirea n-a durat mult... *

— Uite ce e, zise Muscă, trezindu-mă din amintirile mele, acum putem s-o luăm din loc. Dar mai întâi, uită-te bine la chioşcul ăsta de tutun. Aici mi-am început cariera. Schema le simplă ca bună ziua. Omul vine la şapte dimineaţa şi vreia să-şi cumpere ziare. Dar la chioşcul de presă sunt sute de oameni. Coadă de-un sfert de oră, pe puţin. O lasă baltă şi vine aici să-şi ia „Amiral" sau „Carpaţi", că nu-s decât trei-patru persoane. Pe urmă, când a cumpărat, mă vede pe mine. Am şi „România" şi „Scânteia" şi „Sporitul"! Dar nu cu treizeci de bani, fireşte. Le-am cumpărat cu un ceas 'nainte, cu cincizeci de bani şi

le dau acum cu doi lei bucata. El mă vede cu două-trei ziare-n imână, nici nu-şi închipuie câte mai am în geantă. Ce contează trei lei sau şase lei? Decât să piardă trenul sau să stea la coadă…

Nu prea-mi plăcea ideea lui. Chiar nu-mi plăcea deloc.

Între timp, miliţienii dispăruseră din faţa sălii de aşteptare clasa a II-a. „Operaţia” se terminase.

— Şmecherii şi păsările de noapte sunt acum la răcoare. S-o întindem şi noi, zise Muscă, cu un soi de melancolie.

— Încotro? Unde mă duci?

Nu mi-a răspuns. Totuşi, am pornit după el.

— E grea valiza? m-a întrebat, când am ieşit în Calea Griviţei.

— Nu-i grea, dar sunt eu obosit.

— Las că am eu un sistem. Universalul meu. Marfă de import, fainã!

Scoase de sub haină un fel de instrument în formă de ţeavă, care se extindea şi se curba la apăsarea pe un buton. Îl băgă pe sub minerul valizei. Tocmai bine ca s-o ducem împreună!

Am trecut prin faţa fastuosului hotel „Nord”. Un portar în livrea aştepta să deschidă şi să închidă uşa musafirilor, ca şi cum ei ar fi fost ciungi, iar el un iobag din Evul Mediu. După ce am trecut de Buzeşti, am mai mers puţin pe Griviţei, apoi am cotit la stânga şi am ajuns într-un labirint de străduţe. Ne-am oprit puţin, să ne odihnim, la un colţ. Acolo, Muscă şi-a arătat talentul la „şterpelit”. A furat un şirag întreg de bilete de loz în plic, de la un bătrân oare-şi avea taraba pe stradă. Aveam şi eu mina repede: i-am smuls Negriciosului „şiragul” din mână.

— V-a căzut, domnule! i-am spus bătrânului şi-i Dam înapoiat.

Mi-a mulţumit, a şi vrut să-mi dea cinci lei, dar Muscă m-a săgetat din ochii lui de veveriţă.

— Ce ţi-a venit? m-a întrebat pe urmă.

— Mi-a fost milă de el. I-ai luat pâinea pe câteva

zile…

M-a privit ciudat şi mult timp am continuat să rătăcim prin noapte.

— Nu-mi spui, Muscă, unde mă duci? am întrebat, după o vreme.

M-a privit dojenitor:

— Tot n-ai încredere în mâine? Cine te-a scăpat de razie, spune? Cu cine duci valiza asta… plină de bolovani? Te-am căscărit eu până acum?… Nu m-ai înţeles?… Pe limba ta asta înseamnă „fraierii”. Ce-nseamnă „fraierit” ştii tu de la şcoală, nu-i aşa?

Acum ne aflam pe o stradă îngustă şi întunecoasă. Am citit tăbliţa metalică prinsă de zidul unei case: „Mihail Moxa. Cronicar român din secolul XVIII”.

— Scoate pălăria, Savantule! zise în glumă Muscă. Ne apropiem de Academie. Aici o s-ajungi şi tu dacă mai înghiţi multe cărţi.

Oare de ce-i „plăcuse de mine” lui Muscă? Şi, ca şi cum între nod ar fi existat o comunicare ascunsă, îmi spuse, cu aere de înţelepciune:

— Fiecare om e născut să facă ceva. Eu să găsesc ponturi şi să miros oamenii. Tu să faci pe oameni să aibă încredere şi… să ţii de şase. Asta-i steaua ta.

M-am oprit câteva clipe şi, cum eram legaţi prin „universalul” lui de import, care susţinea valiza, s-a oprit şi el. I-am zis verde:

— Eu nu fur, să ştii asta! Îţi dau o sută de lei şi mâine găseşte-mi ceva de lucru.

Muscă scoase din buzunarul de lş-spate câteva sute. Mă ghicise iar, căci îmi zise:

— Ai ajuns la ultima sută, musiu? Ţi-am cerut eu să furi? Eşti prea distins pentru asta! Mergem la lordul Derby şi, dacă te place şi el, te duc la hotel. O să te placă sigur. Ce-i place lui Muscă, îi place totdeauna şi lui.

Lordul Derby? Sigur că şi asta era o poreclă, ca şi „Muscă”. Şi „hotelul” desigur că nu era un hotel. Dar, într-un fel, toate astea mă şi atrăgeau. Cu toate că nu băusem niciun strop, simţeam un soi de ameţeală.

— Te fac rege peste toţi ochelariştii, Savantule! Numai să mă asculţi. Pe mine şi pe Lord.

Ameţeala. Teancul acela de bancnote o stârnise? De unde se ivise, după deznădejdea mea de acum un ceas, simţământul acesta ciudat că Muscă mă ducea într-un loc unde totul era cu putinţă, unde puteam să dărâm lumea şi s-o rezidesc din nou la picioarele mele?

Strada nu se mai sfârşea.

…Mi-am adus iar aminte de Jeny, mama a doua. Cea dintâi mă uitase cu totul. Cea vitregă a început curând să mă asuprească. Încuia frigiderul, ca să nu-mi iau cumva o felie de şuncă sau pieptul de la pui. Totul era pentru copiii ei. Duminica, atunci când eram toţi cinci la masă, nu se sfia să-mi pună în farfurie numai zgârciurile de la carne, pe care ştia bine că nu le mănânc. Iar tatăl meu „bun” tăcea. Când, pe urmă, a fost sigură de tot pe el, a început să mă şi bată. Voia să scape de mine, nădăjduia să-mi iau câmpii. Tata o adora, i se târa la picioare. Ştia oare că-l înşală? Chiar dac-ar fi ştiut, la fel ar fi iubit-o. Aşa era el.

„Problema” mea se punea tot mai des. Născocea Jeny tot felul de minciuni, ba că i-am bătut odraslele (nu mă bătusem niciodată cu copii mai mici ca mine), ba că am furat bani din şifonier (nici asta nu era adevărat). S-a dus la o şedinţă cu părinţii şi mi-a făcut atmosferă proastă zicând că n-o ascult, că-s rău, foarte rău. A dracului femeie! Mi-au scăzut nota la purtare şi n-am mai luat decât premiul doi. Tata a mustrat-o puţin (voia să se laude la restaurant cu notele mele), dar ea l-a bruftuluit şi, până la urmă, tot el i-a cerut iertare. Cârpă, nu bărbat…

Mă sufocam, şi-atunci am fugirt prima dată în Trivale. Când m-au prins, tm-au bătut amândoi de mi-a dat sângele. Soră-mea vitregă a izbucnit într-un plâns fără sfârşit. Jeny s-a dus să o liniştească, iar tata, ameţit cum era, m-a bătut mai departe. A doua zi, i-am auzit vorbind. Marna-l învinovăţea pe itata că nu-i destul de aspru. „Mă, Valerică, bărbat eşti tu?” Şi el repeta mereu: „Ce ne facem cu pacostea asta?”

— Iar visezi, Savantule. Adineauri zâmbeai, acum te-

ai încruntat. Mai bine zâmbeşte mereu. Ce rost are să te gândeşti toată vremea la Piteşti şi la ai tăi…

Fenomenal Muscă ăsta! îmi amintea de o schiţă din „Colecţia ştiinţifico-fantastică”, cu un inventator oare născocise un „telepatotron”, un aparat oare detecta gândurile. Am răspuns scurt, aspru:

— Nu sunt „ai mei”! Sunt orfan. N-am avut niciodată nici tată, nici mamă.

Şi nu ştiu cum şi de ce, dar am început să-i vorbesc lui Muscă despre vioara mea.

Mi-am amintit apoi de scutita scrisoare pe care o lăsasem cu o săptămână în urmă acasă: „Nu pot să vă spun nici – «dragă tată «nici «dragă mamă». Fiţi fericiţi c-aţi scăpat de mine, aşa cum aţi dorit mereu. Nu mă căutaţi, spre binele meu şi – al vostru. Adio, Pacostea voastră”.

— Ia te uiâtă! şopti răguşit Muscă.

În aceeaşi clipă, am auzit un vaiet să-mi rupă sufletul. Un vlăjgan cu mustaţă răsucită se repezise la Miţa, fetiţa care nu era alta decât cerşetoarea şchioapă din gară, gata-gata să-i smulgă gologanii. Ea se zbătea să nu i-i dea şi individul o lovise în piciorul strâmb şi scurt, înnebunind-o de durere. Cutia căzuse pe asfalt. şi vlăjganul o înşfăcă rânjind.

Muscă-mi şopti:

— Nu te-arunca! E Dănilă, zis Ghiţă-Pumn, Boxerul.

Dar era prea târziu. Sângele îmi fierbea în vine, aşa cum mi se întâmpla adesea. În două salturi, eram lângă el. Forţa nu rezistă niciodată îndemânării. Am încasat eu, e drept, primul pumn, în burtă – de m-am chircit – dar a fost şi ultimul. Învingându-mi câteva clipe durerea năprasnică, l-am răsturnat pe Boxer din două lovituri scurte şi repezi de picior şi, în timp ce cădea, l-am pocnit între ochi cu o directă.

Pe asta n-o mai prevăzuse Muscă. Se holba la mine admirativ, ca şi fetiţa. Nu ştia ce să spună; în sfârşit şopti, pentru prima oară descumpănit de când îl cunoscusem:

— Prima, Savantule! Asta da condiţie fizică la băiatu’… Eşti valoros! Dacă nu Ite porecleam Savantul, ţi-

aş fi spus Dempsey. Am auzit că ăla dobora taurii cu pumnul. Dar tu îi dobori cu mintea, gagiule!

— Îhî! zise şi fetiţa, apoi mai îngăimă: mulţumesc!

Îşi ridică cutia sunătoare, se uită bănuitor la mine dacă nu vreau cumva să i-o confisc, şi o şterse ţinând-o strâns în braţe.

— Poate-o mai întâlneşti asistă-seară, comentă Muscă misterios, şi ochii-i de veveriţă îi sclipiră iar.

Abia atunci m-am întins în iarbă, sfârşit. Lângă mine zăcea, knock-out, Boxerul. Respira greu, ca un bivol, şi mustaţa i se ridică şi-i cobora de fiecare dată. Simţeam că s-a rupt ceva în mine, de parcă m-ar fi lovit cu cizma, nu cu pumnul.

Încetul cu încetul, durerea; s-a miaii potolit însă. Odihna mi-a făcut bine. Muscă m-a ajutat să mă ridic, a strâns „universalul” şi a luat valiza în mână, s-o ducă singur.

Nu ştiu pe unde m-a purtat pe urmă, în peregrinarea spre Lord Derby. Drumul nu se mai sfârşea, în ocoluri mari, de parc –, însoţitorul meu ar fi vrut să-mi pierd urma în Buicureşitiul ăsta pe care nu îl cunoşteam. Am ajuns într-un cartier unde se construiau puzderie de blocuri noi. În faţa lor, căsuţele mici, unele dărăpănate ca vai de lume, slab luminate, se retrăgeau. Blocurile albe înaintau, viaţa civilizată avansa, dar eu cu Muscă mergeam în direcţie opusă. Spre întuneric. Spre necunoscut. Spre întâmplare. De ce trebuia să ajung neapărat, pe o oale întortocheată, la Lord Derby, în această noapte de vară a anului 1969?

Muscă păşea cu paşi mărunţi înaintea mea, în mână cu valiza. îl urmam docil, resemnat, curios să văd unde mă va duce…

2.

PROFESIUNEA DE OM

Mai ţin încă ochii închişi, atât de strâns, încât mă dor. Dar capul, cufundat în palme, prăbuşit parcă în albia lor, începe să se ridice încet, ca împins de un resort, străin de mine. Aş vrea să dorm, să visez, să uit şi, trezindu-mă, să descopăr că scrisoarea pe care poştaşul a adus-o cu câteva

minute în urmă, purtând ştampila zilei de astăzi, *26 mai 1977*, şi care începe cu „S.O.S., Savantule!” nu este reală, nimic altceva decât o himeră, o halucinaţie. Căci altfel…

Lovitura a venit de astă dată din senin, fără vreo vină, fără să fi comis vreun delict – cu totul altfel decât arestarea mea de acum şase ani, la care mă aşteptasem de mult ca la un deznodământ de neînlăturat, poate mai mult decât ceilalţi băieţi din „sfoară”… Arestarea aceea, în care cel mai îngrozitor lucru nu fusese palma miliţianului, aşezată grea ca o stâncă pe umărul meu, nici imobilizarea braţelor la spate, nici vorbele ofiţerului de miliţie despre „faptele” noastre – ascultate cu uluire şi înspăimântare de Laura mea – ci fuga ei de-a curmezişul Pieţii Romane. Ofiţerul de miliţie îi spusese simplu: „Dumneata poţi să pleci!” Şi atunci începuse goana ei nebună şi tragică, sfârşită într-o baltă de sânge, de cealaltă parte a pieţii, acolo unde începea străduţa aceea îngustă şi lungă…

E drept, încă înainte de şocul violent al scrisorii primite acum, oboseala îmi toropise de mult mădularele. Efortul prelungit, dincolo de toate limitele, mă strivise. Dacă m-iaş fi trântit pe pat, aş fi adormit acolo butuc şi nu imaş fi trezit până a doua zi dimineaţa. Nici cel mai divin concert de orgă nu/ar fi putut să mă deştepte. Dar capul îmi rămânea anfevoie ridicat, parcă împotriva voinţei mele. Simţeam că ar fi vrut să se rostogolească fără oprire, spre un abis fără fund.

Două zile şi două nopţi lucrasem cu echipa mea de lăcătuşi-mecanici, înotând în sudoare, utilizând până la epuizare toate cunoştinţele şi toate şiretlicurile meseriei, la repararea cuptorului de clincher, cot la cot cu nea Tudose Bratu, care priveghea şi îndruma acţiunea echipelor de intervenţie. Niciodată nu mai trăisem un asemenea accident şi nicio asemenea acţiune de salvare. Acasă nu mi-am îngăduit pe urmă decât un duş, urmat de o gustare frugală. M-am culcat apoi o singură oră, punând, fireşte, ceasul să sune. Abia mă trezisem şi picase, după înţelegerea noastră, Hanalambie, cel mai bun prieten al meu din echipă, şi el cu ochii roşii de nesomn.

— Ei, Sorine, te ţii tare? Atunci, hai să-i dăm drumul!

Şi îi „dădusem drumul”. Aici, în garsoniera mea şi a Daurei, am muncit opt ore fără întrerupere – un schimb întreg – vreme în care Hary şi-a revărsat sacul de anecdote într-o casoadă neîntreruptă. Am cojit peretele camerei, l-am dat cu clei, pe urmă am lipit tapetul laviabil cu araceft. N-a ieşit chiar perfect, la îmbinările fâşiilor se vedea că nu eram zugravi get-beget – „meşteri pe puncte”, glumea Hary – dar pe Laura avea s-o bucure surpriza pregătită de noi. Data trecută, când fusese în deplasare cu „Cabinetul medical mobil”, îi pusesem faianţă în baie şi bucătărdoară…

Pe urmă, băusem cu Hary două sticle de bere scoase din frigider şi câte o cafea. După ce plecase, m-am apucat de o curăţenie exemplară, aşa cum învăţasem să fac în cei aproape paltru ani ai şcolii de reeducare, unde comandantul – poreclit „Lună” – era un fanatic al ordinii şi al lustrului (cum le mai blestemam la început!).

Venise-apoi timpul să-mi fac socoteala. Cât aveam de dormit? Patru ore bune. Laura sosea întotdeauna seara târziu. Nu voiam să mă găsească aşa, fleaşcă. Acum însă, după sosirea scrisorii de la Bucureşti, visul dulce al cufundării în braţele lui Morfeu zace în faţa mea ca o oglindă spartă în mii de bucăţi. Simit în mine un clocot, o mî ale tot mai amară, care se luptă aprig cu somnul. Sigur, vreau să-i ajut pe băieţii ajunşi iarăşi la ananghie. Dar chiar dacă pe mine mă pot jertfi, n-o pot jertfi pe Laura. Viaţa mea şi a ei au început de fapt în seara aceea mohorâtă în oare ne-am cunoscut, într-o sală cenuşie de aşteptare a Gării de Nord, la doi ani după ce îl cunoscusem, tot acolo, pe Muscă. Abia împlinisem, şi eu şi ea, şaisprezece ani. E drept, tot pe atunci a început şi cea mai cruntă degringoladă a mea – de oare ea nu avea să afle multă vreme nimic. Şi a aflat totul abia când m-a găsit la „Milogu” – cum îi spuneau băieţii barului de zi din Piaţa Romană.

Peste câteva ceasuri, o maşină va opri aici, în Piaţa Primăriei, din oraşul de sub munte, în faţa blocului nostru.

Pe urmă vor răsuna paşii ei, paşii aceia pe care nu îi confundam niciodată, căci poartă încă urmele infirmităţii. Îi văd parcă faţa congestionată de efort la urcarea scării, cu valijoara anevoie ţinută în mână, până ce ajunge la uşa noastră de la parterul blocului P. 6.

Nimic n-ar fi fost mai uşor decât să mă reped eu până la intrare, s-o cuprind în braţe, şi apoi sjo ajut să urce. Dar ea nu voia asta. M-ar fi străpuns cu o privire necruţătoare, plină de imputare, ţâşniită din ochii negri, învăluiţi în ape adâncii. Singură voia să răzbată. Iar odată sus, va vedea noul tapet…

Dar până atunci, mai sunt patru ore bune, poalte chiar mai mult. Îmi aduc aminte – de ce tocmai acum? – de inscripţiile acelea neobişnuite pe care profesorul ¡Petre Grinţescu, de la Centrul de Reeducare Minori, ne pusese să le desenăm pe tăbliţele albe, de metal, iar apoi să le aşezăm printre peluzele de iarbă şi straturile de flori. Ne spusese că erau extrase din lirica scandinavă: ÎNVAŢA DE LA PASĂRI SA FII MEREU ÎN ZBOR; ÎNVĂŢĂ DE LA FLOARE SA FII GINGAŞ CA EA; ÎNVAŢĂ DE LA GREIER, CÂND SINGUR EŞTI, SA CÂNŢI; ÎNVAŢA DE LA UMBRĂ SA TACI ŞI SĂ VEGHEZI; ÎNVAŢA DE LA APE SA AI STATORNIC DRUM; ÎNVAŢA DE LA NUFĂR SA FII MEREU CURAT. Şi mai erau acolo şi alte inscripţii, maxime şi aforisme ale unor oameni celebri. Unele mi se păreau parcă anume făcute ca să *înţeleg*: NU POŢI SA ÎNTINZI LA NESFÂRŞIT CURSE FĂRĂ SA CAZI TU ÎNSUŢI ÎN ELE (Înanois Bacon). Altele erau paşcă pentru profesorii noştri: DACĂ ¡ÎI TRATAM PE OAMENI AŞA CUM SUNT, îl FACEM RAI; DACĂ ÎNSĂ ÎI TRATĂM AŞA CUM AR TREBUI SA FIE, îl ADUCEM PÂNĂ LA URMĂ ACOLO UNDE TREBUIE SĂ AJUNG A (Goethe). Mulţi treceau nepăsători pe lângă „tăbliţele Grinţescu”. Alţii le şi inventaseră porecle în derâdere. Dar erau şi unii care se opreau gânditori în faţa lor. E drept, în viaţa aspră a centrului şcolar special sunau ca un menuet de Boccherini printre şuieratul aparatelor de sudură şi loviturile de ciocan ale atelierului. Dar şi de ciocan şi de menuet e deopotrivă nevoie în viaţă – aşa

credeam cel puţin eu. Acolo, la centru, printre delincvenţii minori – tartori, ciumeţi, bureţari – tăbliţele acelea mi se păruseră o mare biruinţă.

Da, oameni ca profesorul Grinţescu aş fi vrut să întâlnesc tot mai mulţi în viaţă – asta îi spusesem într-un rând maistrului meu de la fabrică, povestindu-i despre tăbliţe. Nea Ttudose îmi amnioase un zâmbet ciudat:

— Poveşti, măi! Tu visezi, Roşea! – aş. a ne zicea tuturor, pe numele de familie. Greieri, nuferi, păsări, tot felul de „tâlcuri ale vieţii”. Ia las-o mai moale! La asta crezi că le stă capul şefilor? Le arde cum anume să raporteze cifrele de plan ca să iasă cu depăşire, ce naiba să se mai facă cu electrofiltrele astea nenorocite puse să absoarbă praful, dar care de ani de zile nu-s bune de nimlic decât să stea cocoţate pe acoperiş, în vreme ce tot cartierul e poluat de pulberea păcătoasă, cenuşie. Sau – zâmbi pe sub mustaţă – vor să – ştie de unde să scoată o „Dacie 1301 neagră, lux” şi-apoi s-o schimbe cu un Ford Taunus sau cu un Alfa Romeo. Şi se mai gândesc poate la vinul oare se dă sâmbătă şi-n ajun de sărbători la crama din Valea Viilor, când se duc ei şi alţii acolo cu damigenele de 15 litri, ca la pomană. Astea-s griji! Pricepi?

— Nu vreau să „pricep” şi pace, npa Tudose! am spus.

— Vezi-ţi de treabă, băiete! Ai drumul tău, că doar ai pornit-o bine. Ca mâine te văd mare inginer, intrând în bală şi aruncând de sus un „bun găsit, tuturor!”. Şi poate mai te apropii de mine, te uiţi pieziş la mâinile tăbăcite ale meşterului, îmi surâzi mulţămit şi-mi urezi: „spor la lucru, nea Tudose!”, iar când încep să tuşesc, fiindcă de douăzeci de ani înghit praful care acoperă şi florile tale, te prăpădeşti de mila mea.

Şi maistrul începuse să râdă, fără vreun gând ascuns, iar faţa lui rotundă, roşcată, se prefăcuse într-o piersică mare, coaptă. Pe urmă, plecase mai departe, cu pasul lui greu, spre sculărie. Ştiam că are necazuri acasă. Una din cele două fete îi adusese un ginere inginer care îl trata cam de sus, iar băiatul îi făcea numai necazuri.

…Din nou mă împunge, ca un ghimpe, obsesia scrisorii. Ce trebuie să fac?

Ochii încep să-mi lunece, parcă străini de voinţă, mângâind obiectele din încăpere, obiectele acestea care sunt ale mele şi ale ei, ale noastre; acum câţiva ani nu aveam nimic altceva decât drama şi dragostea noastră. Simple obiecte, fireşte. Dar… Drept în faţa mea, tronează orologiul cel nou, cu barometru, termometru şi higrometru, ultima achiziţie a Laurei, un cadou pentru mine; îl luase dintr-o primă a ei („Ca să ştii tot ce-te trebuie când pleci în excursie”, îmi spusese). Era singura împrejurare când o lăsam singură o zi-două, ca să „sorb putere” colindând munţii mei dragi. Medicul spune că peste câteva luni voi putea s-o iau cu mine; şi când te gândeşti că până acum un an mai umbla încă în cir jele acelea oribile!

Pe fondul tapetului albastru-pastel, orologiul arată acum şi mai frumos. În stânga mesei, altă achiziţie importantă, de data asta cadoul meu la împlinirea unui an de căsătorie: toaleta cu oglindă. Lângă ea, pianina neagră, lustruită, la care cântă ea. O moştenisem de la mătuşa Ileana. Păstra încă vraja sunetelor pe care Laura le închisese cu câteva seri în urmă acolo. („Când mi-au murit părinţii în accident şi s-au vândut pe urmă toate lucrurile din casă, cel mai rău mi-a părut de pian. Dar la bunica, la Bucureşti, nu puteam să-l duc. Era prea scump transportul şi nici nu aveam unde să-l aşez” – îmi spusese ea într-un rând). Deasupra pianului este vioara, vechea mea vioară din copilărie, care rămăsese mulţi ani la Piteşti, la mătuşa Ileană. Cântam din când în când împreună, seara, dar numai „piano”, căci blocul are izolare fonică proastă – mai bine zis, n-are deloc, e o imensă cutie de rezonanţă – şi deasupra noastră locuieşte un avocat nervos, care îndată începe să ciocănească în „telegraful” ţevilor de calorifer. Lângă geam se află fotoliul, oare te-mbrăţişează când te aşezi în el. L-a cumpărat ea, cu banii strânşi din meditaţiile date fetei directorului policlinicii; se pregătea, sărmana, să dea a treia oară admiterea la şcoala de asistente sanitare.

Dincolo de geam, pe balconaşul îngust, se lăfăia salba multicoloră a florilor. De flori mă îngrijesc eu. Construisem lădiţele de lemn şi le prinsesem bine, să nu cadă. Tot eu am adus pământul negru şi am cumpărat din piaţă petunii duble, nu-mă-uita, garoafe, gura leului, regina nopţii. Când Laura ieşea în balcon, o întâmpina parfumul lor.

Privirea mi se întoarce în încăpere şi rătăceşte mai departe printre obiectele strânse cu trudă. Studioul cochet, măsuţa înaltă pe care tronează televizorul, dulapul modest în oare se află „zestrea" adunată împreună în ultimii doi ani. Biblioteca îngustă – mai bine zis nişte stelaje de lemn, prinse în ţevi de aluminiu – care se ridică până în plafon, nu este decât pe jumătate plină. Un raft întreg a fost destinat cursurilor, cărţilor şi caietelor mele pentru studiul la „fără frecvenţă". Dacă totul se va desfăşura după prevederile familiei Roşca, în cinci ani voi fi inginer chimist. Lângă bibliotecă este un pătuţ de copil, frumos împodobit – în aşteptarea noului membru al familiei. Atunci vom cere un apartament în locul garsonierei. Când vom câştiga mai mult; Laura va lua lecţii de pian şi poate într-o zi – nu mă îndoiam de sensibilitatea şi talentul ei – va da concerte. Desigur, asta-i va cere multe exerciţii, iar avocatul va ciocăni mai des…

Încă o maximă a profesorului Grinţescu îmi apare în faţă: URÂTUL A INTRAT ÎN LUME PRIN TRÂN-DĂVIE, DAR ESTE IZGONIT PRIN MUNCA (La Bruyère). Şi iarăşi parcurg textitul Hotărârii care a apărut ieri în ziare. Hary mă l-a adus chiar lângă cuptorul în reparaţie. Mai întâi i-am spus că „n-am timp de presă". Dar când mi-a zis despre ce este vorba, m-am oprit din lucru. Textul articolului II îl ştiu acum aproape pe dinafară. E vorba de „transferul" de la închisoare la libertate, de la „ziduri" la societatea tuturor. Minorii care au „păcătuit", la mine altă dată, vor fi reeducaţi în primul rând în fabrici, în şcoli. Şi şcolile speciale, zăvorâte, apăsătoare vor fi numai pentru cei cu abateri deosebit de grave şi, fireşte, pentru cei care persistă în greşeală, pentru reeddivişti. Deci

„recuperarea”, cum îi spun psihologii, se va face, ori de câte ori se poăte, în mijlocul societăţii, fără *între ziduri*, cum spuneau minorii locurilor de detenţie sau centrelor de reeducare.

…Îmi amintesc de un lucru întâmplait parcă foarte demult. Un student venise la noi, la delincvenţi, când mă aflam încă la Purgatoriu”, ladică la *Centrul de primire, observare şi repartizare a minorilor Bucureşti*.

Era un individ sigur de el şi teribil de grăbit, trebuia să facă la facultate o lucrare de pedagogie cu care se afla în mare întârziere. Culegea date de la toţi. Mă chemase şi pe mine – întrebările curgeau. îl interesau

I

mai ales aauzele delincvenţei, preocupările, gândurile de viitor. Uneori, ne şi sugera răspunsurile.

— Ahia! vagabondezi! Văd în fişă, mi-a spus. Ai fugit de-acasă fiindcă trăiai într-un mediu viciat? Ai probabil antecedente penale în familie. Te-ai lăsat tentat de mirajul aventurii. Aşa-i?

L-am privit lung, bucuros că tăcerea mea îi exaspera graba. Apoi am răspuns, stăpânit:

— Nu-i tocmai aşa. A fost mult mai complicat. Nu m-a atras mici un „miraj” – deşi într-o bună zi am ajuns şi la el.

Viitorul psiholog sau profesor părea nemulţumit:

— N-a fost un mediu educogen alterat?… M-am luat cu vorba. Asta-d o expresie prea dificilă pentru tine.

Un hohot interior m-a zguduit atunci, dar n-am lăsat să se vadă nimic. Ce aschimodie umană în haină de erudit se afla în faţa mea! Şi ăsita era destinat să devină „modelator de suflete”!?

— Eu sunt de fapt un fel de oţfan cu părinţi în viaţă. Am plecat, sau, cum spuneţi „dumneavoastră, am fugit de-acasă când părinţii mei s-au despărţit şi apoi nu mi-au mai fosit părinţi, devenindu-md străini. Străini – dar atât, nu „alteraţi”, nici puşi în vreo altă saramură.

Nervos, studentul se uită în fişa mea. Bolborosi:

— Zece clase. Mai rar d-ăştia printre voi… Până-ntr-a opta, premiul întâi şi doi. Clasa a noua şi a zecea

promovat, prima la limită, a doua ou premiul trei. Citeşti irnult... Bineee!

Se oprise din lectură şi mi se adresă:

— Uite, îţi las o listă de întrebări.

— Un chestionar? întrebai eu, ca să nu mă trateze de prost.

— Exact. Un chestionar. Completează-l singur. Până atunci, mă duc la alţii, oare pricep mai greu şi trebuie să le explic toate mărunţişurile...

Înscrise numărul fişei ¡mele pe formular şi ieşi în grabă. Asta s-a apucat să-şi facă temele cu trei zile înainte de examen, mi-am zis eu. Am citit întrebările:

Ce consideri că te-a adus la faptele itale? Ce crezi despre prietenie? Dar despre dragoste? Cu cine ai dori să seimeni? Eşti mulţumit de propria-ţi persoană? Ce nu-ţi place la tine? Ce-ţi place la tine? Cum ai dori să fii?... Interesante întrebări. Dar nu aveam de gând să-l „ajut". Prea se vedea că nu-i pasă de noi, ci numai de tema lui. Am tras în dreptul fiecărei întrebări câte o linie groasă, orizontală. (Nu procedasem niciodată până atunci aşa.)

Când studentul a revenit, m-a rugat să împăturesc într-un anumit fel formularul şi l-a pus sub un teanc mare de alte formulare, fără ca măcar să-l citească. Mă gândeam la mutra pe care o va face când, acasă sau la facultate, o să-l desfacă. Nu ştiam pe altunci că şi formularul meu îi va servi – „liniile" mele orizontale încadrându-se în categoria „refuză să răspundă" sau „fără opţiune", pe care o putea contabiliza, ca şi pe celelalte.

Înainte de a mă părăsi definitiv, s-a mai întors o dată spre mine.

— Încă ceva. Două întrebări necuprinse în chestionar, Prima: Ce-ţi place cel mai mult?

— Muzica, am spus de data asta, hotărât să fiu sincer.

— Aha! Muzica uşoară. Ca toţi ceilalţi. Urmăreşti desigur topurile săptămânii...

— Mai puţin. Îmi plac Bach, Haendel, preclasicii – mai ales Domenico Scarlatti.

Studentul a bătut de câteva ori cu pumnul în masă;

aproape că a strigat, răguşit:

— Iar îţi baţi joc de mine? Dacă-ţi plăcea Bach, nu ajungeai aici.

Ridicasem atunci spre el o privire senină, mulţumit că-l exasperasem şi mai ales că-l făceam să-şi piardă preţiosul timp.

— Cunoaşteţi „Arta fugii” de Johann Sebastian Bach?

— Ascultă, tinere, mi-a spus cu dispreţ, ai învăţat câteva chestii pe dinafară. Cum întorc capul, sunt sigur că scoţi zarurile de barbut, ascunse cine ştie unde.

— Oscioarele, l-am corectat eu. Dacă tot aţi venit aici, trebuie să ştiţi că-n „lumea noastră viciată” aşa se spune. Mai exact: „oscioarele magice”.

Spre surprinderea mea, şi-a scos repede un carnet de notiţe:

— Asta-i interesant! în semestrul viitor am de făcut o lucrare despre „argoul delincvenţilor minori”. Mai ştii şi alte expresii de-astea?

— E singura expresie pe care-o cunosc, am spus candid şi… cam nemulţumit că-i fusesem de folos.

A băgat neîncrezător carnetul în buzunar.

— În ce priveşte oscioarele magice, am continuat eu, să ştiţi că mie, personal, nu-mi plac nici de frică… Tot muzica, muzica grea, nu cea uşoară, ea te înalţă. Eu cânt la vioară. Sunt sigur că dumneavoastră nu vă place Bach.

Nu m-a contrazis. A spus doar:

— Hm! Să notez neapărat ceva: *caz atipic*.

Dacă ar fi fost un individ simpatic, i-aş fi spus că greşeşte. Nu eram chiar taşa de „atipic”. Mă duseseră de râpă părinţii şi asta se întâmplase cu destul de mulţi alţii. Îmi aduceam saminte de părinţii care veneau afumaţi până şi la procesul copiilor lor şi depuneau mărturie cam aşa: „N-am avut ce să-i fac, domnule judecător. E un copil rău. Vagabond şi hoţ de la nouă ani. L-am snopit în bătăi, l-am încuiat în casă, dar degeaba…”

În sfârşit, studentul îmi puse şi a doua întrebare:

— Ia spune, ce profesie ţi-ar place mai mult?

Îmi venea, nu ştiu de ce, să-l pocnesc. Merita să

ajung pentru asta la mititica! Un asemenea individ va fi pus, deci, să-i îndrume pe tineri spre a-şi alege „calea în viaţă”? Un „funcţionar”, în sensul cel mai rău al cuvântului, nu un om viu, cum erau alţii. Am răspuns repede, roşu de indignare, fără să mă gândesc prea mult:

— În niciun caz profesia dumneavoastră – aşa cumo faceţi. Aş prefera-o pe aceea de om.

— Mucosule!

Şi cu acest cuvânt de adio, studentul ieşise, trântinduşa.

...Amintirea „studentului grăbit” se stinge ca o candelă care şi-a terminat uleiul. Dar ce mi-a stârnit-o oare? Aba! Hotărârea care spunea că de-acum va fi altfel, mult mai uman. Şi de asemenea, imi-o stârnise pianul Laurei. Ce bine va fi când vom colinda împreună munţii! Căci după muzică, iubesc cel mai mult munţii, aerul îmbătător al culmilor, pajiştile şi lacurile de mare altitudine, hornurile maiestuoase ca nişte catedrale, piscurile semeţe de unde ochiul poate cuprinde marile depărtări.

...Şi nu ştiu de ce îmi amintesc cum luasem prima dată cuvântul în fabrică, la o şedinţă sindicală. Ştiam că-mi sare uşor ţandăra şi de aceea cam evitam să vorbesc. Dar absurdul şi ipocrizia mă exasperau întotdeauna. Nea Tudose fusese criticat în darea de seamă fiindcă secţia nu realizase „planul la deşeuri metalice”. Nu livrasem destule, deşi aifrele de plan prevedeau o anumită *creştere* a lor, aproape în ritm cu creşterea producţiei! Şeful secţiei plan se asociase şi el criticii:

— Planul e plan! În toate secţiile se mai strică piese, se mai rupe ba una, ba alte – că doar nu poate fi totul reparat – la strung cade şpan, pe urmă rămân resturi, capete de ţeavă etc. Totul trebuie dat la deşeuri! Altfel păţiţi ca tovarăşul Tudose Bratu, a cărui secţie va fi penalizată. Mai bine închideţi ochii la o piesă numai pe jumătate striloată şi o daţi în lada ou deşeuri, decât să rămâneţi sub prevederi.

— Ce fel de socoteală-i asta, tovarăşi? m-am repezit

eu atunci. Noi ne străduim să facem piese cât mai bune, să reducem la minim pierderile de metal şi voi ne cereţi să sporiim producţia de pierderi! Asta-i neghiobie!

Hiary mă trăsese de mânecă şi-mi şoptise:

— Domol, domol! Asta-d placa…

Dar nu mi-am lăsfat şi-am continuat, clocotind de mânie:

— Plan de deşeuri! auziţi, oameni buni? Un vecin mi-a şoptit: „Asta-i placa”. Va să zică, dacă creşte producţia, să crească şi deşeurile. Sfântă regulă! Nu-i vorba numai de penalizarea noastră, dar şi de economia de metal. Să scrie conducerea noastră la minister să ne dea plan de *reducere* a deşeurilor! Asta da! (în sală răsunaseră, prin fund, câteva aplauze).

— Destul! l-am auzit iar pe Hary. Lasă-l pe Păcală în voia lui. Te şi văd pe lista de concedii în februarie.

— Dacă-i vorba să ani iau eu un angajament, am zis, să ştiţi că sunt hotărât să reduc deşeurile, nu să le sporesc. Tot ce-i stricat, tot ce-i rest, adunăm, asta-i drept. Dar cine ne cere să dăm piese recuperabile la lada de deşeuri e sabotor. („Le-a zis-o!” a răsunat o vooe. Vuia, sala de aplauze).

— Nu te văd bine! mi-a şoptit Hary, înveselit acum. Cred că-ţi taie primla pe-un an.

O mulţime de muncitori mi-au strâns însă mama.

…Răpăieli mărunte şi tot mai dese răsună dinspre balcon. A început brusc să plouă, plantele din lădiţe se pleacă, bătute de vânt. Treptat, ploaia se preface în aversă.

Pe o asemenea vreme Laura avea” întotdeauna dureri. Urmele accidentului, care o şi fac să şchiopăteze puţin.

Oare îşi 1 luase uimbrela?

Şi de flori îmi e milă. Câteva tulpini de regina nopţii sau şi frânt. Plantele de gura leului, mai înalte, au fost culcate la pământ. Petuniile şi-au pierdut Strălucirea, mătasea florilor atârnă în zdrenţe. Şi iarăşi îmi vine în minte o „tăbliţă Grinţescu”. Din Thornton Wilder: NU NE

TRĂIM VIAŢA. VIAŢA NE TRĂIEŞTE PE NOI. Atunci, la şcoala specială, n-am înţeles ce voia să spună scriitorul. Acum însă ştiu. E un avertisment. Omul trebuie să-şi trăiască viaţa, o viaţă adevărată, de împliniri, nu să-i îngăduie „să-l trăiască”, după voia talazurilor ei.

Eu şi cu Laura vom şti să ne trăim viaţa! Dar asta nu însemna numai că vom continua să ne facem unul altuia „surprize”, să adunăm tot felul de lucruri cu care să ne umplem casă, să înlocuim răcitorul cu un frigider, să ajungem eu inginer, poate ea cândva medic, să creştem copii, să ne luăm într-o bună zi chiar şi maşină. Asta nu reprezintă nidi pe departe *totul*. Cel mai greu este să-mi împlinesc, să ne împlinim menirea pe pământ, să ne facem „profesiunea de om”, cum spusesem atunci, la şaisprezece ani, „studentului grăbit”. Acum ştiu mai bine decât atunci ce înseamnă asta. O întrupase Laura atunci când mă iertase pentru accidentul ei, de care fusesem vinovat sau atunci când aducea mângâierea zâmbetului pacienţilor care i se perindau prin faţă. Mă străduiam să o practic şi eu, în relaţiile cu toţi ceilalţi oameni.

Şi tot la ea se referise – chiar dacă-i dădea alt nume – profesorul Grinţescu într-o seară, înainte de stingere, când mă luase la o parte, pe o bancă mai retrasă a incintei, în faţa sălii de sport. Doar câteva luni mă despărţeau atunci de liberare:

— Ascultă, „Savantule”, să ştii că meseria e mult, dar nu-i totul. Hai s-o luăm în termeni de ziar. Dacă nu construim un *om multilateral dezvoltat*, cu o spiritualitate bogată, n-am făcut nimic. Acolo-i temelia, în omenia pe care noi, profesorii voştri, am izbutit sau nu să v-o insuflam, în flacăra pe care am reuşit sau nu să o aprindem în voi. Începe deci prin a te construi pe tine, ca om! Luptă să cucereşti o bucată de pământ, dar nu uita bucata de cer aflată deasupra capului tău! mai citeşti uneori tăbliţele inventate de mine?

— Le ştiu pe dinafară. Vreţi să vi le spun? ORICE LUCRU ARE FRUMUSEŢEA LUI, DAR NU ORICINE O VEDE, scrie Confuicius. Iar Esop: ÎNTÂI TREBUIE SĂ VEZI

SFÂRŞITUL LUCRURILOR ŞI DUPĂ ACEEA SA TE APUCI DE ELE.

— Ai promovat ultimul examen cu nota zece! glu mise Grinţescu şi pe faţa lui prelungă, osoasă se ivise parcă o lumină.

Mâna profesorului se aşezase pe umărul meu ca o ¿alintare a mamei când eram mie, în vremea când ea îmi mai era mamă:

— Să-mi scrii, Sorine! De la tine aştept numai veşti bune.

Şi i-am scris de atunci de multe ord, iar când mai treceam pe la el pe-acasă, ieşeam împreună în oraş şi convorbirile noastre se prelungeau până noiaptea târziu. Mereu îmi amintesc, în ceasuri de cumpănă, cuvintele lui: „De la tine aştept numai veşti bune…”

VIAŢA ÎNCEPE LA MILOGU

Încerc din nou să dau la o parte vălul amintirilor. Bune sau rele, frumo! a se sau urâte, nu vreau să le îngădui să-mi copleşească prezentul, prezentul acesta al anului 1977. Mă aflu iarăşi la geam – pentru a cita oară de când a plecat hâtrul de Hlary? (În fabrică, băieţii rid uneori încă înainte de-şi începe – istorioarele, e destul să vadă mutra eu care le pregăteşte.)

…Munţii nu se mai zăresc, învăluiţi de negură. Acum bântuie o adevărată vijelie. Piaţa Primăriei s-a golit aproape cu totul, doar din când în când mai încearcă să traverseze un trecător. De undeva, din stânga, poate chiar de sub copertina, blocului nostru, o umbreluţă deschisă îşi ia zborul, înălţându-se ca un zmeu. O tânără ţâşneşte în urimărire, în stradă, face câţiva paşi spre ea, dar rafalele viratului io conving repede să bată în retragere în timp ce umbrela îşi continuă zborul până ce izbeşte un geam care se face ţăndări. Grupuri de oameni surprinşi afară s-au refugiat sub bolţile unor clădiri vechi. Un autobuz trece încet, şiroind de iapă, apoi ce opreşte, probabil ca să aştepte încetarea potopului.

Şi vântul continuă să se înteţească. Crengi rupte din arbori zac zvârlite în stradă, coşuri metalice de gunoi,

smulse din locul lor, se rostogolesc, aruncate dintr-o parte într-alta pe trotular, ca nişte clopote puse să sune fără încetare alarma. Contururile caselor de peste drum, ale chioşcurilor de ziare şi de răcoritoare, de la întretăierea străzii noastre cu bulevardul, devin tot mi-ai imprecise. Doar turnul înalt al unei biserici din apropiere străjuieşte impasibil, înfruntând – de câte secole? – urgiile. Aşa ar trebui să fie şi oamenii. Numai că biserica este din blocuri de granit, iar oamenii din carne, sânge, dorinţi şi slăbiciuni.

Un gând călduţ încearcă să mă îmbie: ce bine că sunt la adăpost pe o asemenea vreme! Dar gândul acesta mă nemulţumeşte. Voi reuşi vreodată să mă curăţ cu totul de rugina egoismului? făcusem cunoştinţă, de curând, cu o inspirată autoare dramatică, pe vremuri actriţă de frunte, societară a Teatrului Naţional din Bucureşti. O entuziasma Rrishnalmiurti şi îmi spusese că un semn al perfecţionăm omului este capacitatea lui de a iubi pe oricare dintre semenii săi la fel ca şi pe fratele său. Oare eu voi fi – vreodată în stare de aşa ceva? Să nutresc, adică, aceleaşi sentimente pentru un necunoscut, un om de pe stradă… ca pentru Laur a? Cred că nu. Măcar să mă apropii de un asemenea siimţământ, ca de o limită matematică, *să tind* spre el şi tot e ceva. Ea, actriţa, se apropia de această perfecţiune omenească. Un domn cărunt îmi povestise că-n timpul războiului, la Buftea, venise ca soră voluntară la un spital care se afla în apropierea imediată a gării. Când începeau bombardamentele anglo-amerficane, toţi cei ce se puteau ţine pe picioare, bolnavi şi personal sanitar, se refugiau în adăposturi. Numai ea rămânea cu bolnavii netransportabili în clădirea spitalului, alergând de la un pat la altul, încurajând şi dând îngrijirile necesare. Se împotrivea fricii de moarte fiinidea nu accepta să se teamă. Şi bolnavii o strigau: „Soră Ana”. Alţii îi spuneau Sorana. Iar ea îi ajuta şi le cita vorbele marelui indian: „Nu există nicio pilulă de aur, fermecată, care să poată rezolva problemele umane. Ele pot fi rezolvate numai atunci când intervine o revoluţie radicală în mintea şi în inima omului.

Aceasta cere însă un efort considerabil şi continuu, cere să observi şi să asculţi, deci să ai o deosebită sensibilitate. Forma cea mai înaltă a sensibilităţii este şi suprema inteligenţă şi niciun medicament inventat vreodată nu va produce această inteligenţă. Fără ea nu există iubire; iar iubirea înseamnă înrudire spirituală între oameni. Fără această inteligenţă nu poate exista în om un echilibru, această iubire nu poate fi dată din afară – nici de preoţi şi de zeii lor, nici de filosofi şi nici de o pilulă de aur

Sunt acum din nou în faţa mesei. M-am lăsat să cad pe un scaun. Somnul a trecut, istovirea a rămas, gesturile îmi sunt nesigure.

Înainte de sosirea poştaşului tocmai etalasem pe masă fotografii, scrisori, acte alese dintr-un stoc mult mai mare. Şi, bineînţeles, *Hotărârea* apărută ieri în ziar. Cu câteva zile în urmă, cumpărasem un album şi, după plecarea lui Hary, mă pregăteam să încropesc, în câteva minute, un fel de cronică ilustrată a ultimilor ani din existenţa „familiei" mele (cu câtă duioşie rosteam acest cuvânt!). Nu trebuia să figureze în el nimic din acel „acasă" mincinos pe care îl reprezentase pentru mine „casa părintească" din Piteşti. Prima imagine îmi este cu deosebire dragă: eu şi cu Laura, la şaisprezece ani, fotografiaţi într-o barcă pe lacul Herăstrău. Abia – ne cunoscusem. Iată şi scrisoarea prin oare îi vestesc data apropiatei mele liberări! de la Centrul de Reeducare Minori (C.R.M.), apoi răspunsul ei şi/ & l meu, un dialog despre viitorul nostru. Dedesubtul scrisorilor, chitanţa pentru plata primei rate a televizorului şi câteva programe ale unor spectacole de Iteatru vizionate împreună. Şi – alături, cele două diplome de bacalaureat, „cucerite" de mine şi de ea în condiţii atât de neobişnuite pentru fiecare. Într-un colţ al mesei, fotografia de la cununie.

Şi o „mustrare scrisă" pe care Laura o primise de la directorul policlinicii. O afacere murdară. Învinuirea: „atitudine ireverenţioasă faţă de pacienţi". Tocmai ea! De fapt, sesizase medicului o incorectitudine: soţia unui înalt funcţionar încerca să obţină un certificat medical de

complezenţă, pentru o închipuită virozăLaura o surprinsese frecând termometrul pe care i-l pusese sub braţ, ridicându-i astfel temperatura până la 39 de grade. „Sancţiunea asta este o decoraţie – pentru onestitate!” – îi spusesem eu atunci. „Putea să-i ceară şefului ei un concediu fără plată, îmi explicase la rândul ei Laura, dar îl voia neapărat *plătit*

Apoi, încă o fotografie, de astă dată de la Centrul de Reeducare Minori: câţiva băieţi, profesorii Grinţescu, Gonţu şi meşterul Lungu de l-a lăcătuşi-mecanici întreţinere şi reparaţii generale. Şi un ultim act: o foaie matricolă a facultăţii, cu notele obţinute de mine în primul an de studii, la fără frecvenţă.

Alesesem, doar un număr restrâns de piese, ca să nu umplu mai mult de un sfert din album. Viaţa se afla doar înaintea noastră. Peste câteva luni aveau să vină pozele copilului şi vor fi mai multe decât ale noastre. Îi h otărâsem şi numele. Dacă va fi băiat, îl vom boteza Petre, dacă va fi fată, o va chema Eliza, ca pe bunica Laurei…

Ploaia nu dă semne de domolire. Ca de fiecare dată, mi se pare că simt şi eu în şold ¿unghiurile care o chinuie acum pe Laura. Trebuie să mă duc la directorul Policlinicii – da, la cel care semnase, sub cine ştie ce presiuni, „mustrarea scrisă” – să-i cer ca soţia mea să fie scutită de astfel de deplasări acum, când era în luna a cincea de sarcină… Dar Daura nu mi-ar fi iertat niciodată un asemenea „delmers”. Iar „fără să ştie” nu se putea: între mine şi ea nu existau alte taine decât „surprizele” pe care ni le pregăteam unul altui a. Singura încălcare; a acestui principiu, singura minciună flagrantă – de dane mă făcusem cândva eu vinovat – a fost tăinuirea, luni de zile, al fărădelegilor mele în „sfoara” de la Milogu, şi rezultatul ei fusese tragedia Laurei. Poate că dacă ar fi ştiut totul, reuşea să mă smulgă din gaşcă. Într-un fel e mai puternică decât mine. De atunci, preferăm întotdeauna adevărul (uneori greu de mărturisit) minciunilor de lonice fel, chiar celor care se vor spre „binele celuilalt”. Iar hotărârea fermă de a nu ne minţi în nicio împrejurare ne dă

amândurora un simţăimânt de eliberare de sub povara privirilor ascunse şi a ipocriziei cotidiene, atât de chinuitoare la alţi oameni.

Strâng „documentele” pregătite1 şi le pun între coperta albumului şi prima sa filă. Nu mai am puterea, nici liniştea, nici simţământul mulţumirii, necesare pentru a le lipi pe filele care le aşteaptă. împing albumul spre un colţ al miesei. În mijlocul ei a rămas, lângă vaza de cristal (cadoul de nuntă al profesorului Petre Grinţescu), doar scrisoarea adusă de poştaş. Nici ploaia, nici amintirile nu m-au făcut să uit de ea.

Acum, fila misivei, umplută de un scris mare şi destul de rudimentar, prinde viaţă. Prin aburul oboselii, mi se pare că hârtia capătă o mişcare ondulatorie, ca o mare agitată de valuri înalte. Pe urmă, începe să fâlfâie cu nişte aripi oare cresc mereu. Deodată, ia înfăţişarea unei făpturi hidoase, jumătate reptilă, jumătate pasăre, arheopterix antediluvian, cu solzi şi gheare. Aripile-i uriaşe biciuiesc laerul. Arheopterixul, se năpusteşte spre mine, spre fericirea mea, atât de greu cucerită, gata s-o sfâşie. Simt ghearele monstrului înfipte în fruntea mea, sângele fierbinte care mi se prelinge peste bariera sprâncenelor, în ochi. Şi nu m-ai văd nimic…

Sar în picioare. Ridic mâinile ca să mă feresc de loviturile păsării – şi-n aceeaşi clipă mă dezmeticesc. Duc palma la frunte şi-o plimb de-a latul ei: e uscată. Am aţipit, pentru câteva clipe. Frământarea nu a învins deci cu totul somnul, cum am crezut…

Hârtia a încremenit pe masă. Dar parcă mă priveşte duşmănoasă. Şi din nou mă întreb: *Ce trebuie să fac*? Să mă sfătuiesc cu nea Tudose? Să-I scriu lui Petre Grinţescu? Poate tovarăşului Dragu; băieţii îi spuneau „Tăticu’”.

O reyoltă crâncenă mă sufocă şi simt cum sângele îmi năvăleşte în cap. Ca un cuţit se răsuceşte în rană vechea suferinţă, acumulată încă din copilărie. Respir anevoie. Nu, nu mă voi duce, cu niciun preţ! De data asta Costel îmi cere prea mult. A trecut vremea când Subţirelu avea dreptul să pretindă „ascultare oarbă”, ca atunci când era

mai-marele sforii şi striga: „Sluj, bă! Pliscul! Executarea în marş forţat!”. Acum, scopul lui este altul, lasta-i adevărat. Dar nimeni nu-mi va răpi puţinul pe care l-am dobândit de la viaţă învingându-mă pe mine, înlăturând oprelişti peste oprelişti, plătind un preţ atât de mare. Nu mă tem c-o să fiu antrenat din nou de falsa fascinaţie a mocirlei, de „ispite”. Nu vreau să retrăiesc întâmplările care un-au târât atunci atât de aproape de abis. Mi-e groază de gustul amar, scirnav al dramelor trecutului ca de aripile hidos fluturate ale păsării-reptilă. Mă; dezgustă „faptele” mele de-atunci – cum se spunea la anchete şi la judecată. Iubesc prezentul şi încerc să cred în tot ce îmi promite viitorul.

E drept, barul de zi poreclit *Milogu* nu mai există aşa cum era atunci. Acolo se ¡adunau de obicei băieţii lui Subţirelu şi îşi plănuiau loviturile. Acolo depusesem şi eu „jurământul”, care începea cu formula „Viaţa începe la Milogu”. Acolo începuse marea ticăloşire. Cutremurul de la 4 martie şubrezise clădirea, înaltă şi neverosimil de îngustă, la parterul căreia se afla micul local. Aproape o lună, blocul rămăsese sprijinit în popi de lemn, apoi se hotărâse demolarea parţială. Iar barul, aflat tocmai în secţiunea clădirii care trebuia sacrificată, dispăruse fără urmă (pentru ca mai târziu să renască, mai arătos şi mai „select”). Cu toate acestea, în fiecare joi seara, când un prieten mă ducea cu maşina lui la Bucureşti, ca să ascult cu sfinţenie concertul, ocoleam Piaţa Romană şi multe alte locuri care-mi trezeau amintiri urâte. Abia când automobilul ajungea la templul muzicii, mă linişteam.

Şi mai e vorba de Laura. În primul rând, de ea. M-a acceptat şi m-a iubit în ceasurile cele mai negre, chiar când aflase totul despre decăderea mela, chiar după ce descoperirea îi provocase gestul de nebunie care aproape că era să o coste viaţa. Iar acum eu, Sorin, să o părăsesc, chiar numai temporar, în preajma naşterii copilului nostru? Voi lăsa scrisoarea fără răspuns! Această scrisoare rea, cinică, lipsită de orice scrupule…

Aşa era oare?

Fac ghemotoc misiva şi o strâng în pumn până ce unghiile îmi pătrund dureros în carne. Unde-i cutia de chibrituri? Cel mai bun lucru ar fi să ard hârtia asta infamă, venită de la Subţirelu.

...Şi, deodată, chipul lui Răzvan Todea, zis Buche-Geasornic, unul dintre colegii mei din sfoară (de care vorbeşte Costel în scrisoarea lui) îmi apare în faţă pe neaşteptate. Oboseala tulbure mă poartă iar la pragul dintre vis şi veghe, dar ştiu că tot ce mi se arată a fost cândva adevărat. îl revăd acum pe Buche aşa cum fusese atunci, la infirmeria şcolii speciale, întins în pat cât era de lung, alb ca varul. Ce ciudat arăta fără ochelarii lui groşi, privind cu ochi aproape orbi tavanul... sau poate fereastra larg deschisă, ca şi golul prin care încercase să se arunce. Şi-aipoi, imaginea de panopticum se schimbă.

În locul lui Buche mi se arată turn alt – băiat pomenit în scrisoarea lui Costel. Este Gae, zis şi Ciurumel-a, pe numele lui adevărat Gheorghe Stănilă. Un băieţel mic, negricios, puţin strâmb, oare te privea de aceea totdeauna dintr-o parte şi de jos în sus. A fost cel dintâi băiat care mi-a povestit, la şcoala specială, istoria vieţii lui, aşa cum o povestea oricui voia să-l asculte. Ne împrietenisem la cercul de mandoline, unde cântam amândoi.

Copilărie mai chinuită ca a lui nici nu-ţi puteai închipui. Părinţii, fără ocupaţie stabilă, trăiau din te miri ce. Mama se ducea câteodată să spele rufe pe la diferite case. Nu prea des în acelaşi loc, căci după plecarea ei se constata mereu că lipseşte câlte ceva. Tatăl lucrase temporar ca muncitor necalificat la terasamente, apoi şi ca paznic la un depozit de lemne, dar fusese dat afară fiind prins că înlesnea furturi în timpul nopţii. Dacă scăpase atunci de trimiterea în judecată, lucrurile se explicau numai prin faptul că nici în timpul zilei treburile nu se desfăşurau prea curat la „depozitul acela, iar o anchetă ar fi stânjenit pe toată hamea. Acum, fura pe unde apuca, mai ales din pieţe şi din curţi. Mai mult era la „azil", cum zicea Gae (la închisoare, adică), decât acasă. Câţi fraţi avea Gae? Nici el nu ştia, dar erau puzderie – şi mai mari, şi mai

mici. Se năşteau şi mureau într-o succesiune neîntreruptă. Cu toată mizeria, tatăl şi mama lui Gae găseau întotdeauna bani pentru rachiu. Şi-n zilele de „mare pleaşcă” erau tot timpul beţi, se sărutau cu foc, făceau dragoste în faţa copiilor, iar până la urmă se băteau cumplit. Zilele de post deveniseră pentru ţânci obişnuite, şi cei măricei n-aveau altă cale decât să plece la „ciordit”. Ceilalţi răbdau, plângeau, se-imbolnăveau.

Într-o iarnă – Gae avea vreo şapte ani pe atunci şi zbiera de mama focului fiindcă-i chiorăiau maţele – mama l-a gonit desculţ în zăpadă: „Acum eşti mare, du-te să furi!”. Şi la început să fure, mai întâi, fireşte, de-ale gurii. Trebuia s-aducă şi p-acasă „partea”… Când nu aducea destul, mama îl snopea în bătăi cu vătraiul, mai ales dacă era ameţită. Şi-l trimitea, ca pedeapsă, să se culce în coteţ. Nici măcar în grajd nu-l lăsa: „Dacă nici hoţ nu eşti în stare să fii, n-ai ce căuta în casa mea!”. Dar în bezna aceasta a venie şi prima bucurie: un băieţel i-a dăruit o muzicuţă pe jumătate stricată şi Ciurumela a învăţat singur să-şi cânte durerea.

Venit la centru pe la zece ani, aproape analfabet, Gae făcuse cu chiu cu vai opt clase. Nu se prea lipea cartea de el. Fusese dat şi la un C.S.D. (curs de scurtă durată), unde era pregătit ca tâmplar, maistrul era destul de mulţumit de dibăcia lui. Cu prilejul primei mari inundaţii, salvase două vieţi de la înec. iniţr-un rând. Gae îmi mărturisise visele:

— Ies eu d-aici! Am stat opt ani, mai mult ca oricare. Is campion centrist. Da’ să ştii că acasă nu mă-ntorc. Mi-a promis tovarăşul comandant că-mi dă repartizare şi locuinţă la cămin de nefamilişiţi, că le trebe tâmplari la Bucureşti. Şi-o să muncesc. Îmi văd de treabă. Unu ca mine, oare-a fost latâţia ani între ziduri, trebe să dovedească când iese afară. Dacă am slujbă şi bani, să vezi cum se lipeşte şi-o fată de mine. La fix totul. Să muncească şi ea, c-aşa trebe. P-ormă vine şi plodul. Şi când s-o face mare – Gheorghe o să-l cheme, ca pe tat-su, şi rikrueni să niu-i zică Gae1! – o să-l învăţ să cânte, din chitară şi din gură. Şi-o să zică un cântec despre chinurile mele,

Savantule. Să văd copilaşul meu sus pe scenă, iasta vreau. O s-o chem atunci şi pe mama la spectacol. Să-i cânte Gheorghe toate caznele copilăriei mele. Frumos şi din inimă, ca Maria Tănase. Să-l audă mama cum ciupeşte cu foc coardele şi cum îi zice din gură. Şi-o să pună Itotul în cântecul ăla. Şi despre ea, şi despre tata şi cum ima trimis să fur, şi despre coteţ. Să-i sară ochii de ruşine dacă mai are ruşine-n ei. Aşa-i că-i bine? O dată n-au venit să mă vază, aici, la şcoală – nici ea, nici tata! O dată nu mi-au trimis pachet de potol. Mai bine decât să-i bat, cum am vrut, să-i facă plodul meu de ruşine…

Şi Ciurumela îşi scosese vechea lui muzicuţă din sân şi îşi întregise spusele cu o melodie tristă, născocită de el.

Am trecut de mult pe note mica melodie gompusă de Ciurumela; pentru cântecul lui „Gheorghe”, încărcată de amar şi doruri ca o doină. Obosit cum sunt, iau totuşi vioara şi o cânt încet, ca o amintire.

…Buche-Ceasornic, cel care încercase să se omoare, şi G>se, oare visa la o răzbunare prin cântec…

Scot hârtia făcută ghetmotoc din coşul unde a ajuns, o despăturese şi apoi mă apuc să o netezesc cu dosul palmei. Al naibii am mototolit-o. Dar tot mai poate fi citită. Şi o parcurg iar, cu toate că aş putea s-o recit pe dinafară. Poate că după aceea o voi azvârli din nou cât colo.

„S.O.S., Savantule!

Trebuie să vii p-aicd, altfel s-a zis cu Buche şi cu Gae. Mie îmi merge bine, mai bine decât crezi. Am acum meserie de aur. Dar ei se dau iarăşi la fund. A naibii viaţă! Pe Buche, care – cum ştii – s-a dus acasă, nu-l iartă tat-su, directorul, că i-a stricat cică „numele” şi galoanele. L-a scos „boierul” de la fabrica unde avea repartiţie sănătoasă de electrician, şi l-a băgat într-un birou, să mâzgălească tot timpul hârtii. Câştigă mai prost, dar tat-su îl vrea foncţionar, nu muncitor. Mereu îl văd cu stricata aia de „Ţuky (o mai ţii minte?), prin barurile de noapte unde colindam şi noi. Îi toacă muierea chenzinele cât ai zice peşte. Când mai are bani, Buche merge la pepsi mic cu trei sitele, până se face praf. Ieri l-am văzut dând târcoale

maşinilor mici din Titan şi umilind câte ceva din care putea. Gae nu face nici el mai bine. I-au făcut vânt de la combinatul ăla pentru lemn de-i zice C.I.L. şi-o să-l zboare şi de la cămin. Degeaba a venit acum un an de la şcoala noastră însoţit de tovarăşul Alexe, cu recomandaţie specială pentru recuperare. S-a înhăitat cu foştii lui prieteni de maidan, dă cu zula pe unde poate să manglească ceva, o şterge mereu de la lucru. La-ncăierări, mic cum e, iese mereu cu nasu' umflat. Şi bea de stinge. Au tot încercat să-l cuminţească, şi de la întreprindere şi de la U.T.C. şi de la Consiliul popular. Degeaba. Eu i-am propus să-l aduc la noi la *Service*, măcar necalificat. Nu mă ascultă. N-am pliscu tău, nici putere asupra lui. La C.I.L. cică au avut de la început boală pe el, aşa mi-a zis. Dacă venea singur, nici nu-l primeau. Din „Cioară" şi „Vagabond" nu-l scoteau nici ăi mici, nici ăi mari. Asta l-a ofticat. Poate că mai şi minte, dar bine n-a numerit. Acum, de când a apărut

Hotărârea cu minorii (o ştii?), l-au luat altfel, cu binele şi cu educaţia. Dar e prea târziu.

Ieri seară i-am văzut pe Buche şi pe Gae împreună. Ei nu m-au ginit. M-am făcut „subţirel" de tot după nu chioşc şi i-am auzit vorbind. S-au îmbrăţişat, apoi au zis că or să facă o gaşcă bună, mai-mai ca a noastră.

Numai tu le poţi fi de folos. Vino aici, să le scoţi din cap gărgăunii. Am cameră mişto şi poţi locui la mine. Salutări Laurei.

Al; tău, Costi".

Nu mai f-ac hânda cocoloş. Aud parcă iar şi iar „corul iniţierii" noastre: VIAŢA ÎNCEPE LA MILOGUL., (se rostea de trei ori, sacadat, aşa hotărâse Subţirelu). Şi apoi, pe un ton deosebit: SFÂNTA. ASCULTARE BAROSANULUI!... Iar cel care-mi scrie este tocmai fostul nostru „barosan" – „Subţirelu" – pe numele său adevărat Costel Rotaru – acum muncitor calificat la un auto-service, recuperat, chiar „suprarecuperat", cum aveam să aflu mai târziu. Se convinsese între timp că viaţa... nu începe, ci sfârşeşte la Milogu, dar nici el n-o apucase tocmai bine.

Dar eu, Sorin Roşca, nu mai vreau să mă întorc acolo. În fond, Buche-Ceasornic şi Gae – trecuseră prin aceeaşi şcoală ca şi mine, li s-au dat aceleaşi şanse. Gae a fost chiar „veteran centrist” – cum zicea el. De ce nu se spălaseră de păcate? Plecaseră cu de toate de l-a C.R.M.: meserie, repartiţie, deprinderi de curăţenie şi purtare civilizată, până şi câteva miişoare puse pe C.E.C.-ul personal, rezultate din munca de la atelier. Dacă se dau iar „la fund”, cum spunea Costi, vina e a lor. Poate şi a sistemului slab (în vigoare până la apariţia noii Hotărâri) de „urmărire a integrării socdo-profesionale”, de oare îi avertizase Mancaş, psihologul de la centru, vrând să-i „blindeze” împotriva greutăţilor ce aveau să întâmpine la liberare şi sfătuindu-l cum să se descurce.

O să-i scriu chiar mâine lui Grinţescu şi căpitanului „Lună”! Doi „fii rătăcitori” au nevoie de un colac de salvare. Treaba lor! Doar nu pot eu să opresc tot procesul de forimlare şi de recidivare a delincvenţei mai mult sau miad puţin juvenile. Există noua Hotărâre, există atâtea foruri. De ce mai e nevoie de mine ca să îndrept ce s-a stricat în vremea unei legi imperfecte?... Capul îmi zbârnâie. Ce dureros şi inuman sunase acest „treaba lor”! Nu se potrivea deloc cu maximele risipite printre peluzele de iarbă. Şi mai puţin cu ce-mi spusese într-un rând profesorul de literatură universală de ia liceul piteştean. Era vorba de „Divina Comedie”:

— «Băieţi, marii scriitori s-au preocupat ¡întotdeauna de îmbunătăţirea condiţiei umane, dar gândul şi l-au exprimat uneori direct, alteori prin parabole complicate. În cartea „Infernul” din „Divina Comedie”, geniul lui Dante a categorisit toate ticăloşiile omeneşti. Dar ştiţi voi pe cine a pus scriitorul în fundul piramidei păcătoşilor? Nici pe hoţ, nici pe tâlhar, nici pe adulter şi nici măcar pe paricid. Nu, dragii mei, cel mai jos, în cel mai adânc ungher al piramidei păcătoşilor e omul indiferent, cel ce trece nepăsător pe yrigă toate grozăviile...» – /

Păcat că şi acest profesor se dovedise un predicator teoretic. Altfel s-ar fi ocupat şi de mine.

…Când voi sfârşi oare cu această veşnică pendulare între *da* şi *nu*? Poate abia la venirea Baurei…

Ceva s-a schimbat în preajma mea şi nu ştiu ce: În tăcerea care mă înconjoară aud limpede tic-tac-ul orologiului. Acum îmi dau seama: s-a oprit ploaia! Nici nu am observat când s-a întâmplat acest lucru.

Mă apropii iar de fereastră. Afară, aerul are acum o limpezime de cristal, iar casele, în stil masiv, ardelenesc, şi-au redobândit contururile precise. A amurgit şi pe străzi s-au aprins luminile, care se reflectă în asfaltul spălat de ape ca-ntr-o oglindă. Constelaţia becurilor, tuburilor fluorescente şi vitrinelor se veseleşte parcă privind spre sora ei geamănă, care-i zâmbeşte de jos, din luciul de apă. Burlanele mai revarsă încă şuvoaie subţiri spre canale, iar în jurul gurilor de canal saturate s-au adunat bălţi mari, pe care trecătorii, ieşiţi din adăposturile lor, le ocolesc grijulii. Umbrele şi umbreluţe atârnă cuminţi de braţele oamenilor sau capătul lor se vede ieşind din genţi – gata pentru a intra în acţiune la orice nouă dezlănţuire.

Mi-e dragă lumea asta pestriţă din Piaţa Primăriei. Câte griji, câte speranţe, câte decepţii, câte bucurii exprimă toate aceste chipuri! Cât de mulţumită se îndreaptă spre casă gospodina aceea cu două sacoşe pline într-o mână, iar în cealaltă cu o damigeană de cinci litri şi o geantă uriaşă, de modă veche. A găsit probabil tot ce şi-a dorit pentru invitaţii din seara următoare. Cine ştie, poate chiar muşchiuleţ preambalat, telemea de oi, măsline negre (nu verzi) şi icre (tarama, de import, fireşte, căci crapii, ştiucile şi morunii s-au coalizat de mult să rămână sterili). Şi un vin vărsat – prima, de la o staţiune experimentală. Va avea cu ce să se laude şi va fi (asaltată de întrebări: „Unde-aţi găsit?”, „Cum aţi preparat?”

Aproape în fugă traversează piaţa. un student. îl cunosc. Urmează Institutul Forestier. De umăr îi atârnă, de o curea uriaşă, o geantă înaltă, doldora de cursuri şi caiete de notiţe. Încerc să ghicesc încotro zoreşte. Poate spre casă, unde îşi va descărca povara, va îmbuca ceva şi apoi… repede la întâlnire. Unde? La discotecă? La un

cinematograf, urmat de cofetărie? La o plimbare pe aleile singuratice ale parcului? Cu funicularul până în vârful muntelui, unde va lua, pe terasa restaurantului, împreună cu „ea”, câte o halbă de bere (de mult căzuse în desuetudine afişul „Nu servim băutură decât persoanelor care servesc şi mâncare”). Ce splendidă este priveliştea ce se deschide de acolo asupra oraşului şi îxnprej urimilor! Pe urmă, vor coborî pe jos serpentinele întortocheate, cu o îmbrăţişare pătimaşă de fiecare dată când se îndepărtează de un felinar.

Îmi place să continui acest joc. Să ghicesc destinele din spatele fiecărei ferestre luminate după mişcările umbrelor care se agită dincolo de perdele, să aflu gândurile cu care vine acasă fiecare locatar, după paşii oare răsună pe scări.

Îi iubesc pe toţi oamenii aceştia, iubesc acest pământ. Şi îmi pare rău că atâţia ani la rând viaţa mea a trebuit şi va mai trebui încă să fie aceea a privaţiunilor. Există, firește, şi lumini. În primul rând, Laura, cu tot ce înseamnă ea pentru mine, apoi munca în fabrică, unde ştiu că sunt de folos prin ceea ce fac (cimentul înseamnă, oricum, locuinţe pentru oameni, baraje pentru electricitate, construcţii pentru cultură şi sport). Dar nu pot să uit nici calvtarul, aşa cum a început în copilărie, când familia mea s-a desitrămalt. Nu pot să uit iadul care a dus la prima fugă de acasă, în Trivale. La paisprezece ani, a doua fugă. „Îmi place de tine”, îmi spusese atunci Muscă şi mă dusese la „bişniţă mare”. Centrul de „primire” de lângă cheiul Dâmboviţei şi întoarcerea forţată, a, casă, la Piteşti. Încă doi lani de şcoală şi cea de a treia fugă. Întâlnirea cu Laura. Subţirelu şi beţia înşelătoare a primelor „izbânzi”. Banii şi barurile – abisul. C.R.M.-ul, cu regimul lui sever între ziduri... „545-ul te mănâncă aici”, zicea Gae. (Comandantul le explicase odată: „Sunteţi obosiţi? Cu atât mai bine. Dimineaţa şcoala generală, după-masa profesionala. Pe urmă, lecţiile. Mai se cere şi câte-o acţiunie ¡la recoltă. Aşa vă vreau. Tot timpul obosiţi şi ocupaţi. Să n-iaveţi timp de prostii. Aici intraţi vagabonzi

şi trebuie să ieşiţi oameni!”). Apoi, orchestra de la centru, terminarea miraculoasă ia liceului, liberarea. Fabrica, facultatea, gospodăria. Iar acum, la teatrul din oraş nu înţelegeam să pierd nicio premieră, niciun turneu, niciun concert! mai aveam câţiva ian! buni de urmat la fără frecvenţă. Şi-n armată avelau apoi să mă ia de odihnit. Tocmai bun pentru instrucţie: Drepţi! Culcat! Drepţi! Mereu drepţi!... în total, dacă socoteam bine, vreo doisprezece ani de „tratament intens”. Noroc că sunt tânăr şi sănătos.

Cum spunea Lună? „Să n-aveţi timp de prostii”. Aşa să fi fost? Dac-am şi căutat, pentru „prostii” tot am fi găsit timp. Tartorii şi ciumaţii găseau întotdeauna.

Cum să nu-i invidiez pe toţi aceşti oameni pe care-i zăream de la geam – forfota străzii devenise acum un adevărat furnicar. Aveau sigur cu mult mai mult timp decât mine. Câţi din ei cunoscuseră un coşmar ca al meu? Mă întrebam însă dacă ştiau cu ¡adevărat spre ce alergau acum: Să se realizeze? Să se dăruiască? Să se bucure de viaţă? Sau să se piardă în frământări mărunte, în răfuieli meschine, în egoism? Şi dacă aş fi reuşit, printr-o vrajă, să opresc filmul în loc şi, coborând în stradă, să-i interoghez pe fiecare în parte – aşa cum făcuse, cu ani în urmă, scriitorul acela cu părul alb, timid şi puţin ridicol, care venise printre noi, adolescenţii rătăciţi – aş fi găsit printre ei şi ambiţioşi şi boetmi şi irascibili şi calmi şi oameni de treabă şi canalii, toate speţele cu putinţă.

Cornul Lunii se zărea acum undeva în stânga turnului bisericii celei negre. De aici, din inima oraşului, părea că întregeşte ghirlanda de lumini care se aprinseseră pretutindeni – un felinar aninat de catifeaua cerului. Câteva coloane de fum se ridicau vertical spre boltă, din coşuri care nu se zăreau. Erau ca nişte peceţi pe care munca le punea chiar noaptea pe acest peisaj, provenite de la lăcaşurile sfinte ale „focului continuu”.

Mă uit la ceas. Da, acolo, la fabrică, avea să intre acum schimbul trei. Şi iarăşi îmi aduc aminte de înţelepciunea pe care Petre Gninţescu o risipise cu

dărnicie printre aleile centrului. În faţa ochilor minţii îmi apare, vie încă, o tăbliţă, aceea a cărei inscripţie o desenasem chiar eu: NUMAI ATÂTA AI TRĂIT, CÂT AI MUNCIT. Cine spusese asta? Oboseala îmi amorţeşte mintea doar pentru câteva. clipe, apoi îmi amintesc: Goethe, poetul care în Faust înălţase cel mai măreţ imn omului renăscut.

Abia fixasem tăbliţa în iarbă, lângă tabloul de onoare al Centrului, când în faţă îmi apăruse Burtea, tartorul:

— De-astea te ţii, bureţare (asta însemna fraier, novice, nou-venit)? Mai bine zi, mi-ai făcut rost de nasoale? Nu ştii ce-s alea? tualii, bă! (asta însemna ţigări). Bă, biciclistule (asta însemna ochelarist)! Cu ce mă mai poluez eu dacă aici plouă cu neisprăviţi ca tine?

Îmi aminteam ce-mi făcuse Burtea în dormitor, în prima noapte de C.R.M., când oboseala acelei zile de hărţuială mă împiedicase să reacţionez în vreun fel (chiar în ziua următoare bruta fusese mutată în alt dormitor).

— Nimic, manglitorule? Chiar nimic? continuă tartorul. Aşa te arăţi tu în faţa maiestăţii mele?

N-apucasem să răspund, că namila ciolănoasă îmi şi pocnise un pumn în nas. Nu ştiu cum, dar nimeni nu se afla împrejur. Burtea râse câineşte:

— Ascultă vorba mea. Până ieşi d-aci, îţi fac nas de boxer, ca al meu. Dacă nu-ţi place, poate preferi să-ţi stric toată mansarda… Şi, pâs! Vezi să nu umbli cu pâra, bengăniitorule (asta însemna turnător), că te bâzâi (asta însemna te bat) de trei ori pe zi şi-ţi fac bicicleta cioburi.

Atunci mă bătusem pentru prima dată la şcoala specială. Aveam mişcări repezi, perfect calculate. La concursurile de trântă de la şcoală ieşeam totdeauna primul. îl izbisem ca fulgerul pe tartor cu piciorul în spatele genunchiului, dezechilibrându-l, şi-n aceeaşi clipă îl împinsesem uşor cu mâna. Burtea căzu, exact cum socotisem că trebuie să cadă, pe spate, cu capul lui enorm şi greu în stâlpul care susţinea tabloul evidenţiaţilor. Panoul se zguduise zdravăn. Rămăsese acolo, lungit. Băieţii, atraşi de zgomot, începuseră să se adune, ca la

circ.

— O fi mierlit-iO, bă? întrebă unuli

— Nu vezi, respiră! zise altul.

Subţirelu se ivise şi el pe-aproape:

— Ce-ai făcut, mă, Savantule?

În glasul lui era mai mult satisfacţie decât îngrijorare.

— Pun pariu pe-o prăjitură că Burtea a început, se amestecase şi Gae, apărut nu ştiu de unde. Şi adăugă: Ia uite ce i-a dat Savantului borşul pe nas! Mardeală serioasă, bre! Io zic s-o roim, că-i rost şi de alte bulane, mai zdravene.

Dar nimeni nu se mişca. Spectacolul tartorului întins cât era de lung şi de ciolănos avea ceva miraculos. Le apărea ca un rege sângeros detronat, oferit pradă câinilor, să-l sfâşie. Şi mulţi s-ar fi aruncat atunci asupra lui ca să-i plătească poliţele, dar cu toţii ştiam că în câteva clipe nu vom mai fi singuri. Ilă Tunsu, „Potitu”, încercă să-i ardă, „mascat”, un picior în burtă, dar i-am oprit lovitura din zbor. Nu-mi plăcea să văd cum cineva loveşte un om aflat la pământ, fie el cine-o fi. Sângele începuse să-mi picure de pe bărbie în nisip şi n-aveam batistă. Iar durerea cumplită a loviturii primite de la Burtea parcă creştea acum, după ce trecuse prima amorţeală. Dar mai cumplită decât acea durere a fost vocea pe care am auzit-o în spatele meu. Era a profesorului Grinţescu, primul om de care izbutisem să mă apropiu în această primă lună de şedere la şcoala „dintre ziduri”.

— Tu ai dat întâi, Sorine?

— Nu-l ştiţi pe Burtea? se amestecă Gae, care se hotărâse să nu o şteargă, că prea era „tare” şi spectaculoasă lovitura.

— Gura, mă Gae! Pe el l-am întrebat, nu pe tine…

Ce rost avea să răspund? Tartorul se aranjase să nu fie martori pe-aproape. Şi chiar dac-ar fi fost, cine s-ar fi încumetat să-l pârască pe unul ca el?

— De ce nu răspunzi, [Sorine?

Continuam să tac, în timp ce Burtea zăcea mai

departe nemişcat, ca un rinocer răpus, doborât în plină savană. Din ceafa groasă i se prelingea şi lui sânge.

Acum, Burtea deschisese ochii şi privea în jur cu uimire. Parcă voia să spună; „Mie să mi se întâmple una ca asta!?”

Venise şi căpitanul comandant:

— Abia ai sosit, Sorin Roşca, şi uite ce isprăvi faci…

În aceeaşi clipă, se opri şi făcu ochii mari văzând cine se afla întins pe jos. De câte ori nu asistase la spectacolul invers, al băieţilor doborâţi de pumnul lui Burtea – vinovatul fiind, bineînţeles, departe de locul faptei şi nimeni neîndrăznind să-l reclame. Şi mi s-a părut – poate mă înşelam – că-n ochii lui se ghicea şi un soi de satisfacţie.

— Sorine, cine a dat primul? insistă profesorul Grinţescu.

Tot n-am răspuns.

Comandantul conchise scurt:

— S-au bătut, ce mai! Iar o încăierare. Nu facem aici „reconstituiri”.

Burtea dădu să-şi ridice capul, dar acesta-i căzu, ca un bolovan, înapoi. Era limpede, el era cel mai greu lovit şi – ştiam – asta se plătea.

— O targă, băieţi! strigă comandantul. Pune şi tu mâna, Sorin Roşca. Tu şi cu Ilă. îl duceţi la cabinet.

Şi iarăşi mi s-a părut că în colţul gurii i se schiţa un zâmbet. Iar tartorul se holba la mane de parcă nu-i venea să creadă. L-am dus cu targa pe Burtea la infirmerie. Ilă ia vrut să-l „zguduie” pe drum, dar nu l-am lăsat. Eu am ajuns însă la mititica (asta însemna la izolator) pe zece zile. Dar tott de atunci steaua tartorului a început să apună, „adjutanţii” săi, ciumeţii, nu-l mai ascultau ca înainte şi abia dacă mai reuşea să înghesuie şi să jecmănească pe câte un puşti pricăjit. Curând a trebuit să-i predea ştafeta lui Tarzan (Sică Tomescu), oare tocmai fusese adus „între ziduri”.

…Când voi scăpa oare de toate aceste amintiri? Probabil niciodată. Făceau parte din viaţa mea. Şi poate că

aşa era bine să fie. Şi ochii îmi căzură iarăşi pe scrisoare.

— Refuz sacrificiul, Costi! mă trezii spunând acum cu voce tare. Ar însemna să m-abat din drum. Da, sunt „omul indiferent”, din fundul piramidei păcătoşilor lui Dante. O ştiu.

Mi-am amintit că inginerul şef îmi propusese o detaşare de două luni la Bucureşti, împreună cu Haralambie şi alţi băieţi din echipa mea. Credea că mă face fericit – Capitala era doar o „răsplată” – când colo, refuzasem. Două luni în care să revăd locurile acelea blestemate, în care să mă plimb între cicatricea pe jumătate demolată a Milogului şi „vadul” nostru din Piaţa Naţiunii? Dar dacă refuzam, dacă nici altcineva nu se ducea pe-acolo, dacă nici colectivele de muncă, nici U.T.C.-ul nu vor reuşi, asta însemna că fiul lui Gae nu se va mai sui niciodată pe scenă ca să cânte în faţa bunicii lui calvarul copilăriei lui Giurumela.

Mă cufund în unicul fotoliu al încăperii. Iată – am descoperit şi cutia de chibrituri, ajunsă, cine ştie cum, sub studio. Îmi aprind io ţigară, dar o sting repede. I-am promis Laurei să nu mai fumez.

Nu, nu pot opri amintirile! Cu ele trebuie să păşesc mai departe în viaţă. O raniţă grea. Înaintez parcă printr-o masă imensă de noroi, picioarele mi se îngreuiază de povara care se lipeşte de ele şi creşte mereu. Dar în mâl s-au rătăcit şi e petale de margarete. Mă aplec, le iau şi pe ele cu mine…

În cameră a intrat, zburdalnică, fetiţa vecinei, Gina. N-a fost nevoie să sune. Probabil că am uitat deschisă uşa apartamentului. S-a plimbat cu Mizar, câinele nostru, perniţa cafenie, de catifea, din care iese un bot ascuţit. I-a prins ploaia pe amândoi, asta se vede, dar acum au ajuns la liman. Gina pleacă şi Mizar se mai scutură o dată, împroşcând nepăsător totul cu apă, inclusiv noul tapet lavabil, apoi îşi aşază botul pe braţul meu, semn de tandreţe care cere mângâieri, ca singură dovadă de reciprocitate. Nu mai cum putere nici să-l mingii. Se resemnează şi se culcă la picioarele mele, rezemându-şi

trupul oald de ele.

Trecutul începe să năvălească iar în odaie şi forţa lui este cu atât mai copleşitoare, cu cât epuizarea mea e mai deplină. Ceaţa coboară în jurul meu şi se preface într-o pâclă de nepătruns. Pleoapele ni se lasă în jos, cu o forţă irezistibilă. Orice împotrivire a devenit acum de prisos. Undeva, în spatele meu, aud oare zbârnâitul unui aparat de proiecţie cinematografică? Un ecran convex de porţelan, panoramic, imens, s-a ivit parcă în faţa mea. Pe el încep să se perinde chipuri şi întâmplări învălmăşite, haotice, dar atât de v îi încât nici nu ştiu cum a dispărut, brusc, píela aceea densă. Încep să le văd şi să le simt, pe ecranul de porţelan şi în mine. Au ţâşnit fără veste, ca nişte şcolăriţe care au zbughit-o vesele, sâmbăta, pe poarta şcolii. Toate se zbat să mi se arate în acelaşi timp, caleidoscopio. Imagini şi senzaţii disparate – peisaje, gesturi, râsete, strigăte de durere, chiolhanuri, încăierări pe maidane, fugi în noapte, îmbrăţişări ale Laurei, nopţi în arestul miliţiei, interogatorii, rechizitoriul procurorului, plopii bătrâni din curtea şcolii „între ziduri”, examene, evadări, orchestra şcolii dirijată de mine cântând duminică în parcul oraşului, funcţionarul răuvoitor de la braţele de muncă din Bucureşti şi apoi şeful de personal de la fabrica din acest oraş de la poalele munţilor, primul concediu cu Laura după căsătorie la Amara, pentru tratamentul ei.

Arătările se înghesuie una într-alta, refuzând să se rânduiască cuminţi. Secvenţe scurte se desfăşoară tot aşa de grăbite ca studentul acela de la „Purgatoriu”, dar nu se încheagă niciuna. Un iureş ciudat, ¡alcătuit din crâmpeie ciuntite, un torent care refuză să curgă, ci se roteşte numai tot mai repede, într-un vârtej dementţial. Sunt treaz sau visez? Nu ştiu. Dar pleoapele nu le mai pot desface, de parcă ar fi încleiate. Şi totuşi văd, aud. Mizar oftează greu în somn, ca o făptură care a suferit o mare dezamăgire. Ecranul de porţelan din faţa mea mişună de viaţă – prea multă, obositor de multă.

— Ce faci acolo, Ilă, dormi? strigase profesorul de geografie, Vintilă Alămaru, dirigintele, un individ rece şi

acru. Să dormi noaptea, bre, nu în oră!

Ilă Tunsu sărise ca ars. Băieţii îi spuneau cu cruzime „Monstru” sau „Pocitu”, fiindcă avea capul vânăt şi peticit de o boală a pielii, şi ochi bulbucaţi, saşii, care-ţi luau somnul numai să-i vezi. Zise, ameţit:

— Iertaţi-mă, tovarăşe profesor! Soileam!

— Ce expresie! Puteai măcar să/spui „aţipisem”.

— …şi visam, tovarăşe profesor.

Alămaru rânjise:

— Mă, Ilă, mă, unul ca tine n-are vise!

— Visam că m-au amnistiat, tovarăşe profesor.

Imaginea clasei piere. Şi încetul cu încetul, toată agitaţia faptelor trecutului începe să se domolească, aşa cum se potolise şi ploaia. Ritmul imaginilor intră acum, în fine, într-un făgaş mai firesc. Dar pelicula se rupe brusc. Urmează câteva clipe de întuneric, de tăcere, de încremenire.

În sfârşit, ecranul se luminează iar. De data asta, filmul purcede să se desfăşoare limpede şi logic, odată cu desprinderea din caleidoscop a episodului care începea în vara anului 1969, în seara aceea când Muscă mă ducea pe mine, băiatul de nici paisprezece ani, spre Lord Derby. Trecusem de cartierul unde blocurile noi măturau din calea lor locuinţele prăpădite şi cocioabele, îl biruisem pe Ghiţă Pumn zis Boxerul, Miţa îşi luase cutia cu bănuţi, iar eu, împreună cu Negriciosul…

LEBĂDĂ neagră

…Am pornit-o mai departe prin Bucureşti, spre Lord, pe un drum tare întortocheat, care nu se mai sfârşea. Muscă mă avertiză să nu-l judec pripit, după prima impresie. „De fapt, e un şef grozav!” a spus el.

Barul „Intim”. La o masă din fund se afla Lordul Derby. Era elegant îmbrăcat, ca tata când mă dusese la directoarea grădiniţei să mă ierte. Părul, cu o cărare la mijloc, era parcă dat cu lac. Avea ochi şireţi şi se vedea că unghiile i le lăcuise manichiurista. Ne pofti să şedem şi ne turnă, cu gesturile unui chelner de lux (doar şervetul alb de pe braţ îi lipsea), câte o cupă de vin roşu, în timp ce

Muscă îi turuia, pe nerăsuflate, toată povestea mea. Lordul mă măsura cu grijă, de sus. Nu prea nind era simpatic, parcă mă dispreţuia. Dar simţeam că atitudinea aceasta îi era în sânge.

— Ce zici, şefule, aşa e că-i omul nostru? încheie Muscă

Se lăsă tăcerea. Privirile lui Lord mă şfichiuiau ca nişte bice subţiri caremii brăzdau carnea. Mă simţeam dezgolit de hainele mele, de simţirile mele, de voinţa mea. Mi se părea că-n colţurile buzelor îi apăruse acum un zâmbet. Binevoitor, sau dimpotrivă, de respingere dezgustată şi definitivă?

Deci aşa arăta un „şef" de-al lor. Mi-l închipuisem ca pe-o brută, ceva în genul Boxerului pe care-l doborâsem. Dar în faţa mea se afla un individ sclivisitt, care mă „radiografia" fără milă; din această detaşare, care se pretindea distinsă, iradia însă şi o mare forţă. Îmi aminteam spusele Negriciosului: „Să nu-i zici «Barosan» –, numai «Lord» – sau «Şefule»!

— Ascultă, Muscă! Tu ai uneori prea multă fantezie. Vezi numai ce vrei să vezi. Tot ce mi-ai spus e adevărat? Prea ai adunat multe-ntr-un borcan. Şi razia, şi povestea cu Miţa... Zicând asta, şeful îndepărtase de pe guler nişte fire de praf închipuite.

— Să moară mama, Lord Derby, dacă mint!

— A murit de când aveai doi ani, mi-ai spus-o chiar tu, ze\zecule!

— N-am scornit nimic, şefule! Să nu am parte...

Vocea îi răguşise acum de tot, devenind o hârâitură înfundată, dar ochii de veveriţă îi sclipeau ca-ntotdeaunia. Cu un gest sigur, Lord îl opri să continue. Se vedea că Muscă e afectat de neîncrederea boss-ulud, iar acestuia prea puţin îi păsa. Fără să mi se adreseze direct, şeful spuse:

— Cu cât mă uit mai mult la el (de mine era vorba), îmi dau seama că de data asta ai nimerit-o, Muscoiule. Chiar aşa-i, cum spui! Face impresie bună la public. Băiat „liniştit", „civilizat", „maniere salon".

Hohoti discret şi îşi privi cu admiraţie unghiile, apoi îmi spuse, calm:

— De mxine, lucrezi cu noi, Savantule. Te superi dacă eu o să-ţi spun Arhimede? îmi sună mai bine. Nu te punem la şutit. Nici n-ai avpa talent şi nu-i specialitatea noastră. La noi se lucrează „fin”... La instrucţie pentru Sectorul E. Înţeles, Muscă?

Împinse pachetul de Kent spre noi şi începurăm cu toţii să fumăm. Negriciosul era fericit.

— O să facă furori, Lord! Nimeni n-o să-l bănuiască. Icoană, nu alta!

— Să-i comanzi urgent o pereche de ochelari cu rame mai groase, negre. Şi-d cumperi o pereche de pantofi negri fără şireturi, lux: de 298. Şi o geantă „Diplomat”, tot neagră. Puţin machiaj de oboseală nu strică. Ca pentru vreo şaptesprezece ani. La asta te pricepi doar, Muscă! El să nu ofere nimic, înţelegi? *Alţii să-i ceară*! Asta-i schema. Şi fereşte-l de Ghiţă Pumn. Ăla nu se prea lasă. Dacă ai nevoie să-l protejăm suplimentar, mă anunţi imediait. La cât îi apreciezi mâna, pe tură?;

— Cel puţin o sută cincizeci, se umflă în pene Muscă.

— Deci patru-cinci sute pe zi.

— Chiar aşa, şefule. Cât priveşte machiaua, n-ai grijă!

Nu înţelegeam nimic. Pe deasupra suficienţa arogantă a lui Lerd mă intimida. Era mai uşor să înfrunţi pumnul Boxerului decât ochii aceştia perfizi şi pătrunzători, spoiala asta care se pretindea distinsă. M-am încumetat totuşi:

— Eu vă rog să-mi găsiţi ceva de lucru. V-aş fi recunoscător. De asta am venit la Bucureşti.

Imediat mi-am dat seama de ridicolul pretenţiei mele. Lord Derby m-a străpuns literalmente cu privirea lui de gheaţă.

— Ia te uită la el! Du-te la braţele de muncă, că te expediază colet-expres la Piteşti... Aud, meştere Sacâz?

Şi adăugă, cu un aer nostalgic:

— Tocmai acum ţi-a venit, când e mai frumos, când ai

început să colinzi lumea fără niciun ţel, să răspunzi la „chemarea necunoscutului”! „Boem”, „poetic”, ca-n cărţile tale.

Credea că ştie cum să mă ia… Cine era de fapt omul acesta?

— Ce e sectorul E? am mai întrebat.

— O să-ţi spună totul Muscă. Instructor ca el n-a mai văzut Parisul. Pa şi puşi, băieţi! Du-l la hotel şi dă-i arvuna pe drum. O bătrână, nerambursabilă. Să vadă că avem obraz subţire, că nu suntem nişte terchea-barchea. Şi mâine seară ne vedem pe la aceeaşi oră, aici, toţi trei, cu recolta.

Şi adresându-mi-se discret, cu emfază de final:

— Începe jocul, Arhimede!… Nu încerca să trişezi, că te zdrobesc! Dacă mă asculţi, o să-ţi fie bine, mai bine decât ţi-a fost vreodată. Curând o să zici ca şi noi: „Greu nu-i să câştigi banii. Greu e să ştii să-i cheltuieşti”.

Apoi se întoarse spre Muscă:

— Şi tu, fă puţină gargară. Altfel mâine te scoli mut.

— Doamne fereşte, şefule! se feri Negriciosul, şi-şi făcu cruce.

Şeful se ridică în picioare şi chemă chelnerul la plată, cu un gest care se voia superior, dar îi trăda de fapt doar îngâmfarea. Audienţa era încheiată.

O jumătate de oră mai târziu, eu şi eu Muscă ne aflam undeva prin nordul oraşului. Tot timpul drumului, Negriciosul „controla” maşinile mici. Mai dijmuia câte una neîncuiată la portieră sau la portbagaj. Iarăşi nu-mi plăcea şi speram că „Sectorul E” nu e aşa ceva. Negriciosul nu mai contenea lăudându-şi şeful: „Mulţi boşi am avut, dar ăsta-i cel mai teribil! Să moară mama, dacă nu-i aşa…”

Mi-a dat şi suta de lei. Zadarnic am încercat să-l descos despre „sectorul E”. Făcea pe misteriosul.

— Ai tot timpul să afli mâine. Nicio grijă. O să-ţi – spun totul, de-a fir-a-păr. Acum, atenţie la ce-ţi zic: Să nu te miri, nici să te sperii de tot ce-o să vezi la hotel! Noi, oamenii lui Lord, avem un sector separat, cel mai bine amenajat. Ăilalţi sunt nişte bezmetici. Dar să ştii: aşa hotel

nu mai există. Descoperirea mea. Amplasat ideal, confort prima, servicii gratuite.

Nu pricepeam o iotă. Trecusem tocmai peste un teren viran. Muscă se opri şi scoase „universalul”. Lovi într-un capac metalic, de două ori repede şi de trei ori lent. După câteva secunde, capacul se ridică şi o mână firavă de fată îl dădu peste cap, pe pământ. Am stins ţigara.

— Să coborâm! zise Muscă, şi adăugă: Fii atent cum calci pe scară, Savantule, şi mai ales fereşte-ţi capul. Eu cobor ultimul, ca să trag capacul după mine. Dă-i drumul!

„Începe jocul!”, îmi răsunau în cap cuvintele Lordului Derby. De-<acum nu mai puteam dia înapoi. Şi nici nu mai voiam. Viitorul începuse să mă fascineze – cu condiţia să nu fiu pus la furat. Altfel, perspectiva neprevăzutului se deschidea larg în faţa mea. Miracol sau abis?

— Asta-i „nevastămiea”, Ţinea, spuse Muscă când am ajuns jos. Era o fată înaltă, negricioasă ca şi el, slabă, cu trăsături regulate. Părea bolnavă.

— „Nevastă”, aşa-i spun eu. Adică gofend, cum spun inglezii.

Probabil „girl-friend”, m-am gândit eu, dar m-am ferit să-l corectez. A sărutat-o cu foc, de mai multe ori. Ea s-a lăsat sărutată.

— E tot fugită. Dar nu de-acasă, ca tine. Auzi? Voiau s-o facă croitoreasă! mai are un frate, la şcoală specială de trei ani. La anu’, ăla iese instalator.

După ce afară umblasem în lumina puternică a felinarelor, aici nu deosebeam mai nimic dincolo de o rază de vreo doi metri. Se auzeau însă multe voci. Aerul era umed. Muscă strigă, pe cât îi îngăduia răguşeala:

— Sal’tare la toţi vagabonzii!

Câteva voci îi răspunseră, dar n-am auzit decât nişte frânturi de jeuvinte neîmplinite…

— Să ştii c-a fost Boxerul p-aci, spuse Ţinea, cu un glas care cânta, ca de litanie, resemnat.

— Nu se lasă, ai? comentă Negriciosul fără să se neliniştească prea mult.

— A-ntrebat de el, spuse Ţinea şi arătă spre mine. Şi

a zis că mai vine.

— Şi ce voia? se proţăpi Muscă ţanţoş, sigur acum… pe loviturile mele. Ciripeşte aidoma cuvintele lui, Tinco!

— A zis să-şi facă biciclistul coşciug, că are grijă el, Ghiţă-Pulmn, să-l aşeze năiumitru.

Nu-mi cădea tocmai bine. Muscă îmi spuse:

— N-ai frică! Pun alarma automată la capac. Foarte simplu. O sfoară care duce la culcuşul nostru. Cine mişcă cât de puţin capacul, mă trezeşte pe mine. Pe Rahova şi pe Ferentari sunt mulţi care îi ştiu ăluia de frică. Dar cu oamenii lui Lord nu-i merge…

— Venise cu şişul întins la mine, mai zise Ţinea, cu acelaşi glas cântat.

Dar, ciudat, expresia îi rămăsese aceeaşi, ca şi cum nimic n-ar fi putut s-o mişte.

— Te-ai speriat, fă? întrebă Muscă.

— Deloc! Atâta pagubă dacă mă tăia. Scăpăm şi eu de belele. Parcă tu nu ştii câte am…

Şi izbucni într-o tuse rea.

— Zi, voiai să mă laşi văduv? glumi Muscă, mângâind-o duios pe păr. Nu se face, puicuţo! Ia du-te la cuibul nostru şi pregăteşte apetitivul. Două bombe cu rom, brânză, nişte cârnaţi prăjiţi – ştii tu. Ca pentru un musafir al meu!

Nu se purita rău cu ea Muscă, ba era chiar tandru. Mă gândeiam la părinţii mei. Putea să le fie pildă. Numai că fura.

— Ai inima mai caldă ca alţii! Nu eşti ca Lord, m-am trezit eu spunând fără veste.

Muscă a sărit ca ars:

— Uite ce le, să nu te atingi de Lord Derby! Alţii te-nşală de de zvântă. La el, cuvântul e precistă. Un panist, mă, Savantule!

— Parolist, l-am îndreptat eu.

Începeam să deosebesc tot mai bine contururile. Prin gura de canal pătrunsesem într-un soi de tunel imens, străbătut de nişte ţevi groase, orizontale. L-am întrebat pe Muscă şi mi-a explicat că serveau la termoficarea

blocurilor din zonă.

— Tot confortul, vezi? Am tras apă, lumină. Căldură-i berechet. Cam umed, nu? Singurul cusur. Dar ce să-i faci. Pădure fără uscături nu se poate şi nici om fără păcate. *t*

— Afară de Lord, am glumit eu; dar lui Muscă nu i-a plăcut gluma.

— Asta de face om şi tu faci bancuri proaste pe socoteala, lui. Obrazul, Savantule!

La o depărtare destul de mare, o vedeam acum pe Ţinea. Trebăluia liniştită, pregătind gustarea. Avea gesturi graţioase. Deasupra ţevilor erau întinse pufoaice, perne şi pături pentru mai mulţi inşi. „Paturile" se aflau risipite la distanţe mari unul de altul. Eram obosit şi-mi părea bine că în curând o să mă pot odihni. Mai simţeam încă pumnul Boxerului în burtă. M-am dus la „cuibul" nostru, sectorul oamenilor lui Lord, să-mi depun valiza. Afară de Ţinea, toţi dormeau buştean. Ea parcă nu vedea nimic în jur. Acum, că-i deosebeam mai bine chipul, m-am speriat ce cearcăne avea. O faţă suptă, chinuită de boală. Muscă îmi surprinse privirea şi-mi spuse:

— M) ai tragem io lună tare, p-ormă o duc la Paradis… Adică pe litoral, bre! Noi operăm în draci şi ea face bronz. Bani şi sănătate. Ce-i trebuie omului mai mult? … Adăugă: Tăntălăii şi fufele noastre s-au culcat. Nu pot să fac prezentările. Dar până termină flanca, hai să mai dăm o raită…

Am plecat prin tunel.

— Uite, o să-ţi explic. Mai sunt două sectoare p-acilea. Şi doi şefi. Nu ca al nositru, dar şefi: Orbu şi Dolagă.

Până să ajungem în sectorul Orbului, treceam printre zonă de întuneric. M-am împiedicat de roata unei biciclete şi m-am trezit lungit pe jos, cu o durere ascuţită în şold. Muscă râdea, în timp ce mă ridicam.

— Am uitat să-ţi şoptesc că aici sunt bicicletele şutite de Coajă. În fiecare seară coboară două-trei de lanţ. Nimic mai uşor decât să furi biciclete. Copiii le lasă rezemate de vreun gard şi se duc să se joace

Nu mă-ncânta gândul, deşi era aşa de „uşor”. Tata nu se îndurase niciodată să-mi cumpere o bicicletă (chiar după ce-şi luase el maşină). Ce-aş mai fi suferit să-mi dispară, dacă o aveam!

Orbu, un individ scurt şi gras, cu ochelari negri (avea albeaţă la un ochi şi nu-i plăcea să se vadă), şedea turceşte la sfat. Când mă văzu apropiindu-mă cu Muscă, lansă salutul lui tradiţional:

— Ciau şi sictir!... Apoi spre Negricios: Asta-i bengănitor? Vezi să nu, că-i vai de tine! Pe cinstite?

— Fără grijă, Orbule! Verificat de Lord în persoană.

Pe urmă nu se mai uită la noi, ca şi cum nici n-am fi existat. Tocmai venise Miţa şi se-aşezase în cerc, după ce depusese cutia deschisă în faţa şefului.

— Cât?

— O sută douăzeci şi trei şi ceva bănuţi.

— Slab. Foarte slab. Iar ai pus deoparte, neam de pupăză. Să te caut; fă?

— Poţi să mă Cauţi! scânci Miţa (eram sigur că ascunsese bani pemfară: lipseau de pildă două hârtii de cinci lei pe care le văzusem în cutie...). Adăugă: Dacă nu era dumnealui – arătă spre mine – îmi lua Boxerul totul.

— Aşa-i, confirmă Muscă. Pramatia a vrut să-i fure cutia

Orbu sări în picioare.

— Să fi ştiut eu când a fost p-<aci. Ciulama îl făceam. Trebuie pedepsit. Coajă şi Fane: Mâine-l pândim pe la şapte seara, la vadul lui, pe Laborator. Îi trosnim oasele, bre!

Se aşează ilar la loc.

— La Orbu toţi sunt boţi şi cerşetori, îmi explică Muscă. Dar nu aşa, oricuim. Coajă-i cu bicicletele. Jimmy fură din pieţe. Sile şuteşte de prin curţi şi are o groază de plasatori. Pungă mângâie poşetuţe şi subtilizează portofele. Reta culege lucruri uitate de oameni prin gări şi pe la poştă. Cioclu umblă la cules prin cimitire. Orbu e scamator la tot ce-i întins în faţa magazinelor. Să-l auzi cum spune: „Binecuvântat să fie comerţul stradal!” Când

se dau, noaptea, lovituri prin alimentare şi centre de pâine, Gozonac-şperaclu deschide orice broască. Mai e şi lunganul ăla ştirb, cu mutră nevinovată, Fane. El ajută bătrânele să coboare din autobuz, pe aglomeraţie. Şi când au pus piciorul pe trotuar – se întrezeisc fără geantă sati sacoşe.

Urâtă colcăială! mi-am zis. Poate/br fi fost mai bine să mă prindă razia. Numai că m-ar fi trimis la Piteşti…

— Şi Ghiţă-Pumn? am întrebatt. Are şi el vreo specialitate?

— Cum să nu! Dar acum nu locuieşte la „hotel”. E cu o fată. El ţine vad la bufete… Măi, Savantule, tare eşti clei în ale vieţii! Pânda la chenzină e frişca hoţilor. După ce-şi iau banii de la casierie, bărbaţii se mai duc pe la bufet. Nu toţi, dar destui! Iar la ieşire, se cam clatină. Pe urmă, e treaba noastră… Pradă uşoară.

— Bieţii oameni… Şi ăsta cine-i? am întrebat, observând că de Orbu se apropia acum, gesticulând, un băiat.

— Asta? O comoară! mă lămuri Muscă vesel. Puţin strâmt la minte, dar nu-i niciun bai. E surdo-mut! Uite-l cum dă, cuminte, raportul de ciordeală. îl vezi? Prin semne spune totul…

— Şi. care-i scofala?

— E mare lucru! Surdo-muţii minori sunt apăraţi de lege. Nu pot fi trimişi în judecată, orice ar face. îi internează în spilM şi de-acolo fug, cum a făcut ăsta.

„Raportul” aproape se încheiase, dar între timp se aprinsese o altă discuţie. Orbu se sculase iar în picioare, Se războia cu un băiat cu urechea crestată de o tăietură adâncă.

— Eşti nebun, Bancherule! Tocmai tu să te dai?

— Nu te-nfuria, Orbule. Mă predau şi gata. N-o să vă dau în gât, fiţi pe pace. Dar e musai. Mă dau!

— Ce ţi-ia venit? Nu-ţi merge din plin? Poate vrei să reduc tainul. Se discută. Ţine! Treizeci la sută în loc de patruzeci. Baţi laba?

— Nu de aista-i vorba! Mama-i înnebunită. Noaptea

treauită a fost de trei ori miliţia acasă. Credeau că m-ascund pe undeva prin cameră, prin pod, prin bucătărie. I-au speriat plozii ăi mici, de – au făcut pe ei în pat. Ziceau că-i pun sechestru.

Orbu începu să se plimbe în sus şi-n jos, ca un leu în cuşcă. Se opri în faţa Bancherului şi-l apucă de haină, i

— Las-o pe mă-ta, bă. Şi pe mucoşi. Tu nu eşti găinar, ca Sile. Cât aduci pe zi? Gândeşte-te! De cât zuleşti, bă? M-auzi?!... Ziceţi voi, cât aduce seara? se adresă; Orbu celorlalţi.

— În zilele bune, şi când sute! spuse cu invidie vădită Cioclu, oare era slab şi foarte înalt (cred că avea aproape doi metri).

Orbu îi dădu drumul de haină Bancherului şi deschise larg braţele:

— Trezeşite-te, mă! Acum eşti în mină, poţi să şi strângi. Milionar ajungi, bre! Milionar! Trezeşte-te!

— Tocmai că m-am trezit! izbucni bancherul. Ce-i mama de vină? E o mamă bună, nu ca altele. Din greu ne-a crescut pe toţi şase. Noaptea lucrează în schimb la ţesătorie, ziua spală rufele altora, numai să umple gurile noastre flămânde. Nici nu ştiu când doarme. Salariul la minim şi ajutoarele de copii, totul merge pe noi. Că talta... Era masor la Baia Centrală şi lua bacşişuri cât zece salarii, dar nu vedem banii p-acasă. Nici de caiete nu-mi dădea să-mi cumpăr. Nu-i plăcea, ca altoita, să bea l) a restaurant; venea cu sticlele şi cu prietenii acasă, ne lua pe toţi la bătaie şi ne-arunca în stradă, chiar şi pe-un ger de trosneau pietrele. Şi-apoi se punea pe chef până la ziuă. Vecinii noştri, cum să ne primească pe toţi şapte? Câteodată ne mai lăsau să ne culcăm într-un pod sau o-ntindeam nea până la gara Filaret! Odată, tata *la* venit acasă cu prietenii şi cu sticlele. Era criţă; băuse de data asta zdravăn şi pe drum. Mama tocmai ascuţise cuţitele şi el a început să arunce cu ele după noi. Încuiase uşa, să nu putem ieşi. O ţintea mai ales pe soru-mea, Veta, aia de-o iubesc cel mai mulit. M-am aruncat asupra lui să-i smulg un briceag din mână, dar el mi-a răsucit mâna la spate şi

mi-a crestat urechea. Fiară, nu alta! Vă amintiţi că la început îmi şi spuneaţi „Crestatule”?... Pe urmă, tata a dispărut. A plecat la Iaşi cu o manichiuristă şi marnii i-a fost frică să-l dea în judecată pentru pensie alimentară. Îşi amintea mereu de cuţite, săraca.

Se făcuse tăcere în „Hotel Termoficare”. Bancherul continuă: /

— Şi noi, cum am răsplătit-o noi pe mama? Tase a înjunghiat un om, ca să-l jefuiască. L-a omorât. Nu vede cerul la penitenciar şi ea-i aduce pachet în fiecare lună. Eu m-am făcut hoţ, ca şi voi. Veta tot rămâne repetentă la şcoală. A fugit acum o lună de acasă, vagabondează cine ştie unde. Au rămas ăi mici. Şi-acum îi calcă mamei miliţia casa pentru mine.

— De ce nu-i dai tu din banii tăi? spuse încet Coajă, i

— Am vrut să-i dau, dar nu primeşte. Ştie că-s de furat. Şi-atunci, uite că nu „strâng”, Orbule, îi toc astă-noapte la pocher cu Doagă şi ai lui. De necaz! Nu mă fac eu milionar din hoţie. Nici unul din noi nu se-mbogăţeşte…

— Asta aşa-i, zise Cioclu, cel mai înalt dintre toţi. Pe el punea cel mai uşor mâna miliţia.

Tăcerea se aşternuse iar, apăsătoare. Orbu se aşezase la loc, turceşte. Simţea că omul lui cel mai de nădejde îi scapă printre degete. Şi se gândea că şi alţii îi vor urma exemplul.

— Eu n-am omorât, ca Tase „continuă Bancherul. Nici n-am itâlhărit. Patru clase tot am. M-or da la şcoală specială pentru reeducare sau la vreun şantier, că-s minor. Asta şi vreau. Îndemânatic sunt. Mi-a spus un băiat că mă aleg cu meserie. Să mă calific zidar şi, când o să ies, îi flac mamei casă.

— ¡Mare fraier mi-ai eşti, şopti, vânăt, Orbu. Nu te mai plimbi tu pe Calea Viotoriei, Crestatule! S-a zis cu Dunhill şi Camei. Adio la dive cu pleoape violete. Cerul îl vezi după garduri înalte şi-ţi dă de mâncare balast şi conducte. (Muscă îmi explică: era vorba de orez şi macaroane). S-a zis şi cu motorina (asta însemna cafeaua). Şi dacă sări gardul, te ciuruiesc cât ai clipi.

De undevia, din spatele nostru, se ivise, ca o arătare neaşteptată, Ţinea. Din făptura ei, năpăstuită şi firavă, iradia parcă o rază subţire de lumină. Vorbea tot cântat, dar parcă un hohot de plâns i se pusese acum în gât:

— Bine fad că te diali, Crestatule! O să-ţi fie greu la început, şi mai greu pân-o să ajungi acolo. Garduri înalte nu-s, cum spune Orbu ca să te sperie. Nici nu te asupresc înadins cei de-acolo. Se mai nimereşte şi-unu foarte rău. Dar noi cum suntem? îngeri? Şi, dacă fugi, să ştii că n-au voie să tragă în tine, că-i lege cu minorii. Cel mai rău te apasă porţile închise. Asta aşa-i... Dar zidar o să fii, să-i faci mamei tale casă...

O nouă criză de tuse îi întrerupse vorbele.

— Bancherul şi fata asta ne strică tot cheful! zise Coajă.

Pe Muscă îl înfuriaseră cuvintele lui Coajă. O „insultase" pe Ţinea. „Universalul" lui Muscă, curbat ca un bumerang, îl atinse zdravăn în umăr, după care se întoarse la cel care-l aruncase. Coajă sări la bătaie, dar Orbu şi Bancherul se băgară între ei. Totul se petrecu fulgerător şi pacea fu restabilită în hotel.

...Eu n-aveam mama la care să mă-ntorc, mi-am spus atunci. Tata avea casă – şi încă ce casă! – dar nu pentru mine...

— Uite banii, zise Bancherul, fluturând un teanc. Azi am scos patru sute. I-am luat de la un singur fraier. Ridicase de la C.E.C. douăzeci de mii şi-i număra pentru a treia oară, la masa unde se completează formularele. I-au căzut patru bătrâne pe jos şi nici n-a ştiut rând le-am săltat. Poate să fi aflat rând a numărat a patra oară, dar eu eram atunci departe.

Atmosfera se mai destinsese, mai ales că Bancherul II imitase pe fraier numărând, cu un talent care's târnise râsul tuturor.

— Mi-am numărat „captura". Ia-ţi ultima dijmă, Orbule!

— Mi-e milă de tine! râse acesta, aşezându-şi mai bine pe nas ochelarii negri. Ce-or să te-ntoarcă pe toate

feţele, să spui de-unde ai tot şutit I şi complicii, şi ascunzătoarea…

— Ce-am tot zulit eu, nu ştie nici Dumnezeu din cer. Să mă dea la şcoala de meserii, asta o să le cer, oriunde-o fi. Toată lumea mă ştie. Cât despre complici, n-am avut niciodată. Nimeni nu m-a văzut lucrând altfel decât singur. Iar despre „Hotel Termoficare”, până mâine dimineaţă am uitat totul… Dar ia să mă duc acum ia Doagă, fraţilor. Am auzit un „Plus”, şi asta înseamnă că s-a-ncins acolo un pocheraş şi se dacă tare.

— Ce te faci fără pocher unde te-or da? întrebă Muscă.

— Mă satur az-noapte. Şi p-ormă, hârtie să fie, că ştie băiatu’ să fabrice cărţi, dacă nu mai poate fără ele.

Bancherul plecă şi Orbu îşi continuă sfatdl. Se răstea la oamenii lui ca s-arate că autoritatea îi rămăsese neştirbită, deşi din coroană lipsea acum piatra cea mai de preţ.

Printre ultimii, ieşise Jimmy la raport.

— Două sute cincizeci, şefule, zise el. Mai mult nu s-a putut. Dau la vânzătorii din pieţe, p-ormă la plasatori… Las că mâine o să fie zi mare, Orbule!

— Şi tehnica, aceeaşi? Nu s-a prins nimeni?

— Cum să se prindă la atâţia oameni care trec prin piaţă? Totu-i] să găseşti momentul. Când îşi îndeasă cocoana cumpărătura nouă în sacoşă, pune de obicei geanta jos, pe tejghea sau pe ce-o fi acolo. Asta-i momentul, că sacoşele astea nu-s prea grozave şi treaba durează. Trebuie să socoteşti bine cât va avea ea nevoie ca să-şi aranjeze cumpărăturile – uneori le scoate mai întâi pe cele făcute mai nainte – şi de cât timp ai tu nevoie ca să dispari cu geanta sau să scoţi din ea bătrânele. Uneori, când vezi una zaharisită i-au poţi s-o dijmuieşti chiar de geanta lăsată pe braţ, că nici nu te simte. Dar poanta e alta: vânzătorul trebuie să fie omul tău. Tu eşti faţă-n faţă cu el şi dumnealui trebuie să se prefacă musai că nu te gineşte, ba să o mi-ai şi ajute binişor pe cucoană la domolirea rânduitului.

— Îţi ştii meseria, Jimmy. Noroc că n-avem aici microfoane, ca1 ia Watergate, în America. Ar fi jale mare pentru tine şi pentru noi să afle cucoanele cum şuteşti. Ce te-ar mai cafti!

Am plecat mai departe cu Muscă. Cu cât ne apropiam de sectorul lui Doagă, se auzeau mai bine vorbele jucătorilor:

— Cât ceri? întrebă cu o voce subţire, spartă, Doagă.

— Douăzeci.

— Plătesc. Şi miad pun tot atât.

— E rândul tău, Creţule.

— Merg şi eu. Deci – şaizeci. Al naibii pot… Dar mi-e frică de-o cacealma. Nu-mi place să fiu dus.

— Eu nu merg (era vocea Bancherului). Asta nu-i cacealma, Creţule. E întâlnire! Tu nu cunoşti la sticlirea ochilor? Doagă şi Guguman sunt amândoi siguri c-au câştigat… Şi-acum, să vedem. cărţile!

— Trei aşi, spuse primul Creţu. El deschisese.

— Acukl acu, comentă Bancherul. Hai, îndunaţi-vă, şmecherilor!

Urmară câteva clipe de tăcere, în care se auzi limpede cum cineva îşi acorda o chitară. Apoi izbucni, clocotită, înjurătura:

— Mama mă-sii de viaţă!

Cărţile erau etalate pe masă şi Guguman culegea radios banii. Careul lui de popi se întâlnise cu oareul de valeţi al lui Doagă. Ajunsesem lângă jucători. Doagă avea o mutră galbenă, răvăşită, o căutătură atrâmbă, şi acum se mai şi perpelea de furie neputincioasă. Îşi pocni fruntea cu palrn/a, încercând să strivefască un muscoi verde, dar acesta îşi luase de mult zborul.

— Puteam să nu merg cu un careu? Ia zăceţi, bă, cu toţii!

Vocea îi avea ceva nefiresc.

Nimeni nu-i zise nimic. Răspunsul îl ştia fiecare. Cu careu se mergea, oricât s-ar fi cerut.

— Dar cine-i tânărul? întrebă Doagă, arătând spre mâne.

O spusese într-o doară, căci gândul îi era tot la „întâlnirea” pierdută.

— Ultima achiziţie a lui Lord Derby, observă Bancherul. Cântăreţ de biserică să-l pui… Cine dă cărţile? Eu? Atenţie, Doagă! Joc tare. Până mi: ne dimineaţă vă ţin. Urcăm şi deschiderea.

— Uşurel, mă! zise Creţu. Ce, vrei să-ţi termini banii într-un ceas?

Îşi lepădă haina. Atunci am observat că avea un tatuaj mare pe braţul drept. Ceva banal: un chip de fată şi dedesubt o inimă străpunsă de săgeată. Bancherul scoase un teanc de bancnote şi i le flutură pe sub nas:

— Miroase-le, Creţule! Ajung până mâine dimineaţă?

— Ajung! spuse Guguman. Dar/ eu te flac să joci şi ceasul şi haina şi tot ce mai ai tu pe tine. Nici cureaua nu ţi-o las.

— Toate le joc, Gugulmane! Nu-mi mai trebuie nimic.

Creţu îl privi dintr-o parte:

— Parcă ţi-a sunat ceasul din urmă.

Mă gândeam că asta se potrivea cu una din cărţile pe care le citisem la Doru: „Ultima noapte de dragoste, iniţâia noapte de război” de Calmii Petrescu. Şi chiar atunci ochii îmi căzură pe mâinile lui Doagă. Galbene şi ele, străbătute de vine şi vinişoare multe. Uneori tresăreau parcă fără voia stăpânului lior.

Chitaristul începuse să cânte. Şi el avea un tatuaj, pe piept. Probabil că fusese a patra mână, dar Bancherul îl convinsese, cu o bătrână sau două – ce mai conta pentru Crestatu? – să-i cedeze locul. M-am apropiat de el. Pe jos erau întinse caricaturile jucătorilor. Tot opera lui? îl întrebai din priviri. Îmi făcu semn că da. Le nimerise bine trăsăturile. Talent, nu glumă! Numai portretul lui Doagă avea ceva în plus, în afară de ce vedeam eu acum la el. O privire năucă, pierdută în neant.

Brusc, jocul se opri. Fără să înţeleg de ce, pocheriştii îndepărtaseră masa de Doagă. Acesta şedea mai departe liniştit, diar îşi dusese o mână la gât, unde mărul lui Adam începuse să zvâcnească.

— Criza! şopti Guguman. Se apropie.

Ochii lui Doagă se deschideau tot mai larg şi priveau în acel nicăieri pe care îl sesizase aşa de bine caricaturistul. Creţu şi Muscă îl ridicaseră de pe scaun, fără ca el să se opună şi-l târâseră spre o saltea, lângă care aşezaseră apoi încă una. El rămăsese cu mădularele înţepenite, în poziţia în dare le modelase scaunul.

— Ţine-l bine, Muscă, zise Creţu. Dacă nu te simţi tare, lasă-l pe Guguman să te-nlocuiască.

Corpul lui Doagă se întinse apoi ca un arc şi îndată începură spasmele. Totul se cutremura în el. Picioarele îi jucau dezordonate. Dinţii îi clănţăneau şi balele începură să-i curgă. Din gură îi ieşea un fir de sânge: îşi muşcase limba. Iar ochii, ochii erau lucrul cel mai înspăknântător, căci nu se mai vedea decât albul lor.

Departe de ei, chitaristul încetase die mult să mai cânte…

Eu aş fi vrut să fug, dar eram pironit locului de o putere nevăzută. Ştiam: era o criză de epilepsie. Dar între a şti şi a vedea era o diferenţă ca de la cer la pământ.

Dacă aş fi reuşit să-mi mut ochii de la Doagă! Dar nu puteam, pur şi simplu nu puteam, ca ţăranii aduşi cu sila să privească supliciul lui Horia şi Cloşca. Doagă nu suferea acum. Nu ştia nimic. Tremura mai departe „membrele i se zbăteau, iar Creţu şi Muscă îl ţineau cu greu. Pe urmă, treptat, tremurăturile începură să se domolească, până se liniştiră cu totul, dinţii nu mai clănţăniră aşa des, pleoapele coborâră peste ochii orbi. Trupul căzu inert pe spate şi un sforăit ciudat, un fel de şuierat „începu să-i iasă din gură.

Când totul s-a terminat, am simţit că pot în sfârşit să mă urnesc din loc şi am început să alerg. Parcă mă cufundasem într-un roman de Dostoievski sau vizitam un „azil de noapte” ca al lui Gorki. Din „fascinaţia” aventurii visate mai rămăsese doar o umbră. Muscă a venit la mine şi, într-un târziu, m-a găsit cocoţat pe o conductă…

— Ce urâtă e uneori viaţa! i-am spus atunci. Oamenii şi-o fac aşa, ei sunt de vină.

— Lui Doagă, mă-sa i-a făcut-o! a venit, neaşteptat, răspunsul. Nu l-a vrut „că mai avea doi copii, al doilea soţ venise şi el cu trei băieţi şi o duceau greu, mai ales că bărbat-su ba avea slujbă, ba era dat afară pentru tot felul de potlogării. Când s-a „anunţat" Doagă, ¡mama lui a început să ia nişte doctorii nenorocite de la o moaşă, ca să-l lepede. Dar nu l-a lepădat. L-a născut. Şi a ieşit aşa cum îl vezi. Uneori, la câteva luni, are şi crize de nebunie. Vorbeşte aiurea, se crede împărat, loveşte în dreapta şi-n stânga.

— Dar crizele astea de epilepsie?;

— O dată la câteva zile.

— De ce îl ţineţi de mâini?

— Ca să nu-şi rupă ceva. Odată a avut „fractură multiplă" – ¡aşa îi spune – şi a fost nevoie să-l pună-n ghips. /

— Dar cum a devenit şef, barosan? Aista-i un om sfârşit. Bun de spital.

Muşcă mă privi ca pe un naiv, clătinând din cap. Parcă era o bătrână care mă muştruluia.

— Degeaba ai calrte, că la băieţi nu cunoşti. I-ai văzut ochii, Savantule? Nu la criză, ci mai înainte. Ochii ăia niţel aiuriţi. Şi vocea subţire, ca trecută printr-o cutie de tinichea. Şi mişcările lui, cam nesigure. Totul, aşa, pam zbanghiu, hai-hui.

— Ei şi? Asta înseamnă că-i bun de şef?

Am aprins o ţigară.

— Asta înseamnă că-i pentru ei „vedetă". Un gagiu care nu seamănă cu ¡alţii. Star – ca la Hollywood…

— Bine, dar e un fel de dement.

— Înainte îi şi ziceau „Ţicnitu". Dar nu în batjocură, ci cu un soi de invidie. El a preferat „Doagă".

Acum înţelegeam. Şi în antichitate, mă învăţase profesorul de istorie, preoţii le propovăduiseră cândva oamenilor că prin gura nebunilor vorbeşte înţelepciunea zeilor. Ce inepţie!… Deci, Doiagă îşi exercita atracţia fiindcă era „într-o doagă"…

— E deştept măcar? am mai întrebat.

— Deştept foc. Şi organizează toate mişcările la fix.

M-am scuturat, ca de-un vis urât. În drum spre sectorul oamenilor lui Lord, am mai trecut o dată pe-aicolo. Doagă continua să doarmă, împăcat. Chitaristul îi luase locul la miasa de pocher. Îmi întinse zâmbind o caricatură a mea, în haine de cântăreţ la biserică.

...Ţinea ne aştepta şezând tăcută pe pat şi arătă spre gustare. Lângă ea, două pahare.

— Ordin, pune şi-al treilea pahar! zise Muscă şi o mângâie iar pe părul negru şi lung.

Ridicarăm paharele.

— Nu ştiu pentru ce să-nchin, zise Muscă. Apoi oftă din greu.

Se p Pită drept la Tinica şi ea înţelese că el *ştia*, fiindcă de Muscă nu-ţi puteai ascunde gândurile mai în mormânt:

— Când te dai?

— Mâine! răspunse ea simplu.

— Te bagă la mititica pentru cel puţin zece zile. Vad de tine! Nu te pricep şi pace. Eşti tu de croitoreasă? Ai uitat ce fericiltă erai ieri seară la bar? ziceai că aşa ceva n-ai mai văzut în toată viaţa ta nenorocită. Şi când termini lacolo, crezi că te trimite la „casa de mode” să-ţi dea doamnele bacşiş, da să le faci rochia ca la Paris? Pe naiba! La banda rulantă te pune, ca-n filmele lui Chaplin. Ţac-pac-ţac-piac-ţac... Şi repede! Ga o paţachdnă o să fii!

Dar cu cât vorbea mai mult, îşi dădea seama că se străduieşte de prisos.

— Ce ziceam? Aha, mă întrebam pentru ce să închinăm. Uite, am găsit: Pentru frumoasa mea croitoreasă!

Ciocnirăm, începurăm să bem şi să mâncăm.

— Înainte de ne culcăm, zise Muscă, să-mi faci o gargară fainâ, că nu mă mai vrea Lord aşa răguşit. Şi-acum, ia spune-mi: eu, bărbat-tu, te-am supărat, de te dai aşa netam-nesatm?

— Tu nu m-ai supărat. Ai fost buii cu mine, zise faita. Dar asm hotărât să mă predau. Oa să mă ducă înapoi de

unde-am fugit. I-adevărat, când am evadat, credeam că-i pentru totdeauna. Şi, când teiam cunoscut, şi mai mult am crezut.

Ţinea tuşi iar şi iar, apoi i se aruncă în braţe dintr-un singur salt şi atunci mi s-a părut că revăd un crâmpei din „Lacul Lebedelor" cu Galina Ulanova, aşa cum îl urmărisem cu mătuşa Ileana, la televizor. Cred că dacă mătuşa ar fi văzut-o, ar fi spus că fata asta trebuia să urmeze şcoala de coregrafie.

Muscă îi dădu părul la o parte şi o sărută pe ochi.

— Nu-i aşa că o să mă aştepţi, Muscă? zise ea.

Se pitise în braţele lui.

— Într-o zi, când eu o să lucrez la „bandă", cu ţacpac, cum spui tu, poate că noi o să fim împreună. Şi nu aici, nici într-o cocioabă, ca aia în care m-am născut eu, mirosind a scutece nespălate, cu un singur geam mic şi murdar. O să avem o cameră* cu ferestre multe şi mari, la bloc, o să fie şi apă curgătoare…

— Eşti ca o lebădă, Tinco! O lebădă netagră, cum am văzut într-un album! am spus eu atunci.

Amândoi m-au privit minaţi. Pe urmă, Muscă a zis:

— Vezi deosebirea, Savantule? Ţi-am spus că mi-e „nevastă", nu „gagică". Asta nu înseamnă numai gofend, mai e ceva: şi-a făcut cuib în inimla mea. Şi-acum… i-a venit să zboare… Ca mâine, eram toţi la mare! De ce pleci? Doar asta să-mi spui. Te dai: ai zis-o, ai s-o faci. Muscă cunoaşte la oameni. Nici nu te-mpiedică. Dar ce ţi-a venit? Dă-d drumul, „Lebădă neagră"! Spune-mi cum de d se urăşte omului cu binele.

Ţinea i se desprinse din braţe şi se aşeză pe pat:

— Cu ce să-ncep? La vorbă nu mă pricep… Am avut o bunică. Era tare bună cu mine, mi-a învăţat să cânt de-ale ei, din Gorj. Dacă n-ar fi fost aşa săracă, m-ar fi luat la ea. Dar bunicul murise de mult şi locuia într-un şopron părăsit, gata să se dărâme. Îi aduceau vecinii de mâncare, de milă. Bunica m-a înscris la şcoală. Ea mi-a citit primele poveşti, ale lui Ispirescu. Ce departe erau fiii şi fiicele de împărat, Făt-înimoşii şi Cosânzenele de viaţa mea! Şi,

totuşi, cum îmi plăceau!

M’ama făcuse an de an câte un copil, şi eram nouă. Tata suferea că nu putea să ne dea tot ce ne trebuie. Se ispeteau muncind şi el şi ea, dar nu aveau calificare. Tata era muncitor la terasameiitie. Mama – femeie cu mătura la o şcoală. Şi când el a lavut accidentul, fiindcă-l lovise o basculantă pe şosea, i-au dat pensie mică, de boală, şi a fost şi mai greu. Pe urmă – după vreun an sau doi – a murit. „Încurcătură de maţe”, ne-a spus marna, dar unii au zis că era tot de la accident. S-a stins şi bunica, de inimă rea, că-i era* singurul băiath După moartea lui, mialmia s-a făcut rea. Nu ştiu de ce. Poate de amar. Tot timpul dădea în noi, ba cu mătura, ba cu făraşul. Ne fugărea pentru nimica toată prin casă, prin curte, până în stradă. Pe urmă, doi dintre fraţii mei, ăi imlai mici, iau murit. Nu ştiu ce-au avut. Li s-a-ntins pe tot corpul un fel de lingoare, au făcut fierbinţeală mare. Degeaba au venit doctorii, că s-au prăpădit. De înmormântare şi de popă ia strâns toată strada, că noi n-aveam. De-atunci, mama s-a întunecat şi mai mult. Când începea să bată pe unul, fugeam toţi, pe unde ¡apucam. Şi s-a pus să bolească. Slăbea de se făcuse scândură. Dar de mătură şi făraş tot mai avea putere. La serviciu mergea câteodată, dar aducea puţini bani, că avea mereu concedii medicale. Făceam foame şi-am început să fur de-ale mâncării. Prima mea hoţie a fost un covrig. Bătrânul care vindea ima văzut, dar m-a iertat. Mi-a lăsat şi covrigul.

Ţinea se opri ca să-şi tragă răsuflarea, apoi continuă, cu vocea ed cântată:

— Mama ştia că furăm. Ne lăsa, ba câteodată ne şi întreba dacă ne-am săturat sau nu, că ea nu mai are ce să ne dea. Continua să slăbească. Şi într-o primăvară s-a-ntins în pat şi a rămas nemişcată acolo. Cu ochii la tavan. Iar a strâns strada pentru înmormântare. Mai rămăsesem pe atunci şase copii, că unul murise în toamnă. Era prin 1966. Şi-au venit de la consiliu de i-au luat pe doi fraţi mai mici. Pe noi ne-a risipit. Eu am fost trimisă la o şcoală a Ministerului Muncii. Dar nu mi-am putut obişnui cu

„disciplina”. Ziceau că-s „recalcitrantă”. Când mi-au pus prilma daltă o periuţă de dinţi în mină, l-am aruncat-o cât colo. Credeam că-şi bat joc de mine. Pe urmă, am văzut că şi celelalte au periuţă. Mândarea ena mult mai bună ca acasă, dar după un an am fugit.

— Nu povesti mi-ai departe! zisie Negriciosul. Te rog!

— De ce să nu mi-ai spun? Se supără prietenul tău?

— Desitul! gemu surd Muscă, dar ştia că nu mai poate s-o oprească. Ochii ei scânteiau qa doi cărbuni aprinşi.

— Ai vrut să-ţi spun de ce mă dau. Ştiai tu de mult că iaşa o să fie. Dar nu voilai să mă pierzi… Da, am fugit. La Bucureşti. Am cunoscut la gară un băiat care lucra la o fabrică. îl chema Dan. M-am dus cu el. Trei luni am stat împreună. Se îngrijea de toate, mă ducea şi la salon, să dansăm, la restauriant sâmbătta, şi zicea că mă iubeşte. Mai târziu o să se însoare cu mine. Pe urmă mii-a spus să plec. Mi-a dat şi cevla bani. Îşi găsise alta. „Aşa e viaţa, ca o barcă/Una suie, alta coboară” – mi-a zis la despărţire. Nu ştiam ce să fac şi m-am dus la cinema. Acolo s-a legat un bătrân de mine. Nu-i mi-a vorbit urâit. Mina zis să vin la el, c-o să fie bine. Îmi amintea de bunica şi m-am dus cu el. Avea încredere în mine. Vecinii de bloc ştiau că-s „nepoata” lui. îi şi găteam… Dar, după un timp, el a plecat la Arad şi eu a trebuit să-mi iau iarăşi tălpăşiţa. Mi-a dat ceva bani de buzunar. Pe urmă…

— Opreşte-te măcar acum! o imploră Muscă.

— Ce, ţi-e ruşine cu mine? întrebă Ţinea. Şi mie mi-e ruşine, diar ce să fac? Ce-a fost a fost, nu se mai schimbă. Pe urmă, am ajuns şi mai rău. Voiam să plec înapoi la Dumbrăveni, la şcoală, poate mă primeşte, dar în gară am întâlnit o fattă care locuise în curte cu bunica. O chema Victoria. Viky, aşa îi ziceau (toţi. Mi-a spus să vin la ea, ce-mi trebuie şcoala aia unde te ţine închis ca la „Ferească-mă Doamne”! Ea este, dacă, măritată, are copii şi o să pot locui eu ea. Nu m-afen gândit mult. „Casa ei” era o singură cameră, cu pământ pe jos, aşternut cu hârtie, ca acasă la mama. Copiii – erau doi – murdari ca vai de ei, într-un pat,

după un paravan. Pe unu-l mi-ai alăpta. Dincoace de paravan era un divan dublu, mai acătării, două fotolii, câteva scaune, o masă şi un dulap. Pe o măsuţă se lăfăia un televizor. Viky a pus pe masă de mâncare, a deschis o sticlă de vin, a dat drumul la televizor. Am întrebat-o unde lucrează, dar nu mi-a răspuns. Mi-a spus să fumez, că asta „maturizează”. A doua zi, a început să aducă oameni…

Ţinea se uită la mine, care nu pricepusem, şi adăugă:

— Adică bărbaţi. Făceam cu schimbul. Ba ea, ba eu. Luam de la douăzeci şi cinci la o sută de lei. Avea Viky un carneţel cu adrese şi telefoane. Când nu culegea nimic de pe stradă, telefona „domnului” cutare sau cutare. Când iinitnau „oamenii”, Viky lega copiii de pat, ca să nu deranjeze. Ajunsesem rău. Bărbatul Victoriei ştia. Nu locuia cu ea. Venea doar să ia bani, din când în când, şi dădea ceva şi proprietăresei, ca să nu ne spună la miliţie. Mi-erla scârbă de mine, Muscă! Până la urmă tot nerau prins. Aveam cincisprezece iahi şi m-au judecat. S-a hotărât trimiterea mea într-un centru de reeducare. Dar mai întâi a trebuit să stau la spital. „Oamenii” lui Viky mă îmbolnăviseră.

La Centru era mi-ai aspru decât la şcoala Ministerului Muncii. Şi multe fete rele. Program strict. M-au pus să termin clasa a şasea de şcoală generală şi m-au dat la croitorie. Aveam şi film şi televizor, ba şi brigadă artistică, unde le-am zis şi eu o dată cântecele învăţate de la bunica. M-au aplaudat. M-am învăţat şi cu curăţenia. Dar nu mă puteam obişnui cu „zidurile”. Neavând familie, nu primeam pachete, ca alte fete. Când veneau rudele în vizită, pizmuiam îmbrăţişările părinţilor. Alte eleve căpătau învoiri acasă, în vacanţe. Pe mine, cine să mă ceară? Am auzit că vara se face tabără la mare. M-am pus să învăţ de mă dureau ochii. Nu văzusem marea. Dar cu învăţătura mergea greu, n-aveam „bază” de la clasele mi-ai mici, ziceau profesorii. Am promovat doar undeva pe la mijloc: şi nu m-au trimis la mare, nici în vreo altă tabără. Vara, în vacanţa mare, centrul aproape că se golise: tabere, învoiri la familie. Era mare zăpăceală. Plângeam mereu şi într-o

bună zi m-am hotărât să fug singură la mare. Când ne-au dus să ajutăm la strângerea recoltei, am şters-o cu ce aveam pe mine. Nu era pază câne ştie ce. Ziceam că la mare o să găsesc ceva de lucru. Aşa mă învăţase o fată care tocmai se libera, o pramatie. Am furat ceva bani de la o doamnă care adormise, cu geanta lângă ea, pe o bancă a peronului. Dar nu mi-au ajuns decât până la Bucureşti.

Aş fi putut să fac rost de bani de la „domnu'"… sau de la „domnu'"… Dar n-am în) ai vrut. Rătăceam, aşa, pe străzi, când m-ai întâlnit tu, Muscă. M-ai ghicit, cum te pricepi întotdeauna, şi mi s-a părut că eşti altfel decât Dan şi decât bătrânul acela şi decât toţi domnii ăia ai lui Vdky. De-atunci iau trecut două luni. Ţi-am fost nevastă. Nu m-ai pus să fur, nici să cerşesc, nici nu mi-ai adus „oameni". Deşi îţi povestisem totul.

Muscă şopti:

— Mi-eşti dragă, Tinco, ca ochii din cap. Şi apoi, repetă: Ţi-ai făcutt cuib în inimia mea.

— Acum, dacă mă dau – continuă era – o să învăţ bine croitoria şi o să rabd tot /le-o fi de răbdat. Când o să ies, îmi dă diplomă şi repartiţie. O să-mi caut fraţii şi surorile, că doar pe ei şi pe tine vă alm. Şi tu o să te dai într-o zi… sau o să te prindă. O să te aştept, sau o să mai aştepţi – cum o fi să ne fie zilele. O să ne întâlnim. Şi-o să ne de la cameră la bloc…

Glasul se frânse.

— Lebădă neagră, ai dansat vreodată? Vrei să dansezi pentru mine? Dar nu ca la salon, ci cum îţi vine ţie? am întrebat-o.

M-a privit la început năucită. Am desfăcut valiza şi-am scos 1 casetofonul „Aciko", primit în dar de la mătuşa Ileana. Am pus „Dansul săbiilor" de Haciaturian. Atunci a înţeles. Şi-a scos pantofii şi, în picioarele goale, s-a urcat pe condudte. Şi feeria a început, neaşteptată pentru Muscă. Nu era un balet clasic, ci un dans înfocat, cu unduiri şi sărituri repezi, dar pline de graţie, ca dansurile africane de nuntă. Ţinea avea picioare subţiri, care se mişcau fără greş în ritmul fierbinte al muzicii, mâini

frumoase, care desenau în aer bucle mici şi curbe largi sau arătau spre o ţintă pe care numai ea o zărea. Arta o transfigurase cu totul.

Atunci mi-am dat pentru prima dată seama că nu există om care să nu poată fi salvat. Muscă plângea, el care încercase să-i fure bătrânului şiragul cu bilete de loz în plic.

5.

BIŞNIŢĂ MARE

Era zece dimineaţa. Vreme însorită. Tinoa plecase şi Muscă era trist. Şedeam pe io bancă-n Cişmigiu. Un fotograi se plimba pe la intrarea în parc, încercând zadarnic să găsească clienţi. „Instructajul" nu era greu. Pentru trei spectacole de cinema aveam să primesc în total cinci sute de bilete. Film căutat: „Pe aripile vântului". Un om de-al lui Lord luase biletele de la nişte casieriţe. Primeau, fireşte, partea lor – „cinstit", cum zicea Muscă.

Eram „machiat" şi arătam foarte serios, mai ales cu pantofii noi şi geanta „Diplomat" în mână.

— Ascultă, Savantule! Să nu mă faci de râs la sectorul E! Respecţi întocmai instrucţiunile. Totul să meargă la fix, după schemă…

Lebăda neagră era acum sigur la miliţie, m-am gândit. Poate chiar în drum spre şcoala ei de croitorie.

— Şi dacă mă prinde (miliţia? am întrebat.

— N-o să te prindă. Eu o să fiu peste drum. Dacă-i primejdie, o să auzi cântând piţigoiul. Uite aşa!… Dar n-o să fie nimic. A avut Muscă grijă. La fiecare spectacol eşti în faţa altei săli unde rulează filmul.

— Şi ¡dacă nu vin dojeniţi?

— La filmul ăsta? American, ¡cu dragoste şi lacrimi! Năvală, Savantule! Asta ţine două săptămâni la centru, pe-urmă o lună la cartier. Uite ce e: ştie Lord ce alege. E-he-he!… Azi, mâine, te mai păzesc. Pe-urmă, o să te descurci tu şi singur. Înveţi să ghiceşti sticleţii chiar în civil… Acum, initră pe turnantă! mai ai jumate oră până la primul spectacol. Gagiii încep să vină… Bafită, mă! Bişniţă amare! Dacă merge totul bine, diseară ne ducettn la lumini. Joacă

tare, Savantule!

Inima-mi bătea să se rupă. Nici nu liam mai întrebat ce înseamnă „la lumini”.

Îi învăţasem lecţia pe dinafară, dar-ştiam că una e lecţia şi alta aplicarea ei. Mi s-a părut deodată că sunt mic, teribil de mic penitru „bişniţa rulare” pe care o puseseră ei la cale. Auzisem, fireşte, de băieţii care te îmbiau la „un bilet în plus”. Cumpărasem şi eu. Dar nici nu bănuiam că „pieslâi”-i aşa de complicată. Un Lord care dirija de la „Intim”, un Negricios care stătea „de şase”, nişte casieriţe care vindeau biletele cu kilogramul unui intermediar, stieleţi care puteau să răsară ca din pământ şi să tenihaţe... Am ajuns în faţa cinematografului. Biletele mi le aranjase – „pentru început” – Negriciosul, în diferite buzunare, învăţându-mă. cum să fac „transferul” de la „depozitul mare” din buzunarul interior al hainei, la „depozitele mici” şân celelalte buzunare, garnisite ou câte două, câte trei şi cffite un bilet.

Mitam făcut, în sfârşit, curaj şi am scos primele hârtioare. Mâna dreaptă, în oare le ţineam (în stânga era geanta), îmi tremura, dar până la urmă am izbutit să-mi stăpânesc frica şi tremurul a încetat. Doar inima-mi ciocănea, ca o limbă de clopot, în haină. Biletul costa cinci lei. Casieriţa îl dădea „delegatului” lui Lord cu şapte lei, iar eu trebuia să-l vând cu zece. Un domn înalt, cu o fetiţă de mină, se ivi şi întrebarea căzu pentru prima dată:

— N-iaveţi un bilet în plus?

Nu trebuia, deci, să ofer eu! Mi se adresase chiar respectuos, nu ca unui bişniţar, ci ca unui tânăr care nu mai poate să meargă la film din cauza vreunei trebi urgente şi deci... Până aici, „schiemia”, cum spunea Muscă, funcţionase impecabil. Dar surpriza veni. Domnul, care îmi şi luase biletele, după ce eu dădusem din cap, se uită calm la ele, mormăi „cinci lei”, şi-mii dădu, pentru două, zece. Exact costul lor. îi făcusem o impresie... prea bună. Aşa nu mergea. Eram în pierdere. Aici se ivea deci complicaţia şi Negriciosul nu mă avertizase, probabil fiindcă el ştia pe dinafară cum să procedeze.

În momentul în care eram întrebat, trebuia deci să intercalez „cuvântul magic”, cel care însemna totul.

O tânără înaltă, care aştepta probabil pe cineva, se apropie de mâne:

— Aveţi cumva două bilete? întrebă ea. E o coadă la casierie, de-ţi vine să renunţi. Nu pot s-aşitept atâta…

Am tras adânc aer în piept. Acum, bătăile inimii îmi ridicau ritmic haina şi mi se părea că privirile tuturor erau pironite asupra mea. împleti cindu-mă puţin, am zis repede:

— Douăzeci!

Fiata nu a spus nimic. Mi-a întins cele două hârtii roz, dar a privit cam miraită spre geanta „Diplomat”. Reuşisem!

Am luat în mină următoarea pereche de bilete:

— Aveţi biilete-n plus? întrebă un alt domn. Poate chiar şase? îmi faceţi un mare serviciu. Sunt cu familia, din Bârlad.

— Şaizeci de lei! îmi ieşi răspunsul din gâtlej – cam răguşit, e drept.

Bârlădeanul luă biletele şi mă contemplă mirat, parcă nemulţumit (de ce oare?), ţuguindu-şi buzele. Simţeam că totul se prăbuşeşte în jurul meu. „S-a dus dracului! Asta a ghicit toată tărăşenia, ca Muscă! Gata, se termină – «acţiunea» – înainte de-a începe. O să cheme un miliţian!”, îmi şoptea ceva în mine. Sângele îmi năvăli în obraz. Domnul zise:

— Păi, mi-ai dat doar două bilete!

Asta era va să zică! Răsufla! uşurat. Nu mai mă aflam la rularginea prăpastie!

— Iertaţi-mă de o mie de ori! i-am spus şi i-am mai dat încă două perechi.

— Eu trebuie să-ţi mulţumesc, veni răspunsul.

Iată-mă deci binefăcătorul bârlădenilor. Şase oameni fericiţi, graţie ra Arirămiei mele.

— …Douăzeci… Treizeci de lei… Zece, doamnă… Douăzeci de lei… Douăzeci… Patruzeci de lei… Douăzeci… îmi ieşea acum ritmic din gură, fără dificultate.

Cei mai mulţi veneau în doi. Îmi era mai uşor. La un sfert de oră înaintea începerii spectacolului, se făcuse coadă la mine, aproape ca la casierie. Oamenii se-nghesuiau şi se certau. „Eu *cum* fost înainte!”, „Ba eu”. La un moment dat, am şi încurcat lucrurile, băgând banii într-un „depozit” de bilete dintr-un buzunar interior, apoi totul s-a arlanjalt.

— …Douăzeci… Douăzeci… Douăzeci… rosteam ca un papagal.

Brobotane de sudoare mi se adunaseră pe frunte, deşi soarele se ascunsese între nori. Operasem, după „schemă”, mai multe transferuri din „depozitul principal” spre „depozitele mici”. Tot mai îmi era ruşine, dar cu timpul operaţia se automatiza. Oare şi la Ţinea fusese aşa? Domnu’ Nică… Domnu’ Tănase… 25… 50… 100! „Giuvaierul de sânge” din „Rada” lud Arghezi. Dar ăsta era norod, nu giuvaier…

— Douăzeci… Patruzeci… Douăzeci…

Răspundeam acum ttolt mai sigur de ¡mine. Mă „ţineam tare”, cum îmi ceruse Muscă. Ce-Q fi însemnând „la lumini”? Piţigoiul nu ciripi.

Până la începerea spectacolului vânclusem o sută şaizeci de bilete.

— Eşti valoros! mă întâmpină Muscă; aceleaşi cuvinte cu care răsplătise doborârea neaşteptată a Boxerului. Te fac o cinste la două halbe. Nu la Gambrinus, că-i ţigănie acolo.

M-a dus la „Intim”. Masa Lordului era goală. Purta inscripţia „Rezervat”. Muscă a comandat un prânz copios. Povara banilor străini mă stânjenea. I-am descărcat într-o geantă ponosită a Negrioiosului.

Când am ieşit afară, eram uşor aprins la faţă. Băusem halba de bere cu coniac, după „reţeta” lui. Nu eram obişnuit. Intrarăm într-un gang, Muscă îmi dădu două sute de bilete şi mi-am încărcat singur „depozitele”, supravegheat de el. Alcoolul îmi dăduse o oarecare siguranţă şi-mi mai amorţise ruşinea. Am pornit spre al doilea cinematograf.

— Intră pe turnantă! zise Muscă. Fără grijă, stau de şase. Bişniţă mare, Savantule! Vezi să meargă şnur…

La despărţire, printre aburii alcoolului, li-am mai spus:

— Eşti grozav, Muscă, dar să ştiţi că ai uitat ceva în instructajul tău. M-a> costat zece lei, dar era să mă coste totul…

Credea că glumesc şi se-ndepărtă zâmbind. Nu glumeam. Puţin ar fi lipsit să dau toată marfa la preţul înscris pe ea.

A mers „şnur”. De astă dată, două sute de bilete în jumătate de oră. Începusem să fac gesturi ca la banda rulantă. Rosteam cifrele fără să clipesc, ca şi cum ar fi fost firesc ca biletele să-i coste pe amatori dublul preţului înscris pe ele. Şi de multe ori clienţii mă şi răsplăteau cu un călduros „mulţumesc”. Decât să stea un ceas la coadă şi biletele să se termine cu cinci persoane înainte de ajungeau la rând, mă preferau pe mine. Eram pentru ei samariteanul cel milos, „norocul” care le ieşise-n cale.

A treia turnantă a fost cea mai „valabilă”. Mă specializasem în toată regula. Doar la sfârşit a survenit un incident. Nu mai aveam decât patru bilete, când a răsunat cântecul piţigoiului. Mi s-au tăilalt picioarele. Aveam consemn şi pentru această împrejurare. În niciun caz nu trebuia să fug. Am intrat la spectacol, aşa cum mă învăţase Muscă s-o fac. N-am avut răbdare să văd tot filmul şi-am ieşit cam la vreo jumătate de oră. După colţ, la locul convenit, Dam întâlnit pe Negricios.

— Scuzele mele, Savantule! Alarmă falsă. Am văzut un sticlete, dar nu umbla după bişniţari. Era de la circulaţie şi nici n-a ajuns până la cinematograf. Ai rămas cu restanţă mare?

— Patru bilete!]

— Asta-i nimic! Îţi merge mâna tot mai repede, aşa-i? Uite ce e, începutul e greu, totdeauna-i greu. Prima fluturare la inimă… Dar ce-ai vrut să spui cu instructajul meu? Ce i-a lipslit?

Am dat explicaţia cuvenită. A râs când i-am povestit

de primul client.

— Ce veste-poveste! De unde să-mi treacă prin cap că unul ca tine, tobă de aarte, îşi pierde graiul când trebuie să zică „douăzeci”. Păi tocmai asta-i cheia, preţul nostru! auzi unde s-a-mpiediioat băiatu’!... Să-ţi dau o veste bună. L-au prins pe Ghiţă-Pumn. Ajunge sigur la zdup. Seara ne duceim, bine garnisiţi, la Lord Derby... Uite ce e, eu mai am o trebuşoară. I-am scris Tincăi şi vreau să expediez recomandata. S-o găsească ea când ajunge la şcoală. Măciar să nu fie singură cu aţele. Păcat că n-o s-o pot vizita fără să mă dau de gol. Dar pachete îi trimit. Mâine primul... Pe urmă, mai iarna să-i transmit ceva unui gagiu de la Lord... Ne vedem la „Intim”.

I-am predat banii şi iar m-am simţit uşurat. El s-a dus la /telefoane pentru scrisoare, eu am pornit-o agale pe Calea Victoriei. Deodată, m-am auzit strigat:

— Nu îţi mai cunoşti prietenii! Mama mia!

Era Cristea Străulescu, un coleg de la Piteşti. Îmi strânse mânia, apoi mă privi de aproape.

— Ia Ite uită! încotro, prelmiantule, la nuntă sau la-nmormântare?

— Mă plimb, Cristinică!

— Te plimbi cu folos. Te-am giniit, de departe, în faţa cinematografului. Lucrezi bine, Pagandni.

Paganini... Mă lovise mai tare decât credea. M-am posomorât.

— Bine-ai făcut! parcă mi-a răspuns el. Asta viaţă: filme, distracţii... Şi eu cum fu & ăt de-acasă.

— Tu, Crds/tinel!? am spus uluit.

— Da, Sorine. Eu, în came şi oase. Ce te miri?

Îl ştiam elev mediocru, dar niciodată nu-i lipsise nimic acasă. Tatăl lud era inginer, mama medic. Se topeau după unicul lor copil. Să-l bată? Doamne fereşte! Până la zece ani avusese chilar bonă.

— Şi de ce-ai fugit de-acasă? Doar nu te prigonea nimeni.

Treceam acum prin faţa Romartei. Cristinel râse:

— Să mă prigonească? Atât le-ar fi trebuit. Nu era

dorinţă să nu mi-o împlinească. Am fugit de plictiseală, Sorine! Preia mult mă tot povăţuiau. Cu duhul blândeţii, dar fără-ncetare. Nu mă lăsau deloc singur. Tot grijă şi dragoste, de mă sufocam… într-o bună zi, m-au trimis după sifoane, că le veniseră musafiri. Şi sifoane m-am făcut. Drept la gară m-am dus. Îmi dăduse un gagiu o adresă pe-aici. Acum sunt în „sfoara” lui Caramitru. Aveau nevoie de unul cu aspect de băiat subţire, care să intre oriunde fără să trezească bănuieli. Că, printre ei, nu-s băieţi mai de soi. Toţi zurbagii cu mutre de pungaşi. Unul ca anine e pentru ei mană cerească. Fac legături, stabilesc locul unde se preia o marfă, mai circul pe la autorităţi. Şi pe urmă, tu ştii talentul meu la limbi.

— Cum să nu. La engleză şi italiană aveai singurele medii de zece. Şi ce-i cu asta?

— Cum ce-i cu lăsat? Contactul cu străinii! Ce, numai pe-ai noştri să-i fraierim? Nu vin destui proşti şi de-acolo? îi vezi cu miniumbreluţe, cu blugi, cu bricege elveţiene sau chiar cu echipament de camping pe la un colţ – şi începi să-i tromboneşti pe limba lor: „Ce ghinion pe dumneavoastră! Până acum o lună aveau căutare! O să le plasaţi cam greu!” îndată te întreabă dacă ştii pe cineva. Şi-i mulgi – la jumătate de preţ.

— De furait, furi, Cristinel?

Întrebarea nu la supărat, dar cred că l-a surprins. A simţit că mie nu-mi place aşla ceva.

— Când e cazul, mai fac şi asta. Ce-s domnişoară? Dar numai la rularea şrtă. Nu ca găinlarii. Îmi place „studiul pregătitor”, n spunea profesorul nostru de fizică. Totul e să stabileşti dinainte punctele slabe ale obiectivului. Alaltăieri setară am consumat la un lacto un Cico nevinovat şi l-am „studiat” atent toată amplasarea. Pe urmă, planul a fost o nimica toată, şi la unu noaptea am pătruns înăuntru, cu fratele lui Carami/tru. N-a durat miaii mult de zece minute şi am ieşit cu ceva bani. Nu prea anulţi, e drept, mă cam păcălisem la aprecierea sumei dinoasă.

N-am zis nimic. Eu n-aş fi făcut aşa ceva. Cuvântul

„cinism”, ne spusese un profesor, vine de la câine. I-a-m mai pus o întrebare:

— Şi unde locuieşti?

— Mama mia! Are case Bucureştii, slavă celui de sus! De un băiat fercheş ca mine se lipesc puştancele ca muştele de hârtie. Locuiesc ba la una, ba la alta.

Şi la Piteşti, lui Crisitinel îi spuneam în clasă „Don Juan”. Făcea furori la ceaiuri. Fetele erau moarte după el şi toţi îl invidiam.

— La toamnă te-ntorci acasă?... Pe mine mă prigoneau, de-ada am fugit. Mă băteau. Ba mă şi reclamau la şcoală pe degeaba.

— Pisălogeala e şi ea io prigoană, Sorine. Şi noi, băieţii, vrem să trăim, nu să ne dădăcească. Aici, la Bucureşti, e altfel. Mă descurc de minune... Dar acum trebuie să ne despărţim. Am agăţalt ieri o tipă teribilă şi se impune să-i dau papucii predecesoarei. Iar seara ne întâlnim, toată sfoara, în Balta Albă, acasă la un fante. Părinţii lui sunt plecaţi şi locuinţa e a noastră. Relaţii, frate! Asta-i secretul. Cdau!

Don Juan se depărtă fluierând şi eu o luai agale spre „Imtilm”, după ce mă oprisem îndelung pe la afişele de concerte de la Ateneu. În localul discret luminatt, Lord Derby era la miasa „rezervată”. Muscă venise înaintea mea şi-i dăduse raportul.

— How de you de Arhimede? mă întâmpină şeful. Te-ai descurcat binişor, aud!

Ochii lui reci parcă spuneau: „De-acum te-avem la mină, pişicherule”!»

— Deci ai vândut cinci sute treizeci de bilete. Câştig net trei lei de bilet. După regula noastră, ţie, ca plasator, îţi revin douăzeci la sută. Restul e pentru mine, pentru Muscă, pentru tipul care le ridică de la casieriţe. Deci trebuie să-ţi dau trei sute optsprezece lei. Numără-i trei sute cincizeci, Negriciosule. E bine, Arhimede?

Am dat din cap. Şi el a continuat:

— Cred şi eu că-i bine. Noi te învăţăm meserie! O săptămână stai pe postul ăsta. Nu-i bine să devii o „figură

cunoscută”. Pe urmă, vedem noi.

Îmi surprinse privirea neliniştită.

— Am înţeles. Furt nu vriei. Ţi-am mai spus că n-avem de gând să te punem la subtilizat. Domnul are mână bună de arcuş şi… de bilete! Găsim noi ceva distins. La noi, totul e „fin”, ţiiam mai spus. Şi acum, după tradiţie, „llai lumini”. Ţinuta e-n regulă! tynde zici să mergem? La „Melody”?… Nu te speria că-ţi cheltuieşti money-ul, Arhimede. Asistă-seară plătesc eu.

Vorbea pe acelaşi ton rece ca de obicei. Pornirăm toţi trei spre barul de noapte. Admiram ca niciodată luminile oraşului, vitrinele. Pentru prima dată în viaţă „câştigasem” – e drept, nu onorabil, prin muncă, cum voisem – câteva sute de lei. Familia de la Piteşti, dare mă repudiase, se afla foarte departe. Eu devenisem un cetăţean, clandestin, fireşte, al Capitalei. Şi a doua zi va fi tot atât de bine, poate chiar şi mai bine. Peste o săptămână un „altceva”, oare nu-mi fusese încă dezvăluit… Am coborât pe scara care ducea „la lumini”, unde un chelner ne-a invitat ceremonios la o masă din faţă.

— Trei sticle de şampanie! Sec! comandă Lordul Derby. Să fie reci, frate!

Programul artistic începuse şi dansatoarele se apropiau mereu de masa noastră. Nimeni nu-mi spunea aici că sunt „ţine”, iar orga de lumini revărsa un potop multicolor peste noi. O pocnitură… şi prima sticlă de şampanie înioepu să-şi arate spuma albă. Chelnerul, cu şervetul alb pe braţ, umplu cupele. Lord ţinu un toast scurt, ceva despre „cucerirea vieţii”. Apoi am dat băutura pe gât şi Muscă a făcut semn să mi se umple iarăşi paharul. Acum nu-mi mai era ruşine, ca latunci când rostisem pentru prima dată „douăzeci”, la intrarea cinematografului. A început dansul. Lord a făcut semn unei individe cu pleoapele tare albăstrite să vină la masa noastră. Pe urmă mi-a zâmbit şi mi-a făcut semn să nu mă sfiesc. Dădusem peste cap multe cupe de şampanie, aşa că îndrăzneala nu-mi mai lipsea. Pe podium, tipa s-a băgat în mine şi mi-a şoptit: „Vai, ce temperament ai!” Mi-a dat şi o

adresă, dar nu am reţinut-o. Nu i-am răspuns nimic, dar îmi plăcea. Apoi m-am dus singur la o masă vecină şi am invitat o domnişoară. M-a privit mai întâi dintr-o parte, apoi a consimţit. Şi m-am întors la malsa lui Lord, am aprins a nu ştiu cita ţigară şi am golit încă o cupă. „O să fie bine, cum nu se poate mai bine!” rostea în mine un glas interior. În ce fel? Asta era mai greu de spus…

Am început să sughiţ, pe urmă ani s-a făcut greaţă. La următorul dans, partenera ani-a şoptit: „Abia te mai ţii pe picioare”. Călcasem din greşeală pe paaittof o altă dansatoare, oare a ţipat. Începusem să vorbesc vrute şi nevnute, iar aând am ridicat un toast pentru „Hotel Termofioare”, Lord a plătit consumaţia şi i-a făcut un semn Negriciosului că petrecerea trebuie încheiată. Băuseră şi ei cât mine, dar nu se cunoştea, în aerul proaspăt de afară, m-am simţit pe urmă mai bine.

— Încă nu ţii la băutură, Arhimede. Mai trebuie exerciţiu! a spuis Lord şi, cu toată ameţeala mea, am simţit iar asprimea glasului său.

Două pipiţe laşteptau în faţa barului. Nu ne-am oprit. Muscă mă ţinea strâns de braţ. Ne-am despărţit de Lord şi am luat un taxi, care ne-a dus până aproape de un câmp. Pe drum l-am zărit, din fuga maşinii, pe Orbu. Era în acţiune, cu Cozonlac Şperaclu, la un chioşc de ră – aoritoare, pe o stradă lăturalnică.

După bătăile convenite, am coborât în „Hotel Termoficare”. Eram vesel şi mi se părea că-n faţa mică se desfăşoară un covor argintiu pe care sunt invitat să păşesc. M-am băgat în pat şi am pornit casetofonul. Am dat puţin înapoi şi am ascultat dimhou „Dansul săbiilor” de Haciaturian. Parcă o vedeam iar pe Lebăda neagră dansând desculţă pe conductele de termofdcare, transfigurată de puterea artei. Şi parcă luminile barului şi bubuiturile sticlelor de şampanie care se deschideau erau în jurul meu. Conu Valerică, Amalia, Jeny rămăseseră undeva departe, înfrânţi. Mi-am sculat, am încercat să mă urc şi eu pe şerpii groşi ai conductelor, ca să dansez. Dar, deşi mă dezmeticisem, nu prea eram sigur pe picioare. M-

am culcat la loc şi laim apăsat iar clapele casetofonulud. Am adormit buştean, în timp ce răsunau acordurile Simfoniei numărului 2 în do major de Haydn. Doar primele note le-am auzit. M-au legănat în armonia lor suavă şi m-au purtat de-a dreptul spre vise. Am visat că sunt Lord Derby. Dar un alt Lord, care era mereu alături de oamenii lui, care ţinea de şase şi le indica fiecare mişcare. Şi pe urmă, l-am visat pe Doagă, ou ochii lui rătăciţi. Avea iar o criză şi nu era numai a lui, ci a tuturor celor din jur. Toţi se scuturau ca străbătuţi de un curent electric, iar din ochi nu li se vedea decât albul. Numai eu priveam înspăimântat, până am simţit că spasmele mă cuprind şi pe mine. Şi încercam să mă ţin de imâini, de picioare, de faţă, ca să nu-mi tremure. Zadarnic. Dinţii îmi clănţăneau, până ce mi-am muşoait limba şi atunci am simţit gustul sângelui. M-a zguduit până ce am căzut de pe pufoaică şi m-am trezit din vis. Doar pentru câteva clipe, căci somnul care a venit pe urmă a fost fără vise… Spre dimineaţă, am simţit că cineva îmi mângâie faţa. Am întredeschis ochii. Era Beta, puştana blondă din banda lui Orbu.

— Vrei? m-a întrebat.

I-am zâimbit şi a venit lângă mine. Pe la orele nouă dimineaţa, când m-am freziit, nu mai ena acolo. Îmi lipseau două sute de lei şi Muscă şi-a exersat toată gama de înjurături de care dispunea. A plecat s-o caute în hotel, dar n-a mai găsit-o.

— Las că pun eu imâna pe muiere. Ce, asta nu ştie de cinstea hoţilor?

— Şi zi, n-a făcut de două sute? a râs Orbu.

— Da dijmuit primul pot! Asita-i o porcărie, a spus Muscă.

Era mai amărât decât mine.

…Peste o săptămână, Muscă m-a anunţat că deocamdată s-a terminat cu cinematograful, pentru o vreme. Unii clienţi mă cunoşteau acum şi nu-mi era nici mie plăcut să-i aud zăcând „Tot tu?” Da un moşuleţ mă şi admonestase: „Tot aici, taică? P-acasă nu mai dai?” Dacă aş fi avut părinţi ca Don Juan, poate l-aş fi ascultat. Dar eu

nu aveam părinţi. Eram orfan…

În numai câteva zile strânsesem o „avere”, o sumă măricică. Cheltuâsem mai mult de jumătate din bani, căci trăiam pe picior mare. Îmi plăcea să am mereu buzunarul plin, să pot initra în orice local, să-mi cumpăr ce vreau din magazine. Nu mai fumam decât ţigări străine, mă-nvăţasem şi cu coniacul. Îmi plăcea să dau şi altora. O mulţime de bani cheltuiam la jocurile mecanice, deşi numai o dată câştigasem. Ba, într-o seară jucasem şi pocher, la Doagă. Mă făcusem c-un ceas de mână „Poliot”, nou (cumpărat, bineînţeles), şi cu o ediţie de lux din cartea mea preferată: „Don Quijotte”.

Nu-l lăsasem pe Muscă s-o bată pe Reta. Dar degeaba mai încerca ea să se lipească de mine, eram mândru, şi fete fără căpătâi se găseau, slavă Domnului, destule.

Tocmai devenisem „şomer temporar”, până la „viitoarea schemă”, cum zicea Negriciosul, când Muscă îmi dădu de veste că Lord ne convoacă la o „Preluare Neckermann”. Nu ştiam ce-nseamnă asta, aşa cum nu ştiusem că „sedtoruil E” însemna bişniţă la cinematografe. Eram neliniştit. Cine ştie ce trafic murdar sau ticălos, de pildă vreun furt de copii, urmat de şantaj, ca-n filme.

— Nici vorbă de-aşa ceva, mi-a spus Muscă. Noi suntem curaţi ca lacrima. Nu te-ai convins?

Ce-i drept, nu mă convinsesem. Diferitele „sectoare” comandate de Lord erau strict separate unul de celălalt, pentru ca, în cazul unei arestări, să nu se destrame toată reţeaua. Iar şeful, pe care Muscă îl adora, nu-mi inspira nicio încredere. O javră cu mănuşi, care profita de noi toţi.

— Nu pot să-ţi spun mai mult, dar nu-i nimic care să-ţi strice firma. E ordin să afli doar ou o jumătate de oră înainte de operaţie. Numai Lord şi ou mine ştim despre ce este vorba. *t*

— Şi câţi suntem? /

— În total patru. Şi am făcut rost de un ARO pentru jumate de zi.

Un ARO? Deci era vorba de „marfă”? Cumva de

furat? Urma să ajutăm la evadarea unor criminali periculoşi? Pentru un stoc nenorocit de ţigări americane nu era doar nevoie de „un întreg stat major. Muscă mergea înaintea mea şi fluiera vesel. În dimineaţa aceea sosise (la un prieten „curat”, unde dăduse adresa) confirmarea că Ţinea primise pachetul. îi venise, sigur, şi scrisoarea lui. Curând îi va răspunde. Muscă fluiera îngrozitor de fals, dar mi-am dat seama că intenţia lui era melodia pe care dansase Lebăda neagră.

— Bietul Haciaturian!

— O „intermediară”, pricepi, aşa spunem noi unei acţiuni scurte „oare se face între altele două oare ţin mai mult. De mâine, începi noua operaţie şi rămâi pe ea două săptămâni. Îţi predau, ca la „Sectorul E”, schema. De data asta o să ai totul pe mâna ta, nici nu mai depui zilnic încasările. Eşti liber ca pasărea... Dar uite-i pe ceilalţi. Îndată îţi potolim nerăbdarea.

Lord venise ou o fată în pantaloni, drăguţă şi elegantă.

...Nu era nerăbdare, ici nelinişte. Nu voiam să mă afund şi mai adânc în mlaştină, Câteodată îmi şi aminteam că, de fapt, venisem la Bucureşti ca să găsesc de lucru. Muscă îmi ghid frământările:

— Tu n-o să fii niciodată ou totul al nostru, Sacâz! (era a treia mea poreclă) – zise el. Te-ai rătăcit printre noi. Îmi venea să-i spun: „Nu eu, id alţii m-au rătăcit”. Dar ce rost ar fi avut?

Ce-mi spunea mie numele acesta: „Neckermann?” îmi amintea ceva din lumea cărţilor sau a revistelor. Şi, deodată, mi se păru că văd un fel de revistă mare şi groasă, plină de anunţuri şi reclame. Asta era: un catalog uriaş, în limba germană, unde se vorbea despre tot felul de produse, de la pantofi şi conserve de langustă, până la medicamente şi cosmetice, de la mulinete de ultimul tip şi până la lenjerie de damă ultralux. Tata îl adusese dintr-o călătorie. Acum ghiceam ce o să ne spună Lord. Doar tehnica „preluării” nu o cunoşteam încă.

Şi într-adevăr, Lord începu să vorbească, precis şi concis, cum obişnuia:

— Avem de preluat un transport important. Numai marfă străină, cumpărată de la turişti, la Arad şi prin localităţi învecinate. Acolo nu se mai poate plasa la preţuri convenabile. Piaţa-i suprasaturată; recolta a fost proastă prin regiune şi oamenii n-au bani. Aici şi pe litoral e întotdeauna vad mare. Lucrurile ni le aduc nişte gagii, în mai multe geamantane mari. îi întâmpinăm la gară. Suim totul în ARO, ne urcăm şi noi, o pornim spre Bucureştii Noi. În faţă rămâne şoferul – cu Muscă. Noi facem controlul mărfii, la spate. Dacă e-n regulă, plătim cinstit. Dacă. nu, o păţesc. Cu noi nu le merge.

— Cât plătim? am întrebat.

Lord s-a enervat niţel de întrebarea mea şi a dat un răspuns din oare n-fam priceput nimic.

— Canalele pentru desfacere le stabilim după ce totul e depozitat în siguranţă, la hotel, a zis pe urmă. Şi cum Lord îmi surprinse privirea, adăugă: Fii sigur că n-o să te punem la vândut rujuri şi chiloţi extrafini.

Preferi probabil compase „Richter” originale, magnetofoane, truse de stilou elveţiene, bibelouri de porţelan Rosenthal? Fiecare cu ce i se potriveşte…

Cine era fata? Iubita lui Lord? Nimic din atitudinea lui nu lăsa să se întrevadă. Trecurăm repede prin sala de bilete a gării, unde Orbu o ajuta pe Reta la trenul rapid, cum – îmi spuse în treacăt Negriciosul. Am înţeles dintavo privire. Oamenii aşteptaseră aproape o oră să se dea bilete la un tren ¡cu rezervare. Erau nervoşi şi bombăneau. Aproape toţi îşi lăsaseră geamantanele într-o grămadă imensă, păzită de copii şi rude vârstnice. Orbu şi Reta se amestecaseră printre aceştia din urmă. Memoraseră cui aparţineau câteva bagaje mai ¡arătoase, lipsite de paznici. Dacă vreunul din proprietari va zăbovi mai mult la casa de bilete, icerând lămuriri peste lămuriri sau chiar certându-r-se cu casieriţa, însemna că sosise ceasul lor…

Trenul nostru sosi ¡cu întârziere, şi cu el ¡cei doi tineri din Arad, cu geamantanele promise. Muscă îi ajută

să coboare marfa, căci încărcătura era grea. Câteva minute mai târziu, eram în ARO – care porni îndată – şi „recepţionarea” începu. Nu se putea număra şi preţui totul – ar fi durat prea mult – trebuiau însă făcute „probe cantitative şi calitative”. Principala sarcină îi revenea lui Lord Derby. Eu îi dădeam la mână, mai număram elte-un set, abţinându-mă de la comentarii. Fata verifica articolele de damă. Maşina alerga acum pe şoseaua Străulaşti şi, curând, ¡de o parte şi de alta a drumului am zărit câmpul şi grupuri răzleţe de pomi. Mai rar câte-o casă milcă, ou o grădină în jur sau cu o curte pustie şi un gard pe jumătate căzut.

Eram spre sfârşitul operaţiei, ¡când ¡a ¡explodat un cauciuc. Şoferul l-a înlocuit repede, cu ajutorul lui Muscă, dar abia pornisem şi un al doilea s-a lăsat pe jantă. Probabil că nişte copii de pe-aproape presăraseră cuie. De data aceasta, operaţia devenea mai anevoioasă. Lord se făcuse cam palid.

Incidentul era destul de grav. Şoferul trebuia să ducă peste un ceas maşina la garaj. „Furnizorii” propuseră să le plătim marfa şi să-i lăsăm să se ducă. Ei îşi făcuseră doar „datoria”. Atunci, pentru întâia dată, l-am văzut pe Lord pierzându-şi cumpătul. I-a repezit de au s-au mai văzut. Pe urmă, i-a tăiat-o scurt şoferului, care susţinea că nu mai are timp să ducă marfa la hotel. Dar necazul cel mai mare abia îl aştepta, şi eu eram cel care aveam să i-l pricinuiesc, printr-o întâmplare cu totul neaşteptată.

Un echipaj al miliţiei a trecut pe lângă noi. Emoţii mari, dar nu ne-au controlat; pentru ei, eram o maşină oarecare, în reparaţie. Sau poate se grăbeau spre alte obiective şi de-aoeea nu ne-au întrebat nici ce transportăm. Terminasem verificarea şi îi plătisem pe băieţii oare aduseseră marfa. Plecaseră mulţumiţi, pe jos, căci eram aproape de oraş. ¡Ara ooborât cu toţii să vedem cum se termină, în sfârşit, reparaţia pneului şi să înlăturăm cuiele care într-adevăr se ¡mai zăreau, ici-colo, pe şosea. Şoferul asuda şi ¡continua să bombăne.

Chiar atunci a răsunat vaietul acela stins, dar

îngrozitor. Şi printre variaţiile lui nenumărate, care-ţi sfâşiau inima, se auzea din când în când, vag, un strigăt articulat, de copil. Am rămas cu toţii încremeniţi, ou excepţia şoferului, oare trebăluia mai departe. La un moment dat, strigătul s-a prefăcut în cuvânt. Era un glas de fetiţă şi cuvântul era „Ajutor!”…

Venea de la o casă mică, izolată, aruncată în mijlocul câmpului, la vreo sută de metri de şosea. Fără niciun acaret. Doar haznaua se vedea undeva, în fund. aproape de şarpele sinuos al Colentinei.

Muscă a fost primul care s-a precipitat. Dar Lord l-a oprit. Şoferul montase în sfârşit roata cu pneul reparat şi şeful socotea că trebuie neapărat să plecăm.

— Ajutor!… Ajutor!… Ajutor!… răsuna acum tot mai des, deşi fără multă putere, de parcă fetiţa ar fi simţit că e cineva pe-aproape. Uşa casei avea un lacăt mare şi în dreptul zidului care dădea spre noi se zărea, mi se părea mie, o pată neagră, mică şi rotundă.

— Fără sentimentalisme! a zis Lord, şi s-a urcat în ARO. De sufletişti n-am nevoie.

Muscă, e drept, cam abătut, şi fata, indiferentă, îl urmară. Şoferul era în cabină. Auzise până la urmă şi el strigătele mocnite de „Ajutor!”, dar puţin îi păsa. Claxona nervos.

r

— Nu-i dăm drumul odată? zise tare şoferul şi ambala motorul.

— Stai, mai e unul jos! observă Mulscă… Hai, Savantule!

Lord mă privea mut. Ştia oare că-n creierul meu vaietele şi strigătele se zbăteau înnebunite, amestecându-se cu „douăzeci… douăzeci… douăzeci.ca la cinematograf, şi cu „douăzeci şi cinci… cincizeci… o sută…”, din amintirile Tincăi cu „oamenii” aduşi de Viky şi cu ţipetele copiilor ei legaţi de pat, ca să nu deranjeze.

— Vino odată! zise tăios, ou glas rău, Lord. Ce mai stai? Dă-o dracului pe cretina aia…

Acolo, în maşină, erau „luminile” multicolore ale

barului de noapte, aburii coniacului, ţigările fine, hârtiile de o sută oare foşneau aşa de plăcut printre degete şi deschideau toate porţile. Iar aici era un singur lucru: chemarea deznădăjduită a fetiţei.

— Vino! spuse, pentru o ultimă dată, neînduplecat, Lord. Altfel plecăm şi te descurci pe primă cum ştii.

Adio „la lumini”! mi-am spus. M-am întors pe călcâie şi am pornit-o spre casa părăsită. Nici n-am întors capul când am auzit maşina pornind. Dac-am fi fost în altă parte, prin Kansas, probabil că Lord Derby m-ar fi lichidat ou o rafală de pistol automat. Dar la noi, vagabonzii nu purtau arme de foc. Cele mai fioroase erau şişurile. De altfel, nici nu l-aş fi conceput pe Lord mânjindu-se ou sânge. El era un „dirijor”.

Zgomotul maşinii se îndepărta mereu. Undeva, dinspre oraş, sima sirena unei „Dacii” a miliţiei. Nici asta nu era, probabil, pentru noi – vreun bezmetic depăşise poate viteza permisă. Sau... cine ştie? Am ajuns la casă. Ceea ce mie mi se păruse o pată, era de fapt o gaură. Fusese făcută pet dinăuntru, căci pe pământ se vedea tencuiala căzută. Am dat ocol locuinţei. Nicio uşă în afară de cea zăvorâtă cu lacătul cel mare, ca de magazie. Fetiţa nu mai striga „Ajutor”. Doar vaietele se auzeau, tot mai vag.

M-am apropiat de gaură:

— Cine eşti? Ce-i cu tine?

Un timp n-a venit niciun răspuns. Iar am întrebat. În sfârşit, primele cuvinte:

— M-a încuiat în cămară. Şi iar m-a opărit.

— Cine?

— Mama a murit. M-a încuiat femeia nouă a tatii...

Şi el ştie.

— Ei unde-s acum?

— Au plecat amândoi. Ea vinde plase prin piaţă. El e la un bufet... Mai adăugă „aproape stins: Scoate-mă de-aici! Vor să scape de mine... Eu am făcut gaura, ca să strig.

Simţeam că ceva mă gâtuie. Se întorsese Lord ca să pedepsească neascultarea mea? Nu. Era o mână nevăzută,

o mână tainică, a mea sau a destinului. Ghiceam, dincolo de zid, o fetiţă mică, poate de vreo cinci-şase ani. Acum plângea cu sughiţuri, dar nici pentru plâns nu prea mai avea putere. Şi mie-mi venea să plâng. Pentru ea. Dar şi pentru mine, pentru Muscă, chiar şi pentru Lord. Pentru toţi oamenii oare sufereau pe acest pământ, chiar şi pentru cei care nu ştiau că se scufundă.

— O să te scot de-acolo, n-ai grijă, am zis. Fii liniştită. Cum te cheamă?

— Viorica, a spus.

În aceeaşi clipă am. auzit „aproape de tot, sirena miliţiei, mi-a venit să fug spre Colentina, să mă ascund printre tufişuri, ca să revin pe urmă la „acţiunea de salvare". Dar după ce vor trece, voi reuşi oare singur să sparg zidul sau să scot lacătul? Nu eram nici Ghiţă-Pumn, nici Cozonac, cel care deschidea jucându-se casele de bani, şi n-am stat mult pe gânduri. M-am repezit spre şosea şi am oprit maşina miliţiei. Erau în ea doi miliţieni de la circulaţie, dar tot au venit. Au meşterit la lacăt, fără succes, pe urmă au smuls belciugele. Când s-a (deschis uşa, ne-a întâmpinat un groaznic miros de împuţiciune. În casă, niciun pat, nicio masă, doar un scaun, nenorocit şi acela. Nişte rogojini întinse pe jos.

Pe urmă au forţat şi uşa cămării. Peste câteva clipe, unul dintre miliţieni scotea de-acolo, pe braţe, o fetiţă albă ca hârtia, cu pielea acoperită de băşici şi bube. N-am mai văzut în viaţa mea o asemenea făptură, ceva între om şi hoit. La început, nu putea ţine ochii deschişi, orbită de lumină…

— Mă opărea în fiecare zi, ca să mor! gemu Viorica…

Unul dintre miliţieni m-a bătut pe umăr:

— Bravo, băiete! Tu ai descoperit-o?

— Eu. N-o puteam scoate singur. Altfel nu v-aş fi cerut ajutorul.

— Foarte bine-ai făcut că ne-ai chemat. Ai salvat o viaţă de om. O să spunem şi familiei tale, şi la şcoală! Pe ea o ducem la spital, pe tine acasă…

Am îngheţat.

— Pot… să mă duc… şi singur, spusei eu, foarte nesigur, fâstâicindu-mă… Doar nu-s olog.

Mă poticnisem rău de tot. Şi dinţii au început să-mi clănţăne. Miliţianul a bănuit ceva, pe urmă a înţeles totul:

— Orice va fi, să ştii că ai făcut o faptă frumoasă. Să nu o uiţi toată Viaţa ta!

Din maşină, fetiţa se uita acum la mine. Mi-a făcut chiar un vag semn cu mâna. Pe urmă/ faţa miliţianului s-a întunecat. Mi-a cerut actele. Parcă-i părea rău. Era de prisos să mint. Nesiguranţa mă dăduse de gol. Devenisem un „suspect" şi ¡m-au dus la secţie, ca să lămurească lucrurile. Am spus totul, luând însă pe cont propriu faptele mele.

„Bişniţa mare" luase sfârşit! La miliţie, nu le-am povestit nici de Lord, nici de Muscă, nici de „Hotel Termoficare". Poate că am făcut rău pentru ei. Aşa am simţit atunci, aşa am făcut, chiar când au încercat să stoarcă totul de la mine, ia interogatorii lungi şi istovitoare.

Acolo, la arest, l-am cunoscut pe „Radiofonist", pe numele lui adevărat Mihail Vintilă. Să fi avut vreo şaisprezece ani. Nu era pentru prima dată la miliţie. Mi-a spus ce noroc aveam că sântam numai noi doi la celulă. Neniorocirea-i când nimereşti printre icuţitari bătrâni. N-am înţeles bine de ce a ajuns la „faptele" lui, cum se spunea mereu la miliţie. Avea părinţi buni şi de-acasă nud lipsea nimic. De la unsprezece ani începuse să vagabondeze. Se înhăitase cu o gaşcă din cartier şi-l învăţaseră să spargă becuri cu praştia, să bea, să i fumeze, să doarmă noaptea prin podurile caselor. împreună mergeau cu fete la film. Începuse prin a fura obiecte uitate prin tramvaie şi autogări, sacoşe lăsate la intrarea în autoserviri. Câteodată făcea soandal prin localuri cu „băieţii", ca „să sperie babalâcii, nu de alta".

L-am întrebat de ce avea nevoie să fure dacă avea acasă tot ce dorea. Mi-a spus că-i plăcea să fie „independent". Să se distreze cât vrea şi să nu „buchisească" la şcoală…

Pe urmă, s-a specializat în furturi de aparate de radio mari şi trianzistoare, a câştigat mulţi bani. A pătruns şi într-un cerc de radioamatori de la o casă a pionierilor şi a furat piese, din oare a construit un aparat de emisie. Nu ca să-l vândă, ci de astă dată pentru „plăcerea" lui. Din când în când, venea acasă şi atunci începea „morala".

Acum o făcuse însă latră. Pătrunsese la un vecin, prin geamul uitat deschis, şi furase bijuterii de treisprezece mii de lei. Le plasase teu ajutorul unui băiat mai mareea el. Acela le dădea printr-o vânzătoare de la o cofetărie din centru, o fată care se ocupa de comenzile torturilor pentru acasă. Dar Radiofonistul îşi uitase mâncarea la locul furtului şi pe pachet erau şi amprentele, aceleaşi amprente oare existau şi la miliţie.

— Mă, ce ghinion tam avut eu! se plângea el mereu. Dar poate că scap. Plătesc ei, babacii, şi la proces mă dă în „libertate supravegheată" părinţilor.

Nu ştiam ce-i aia „libertate supravegheată", dar nici n-am întrebat. Îmi plăcea întotdeauna mai mult să ascult decât să – vorbesc – aşa eram eu. Doar un lucru am vrut să ştiu:

— Şi pe urmă, ce-o să faci?

A râs:

— Pe urmă fug iar, a zis Radiofonistul. Şi o să fiu din nou plin de bani…

Să fi avut eu „babacii" lui!… Nu ştiam ce o să se mai întâmple cu mine. Dar după două zile de arest, am ajuns la „Centrul de prilmire minori" din apropiere de cheiul Dâmboviţei, undeva pe la Podul Mărăşeşti. Mă aştepta vreun proces? a fost prima mea întrebare. Mi s-a spus că nu. La o zi după „internarea" mea, în faţa porţii s-a găsit o valiză cu numele meu pe ea. Era şi oasetofonul acolo. Cu ani mai târziu, aveam să aflu că o adusese Muscă, de la „hotel". Nu-mi dau seama cum de-a ştiut că am ajuns acolo. Dar m-am bucurat, nu atât de valiză, cât la gândul că nu mă uitase. E-aşa de bine să ştii că nu eşti singur, că Universul nu te-a lăsat şi el orfan!

6.

BÂTA NOASTRĂ SĂ FIE CUVÂNTUL

Nu-s deloc talentat în mânuirea plivitoarei. La altele sunt mai priceput. Mă străduiam totuşi să fac faţă cât mai onorabil. Eu şi încă vreo şase fuseserăm aleşi de şeful de centru – un bărbat mijlotiu la statură, cu o privire care te cerceta mereti – pentru plivit. Grădina de zarzavat şi legume era mândria lui: un teren mare din spatele centrului, abandonat de proprietarul său şi pe care tovarăşul Dragu – aşa îl chema – îl „luase în folosinţă”, trecând peste multe forme birocratice care ar fi tărăgănat lucrurile. Ne explicase scopul lui:

— Măi, copii! Vod toţi veniţi cam prăpădiţi aici. Alocaţia nu-i grozavă. Vreau să fac miasa mai bogată în vitamine. Şi dacă lucrurile merg cum am plănuit eu, într-o lună-două vă mai introduc o gustare, la patru după-amiază.

Eu dădeam acum cu plivitoarea, mai şi smulgeam buruienile cu mina. El şi cu un profesor discutau, venind la vreo câţiva metri în urma mea.

Şeful de centru avea o voce moale, parcă legănată de valuri – îmi amintea de Ţinea – pe care nimic n-o putea tulbura. Şi, lucru aproape de neînţeles ţinând seama de „cazurile” pe care le avea în primire, nimeni nu-l auzise ridicând glasul, chiar atunci când dojenea. Profesorul, dimpotrivă, era nervos, gesticula tot timpul, protesta vehement, ne arunca priviri rele. Aveam un auz foarte fin, poate şi fiindcă făceam muzică şi astfel prindeam crâmpede ale discuţiei lor, din oare, e drept, nu înţelegeam totul.

— Nu-s aşa răi cum îi vezi dumneata, profesore Mooanu, tocmai spunea Dragu. Şi cei mai mulţi nici nu-s ei de vină. Exemplul rău al părinţilor, apoi influenţa câte unui grup stradal nenorocit. Câteodiată îmi spun, că nici niu puteau ieşi altfel. Noi, oamenii din jurul lor, n-am făcut destul pentru ei.

— Nu se poate lucra cu asemenea speoimene! Nu ascultă, sunt murdari, răi. Umblă cu minciuni. Una-două se-noaieră. M-am săturat până peste Gap! Nu se poate, şi pace!

— Şi ce-ai vrea? Să-i împuşcăm?... Să-i omorâm în bătăi?

— Eu îi mai pocnesc când mă exasperează. Altfel nu merge.

— Rău faci. Bâta noastră trebuie să fie cuvântul. Altfel totul e Zadarnic.

— Am hotărât să renunţ, tovtarăşe Dragu. Ce facem noi aici nu-s lecţii. Tot timpul mă lupt cu ei să fie atenţi, să asculte; îşi râd de strădania mea. Ba se fac cu toţii că strănută, ba aruncă cu pietricele în tablă, ba răsună pocnitorile. Ieri, când am intrat în clasă, făceau concurs de scuipat la ţintă. Nişte derbedei. V-am lăsat o hârtie penitru transfer.

— O să ţi-o aprob, zilse Dragu, dar nu faci bine. Cine fuge de greu, fuge de viaţă...

Ni se adresă nouă:

— Atenţie, copii! Pliviţi buruienile, dar aveţi grijă de roşii. Pentru voi faceţi treaba asta. Pentru „potol”, cum obişnuiţi să-i spuneţi.

Un băieţel pricăjit se apropiase de el şi-i şopti:

— Tovarăşe şef! Iar ne-a oerut azi Crăinicesiau să-i dăm felul trei.

— Aşa? Şi i liaţi dat?

— I l-am dat, că altfel ne rupe noaptea în bătăi, la dormitor.

— Păi, eu zic să nu-i mai daţi! Şi stau eu de vorbă cu *M* Crăinicescu. Iar peste două zile, îmi zici cum stau lu1 or urile.

— Dar să nu mă spuneţi! se rugă copilul.

— Se poate? Tocmai eu să umblu cu pâra?

— Şi-o să-l bateţi? zise cel mic, cu o voce din care răzbătea o speranţă.

— Am zis eu că-l bat? Stau de vorbă cu el.

— Cu unul să le altfel nu se poate, zise convins băieţelul...

— Vorba e darul omului cel mai de preţ, aşa că eu tot o să-ncerc, zâmbi Dragu.

Mi-am amintit ce frumoase lecţii făcea Dragu. Mai şi

glumeia. Nu se auzea şoaptă în ora lui, şi-i sorbeam vorbele de pe buzie. Mocanu, în schimb, era poreclit „Flaşnetă spartă”.

Am întors capul şi i-am văzut zâmbetul. Acum se adresa profesorului:

— O lume necăjită. Dacă în oră răsună pocnitori, înseamnă că nu teiai apropiat îndeajuns de ei. Trebuie să le vorbeşti despre ¡ce îi interesează, să porneşti de la preferinţele lor. Nu există materie plicticoasă, numai expuneri plicticoase, să ştii asta… Zi *ci*? că-s mişte „specimene” imposibile. Dar în prilmul rând sunt oameni. Nişte oameni mici, năpăstuiţi de vilată, care s-au răzbunat pe ei înşişi. Dar să ştii că fieaare, absolut fiecare are câte o preocupare, câte o pasiune, o năzuinţă, un talent. Unul meştereşte cine ştie ce aparate, altul desenează frumos, altuia-i place să organizeze el toate. Trebuie să-i iubim, să descoperim *firul* interesului, pasiunii, de care să ne legăm şi…

— Care fir? Nişte păcătoşi, asta sunt, cu toţii! Da mine-n clasă se tot denunţă unul pe laltul. Fură până şi obiectele de artizanat cu care le decorăm dormitoarele. Le dau părinţilor să le ducă acasă sau să le vândă.

N-am înţeles ce spunea mai departe. Era foarte cald şi transpirasem. Ar trebui să mai stau o dată de vorbă cu Dragu. Ce aveau de gând cu mine? Altora le spuseseră mai mult. În jurul meu coborâseră o perdeia a misterului.

— Ce te-ncrunţi aşa? chicoti lângă mine o puştancă. Ai înghiţit sticlă pisată?

Un fel (de sticlă pisată. Într-adevăr. Mă gâtaldeam la revederea cu taita. O revedere probabilă. Aşa se întâmpla adesea la centrul acesta de „primire”. Se anunţau părinţii, ca să-şi ia acasă odraslele fugite. Numai copiii ou situaţii familiare „neclare” rătmânea/Ui mai mult sau porneau spre alte destinaţii. Or, eu eram de două săptămâni şi nimic, absolut nimic…

Din nou, convorbirea şefului cu Mocanu îmi ajunse la ureche:

— Uite-l pe ăsta, pe Sorin Roşca. Tăcut, închis în el,

adesea recalcitrant. Îi place însă muzica, cea clasică. I-am studiat înregistrările de pe benzile din valiză. Poate că ăsta-i „firul” lui. Dacă mai rălmâne, îl folosim la orchestră.

— Mie nu-mi place. E încrezut şi încăpăţânat, observă profesorul Mocanu.

— Am studiat datele care au venit despre el. N-o să mă crezi: un caz tipic de justiţiar. A stalvat o fetiţă de la înec, pe alta închisă într-o cămară, a bătut un huligan care voia să jefuiască o cerşetoare. Iată deci chiar două „fire”: muzica şi spiritul de dreptate.

— Slăbănogul ăsta?

— Aşa cum îl vezi.

— N-am nicio încredere în el. Un bişniţar cu fumuri!

— Aşa nu poţi ajunge la inima lor, Mocanule! Devii şi tu un înrăit, ca şi ei.

— Ca mâine fuge şi Roşaa ăsta, iar noi rămânem cu „firele” în mână. Ne coace el ceva!...

— Dacă fuge, o să-l aducă miliţia înapoi.

Tocmai atunci o fată a început să râdă, lângă mine, şi n-am mai înţeles ce spunea şeful, ca să dezleg „misterul” meu.

Da, la fugă îmi fusese adesiea gândul. Unul îmi şi arătase pe unde-i mai uşor de fugit – peste un acoperiş înclinat, care cobora până în incintă.

Aveam iadei ore de şcoală (separat pe clase de fete şi băieţi), activităţi productive, uneori şi distracţii, dar mă simţeam în cătuşe. Zidurile de împrejmuire mă asfixiau. Visam un berbece de luptă imens, ca cel descris în cărţile de istorie, cu care să ne năppstim cu toţii spre poarta de fier şi s-o năruim, apoi să ieşim afară, în stradă, în oraş, liberi.

— Trebuie convinşi că tot ce se face e pentru ei, în folosul lor, continuă Dragu. Ştiu, există la mulţi un şoc de detenţie. Disimulează, se opun regulilor noastre. Să-i ajutăm să treacă peste asta.

— Uşor de spus.

— Trebuie tact, talent pedagogic şi mai ales multă dăruire. Fără idei preconcepute, fără etichete. Nu îi

cunoaştem destul! Dacă au la dosar o „anchetă socială”, vin aproape toţi cu acelaşi diagnostic stereotip: „tulburări de comportament”. Ei şi? Asta ştim şi noi. Iar adesea „tulburările de comportament” sunt mai ales ale familiei. Acolo-i buba cea mare. Nu zic întotdeauna… Doar în vreo optzeci la sută din cazuri.

Mocanu îl asculta plictisit, lovindu-şi ritmic, cu un băţ, pantoful. Şeful continuă:

— Familii dezbinate, restructurate sau cu unul sau doi părinţi foşti condamnaţi. Părinţi decăzuţi, descompuşi moral, care nu se iniţieresază de copii nici după ce au ajuns aici. Ai văzut-o pe mamia aceea de ieri? Erai la mine când a venit. Mă rugă… să-i iau şi al doilea copil la centru. Cu două luni în urmă, miliţia ni-l adusese pe băiatul ei de zece ani. Furase de pe balcoanele vecinilor. Am chemat mama – taxatoare la I.T.B. A sosit. Mi-a zis că nu-l poate lua imediat, trebuie să plece la o rudă bolnavă, la Tulcea. Doar pentru o zi-două. Şi pe urmă, după două luni, a venit şi cu fetiţa ed de trei ani. Auzise că avem şi copii mici. Nu vrem s-o luăm şi pe ea?… Şi-apoi şcoala. Nu-şi face totdeauna datoria. Nu dă atenţie micilor furturi din clase, le muşamalizează, nu-i urmăreşte pe cei doi-trei repetenţi. Deriva începe.

— Ştiu, zise Mocanu enervat. Am teoretizat şi eu lucrurile astea la ultimul simpozion: „Infracţiunea – începu el parcă să declame – o rezultantă a interacţiunii dintre disfuncţionalităţile Structurilor social-familiale şi sfera mofivaţională a tânărului…”, „Microgrupul stradal”. „Cauzele ereditare ale devierilor”, „Exacerbarea tutelei”… Le-am teoretizat pe toate.

— Păcat că numai le-ai teoretizat, zise Dragu, fără ca glasul său să-şi schimbe tonalitatea. Totul se poate teoretiza. Explici că băiatul, fetiţa au suferit, din cauza conflictelor grave din familie, un „dezechilibru de afect”.

— Aşa-i zicem noi ştiinţific şocului acestuia – care i-a dus la deviere. Demonstrezi preponderenţa cauzelor familiale, apoi a anturajului negativ din afara casiei… Mai greu e să te-apropii de ei, să-i iubeşti. Să le câştigi

încrederea. Să-i reechilibrezi. Să te ¡aliezi cu părinţii lor – atunci când ai cu cine.

Glasul lui Dragu devenise cald. În centru, copiii îl porecliseră „Tăticu'".

— La noi, e măi mult un loc de trecere, de orientare. Mare lucru nu izbutim să facelm. Dar totul se imprimă în sufletele lor sensibile, care înregistrează ce nici n-ai crede.

— „Sensibile", aţi spus? Tonul lui Mocanu era ironic. Şi Verzea, tot sensibil este? ăla de-i izbea noaptea pe cei mici ¡cu capul de perete, până le dădea sângele pe nas? Abiia după o săptămână ara. ¡aflat şi noi.

— Ştiu. M-am îngrozit. L-am recomandat pentru o şcoală-spital, Mooanule. Poate că-l vor recupera. Noi n-am reuşit nimic cu el. Doar un lucru. Am aflat, în ultima zi, că-i place să facă fluiere şi să joace baschet... Sunt iarăşi două „fire", Mocanule. Poate că alţii vor şti să se lege de ele... Râse, apoi adăugă: Uneori îmi zic că „derbedeii" ăştia sunt copiii mei.

Şi iar nu se mai auzi nimic din conversaţie. Rămăseseră în urmă. Ştiam că există fizică, matematică, istorie, psihologie. Dar o ştiinţă specială despre noi, băieţii „ajunşi rău", nu ştiam că există. Cu termeni „radicali", cum ¡ar fi spus Muscă, cu teorie, statistici, explicaţii savante. Şi, dincolo de teorie, „Tăticu'" ăsta, cum îl poreclisem, îmi dovedea că mai există aici şi oameni. Lord era ahtiat după banii câştigaţi uşor. Boxerul rânjea de bucurie când îl lovea pe-unul mai slab. Şeful de centru avea altă pasiune: „copiii lu-i", „derbedeii ăştia".

— Noi „adică.

Undeva, prin faţa mea, im ţigănuş, Lae, bombănea:

— Nu să mi-ai termină, bă! Uf! Şi văd o foame de trei persoane. Fac io aripioare d-aci...

— Că acasă te-aşteaptă friptura ia tavă, îi zise altul.

Se auziră râsete.

— Nu mai rabd 1 Acu' m-au făcut şi ţăran. Iote-mă tot scobind pământu' ca rima.

Fata dan stingă mea, Mirela, se amestecă şi ea.

— Eu zic c-au fost buni de m-au adus aici. Eram în

gară, singură, vagabondă. De două zile nu băgasem nimic în gură şi-mi chiorăiau maţele.

Avea o privire nevinovată, ca Dulcineea din visele lui Don Quijotte. Cuvintele ei nu sunasleră tocmai sincer – aşa mi se părea. Ce se ascundea în spatele lor? Am tot văzut-o fumând prin locuri ferite, deşi era grozav de slabă. De unde îşi făcea rost de ţigări?

— Ce-i mă-ta? întrebă Lae, cel cu „foamea de trei persoane”.

— Mama vinde sticle şi borcane, zise Mirela. Şi adăugă: Tata-i mare hoţ. Ne aduna câteodată seara şi ne povestea, ţanţoş, isprăvile. Dar n-aducea banii acasă. Zicea că fiecare să se descurce cum s-adescurcat şi el, încă de mic. Şi suntem şapte surori, gumai fete. Mama m-a gonit, la doisprezece ani. M-a agăţat unul şi mi-a făcut un copil care-a murilt. Aici am ce mânca. Mă-nvaţă să citesc şi-mi place şcoala.

— Ai zece ani1 şi-abia-nveţi literele, se-amestecă unul cu părul roşcat (îi ziceam „Roşcovanul”). Şi zici că ştii ce-i lalia învăţătură! Asta-i începutul „toanto! Pe-ormă vine greul. Toceală, toceală şi iar toceală. Mie pe-o ureche-mi intră, pe alta-mi iese. Şi ordine şi disciplină: Linie toată lumea! Las că vă ştiu eu pe puştoaicele astea care ziceţi că la doişpe ani v-aţi şi „măritat”. Vi s-a făcut de „cămin”, de cărţi şi de căldurică?

— Şcoala-i frumoasă dacă şi-acasă-i bine, m-am trezit şi eu vorbind.

— Pe naiba! se răsti Roşcovanul. Ţi-o bagă pe gât cu de-a silă. Şi-acasă!... Acasă la mine e iad.

Iarăşi se auzea ceva din spate. Mocanu citea dintr-o hârtiie:

— Vagabondajul exprimă starea celui ce rătăceşte fără rm scop precis, fără voinţa de a reveni la un domiciliu stabil „contaminat de gustul aventurii...

— Bine, bine! zise şeful de centru. Şi aşa mai departe. Bine că avem acest „Deux ex machina”: gustul aventurii! Ultima ta lucrare, pe care o prezinţi mâine, va fi sigur „apreciată”. Dar n-ai şi ceva aplicativ? Vreun leac pe

care l-ai încercat…

— Voi da câteva exemple din experienţa mea.

— Ia să le-aud! Vreau să ştiu cum te-ai apropiat de ei, ţi-am nu ai spus.

Vorbele se pierdură iar. Bănuiam dezlegarea „misterului” meu. Îi scriseseră, cred, tatii, de la miliţie sau de la centru, şi el, pur şi simplu, nu venea să mă ia. Poate că plecase în concediu.

Ne apropiam de sfârşitul terenului. Era penultima fâşie pe care o aveam de plivit.

— Bravo, băieţi! zise Tăticu’. Acum, pe ultima turnantă, stânga-mprejur!

„Turnantă”. Aşa zicea şi Muscă când începea o nouă fază la bişniţă. Şi miiam amintit: „Douăzeci… douăzeci… douăzeci…” Şi-apoi, buzunarele pline de albastre. La magazinul de cosmetice: „Daţi-mi, vă rog, o colonie *Tabac*. De-aceea *Hélène Rubinstein*!” Ţigările străine. Coniacul şi simţământul pe care mi-l dădea, că viaţa-i veselă şi că totul se poate. Noaptea, la „lumini”. Şi-acum, închis între ziduri şi, ce era mai rău, aşteptându-l pe tata.

— Nu mai pot, Tăticule, pardon, dom şef, mă trezi din visare vocea lui Lae. Mă doare burta.

Dragu îl privi zâmbind.

— Bine, du-te şi trimite-l în locul tău pe Oană. Să nu-ţi rămână culoarul nefăcut. Dar să ştii, s-a zis cu suplimentul pe care… voiam să ţi-l dau la masă.

Doi ochi de păcură sclipiră:

— Aoleu? Suplement aţi zis? Rămân, dom şef, rămân. Să aştepte burta, că n-o să crape.

— Dacă-i urgent, du-te! zâimbi iar Tăticu’.

— „Urgent”. Păi dar suplementu’ cum e?

— Bine, dar mai e ceva de lucru, să ştii. Mai întoarce-te niţel pe brazda ta. Ai cam dat nasol. Smulge, cu mâna, toate buruienile. Una să nu mai rămână…

— Se face, dom şef, se face…

Intrasem de mult pe ultima turniantă. Tăceam. Ceilalţi vorbeau, chicoteau. Mi-am amintit de primele cuvinte ale şefului. Va să zică, eu eram un „caz tipic de

justiţiar”.

Mă durea mijlocul de-atâta aplecat. Tot mai anevoie ridicam plivitoarea. Dar nu voiam să cer „scutire”. Nu pentru supliment. Aveaim mândriia mea.

Dragu observa totul cu ochi de uliu. Mi-a văzut, cred, mişcările, nu tocmai sigure. Mai ales că rămăsesem în urmă.

— Măi, Sorine, dacă nu mai poţi, spune-mi. Te-nlocuiesc.

— Merge, tovarăşe Dragu! i-am răspuns, începând să lucrez mai repede. Puţină oboseală, atât.

Simţeam palmele ca nişte răni.

— Bine! Cum vrei tu… Şi, ca să mă-ncerce, cred, a mi-ai adăugat: Nici nu ştiu dacă tu o să mai fii pe la centru când om ajunge să dăm gustarea de la ora patru. Am auzit că acasă ai un tată cu o stare materială bună. /

Nu-mi plăcea ideea cu tata, dar tot l-am privit zâme bând pe Dragu. îi pricepusem gândul.

— Eu poate n-oi mai fi, dar alţii eigur or să fie. Că nu se termină-n 1969 cu vagabonzii ca noi – am zis.

— Al naibii bişniţar, îi şopti, răutăcios, Mocanu. Asta-i şi periuţă. Cine ştie ce-o să vă ceară mâine.

— Nu-l cunoşti, Mocanule! îi spuse, în şoaptă, Dragu. Nu cunoşti copiii! Nu-mi va cere nimic. Chiar dacă-i dă sângele în mâinile lui neobişnuite cu munca asta, tot îşi termină culoarul. Şi ia uită – te cum pliveşte. Nimic nu lasă în urma lui… Încă un „fir”: e ambiţios, o ambiţie pozitivă.

— Prea uşor vă încredeţi în ei!

— Ce-ţi spun acum despre Roşca, e sigur. Ce-o să facă peste zece zile, nu ştiu. Şi-apoi, una din cheile succesului nostru, ţi-am mai zis asta, e s-avem încredere în ei. Şi să le-o arătăm. Altfel nu suntem pedagogi, ci cârpaci.

…De unde să ştie că-l auzeam? îl ascultam şi mi-era drag de el. Aşa tată şi mamă să fi avut eu, că nu mai fugeam în vecii vecilor de-acasă.

Acum, plivitoarea se ridică şi cobora parcă singură. Mă dureau palmele de-mi ieşeau ochii. Şi braţul drept. Capu-mi zvâcnea… Straşnic om! Oare avea şi el copii?

Norocul lor… M-am simţit apucalt de braţ. Era Tăticu’.

— Gata! Uite, îţi termin eu culoarul. Ai lucrat frumos… Puţină gimnastică nu-mi strică nici mie.

Pe coada plivitoarei mele se prelingea un firicel subţire de sânge. Îmi curgea din palma dreaptă. El îl văzuse. Eu nu, că prea ană durea /totul.

— Te duci la cabinetul medical şi spui că te-am trimis eu. Să te dezinfecteze asistenta şi să te panseze cu grijă. Astăzi sunt mulţumit de tine…

I-am dat unealta şi am plecat la cabinet. Curtea cea mare, cu clădiri scunde jur-împrejur, era aproape goală. Internaţii, minori de toate vârstele, erau la diferite „activităţi”, cum se spunea pe-aici. Pavilionul de intrare, unde se făcea primul control corporal, apoi prima evidenţă. O „carantină”, unde eram sub observaţie primele zile. Bucătăria şi cantina, mici săli de clasă, ateliere, dormitoare. O încăpere cu copii mici, abandonaţi. Şi o modestă sală cu televizor.

În cămăruţa de aşteptare dinaintea cabinetului, a trebuit să aştept cam multişor. Erau ¡mulţi la rând înaintea mea. Medicul lipsea. Asistenta era o fată tânără, care mă privi mustrător.

— Te-ai bătut, hai? Dacă sângerezi, puteai să vii peste rând. Se consideră „urgenţă”! Nu ştii atâta 1 Ucru?

Ştiam. Dar nu mă băgăm peste rând. Nu-mi plăcea să mă-nghesui. N-am vrut să-i spun că m-a trimis şeful de centru, c-o roagă să aibă o grijă deosebită. I-am arătat şi mâna cealaltă, care era foarte roşie. A înţeles singură.

— Ai fost la plivit! De ce n-ai spus de la început? Erou al muncii, va să zică? ia glumit ea. Las că ne vindecăm noi repede.

Întâi m-a pus să mă spăl bine, ¡apoi mi-a dat cu alcool, pe urmă cu încă ceva, pe amândouă mâiniile, iar pe palma dreaptă mi-a stors dintr-un tub o pastă galbenă şi m-a bandajat. Tocmai termina, când a intrat şeful de centru în cabinet.

— Ţi-a spus că l-am trimis eu? a întrebat.

Asistenta m-a privit, minată.

— Nu ¡mi-a spus nimic. Mi-a ¡arătat doar mâna şi m-a rugat să-l pansez.

— MM Sorine, ce porecle ţi-au diait ţie în gaşcă?

— Fel de fel: „Savantul”, „Sacâz”, „Arhimede”.

— Eu o să-ţi spun. Sacâz. Ţi-am ascultat benzile din valiză. Nu te superi de indiscreţie, dar nu ştdiam ce ai pe-acolo. Unii imprimă porcării şi glume urâte. Când vrei, vii la mine, îţi dau casetofonul şi benzile. Poate le ascultăm odată împreună.

Atunci m-au podidit lacrimile, ceea ce mi se întâmpla foarte rar în faţa altora. Şi-am spus, cu voce tare, deşi aş fi vrut să tac, ceea ce gândisem înainte, la plivit:

— De ce nu mi-aţi fost dumnelavoasitră tată?

M-a privit uimit. Nu ştia dacă să-mi răspundă Sau nu. Pe urmă, s-a hotărât să-mi spună doar atât:

— La masă, Sacâz! Cu supliment.

Când ieşeam, am auzit-o pe lasdstentă întrebându-l:

— Cum e cu repartiţia? V-au dat pantofi pentru internat? Papucii ăştia de pâslă se rup foarte uşor. Răcesc copiii, şi nici aşa nu-s prea zdraveni.

— Nu mi-au aprobat încă. I-aş lăsa în pantofii lor, dar pe destui îi culegem cu picioarele goale. Şi pe urmă, trebuie să fie uniform încălţaţi.

— Mai faceţi încă un referat.

Prin uşa închisă, am auzit replica lui Dragu:

— Am tot făcut. Cremă de ghete mi-au repartizat de la înfiinţarea centrului. Şi la fiecare trei luni, primesc un stoc nou. Dar pantofi la care s-o folosesc – nici gând. Să turbezi, nu alta.

— Sună ca la o rubrică de satiră a televiziunii.

— Mai avem şi nod lipsurile noastre, tovarăşă, glumi Dragu. Ce mad e nevoie de inimă şi de cap, dacă ştampile sunt câte vrei?

Tocmai traversam curtea spre cantină, când s-a făcut mare hărmălaie dinspre carantina fetelor. A ieşit şi Tăticu’. S-a dus repede într-acolo, cu un paznic. Au chemat şi pe unul de la evidenţă, să facă proces-verbal. După masă, Mirelfa ne-a povestit totul, înaintea orelor de atelier. O

aduseseră, noaptea, pe o prietenă de-a ei, Filomela. Un timp fusese internată la un sanatoriu pentru debili mintali. Auzise că acolo-i mai bine şi „se făcuse" nebună, rulai ales că aşa iarăta. Uneori o şi apucau nişte tremurături, o scuturau un fel de friguri, dar nu era cine ştie ce. Până la urmă, se plictisise printre oamenii „în cearşafuri albe", cum le zicea ea, şi le spusese adevărul. O cam dibuiseră de altfel şi ei. Au dus-o la Bucureşti, dar la gară „s-a uşchit", după cum povestea Mirela. Au prins-o repede, după vreo câteva ceasuri de vagabondaj şi, pe la miezul nopţii, au adus-o ia centru. La poartă nu era însă nicio femeie care să-i facă percheziţie la piele. Şi-au plasat-o drept la carantină. Iar acum îi găsiseră pitit, în cele mai ascunse locuri, un teanc mare de bătrâne. îi furase în orele de fugă.

— Asta talent! comentă Roşcovanul.

— Şi i –, au luat tot? întrebă: cu regret Lae.

— Nimic nu i-au lăsat! zise Mirela.

— Maică precistă! o compătimi şi Roşcovanul. Aşa se iroseşte munca omului!

Roşcovanului i se deschisese cămaşa la piept, lăsând să se vadă un tatuaj verde: o broască grea cu şperaclu în ea. îl auzisem zicând: „Nu eşti bărbat, dacă nu ai tatuaj".

— Să fi făcut şi ei jumia-juma cu „vinovata", zise Roşcovanu. Şi mai vorbesc de cinste! N-au obraz, bă! De-aia nu-mi place să stau aici. Şi i: ar o să fug. A cincea oară, lume! Să vază ei!

— Şi iar or. să te prindă, zise un băiat.

Roşcovanu ştia, ca şi noi de altfel, că centrul ăsta nu avea decât doi paznici. De la ultima fugă, îl aduseseră după trei zile, cu bani doldora în buzunare. Vânduse „Săptămâna" şi „Flacăra" la suprapreţ, făcuse bişniţă cu ţigări Dunhill, apoi mai furase de la garderobă într-o discotecă. îi confiscaseră şi lui toţi banii.

— Şi eu sunt hoţ, şi voi sunteţi hoţi! continuă Roşcovanul, neconsolat la gândul pierderii suferite de Filomela, pierdere care i-o reamintea pe a lui. Cine-i om, înţelege. Nu se face aşa ceva. E jaf, dom'le! Escrocherie. Şi ne învaţă pe noi cum să ne purtăm…

TATA E LA PUŞCĂRIE.

MAMA E LA CIMITIR

Pe urmă a fost ora de vizită. Părinţii şi alte rude puteau veni oricând, te chema la camera-vorbitor să te vadă. Dar acum veneau deodată mulţi, de umpleau curtea. Erau părinţi care-şi îmbrăţişau odraslele, alţii care le înjurau că i-au făcut de ocară. Cu tot controlul sacoşelor şi pachetelor la poartă – oare nu putea fi prea sever, altfel ar fi durat prea mult – tot se introduceau în centru pachete de ţigări şi rachiu.

Câţiva internaţi umblau stingheri prin centru. La ei nu venise nimeni. Roşcovanul, singur şi el, s-a apropiat de o fată nouă, Vasilica.

— Singură, fă?

L-a săgetat cu o privire aspră, de parcă ar fi spus cine ştie ce. Ochii i se făcuseră de piatră.

— La mine n-are cine să vină, zise apoi fata.

— Cum asta? Eu sunt nimeni? Ia te uită ce băiat fercheş!

— Mor fetele după tine?

— Şi tu, singurică-singurea, amărâtă turturea!

Fata a sărit de pe bancă şi a ridictat pumnul ei mic spre el. Nu înţelegeam de ce. Parcă era un iepure năpustindu-se asupra unui urs.

Roşcovanul i-a prins mina din zbor şi a coborât-o încet, ¡apoi i-a apucat şi cealaltă mină, ca să se asigure. Ea nu s-a lăsat şi a încercat să-l izbească cu piciorul. Atunci m-am băgat între ei şi i-a! în despărţit cu binişorul, tocmai când el voia s-o pocnească. Tot n-am înţeles de ce se purtase ea aşa. Vreo zece copii se adunaseră în jurul nostru.

— Ce-ţi veni, fetiţo? a întrebat, de la distanţă acum, Roşcovanul. Eu ştiu de ce sunt singur. Nu vor s-audă de mine, că-s hoţ. Dacă mi-ar da drumul, nici nu mă pot duce acasă. Mă omoară tata-n bătăi. Sorin ăsta, cam tot aş a, ba el cred că nici n-ar dori să-i vină babacii.

Şi ce-i dacă te-am întrebat de ce eşti singură? Te-am înjurat de mamă, te-tatm buşit?

Un timp, Vasilica n-a spus nimic, doar privirea ei era foarte ciudattă şi printre noi s-a [aşternut o linişte de nu se auzeau decât vorbele vizitaţilor şi vizitatorilor.

— De-acum să fii cuminte, Cornel! zicea o mamă. Ciung cum eşti, or să te dea ia o şcoală ajutătoare. Să ajungi cu meserie, cu ce s-o putea. Harnic să fii, că nu mori de foame în ţara asta. Şeful vostru e om bun. Şi eu o să am grijă de tine, o să-ţi trimit pachete. Fraţii tăi…

Restul nu se Mali auzi.

Vasilica vorbi în sfârşit. Furia i se mai potolise:

— La mine n-are cine să vină, Roşcovanule. De-aia m-am înfuriat când m-ai întrebat dacă-s „singură”.

Presimţeam, nu ştiu de ce, ceva îngrozitor, ceva cum fusese criza de epilepsie a lui Doagă, cu spasmele acelea pe care nu le poţi uita niciodată. Faţa Vasilicăi rămânea imobilă. Ochii priveau însă spre o ¿Imagine de coşmar, aflată undeva dincolo de noi şi de clădirile „centrului de primire”. Şi-apoi, au venit cuvintele acelea înfricoşătoare:

— Tata e la puşcărie, mama e la cimitir… De aia-s singură, Roşcovanule., Asta-i!

Pe urmă ne-a istorisit tuturor povestea ei, nu ca să ştim, dar ca să mai scoată din veninul adunat în ea. Era o poveste care semăna cu aceea a multor copii de la centru…

O familie cu patru fete şi un băiat. Mama era neoalificată, la construcţii, tata, hoţ şi beţiv, de nu-şi mai amintea nici el ultima dată când fusese treaz. L-au arestat, după o lovitură care se lăsase cu sânge şi a intrat la răcoare pentru tâlhărie. – Mama şi-a găsit pe altul şi a avut cu el un copil. Noul nostru tată câştiga frumos – era instalator pe Şantier, dar lucra şi particular – şi ne-a mers mai bine. Dar l-a lovit o basculantă şi l-a omorât. Acum eram şapte în casă, cu fratele vitreg. Când a ieşit tata de la „azil”, i-au spus vecinii totul încă înainte să deschidă uşa casei. A intrat şi era tare băut. îl cinstise zdravăn un prieten. A pocnit plodul cel mic de-a rămas fără răsuflare. Apoi a luat cuţitul mare de bucătărie şi l-a vârât în mama. Ea a icnit numai o dată, scurt, că tăişul se repezise în sus,

spre inimă. Noi, în schimb, urlam din rărunchi, de s-au strâns vecinii. Taică-meu a târât-o afară pe mama moartă, a zvârlit plodul „străin” peste ea, apoi şi-a făiout smerit cruce. Ne-a scos pe toţi cinci din casă şi a pus sigiliu de ceară la poartă. Se datina, ou minţile pierdute de rachiu, dar făcea toate ca după un plan de om nebun. Vecinii îşi făceau şi ei cruce.

Până să vină miliţia, eu şi cu frute-meu, copiii mai mari, am fugit. Pe tata l-a luat iar între gratii, pe cei trei copii mici i-au înfiat – aşa am auzit – nişte familii din cartier. Frate-meu avea paisprezece ani şi l-au angajat, de milă, la şantierul unde lucrase mama. I-au dat şi loc la cămin de nefamilişti. Dar. a murit, ca şi tatăl meu vitreg, într-un accident, că umbla pe schele înalte, şi una s-a lăsat cu el cu tot. Eu tm-am dus la o verişoară, Olimpia, care m-a trimis să vând seminţe şi plase. O credeam binefăcătoarea mej, zicea c-o să-mi găsească de lucru. Pe urmă uri-a dat să vând săpunuri străine „Lux”, pe care nu ştiu de unde le avea, şi alte lucruri. M-a învăţat să şi fur. Cânid ne mergea bine, seara făceam chef. Dar într-o zi ne-a prins, la magazinul „Bucureşti”. Ei i-a făcut proces şi pe mine m-a dat aici…

Aş vrea să uit cuţitul acela al lui taică-meu, dar nu pot. Aş vrea să mă dea la o şcoală, că am numai două clase. P-ormă să-nvăţ meserie.

Vasilica tăcu. Acum răzbătea spre ei glasul unei mame. îl văzuse pe şeful de centru tnaversând curtea şi se pusese de-a curmezişul drumului său. Parcă nu mai ştia să vorbească. Striga:

— …Am a/uzit că vreţi să mi-l trimiteţi acasă. Nu cumva să vină, că-l nenorociţi! îl omoară taică-su în bătăi, c-a rămas repetent.

— Dar de-acasă cum de a fugit? o întrebă Tăticu’, cu vocea lui potolită.

— Are suflet de hoinar, tovarăşe şef. Noi am făcut tot ce-am putut. L-am luat şi cu binele şi cu răul. Când simţeam că vrea s-o şteargă, îl legam, noapte de noapte, de pat, Dacă-l puneam la foame, fura de la vecini.

— Dar de ce voia să fugă? Trebuie că s-a întâmplat ceva. Se temea de ce i-a făcut? V-a jefuit de bani, a ridicat mina asupra dumneavoastră, şi-a bătut sora cea mică?

— Nu, tovarăşe şef, pe soră-sa o iubeşte. Numai pe ea o vede în casă, de noi a uitat. Şi ce n-am făcut pentru el! Doamne, Dumnezeule!

Dragu o privea atent. De ce evita să răspundă întrebării lui? În sfârşit, femeia se hotărî şi continuă, cu aceeaşi vaoe stridentă, făcută să spatrgă timpanele:

— Eu zic că de frică s-a dus. A spart cu mingea geamul ăl mare de la intrare. Mare şi scump. Abia îl pusesem. L-am bătut cu o nuia cât am putut. Că am zis, mai bine să-l bat eu decât tată-său, că el e bolnav: scoate coada groasă de la lopată şi dă cu aia până nu mai poate să lovească. Să nu facă moarte de om, asta mi-am zis…

Şeful de centru se sităpânea, dar nu-i venea uşor. Eu n-aş fi putut să rabd. O pocneam. Dar el n-a făcut-o. De iada e el Tătiou şi eu… I-a zis liniştit, ca şi cum discuţia ar fi fost mai mult decât firească:

— M-ai convins, femeie! Coada lopeţii e grea de-ţi frânge şalele. Fac pe dracu-n patru şi nu ţi-l trimit acasă. Chiar mâine o să stau de vorbă cu el. Acu, am şi eu o rugăminte. Dacă mai viilia vizită, aici sau unde-l trimitem noi, adu-i şi surioara… Se poate? Altfel, nu mă ţin nici eu de cuvânt şi ca mâine-l ai acasă…

Nu aşteptă răspunsul femeii şi plecă mai departe. Spre dormitorul celor mici de tot. Într-adevăr, de acolo se auzea acum scandal mare. Dragu fusese chemat mai demult. M-am luat după el. Când m-a observat, mi-a pus mâna-n creştet.

— Eşti cam certat cu pieptenele, Sacâz! Nu-i frumos… Palma te mai doare?

— Abia mai simt.

— Dar braţul şi mijlocul, vai de ele! Aşa-4 când eşti începător la plivit. Trece. Şi te obişnuieşti cu toate…

Dac-aş fi putut să rămân undeva la umbra lui, să mă pună la muncă! N-am îndrăznit să i-o spun… A intrat în camera celor mici, îl urmiam. Erau vreo douăzeci de fetiţe

şi băieţi, cel mai mare de vreo şase-şapte ani şi, fireşte, o educatoare în halat. Întotdeauna mă tulbura priveliştea acestor copii uai nimănui. De data asta, parcă năvăliseră asupra lor nişte păsări răpitoare. Două femei se drăcuiau şi se blestemau pentru un copil de vreo patru ani, o fetiţă drăgălaşă oare plângea amarnic.

— E-a mea, spuroato!

— Ba a mea, ducă-te pe pustii!

— Auzi, nenorocita, vrea să-mi fure copilul!

Erau gata să se-noaiere. Un gest al şefului domoli repede ţipetele.

— Şi dumneata de ce stai aşa? se adresă el educatoarei. Linişteşte fetiţa! Nu vezi ce speriată e?

Apoi luă femeile la o parte:

— Aţi reclamat amândouă dispariţia?

Niciuna nu; răspunse şi el continuă:

— Când aţi pierdut fetiţa?

— Ajou îno zece zile, zise ¡urna.

— De o lună, spuse cealaltă.

— Fetiţa ¡asta e mici de trei luni, Aşa că nu e nici a uneia, nici a alteia… Dar, ia să vedem ce zice fetiţa.

Copilul nu mai plângea. Era o fetiţă mică, mult prea mică pentru vârsta ei şi avea trăsături gingaşe. De sub genele lungi, nişte ochi miari, căprui, cu irizaţii verzi, încercau să cuprindă lumea. Ca şi ceilalţi copii, arăta palidă, dar era cea mai frumoasă.

— Să-i scoţi mai des la aer, spuse Tăticu’ educatoarei, cu glasul lui liniştit, dar de astă dată sever. N-au ce căuta în casă decit când plouă sau când dorm. Grădina din spate e destul de mare!

Apoi luă fetiţa în braţe şi ea îi surâse ca unui vechi prieten.

— Ia spune, Carmen, care e mama ta?

— Niciuna, zise copilul, şi simţeam că-i gata să se pună iar pe plâns.

— Cuminte, Carmen! Lacrimile te fac urâtă şi e păcat.

Făcu semn femeilor să iasă afară. Le spuse din uşă:

— Ruşine să vă fie! Acum ştiu ce-aţi vrut! Ar fi fost bună pentru cerşit, fetiţa. Afară din centru, până nu vă dau pe mâna miliţiei!

Şi apoi, către educatoare:

— Aşa-ţi faci dumneata treaba? Nu vezi cum arată copiii? De ce îi ţii aici?... Să-mi dai în scris ce mai ai; nevoie...

Am mai rămas câteva minute acolo... Educatoarea ştia că iubesc copiii şi mă lăsa întotdeauna să-i privesc cum se joacă. Odată am ajutat-o să facă baie celor mici. Acum îi îmbrăca să-i scoată afară. Pereţii camerei erau plini de tablouri cu poveşti. Pe măsuţe şi pe] os se aflau o mulţime de jucării, multe făcute chiar de educatoare. De ce nu eram bogat, ca acum zece zile, să le cumpăr bomboane?

— Şi dacă-i dau lista cu ce mai am nevoie? Barcă el obţine iceva! mormăi educatoarea, nervoasă.

Ştiam povestea fiecărui copil în parte... Abandonaţi de mame prin gări, prin parcuri, la intrările blocurilor. Erau aici şi trei surori despre care se ştia ale cui sunt. Mama lor, din Slobozia, pe care tatăl o părăsise pentru altă femeie, se afla internată la spital. O boală grea, fără vindecare. Tatăl ei, bunicul, încercase să crească fetiţele, dar era peste puterile lui. Se străduise să convingă autorităţile să le ia în grijă, dar la consiliul popular i se spusese să aducă certificate peste certificate despre boala mamei, apoi să-l caute pe tatăl copiilor. Dar tatăl era plecat cu noua lui femeie pe un şantier, nimeni nu ştia precis unde. Şi bunicul venise la Bucureşti cu cele trei fetiţe, nu reuşise să se descurce nici pe la autorităţile din Capitală şi le lăsase la CEC-ul mare de pe Calea Victoriei. Până la urmă, de la centru urmau să ajungă la o casă de copii orfani.

Se mai întâmpla ca o mamă care-şi abandonase copilul să fie descoperită şi atunci era obligată să-l ia (nu cred că era bine!). Alteori ajungeau însă la centru copii care se rătăoiseră de părinţi şi pe care aceştia erau fericiţi să-i regăsească.

— Unde e mămica mea adevărată? Nu o puteţi găsi? întreba fetiţa care isoase cearta celor două false mame.

— Nu ştim, dar o căutăm! îi spuse educatoarea, tot; supărată din pricina muştruluielii încasate.

Apoi ieşi, iau tot stolul, afară. Nu-i făcuseră plăcere observaţiile şefului de centru, în faţa mea şi a copiilor, ba chiar şi a pretinselor mame. Cred că avela dreptate. Mă şi mira că Tăticu' putuse s-o jignească. Nervii, probabil.

În urma lor, camera rămăsese pustie. Mă simţeam aproape de vieţile acestea plăpânde, oare nimeriseră atât de curând în nenorocire. Am ieşit şi eu afară. Vizita era pe sfârşite. Strângeri de mână, îndemnuri, îmbrăţişări. Oare mătuşa Ileana ştia că sunt aici? Cu neputinţă! Altfel ar fi venit încă din săptământa trecută să mă vadă.

— Mnam luat după alţii, mamă. De-acum n-o să mai fac niciodată, spunea tocmai un băiat înalt şi blond, smulgându-se din braţele mamei sale.

Şi femeia fu ultima care părăsi curteacentrului, după ce-şi mai sărută o dată feciorul.

De ce n-am avut şi eu parte de părinţi buni? Nu-i meritam oare?

Venise momentul acalmiei care urina întotdeauna vizitei. Copiii erau prin dormitoare şi săli de clasă, ca să-şi desfacă pachetele şi, câteodată, să le împartă cu prietenii. M-am trezit deodată singur în toată curtea şi m-am aşezat într-un ungher ascuns al incintei. În faţa mea era carantina, decorată la exterior cu o frumoasă frescă în mozaic, parcă prea luxoasă pentru centrul acesta. Fusese făcută cu prilejul unui simpozion internaţional ţinut la Bucureşti, când delegaţii vizitaseră „Primirea". Costase o mulţime de parale. În schimb, nu se aprobau alocaţii mai urgente, de pildă repararea sobelor. E drept, de foame nu răbda nimeni. Trei mese pe zi, la prânz trei feluri, dormitoare cu paturi ordonate şi curate, pijama, prosop şi săpun pentru fiecare, duşuri şi spălătoare – cum numai câţiva avuseseră pe-acasă. Dotări în clase, la ateliere. Părinţii nu plăteau nimic. Dar mai erau şi destule nevoi neîmplinite, pentru care Tăticu' se canonea zadarnic.

Îmi plăcea singurătatea. Mai mult să ascult şi să privesc decât să vorbesc. gear fi să-i cer acum lui Dragu oasetofonul? Mai era vreo jumătate de oră până să intru ia atelier, puteam să ascult puţină muzică.

Simţeam nevoia să aud ceva liniştitor, de pildă Corelli. Mă pregăteam să mă ridic, când s-a ivit, nu ştiu de unde, lângă mine, Vasilioa – cea cu tatăl la puşcărie şi mama la cimitir. Mi-a întins o ciocolată „amăruie”. Nu uitase că o scăpasem de palma Roşcovanului…

— De unde o ai, Vasilioa? am întrebat-o. Pe noi doi doar nu ne-ia „vizitat” nimeni!

— Mi-a trimis pachet un vecin. Ştia că-s aici şi l-a dat unei femei care are doi copii la centru. De milă.

— Vezi că nu eşti părăsită de toţi? alm spus eu, fără prea multă convingere.

Nu mi-a răspuns şi am mâncat cu poftă ciocolata, în faţa ei. S-a bucurat.

— Ai fost bun cu mine, a spus.

Şedeam acum unul lângă altul, doi „copii fără părinţi”. Asta ar putea fi şi titlul unui roman – mi-am zis. Dar cine să-l scrie? Ştiam că suntem puţini faţă de masa uriaşă a copiilor ţării, pe care părinţii îi iubesc „ca pe ochii din cap”, cum spune românul. Viasilica îşi aşezase o mână pe bancă, şi i-am luat-o într-a mea. Simţeam nevoia să-i dau puţină căldură, căldura oare-i lipsise şi-i va mai lipsi, sigur, multă vreme. Nu s-a ferit, mi-a aruncat doar o privire rugătoare. Parcă spunea: „Nu încerca mai mult. Nu mă înşela, cum a făcut verişoara-mea Olimpia. Fii mereu bun cu mine, ca Tăticu’”.

O ghicisem oare?

— Teiam auzit ieri cântând la orchestră, a spus ea. Mi-a plăcut.

Din locul ascuns unde ne aflam, am zărit deodată două umbre furişându-se. Veneau dinspre atelier. Purtau ceva greu, învelit într-o pătură. I-am recunoscut şi eu şi Vasilica. Erau Roşcovanul, înalt şi voinic, şi Lae, ţigănuşul, mic şi slab. Nu ne-au văzut şi au crezut că toată curtea-i goală. Ce să fie acolo, în pătură? Întâi m-am gândit c-o fi

un copil părăsit. Dar ce să facă cu el? Treptat, se apropiau de „Prag”. Aşa denumeau băieţii locul pe unde se evada cel mai uşor, fiindcă acolo acoperişul unei clădiri cobora oblic spre curte. Mi-am ţinut răsuflarea. Vasilica şi ea. Dac-ar fi fost acolo fără curioiasa lor încărcătură, nu mi-ar fi păsat prea mult. Nu eram paznic la centru. E drept, Dragu s-ar fi necăjit de fugă. Dar nu pentru prima oară. Care era însă „prada” lor? Îmi frământam mintea şi fără să vreau am strâns-o pe Vasilica mai itare de mină.

— Tu ce zici? i-am şoptit. Ce-or fi având acolo?

— Nu te băga! mi-a spus. Treaba lor.

Totul se petrecea foarte repede. Acum, Lae se urcase pe umerii Roşcovanului şi se săltase, elastic, pe acoperiş. Cel de jos se opinti să ridice încărcătura, apoi renunţă şi o lăsă jos. îi şopti ceva lui Lae şi scoase din buzunar o frânghie. O legă de încărcătură şi-i dădu un capăt lui Lae, apoi încercă din nou să o ridice. Cu forţe unite mergea – greu, dar mergea. Roşcovanul era aprins la faţă, ca un măr ionatan.

Dădusem drumul mâinii Viasilicăi. Mă necăjea ce se întâmplă. Dar nici nu voiam să pârăsc.

— Nu te băga! îmi zise încă o dată fata. Roşcovanu ăsta ă-a tăiat pe mulţi cu şişul.

Ea ghicise (acum ce aveau acolo, şi tocmai în clipa când obiectul din pătură ajunsese/ pe acoperiş, mi-a zis:

— E electromotorul nou de la atelier.

Ştiam, de la băieţi, după câte cereri şi alergături îl procurase Dragu, în locul unei rable vechi şi nenorocite care se strica mereu. Şi în timp ce Roşcovanul încerca să-l salte pe acoperiş, am simţit iar cum sângele începe să fiarbă în mine. Eram eu învăţat la rele, dar aşa ceva mu puteam îndura…

M-am aruncat spre Roşcovan, tocmai când izbutise să urce încărcătura pe acoperiş şi era gata să se caţere şi el. L-am prins cu mima stingă (dreapta îmi era bandajată) pe după gât şi l-am doborât. Lae încremenise. Roşcovanul s-a ridicat neaşteptat de repede şi am văzut sclipind lama şişului (mai târziu <am aflat că şi-l făcuse la centru, din

metal, profitând de neatenţia unui maistru). Era furios că-l întârziam, dar nu se îndoia de superioritatea lui fizică. N-aveam armă şi mă puteam servi de-o singură mână. Încă o fracţiune de secundă şi avea să lovească. Vasilica era gata să strige. Dar, în aceeaşi clipă, neprevăzutul se amestecă în bătălia noastră. Lae, speriat, scăpase. electromotorul învelit în pătură şi acesta începu să alunec în jos pe acoperiş. Ţigănuşul apucă de frânghia care ajutase la ridicarea poverii, dar aceasta se rupse sub greutatea metalului. Roşcovanul întârziase ou câteva clipe lovitura, acum însă repezi şişul spre mine. Aş fi putut să ană feresc, aruncându-mă într-o parte. Dar m-am aruncat spre electromotor şi l-am prins în braţe. Ştiam că dacă ajunge să cadă pe ciment, praful se alege de el. Greutatea m-a doborât la pământ şi apoi am simţit împunsătura şişului în coapsă.

Abia atunci Vasilica a început să strige „Ajutor!” şi copiii iau venit puhoi. Lae rămăsese căţărat pe acoperiş, ca un huhurez. Şeful de centru m-a zărit cu electromotorul în braţe (se vedea acum printr-o căscătură a păturii) şi a spus:

— Nu m-aşteptam de la tine, Sacâz!

Credea că eu am vrut să-l fur. Apoi a observat că aveam sânge pe pantaloni şi a zărit şişul din Imâna Roşcovanului. N-a rulai priceput nimic. Vasilica şina luat inima-n dinţi. L-a zis:

— Roşcovanul şi Lae au vrut să fure electromotorul. Sorin ia încercat să-i împiedice. Eu i-am spus să nu se bage!

Pe jos se strânsese o mică băltoacă de sânge şi doi băieţi mi-au ridicat de m-au dus repede la infirmerie. Abia acum simţeam o durere ascuţită în coapsă. Ameţeala mă cuprindea. Am mai întors o dată capul. Profesorul Mooanu îi zicea lui Dragu:

— Am văzut şi eu ultima parte a incidentului. Vasilica spune adevărul.

S-a luminat atunci faţa lui Tăticu’. Parcă îl răsplătise cineva cu mielul cel gnas.

În cap mi se roteau vârtejuri. Unul din băieţi la şoptit:

— Să-l ducem mal repede. S-a făcutt lămâie! Asta o mierleşte.

Mi s-a pus un fel de grătar în faţa ochilor, apoi totul s-a întunecat. Dar m-au mângâiiat ultimele cuvinte pe care le-am mai auzit, venind de undeva, de foarte departe. Era vocea lui Tăticu':

— Ei, ce zici, Mocanule, de „bişniţarul" nostru? Dar de cererea ta de transfer?...

Nu mai ştiam unde sunt. Cineva mi-a dat jos pantalonii şi m-a legat strâns cu un cauciuc peste rană (un „garou", aşa-i spunea, asta ştiam de la lecţia de prim ajutor, învăţată de mult, în tabără). Am simţit că încep să mă rostogolesc spre o prăpastie fără fund şi mi-am pierdut cunoştinţa.

...M-am trezit într-un pat, în cămăruţa de lângă cabinet. Pe măsuţă, o vază cu flori. Şi casetofonul. Asistenta mi-a dat să beau o cană cu lapte:

— Nimic grav. Eşti doar foarte slăbit. Ai pierdut cam mult sânge, dar se reface el. Ai şi o coastă ruptă, de la electromotor.

— Lapte? am întrebat. Dimineaţa ne dă ceai.

— Câteva zile de „alimentaţie specială". Uite şi-un tub de miere. Soarbe din el. Şi căţărătorii pe Everest folosesc, pe ultima porţiune, miere.

Eram convins că Tăticu' dăduse din buzunar pentru „alimentaţia specială". Dacă s-ar fi apucat să aştearnă la referate, să aştepte rezoluţii, răspunsuri...

Asistenta plecă. Am rămas singur, sorbind din miere. Straşnică! Pe urmă, m-am ridicat şi m-am dus, şchiopătând, să-mi iau casetofonul. Muzica lui Corelli, deşi în surdină, a învăluit toată încăperea. După Corelli, am pus Enescu. Dar mi-am adus iar ¡aminte de „acasă" şi de Boxerul şi de Roşcovanul, apoi de suferinţele cumplite ale Tincăi şi Vasilicăi. Dacă muzica era aşa de frumoasă, de ce era uneori viaţa aşa de rea?

Iar mi s-a pus grătarul în faţa ochilor, apoi a coborât

pânza neagră. N-am mai auzit muzica şi am leşinat pentru a doua oară…

— Vino şi tu la întrebări! mi-a: spus un băiat, câteva zile – mai târziu.

Şedeam, într-o pauză, pe o bancă, aceeaşi unde-mi adusese Vasilica ciocolata. Bandajat cum eram, toţi mă iscodeau cu privirea. Nu-mi plăcea rolul ăsta de vedetă, de erou. Unii mă ¡admirau că-l înfruntasem pe Roşcovanul, alţii aveau necaz pe mine că-i stătusem în oale; dar „interesant” eram pentru toţi. Roşcovanul şi Lae ajunseseră la arest, anchetaţi de miliţie pentru „tentativă de furt din avutul obştesc”.

Am pornit-o după băiattul care mă chemase. Într-o cameră, se adunaseră trei băieţi şi patru ftete. împreună cu noi, nouă copii. Era şi Mirela. De alături, se auzea un dialog, căci uşa nu se închidea bine.

— Interogatoriu? alm întrebat… Miliţia?

— Nu, mi-a zis unul, dar seamănă. Ne-ntreabă verzi şi uscate. Să ştie, cică, ce e cu fiecare. Te trage de limbă până-ţi verşi fierea din tine şi umple hârtiile cu răspunsurile noastre.

— „… totul e spre binele nostru”, zise ironic un şmecher.

— Ca să ştie ce să facă cu noi. Câteodată te mai şi omoară cu sfaturile… Şi pe urmă se întâlnesc toţi deştepţii şi despică firu-n patru că ce-au aflat despre „minori”.

Acum vorbeau destul de tare ca să desluşim fiecare cuvânt.

— Aha, tu eşti deci cel nou. Ieri te-au adus. Din Comarnic, văd.

— Da.

— Câţi ani ai?

— Cincisprezece. Tocmai i-am împlinit.

— Dar alaltăieri ai fost la şcoală?

— Nu.

— De când nu te mai duci?

— De-o săptămână… E o poveste mtal lungă. Părinţii

au hotărât că trebuie să-şi termine studiile, tata la subingineri, mama la Institutul de Petrol şi Gaze. M-au dat doi ani la un unchi bătrân, tocmiai la Bacău. N-avea el timp, nici putere de mine. În primul an, am rămas corijent, dar am trecut toamna. Anul trecut am rămas repetent. Mă împrietenisem cu nişte băieţi cam plimbăreţi. Aduceau coniac în parc şi-l dădeam pe gât. Pe urmă am aflat că-i de furat, de la autoservire... Tata s-a înfuriat când a auzit că am pierdut anul. Zicea că m-omoară-n bătaie dacă mai iau vreo notă rea.

— Şi-atunci ai fugit de la unchiu-tău, din Bacău...

— Nu, v-am spus, povestea e mai lungă. După anul cu repetenţia, m-am întors la Comarnic. Miama terminase studiile, era ingineră. Eu am mers mai departe la şcoală. Dar iar m-am legat, cu nişte băieţi, din Braşov. Gaşca „La Oase!”, ştiţi. Am intrait într-un magazin universal şi-am şterpelit fiecare câte ceva. Eu mi-am luat nişte blugi, că de mult îi tot visam. Nu m-a prins. Dar i-a prins pe ei altă dată şi m-au dat şi pe mine. Tata m-a bătut de mi-a fracturat o mină. Am dat blugii înapoi, s-a rugat mama, tata, au zis că-s la „prima abatere”, dar de miliţie şi proces n-am scăpat. M-au dat în „libertate supravegheată” părinţilor. Eram cu mâna-n ghips şi tocmai cu dreapta. Am rămas în iurmă la şcoală, fiindcă nu puteam să scriu. N-am mai furat de-altunci, dar nici poftă de învăţat nu mai aveam... Acum vreo două săptămâni, mi-a scos ghipsul, şi după aceea au început să plouă tezele. Şi-am luat trei de patru. Caietele trebuia să le dau acasă, la semnat. Le-am ascuns în dulap, sub rufe. Ifema le-a găsit. A văzut trei de patru, mari, fiecare câtf o mănăstire. Şi-ncepe bătaia. Numai în cap mă lovea, cu cratiţa. Dar asta nu era încă nimic, că seara trebuia să pice tata.

— Şi tu de ce nu învăţai? N-o fi fost numai mâna de vină!

— Nici n-aveam chef, v-am spus.

— Şi-atunci, ai fugit?

— Da, am plecat. La ţară, la bunicul. Într-un sat de-i zice Stâlpeni.

— Voiai să rămâi acolo?

— Până mă fac şofer.

— Are bunicul maşină?

— Nu, dar are C.A.P.-ul două autocamioane… Bunicul s-a bucurat că am venit. I-am spus că itata-i prea aspru cu mine, şi el ştia asta. Mi-a promis c-o să scrie şi acasă. A mers cu mine la cooperativă şi a rugat un şofer să mă-nveţe. Dar n-a ieşit nimic… Trebuia să urmez şcoala de conducere, şi aşa ceva nu există la Stâlpeni. Numai în oraşele ¡mani.

— Şi cenai hotărâtt atunci?

— Mi-a dat bunicul ceva bani şi am venit la Bucureşti. Am aflat unde-i şcoala de conducere. Eram sigur pe mine. Aveam şi buletin. Dar nu m-au primit.

— Cejau zis?

— Că n-am vârsta. Şi nici clase destule. Trebuiau p-ormă o mulţime de acte, consimţământul părinţilor… M-am lăsat păgubaş. Am pornit-o aiurea pe străzi. L-am întâlnit pe un coleg din Comarnic, plecat şi el de-acasă. Ne-am dus la un bufet de-am mâncat ceva, pe urmă la circ. Ne-am culcat în spatele circului, pe iarba parcului. Dimineaţa, când m-am trezit, el nu mai era. Îmi şterpelise şi geanta, cu toate lucrurile. Ba şi banii, că ne-nţelesesem să-i punem împreună lacolo.

— Va să zică nu ţi-a mers bine la Bucureşti.

— Nici bine, nici rău. Decât bătaia care mă aştepta acasă, tot era mai bine.

— Şi cum te-au prins?

— În tren, fără bilet.

— Dar unde voiai să pleci din Bucureşti? Acasă, să te ierte?

— Tata nu iartă până nu bate de rupe. Nici mama… Am vrut să plec în munţi. Să mă tocmesc la un cioban. Am auzit eu de un băiat că aşa a făcut.

— Spune, ai mai fugit şi înainte de-acasă?

— De mult, când eram mic. După ce a plecat frate-meu mai mare la armată. Că atunci am rămas singur. Adică numai cu părinţii… Când frate-meu a terminat cu armata,

s-a însurat şi s-a mutat la Zărneşti. De acolo-i era nevasta. L-am rugat să mă ia şi pe mine. Ar fi vrut, dar nu s-a putut.

— Acum vor veni să te ia părinţii. Ce o să faci?

…Am tresărit, de parcă-mi pusese mie întrebarea…

— Nu ştiu, a răspuns el. Poate o să fug iar. I-am scris lui frate-meu, la Zărneşti. Dacă mă ia la el, e bine. Şi-n bucătărie să dorm. Mă fiac cuminte, învăţ, n-o să mai fur. Numai acasă să nu mă dea. Oriunde în altă parte…

De afară se auzea zgomot. O mamă plângea de bucurie. Îşi găsise la centru băieţelul de trei ani. îl pierduse în aglomeraţie, la Piaţa Obor… „Puişorul meu!… Scumpul meu!… Comoara mea!… Mă omoram dacă nu te găseam…”, striga ea printre lacrimi. Băieţelul începuse şi el să plângă, tot de fericire: „Mămico! Unde-ai fost?” Femeia voia să şi plece cu băiatul, dar au chemat-o mai întâi la evidenţă, să dea coate datele. Trebuia să facă forme.

Mă răscolise grozav „convorbirea”. Mai ales tot ce privea întâmplările de „acasă” şi întoarcerea „acasă”… Acum, mă gândeam eu, or să ne cheme pe fiecare la rând. Şi ce auzisem nu fusese decât o parte din interogatoriu. Cine ştie de când îl ţinea în focuri. Ce dracu’! Eu le dădusem dolar date pentru „fişă”. Dar n-a fost aşa cum credeam. Ne-a chemat pe toţi odată. Eu şedeam mai aproape de biroul tânărului aceluia – să fi avut vreo douăzeci şi cinci de ani – cu mustaţă, sprâncene stufoase şi ochii vii, toate aşezate într-un cap prea mic pentru trupul lui. După voce, îl crezusem altfel, mai masiv. Abia când a început să vorbească, am simţit cât este de hotărât în urmărirea scopurilor lui.

Pe birou, chiar lângă mine, era un (textt dactilografiat, prins cu o clamă. Mă distrasejrfi mai demult să citesc pagini întoarse cu susul în jos şi, până să-şi pregătească „schema” – cum ar fi spus Muscă – am început să urmăresc frtazele. Mai întâi era vorba de părinţii prea buni, care fac totul pentru copilul lor, nerefuzându-i nimic, iertându-i de fiecare dată când greşea, evitând să-l solicite vreodată. Iar copilul devenea capricios, obraznic,

neajutorat. Apoi, în text scria despre părinţii care-şi exploatează copiii, îi bat fără vină, îi învaţă să mintă, să înşele, îi trimit să facă speculă. Cu nume „vârste, exemple. Câte ceva despre formele mai frecvente de deviere: vagabondajul, furtul, prostituţia. Ceva mai departe, câteva cuvinte subliniate: „Va*gabondajul la copiii mici.* Ca*uze,* te*ntaţii,* re*medii*”. Pe urmă „Sunt familii unde venitul e de 300 lei de persoană...” „Problematica şi aspectele degringoladei...” Am sărit câteva rânduri şi am dat peste nişte fraze care sunau cam încurcat pentru mine: „Adolescentul oscilează între răzvrătire şi conformism, între însingurare şi solidaritate socială. Este ispitit de aspiraţia spre perfecţiune, dar şi de aventura decăderii morale. Schimbă o sută de măşti până se decide asupra atitudinii sale...”

— Citeşti invers, bravo! îmi zise tânărul râzând. Nu-i nimic. N-fam niciun secret. Nici tu să n-ai faţă de mine!

Apoi ni se adresă tuturor:

— Eu sunt cercetător. N-o să vă ţin mult de vorbă. Doar câteva întrebări. Răspundeţi repede, fără să vă gândiţi mult. Să ştiţi că răspunsurile sincere, fără ocolişuri, mă ajută, dar vă ajutaţi şi pe voi.

— Sunteţi de la miliţie? întrebă Mirela.

— Nu. De la un institut de pedagogie şi psihologie... adică un institut oare cercetează sufletul vostru şi metodele cele mai bune pentru a. vă educa.

— Şi putem să spunem chiar ce n-o să vă placă?

— Tot ce gândiţi voi.

Dădu drumul magnetofonului, puse prima întrebare şi microfonul circulă apoi repede din mână în mână printre noi. Întrebările erau toate foarte interesante şi mi s-a părut curând că iau parte la un joc. Răspunsurile mă impresionau uneori, alteori erau stângace sau păreau date în batjocură. Eram încă slăbit după „accidentul” meu, şi nu reuşeam să mă concentrez tot timpul, aşa că multe replici au trecut pe lângă mine la şi cum nici n-ar fi fost rostite. Voi încerca să înşir acum ce mi-a rămas în minte, fără să arăt însă care iau fost răspunsurile mele...

CE ESTE VIAŢA?

— Un timp în oare îţi faci necazurile şi bucuriile; – Nu ştiţi nici dumneavoastră, dar noi; – Tot ce avem mai scump şi nu ştim să preţuim; – Un început frumos, cu sfârşit tragic; – Pedeapsa lui Dumnezeu sau poate a dracului.

CUM AI DORI SĂ FIE VIAŢA?

— Veselă; – Cât mai mişto; – Cu măi mulţi oameni buni; – Mai multe distracţii, mai puţină foame; – Lungă de tot, dacă a ieşit bine pasienţa; – Tot ce visez, să se-mplinească.

EŞTI MULŢUMIT DE PROPRIA PERSOANĂ?

— Cum să fiu, dacă am ajuns aici?; – Pe naiba; – Eu n-am făcut bine. Dar mama e de vină. Mi-a mâncat viaţa şi soarta. Dacă nu era ea aşa, poate că eram şi eu la şcoală sau la un serviri; – Până acum, l-am sfeclit-o.

CU CINE AI DORI SA SEMENI?

— Cu Tăticii, numai cu el; – Cu mama, că e frumoasă şi deşteaptă;

— Cu Mannix sau cu Sfântull; – Greu de răspuns; – Cu Păcală, să-i duc pe toţi; – Cu orice fată cuminte, care învaţă şi nu fură.

DE CE MINŢIŢI?

— Noi minţim c-aşa ne-am învăţat; – Ca să nu intrăm la apă; – De sanchi. Eu am zis de exemplu că Roşcovanu mi-e frate. Şi nu era. E bine?!; – Ca să semănăm cu cei din jur; – Cine nu minte, să ridice mâna!; – Minciuna e o faptă urâtă, dar fără ea nu merge; – împinşi de nevoi, dar şi din plăcere.

CE NU-ŢI PLACE LA TINE?

— Mie nu-mfi place de mine c-am ajuns ce am ajuns; – Nu-mi place că fur şi-s vagabondă, dar nu pot altfel; – Mă uit în oglindă şi nu văd ce să-mi placă; – Că nu mă pot schimba; – Nu-mi place că nu mă pot stăpâni şi sar la bătaie; – Nimic nu-mi place.

CUM AI DORI SA FII?

— Un /copil bun, într-o familie bună; – Eu aş dori să fiţi la fel cum sunt acum, dar să nu mai fug de-acasă; – Să mă admire toţi prietenii; – Aş vrea să fiu om mare, cu

maşină şi bani; – Să ascult părinţii, să fiu ordonată; – Eu aş vrea să fiu mai frumoasă, toţi băieţii să mă invite la dans; – Să am tot ce-mi trebuie, ca să nu cer nimănui niciun capăt de aţă.

CE ÎNSUŞIRE A TA O PREŢUIEŞTI MAI MULT?

— N-am însuşiri. Defecte o groază; – Că mă pricep la toate; – Ochii mei frumoşi; – Să fac dreptate altora; – Pumnul. Cine nu-i tare, îl doboară alţii; – Că-s băiat de comitet; – Veselia. Cine-i mahmur, moare repede; – Eu mă consider şi bună şi rea.

CARE A FOST CEA MAI TRISTA ZI DIN VIAŢA TA?

— Când mi-a murit sora cea mică; – Atunci când i-am văzut pe mama şi pe tata cum se bat; – Când m-a exmatriculat de la şcoală; – Ziua când m-a prins miliţia şi m-a adus aici, între ziduri; – Când sorumea cea mare a plecat de-acasă, de-am rămas fără apărare. Şi m-a pedepsit tata, de mi-a tăiat cozile; – Când a murit băieţelul meu, la două zile de la naştere; – Când frate-miu mai miare mi-a zis: Hai, că-i frumos să furăm amândoi fraţii! Ne facem hoţi.

CARE A FOST CEA MAI FERICITĂ ZI DIN VIAŢA TA?

— Când am fost prima dată la mare; – Nu-mi amintesc. D>ar pe toaite le-au stricat altele rele; – Când m-a dus mama la grădiniţă; – Când am ascultat prima dată Bach; – Prima zi cu buzunarul plin şi fără foame; – Când am luat premiu în clasa a doua… Sau poate când m-a bătut tata şi m-a gonit, de m-a ţinut diriginta două zile în casa ei frumoasă.

CE SAU CINE TE-A ÎNDEMNAT LA FAPTA CARE TE-A ADUS AICI?

— Alţii m-au învăţat. Am început furând iaurt şi lapte, apoi aâm trecut la portofele…

— Bătaia de-acasă, după ce-au aflat că-s repetentă;

— N-aveam bani de mâncare, de încălţări. Şi mi-am zis: Unde ajung, tot e mai bine ca acasă; – Am vrut să-mi trăiesc viaţa. Sunt tânără, am tot dreptul!; – Una ne spunea la şcoală, alta era în viaţă; – Pofta să colind lumea, c-acasă ¡aveam de toate; – Băutura şi prietenii din cartier.

CE-ŢI PLACE CEL MAI MULT?

— Muzica uşoară şi dansul; – Când zice tovarăşul Dragu: Bravo, băiete!; – Ceva ce nu se poate: să mă iubească părinţii;

— Să uit ce-a fost rău, să visez la ce-ar putea să fie bine; – Un cântec popular despre un băiat luat la armată, pe care l-a aşteptat falta lui; – Barurile, filmele, discoteca; – Un prieten de credinţă, frate de cruce.

CE-AI VREA SA AJUNGI?

— Haiduc, s-omor toţi tâlharii; – Femeie la casa mea, cu bărbat bun şi copii;

— Eu vreau să mă fac coafeză în centru; – Om bun, ca Tăticu'; – Dentist, chelner de lux sau recepţioner la hotel; – Om aşezat, orice-ar fi, numai vagabond şi hoţ să nu rămân.

— Şi-acum, ce-o să faceţi cu astea? am întrebat eu.

A clătinatt capul lui prea mic, râzând:

— Mă uit şi-n fişele voastre, pe urmă fac ceea ce se numeşte „profil psiho-individuial". Mai vorbesc şi cu alţi minori, aici şi-n alte locuri, ca să întocmesc o lucrare ca aceea la oare-ai tras cu ochiul. Şi lucrarea o să ajungă pe la şcoli, ministere, poate chiar la Aoademie. Să se ştie mai bine care-i situaţia şi ce-i de făcut.

— Lucrarea o să fie cu numele noastre adică? întrebă Mirela, îngrijorată.

— Fără nume. Cu multe fapte şi cifre. Uite, de pildă aşa: Motive invocate de minorii delincvenţi – 37, 8 la sută au declarat că au fost influenţaţi de alţii; 20, 7 la sută că le lipsea hrana şi alte lucruri de primă necesitate; 18, 7% că au fost beţi, altfel n-ar fi oomis fapta; 9, 8% că nu şi-au dat seama ce fac.

— Să ştiţi că noi n-am prea priceput de ce ne-aţi întrebatt tocmai lucrurile astea, a spus Mirela.

Cercetătorul nu i-ta răspuns. S-a sculat în picioare şi ne-a zis:

— Vă mulţumesc! Acum puteţi să vă duceţi.

Îşi făcuse treaba, dar oare se va alege ceva din ea?

Arăta a om cumsecade. Când stătea în picioare, părea şi mai caraghios. Avea un corp aproape cilindric,

răsucit într-o parte. Braţe prea lungi, gât de barză. Şi ce palid era! Cred că şedea prea mult7 prin birouri. L-aş fi sfătuit să-şi cumpere o bicicletă, să facă mai multă mişcare.

Am plecat spre ora de clasă. Nu prea se făcea aici mare lucru cu învăţătura, fiindcă nu stăteau copiii decât puţină vreme. Mai mult stabileau ce ştiam, pentru ce şcoală eram buni, pe ici pe colo se mai împrospătau cunoştinţele. Eu eram un fel de stea luminoasă faţă de alţii. Dar nu făceam caz de asta, nici nu ridicam mâna ca să arăt mereu ce ştiu. Mă tot întrebau şi aşa destul profesorii. Uneori nici nu răspundeam. Şi clasa asta îmi aducea în gură gustul amar al reclamaţiei mincinoase pe care o făcuse mama mea vitregă la Piteşti şi pe care diriginta şi directoarea o crezuseră atât de uşor.

…Când am auzit că mă cheamă Tăticu', am avut o presimţire rea. Nu făcusem niciun pocinog. Deci nu putea fi altceva decât venirea tatii, a conului Valerică Roşca! N-o să mă lovească în faţa şefului de centru, în biroul modest ¡al acestuia o să fie cât se poate de manierat, o să joace rolul „tatălui bun", care-a sacrificat totul pentru mine. Dar pe urmă, poate chiar după colţ, o să mă smintească. Şi nu era numai asta. Bătaia o să treacă, dar o să vină iar chinul, pe care nu-l mai puteam îndura. Conu Valerică şi Jeny o să-şi dea iar drumul. Şi iar o să fug de-acasă. Nu era mai bine la „Hotel Tenmoficare" decât acasă? Şi îi spusesem doar lui Dragu! Orice – dar nu înapoi în iad! Tocmai el să mă trădeze? Traversam curtea, când un băiat la strigat la mine:

— Predă efectele şi i a-ţi tot ce-i al tău! Pleci, mă norocosule!

Ce mai „noroc"! Taita şedea acum singur în faţa şefului de centru şi se plângea de mine, iar Tăticu' îi povestise poate figura cu electromotorul. Mi-am luat la revedere de la prieteni şi prietene, de lta maistru, de la profesorul Mocanu (rămăsese până la urmă la centru), de la asistenta sanitară. Am şi lăcrimat niţel – nu ştiu dacă pentru că îi părăseam sau fiindcă îmi plângeam propria

soartă. De la magazie mi-au dat valiza. Am pornit-o apoi spre poartă, ca un câine plouat. Vasilica şi Mirela m-au condus. Hohoteau amândouă. Multe mi-au mai spus, dar nu auzeam nimic.

Când am intrat în micul vestibul care dădea în camera Tăticului, simţeam în spate o povară cât Palatul Telefoanelor. Dacă voi avea curajul, o să mă omor! auzisem odată pe un vecin, bolnav de cancer, care spusese că viaţa e suportabilă numai fiindcă are întotdeauna o ieşire. Şi deodată, totul s-a schimbat, ca prin farmec, şi m-am simţit nespus de fericit: din odaia de alături se auzea vocea subţire a mătuşii Ileana! A ei şi a lui Tăticu'. Am tras atent cu urechea. N-o fi şi tata acolo? Dar n-ar fi tăcut el…

— E cam nervos, spunea Dragu. La început, a fost recalcitrant. Dar e un copil bun, uneori generos, săritor, tocmai zicea Tăticu'. Sunt sigur că este o victimă, nu un vinovat. Băiatul ăsta trebuie ajutat! mai ales după ce a cunoscut tentaţiile astea păcătoase…

— Dacă s-ar putea, l-aş înâia! spunea mătuşa Ileana. Dar legea nu îngăduie, fiindcă are tată şi mamă. Eu mai sunt şi tare bolnavă, am o pensie mică. Dumnezeu m-a pedepsit, nu ştiu nici eu de ce.

Parcă o vedeam acolo, în faţa lui Tăticu', măruntă, puţin zbârcită, cu mâinile de copil pe care le ţinea una-ntr-alta fiindcă-i tremurau.

— Vă înţeleg prea bine. Băiatul e cam tăcut, nu mi s-a destăinuit. M-a implorat doar să nu-l dau iar acasă. Ar trebui să existe o lege care să ia copiii de la astfel de părinţi, iar ei să fie aspru pedepsiţi. Să poţi să-l înfiezi dumneata, să-ţi plătească tatăl pensie alimentară… Există şi familii care nu pot avea copii şi vor să adopte, dar e tare greu să-i obţină. Reguli greoaie, birocraţie sufocantă. Asta în timp ce atâţia copii mici sunt împinşi de părinţi-ncoameni spre delincventă… Dar şi dumneata şi eu suntem prea mici ca să schimbăm lucrurile. Or să fie schimbate cu timpul, că eu cred în dreptate.

Cunoşteam boala mătuşi-mi. Mi-o destăinuise odată tata, seara, la beţie, când venisem târziu de la ea:

— Ce te tot duci la soru-mea, ca turcii la Meca? O mironosiţă bisericoasă. Se curăţă ea curând. Are „Parkinson”, ştii ce-i aia? Nu se în – vindecă!

Nu ştiam ce-i aia „Parkinson”. Dar am citit într-un dicţionar de medicină, un „A.B.C”. al sănătăţii. M-am dus de atunci şi rulai des pe la ea.

Uşa s-a deschis şi Tăticu’ m-a chemat înăuntru. Am îmbrăţişat-o pe mătuşa Ileana – aproape am doborât-o la pământ. Apoi i-am cerut voie lui Dragu să-l îmbrăţişez şi pe el. Mi-a îngăduit – regulamentul nu prevedea nimic în această privinţă. Şi-apoi i-am mai spus doar „Mulţumesc”, dar am rostit cuvântul din adâncul inimii, ca o rugăciune de recunoştinţă. „Ce-ar fi lumea asta, mi-am zis eu, dacă n-ai mai întâlni şi oameni în ea?” Am plecat. Când porţile grele s-au deschis în faţa mea, am simţit o miare uşurare.

Era tocmai ziua mea şi mătuşa îmi luase cadou o carte.

— Nu-i pentru vârsta ta, dar totdeauna ai fost mai bătrân decât numărul anilor tăi, mi-a zis ea. O să-ţi placă. Era „Ion” de Liviu Rebreanu.

Vara aceea a fost cea mai frumoasă din toată copilăria mea. Tata nici n-a vrut să mă vadă. I-a dat ceva bani mătuşii, nu prea mulţi, şi am locuit la ea. O îngrijeam şi mă îngrijea, cântam la vioară. Făceam, în cămară, experienţe de chimie şi un băiat m-a învăţat să construiesc case şi mobile miniaturale din beţe de chibrituri. Atârnasem pe un perete diploma mea de la „Minitehnicus”. Am fost într-o excursie pe Făgăraş, cu un prieten, apoi şi în Ciuoaş. Îmi plăcea să colind.

La şcoală. aflaseră ce făcusem. N-au vrut să mă ia în tabără la mare. Am fost cuminte, ca să n-o necăjesc pe mătuşa. N-aş fi răbdat ca tocmai ea să sufere din cauza mea. Numai la biserică numii plăcea să mă ducă. M-am lăsiat şi de fumat. I-a dat o dată şi tovarăşul Dragu telefon, să întrebe de mine. Şi m-am umflat în pene ca un curcan. Un prieten organizase un cerc de şah prin cartier şi. jucam ore întregi. Mizar, câinele, crescuse. M-a recunoscut de cum am venit. Mă iubea şi pe mine, şi pe mătuşa, iar eu îl

plimbam în fiecare zi măcar un ceas, că asta era bucuria lui cea mai molare.

Dar ce-avea să se întâmple mai departe? Pe dirigintă am întâlnit-o pe stradă. Abia mi-a răspuns la salut. Vecinii tatii nu-mi răspundeau deloc la bună-ziua. Mă-ncondeiaseră, desigur, şi el şi Jeny a lui. Doar cu frăţiorul vitreg m-am întâlnit o dată pe stradă, un băieţel de cinci ani. Ei. a ¡cu mamă-sa, şi a vrut să vină la mine cu braţele deschise. Dar Jeny nu l-a lăsat, l-a tras înapoi de-mină şi mi-a întors spatele…

Pe urmă însă, lucrurile s-au întors spre rău. M-au dat la şcoală / la Cluj, ca să fiu cât mai departe de ei. S-a nimerit tare prost. Şcoala avea un internat într-o fostă mănăstire, pe o stradă lăuntrică. Urât şi murdar. „Centrul de primire minori” de lângă cheiul Dâmboviţei era un palat pe lângă el. Iar peste ani, când aveam să-l compar cu „Centrul de reeducare minori”, unde ordinea şi curăţenia erau exemplare, nu am putut să spun decât că internatul semăna cu unele cabane murdare din munţii noştri, mult prea frumoşi pentru ele. Profesorii nu erau răi, dar pedagogii din internat parcă fuseseră recrutaţi de la „Hotel Termoficare”. Unul din ei venea mereu ameţit, celălalt avea pasiunea cărţilor de joc. Apărea noaptea într-un dormitor de băieţi dintr-a opta şi juca pocher până târziu. Am început iar să fumez, ba, când mă cinstea câte un coleg, să şi beau.

Şi-mi aduceam aminte de Lord şi ai lui, de parcă o prăpastie îmi făcea cu ochiul. Mâncarea era proastă şi foarte grasă, încât mulţi se îmbolnăveau.

A mai venit apoi o vacanţă mare, tot la mătuşa, că tata se lepădase cu totul de mine. Atunci am cunoscut, cu nişte prieteni mai mari, frumuseţile crestei de argint a Pietrii Craiului. Şi cele două cabane care se deosebeau ca de la cer la pământ: „Curmătura”, dărăpănată şi murdară ca un grajd, şi „Plaiul Foii”, de partea cealaltă, frumoasă şi îngrijită. Bine zice românul că „omul sfinţeşte locul”.

Mătuşa Ileana era tare slăbită. Abia d’acă o mai plimbam, din când în când, de braţ, prin Parcul Trivale.

Aşa de rău tremura, că nu mai putea să cânte la pian. Pe Mizar îl învăţase să-i facă cumpărături şi toată lumea îl cunoştea în caritier. Pleca cu banii-n coşuleţ şi venea cu târguielile. Numai tata îl drăcuia când îl vedea. Nu ştiu ce avea şi cu el.

Şi a urmat încă un an în exilul jmeu clujean. Mai corespondam uneori cu Ţinea, până s-a eliberat – croitoreasă. Pe urmă, i-am pierdut urma. În ultima misivă, mi-a scris că Muscă şi Lord au fost prinşi şi „hotelul" descoperit.

Apoi, încă o vacanţă, aşteptată cu un dor firesc. Dar n-am mai găsit-o pe mătuşa. Era într-un spital, la Braşov. Pe Mizar îl lăsase la o vecină. Tiaita a trebuit să mă ia la el. Şi ¿ar a început totul ca mai-nainte. Persecuţii, bătăi – tot tacâmul. De copii, care mă iubeau, nici n-aveam voie să mă apropii, de parcă aş fi fost lepros. Jeny devenise stăpâna absolută a casei şi cu mine se purta mai rău decât eu o slugă. Eram sigur că pregătea ceva contra mea. Tot timpul se plângea ia vecini. Într-o seară, am auzit-o zicându-i tatii:

— Îmi lipseşte broşa mare de Toledo, pe care mi-ai adus-o tu din străinătate. Aia de aur. Peste tot am căutat-o. Hoţul de fi-tu a luat-o! Dacă tu te porţi cu mănuşi, a ta e vina! Aici trebuia să ajungem.

— I-arăt eu lui! a zis tata. Numai să-mi beau cafeluţa.

Avea nevoie de cafea ca să se dezmeticească, venise clătinându-se acasă. Iar eu mi-am amintit de hoinăre-Iile mele între barul „Intim" şi Gişmigiu. Mi-am făcut repede valiza şi am scris iarăşi un bilet în care le-am spus că n-am luat eu broşa şi că plec, de astă dată pentru totdeauna. Mai bine mor decât să mă-ntorc la ei. Şi cum fugit la Bucureşti, mai înainte ca tata să-şi termine cafeaua. Orice să se întâmple cu mine, numai acasă să nu mai ajung!

Mai întâi l-am căutat pe tovarăşul Dragu, ca să-mi dea un sfaft. Dar nu l-am găsit. Era în concediu. Şi-atunoi m-am dus iarăşi în sala de aşteptare din gară. Acum aveam buletin, zece clase – deci şcoala generală – şi aproape şaisprezece ani. Sosisem la Bucureşti într-o joi. Poate că mâine voi găsi, în sfârşit, de lucru. Nu eram însă sigur că

tasta voiam. Iadul de la conu Valerică cerea răscumpărare şi uitare.

Dar „mâinile” acela a venit cu totul altfel decât mi l-am închipuit, cu totul altfel. A venit odată cu vraja şi cu umbra lui Subţirelu…

8.

NU RUPE VRAJA!

Mă aşezasem pe acelaşi loc ca atunci, cu doi ani în urmă, în 1969. Mi-am amintit de toate. De „familia fericită”, cu gemenele, şi de rotocoalele mele de fum, de Miţa, cerşetoarea cea strâmbă, de Muscă şi cum venise el să-mi spună „îmi place de tine”. Apoi de Biţu zis Bill, cel cu fâşui negru şi pantofii daţi ou lac, oare îşi pregătea mica lovitură. Mă gândeam la locurile pe care le colindasem, la paisprezece ani fără două luni, ca să mă angajeze cineva, orişiunde. Mâine dimineaţă voi începe iar – cu şanse mai mari, fireşte.

Dar ce păcat că nu-l întâlnisem pe Tăticu’! Nu m-ar fi lăsat el, deşi nu mai intram în „atribuţiile lui” de serviciu. Şi dacă Dragu, întâmplător, lipsea, de ce naiba nu exista o autoritate – printre atâtea autorităţi ale căror firme, cu iniţialele lor, se lăfăiau pe străzi – unde şi eu şi alţii ca mine să ne ducem, să explicăm situaţia noastră, să cerem să ni se dea ajutor? Noi, „orfanii cu părinţi”, care nu aveam unde să ne întoarcem „acasă”, noi, cei cu toate uşile închise.

Acum îmi aminteam tot mai des de săptămâna când „lucrasem” în gaşca lui Lord, îmbogăţit peste noapte, de la primele „turnante” reuşite, satisfăcut de „independenţa” pe care ani-o cucerisem, înveselit de câte-un păhărel de coniac sau de-o bere cu rom – şi totuşi, dezamăgit că nu găsisem ceea ce doream: munca.

Undeva, într-un spital, mătuşa Ileana se gândea, desigur, la mine. Undeva, la Eforie sau la Sovata, tovarăşul Dragu poate că nu mă uitase. Dar cât de departe erau ei acum! Degeaba făcea individul acela cu capul mic studii peste studii, care puteau să ajungă „chiar la Academie”. Era nevoie de altceva, de un ajutor imediat. Nu de gratii.

De o mână întinsă cu căldură.

Viaţa atârnase de mâne o greutate, imensă, care mă trăgea la fund – unde credeam uneori că văd pietrele lucind, ca becurile colorate de la „Melody”.

Deodată, am auzit un glas cunoscut, care venea dintr-o altă lume, uitată.

— Iote, mă! Să vezi şi să nu crezi. Să-mi plesnească inima dacă nu eşti tu!

Lângă mine’s – a aşezat Cioclu, băiatul acela slab şi foarte înalt din banda lui Orbu.

— Tu eşti, bă, Savantule! Ce te-ai schimbat! a mai zis. Arăţi fain, douăzeci de ani să-ţi tot dea ramul.

Ne-am strâns mâiniile.

— Tot mai plimbi caseitofonul ăla cu muzică pentru morţi? m-a întrebat.

Aim dat din cap şi am zâmbit.

— Acum arăţi a băiat cuminte, ba chiar a student. Cine-ar zice că atunci l-ai doborât pe Ghiţă-Pumn? Te-ai muiat, mă?

— Nu ştiu. Nu prea am mai încercat. Dar ţie cum îţi mai merge? La cimitire, ca atunci?

— Nu mai ţine – figura i se trase în lung. Se băgaseră şi alţii, mulţi. Au pus pază tare şi s-a zis cu pomana noastră. Să-ţi mănânci singur coliva, nu alta.

Am. trecut la autoserviri, la uscat buzunare… Peste câteva zile, plec la Paradis, la mare adică.

— Şi-ţi merge, Cioclule?

— Îmi merge, Savantule. Nu grozav, dar scot. Pe litoral o să scot bine de ¡tot, să mă garnisesc pe-un an.

— Şi pe urmă?;

Asta n-ar mai fi trebuit să-l întreb! Nici nu mi-a răspuns. Pentru el nu exista up „pe urmă”.

— De la Bancherul mai ştii ceva?

— Crestatul s-a liberat de la! reeducare. A făcut stagiu scurt. E zidar, cum a vrut el. Stă cu mă-sa şi a pus; cruce la hoţie.

Dar glasul lui Cioclu suna cam trist. Nu ştiu de ce. Mina venit ceva în gând şi i-am cerut adresa Bancherului.

O avea la el şi mi-a dat-o. Am început să ne spunem ce rulai ştiam şi ce făcusem fiecare.

— Ai zece clase! Eşti doctor, mă! Nu degeaba ţi-a ticluit Muscă porecla – a conchis el.

De Muscă ştia că a ajuns la un centru de reeducare pentru minori, unde făcea un curs de tinichigerie. Lord, în schimb, o încurcase rău. Fusese condamnat la închisoare; se descoperiseră în seama lui mai multe tâlhării, dintre care una cu „rănire gravă”. Era bănuit şi de un omor, însă nu putuse fi dovedit. Mi-am amintit de privirea lui tăioasă şi rece. Asta era poate „misterul” ei. Şi-am început să mă gândesc mai mult la Crestatul şi ouim să dau de el.

— Fane, cel cu bătrânele-coborâre-tramvai şi Cozonac-şperaclu s-au ars şi ei, povesti Cioclu. Proces, condamnare. Vai de ei… Dar nu pe specialitatea lor au intrat, ci pe-o poştă…

L-am privit nedumerit

— Am uitat că eşti boboc. N-ai stat decât o săptămână cu noi. Cum să-nveţi toate fentele? „Poştă” înseamnă, la penal, „viol în grup”.

Îmi era scârbă. Înainte să mă pot stăpâni, am zis:

— La zid i-aş fi pus pe toţi!

Cioclu mă privi nedumerit.

— Uşurel, Savantule, doar eşti de-ai noştri…

Mi-am muşcat buza de jos.

— Nici măcar nu era fată mare, încercă să mă convingă el.

— Dar femeie era? Om era? Ea singură, şi ei – o turmă…

— Lasă şi tu, Ţepeş! chicoti Cioclu. Nu ştii ce-i aia. Eşti lia-nceput…

Am tăcut, şi pe urmă el mi-a povestit cum s-a terminat cu „hotelul”. Într-o seară, Ret a şi Miţa cerşetoarea s-au îmbătat rău. Au venit spre „Termoficare” cântând în gura mare. Un miliţian le-a luat urma, până au ajuns la gura canalului. Le-a văzut cum dau semnalele. A fluierat după ajutoare şi au venit imediat încă doi. Coajă, aflat în urma lor, a văzut toată scena. Dar n-a avut timp să

dea alarma. Au năvălit jos şi-a început cursa. I-au prins pe câţiva, lângă intrare, din banda lui Lord – cei care dormeau. Ăilalţi au scăpat, prin altă gură de canal. Au găsit şi marfă destulă.

— Asta ghinion! zicea Cioclu. Ce-au înghiţit a doua zi Miţa şi Reta, de la Orbu şi de la Cozonac (că şi pe ele le-au scos băieţii prin ieşirea a ăouia), ce să-ţi mai spun! Le-au caftit de-au rămas late. Dar frumuseţea de hotel se dusese pe apa sâmbetei. Soarta... După vreo lună, a zis Doagă să mai încerce o dată. Poate că sticleţii au uitat. Şi s-a dus cu pufoaica şi pătura de şi-a luat locul. Dlar nu ştia că miliţia pusese semn la toate gurile de carnal. Au venilt şi l-au umflat când îi era somnul mai dulce. L-au legat cum trebuie, duba aştepta afară. Credeau că prind mai mulţi. La arest, Doagă a zis că are fişă de alienat. L-au trimis la spital, la Mangalia. Şi-a fugit de acolo, cum mai fugise... Aşa că s-a zis cu Hotel Termoficare! Nu-mi vine să-l uit, bre!;

Nici eu nu-l puteam uita. Dansul Lebedei negre pe conduote şi criza lui Doagă. Raportul dat de specialiştii lui Orbu şi mărturisirea patetică a Bancherului, care se hotărâse să „se dea”. Pocherul cu miză mare, bombele cu rom şi, printre ele, plutind deasupra lor, muzica „de înmormântare”, cum zicea Cioclu, din casetofonul meu...

Nici n-am observat când s-a ridicat în picioare. Cred că mai crescuse, avea peste doi imieturi. Mare neajuns în meseria lui!

— Mă duc, Savantule! La casele de bilete. Vine diagrama la rapid. Figură clasică. Fraierii stau la coadă şi m-aşteaptă să le salt boarfele... Mă găseşti din când în când.la Milogu, dacă ai nevoie.

Pe atunci nu ştiam unde e „Milogu”, dar nici nu l-am întrebat.

Când la ieşit pe uşa sălii de aşteptare, a intrat o fată, cu o geantă şi două geamantane destul de grele. Cioclu s-a întors niţel după ea, apoi a plecat la (treaba lui. Ea s-a uditat de jur-împrejur, şi-a ales în grabă un loc unde nu era multă lume şi s-a aşezat, obosită. Trecuse pe lângă

mine şi i-am văzut – ca Muscă, altă dată – etichetele de la valiză: „LAURA VALEANU – Piatra Neamţ”. Se vedea cât de colo că nu se număra printre călătorii obişnuiţi să aştepte în gări. Era foarte îngrijit, dar nu luxos îmbrăcată şi parcă se ferea de cei din sala de aşteptare, dar nu ca o ciută speriată, ci ca o pisică sălbatică, gata să sară. Privirea ei n-a căzut decât câteva clipe asupra mea, parcă mirată, apoi şi-a scos din geantă o carte şi a început să citească. Era „Intrusul” lui Marin Preda. Avea ochi negri. Învăluiţi în ape adânci, trăsături mici, delicate. Niciun pic de culoare pe pleoape, cum era acum moda la fete. Nu-şi revenise încă de la căratul valizelor şi pieptul i se ridică şi cobora ritmic. Când şi-a aruncat părul negru pe spate, gestul îngemăna o graţie aproape copilărească cu o ciudată forţă interioară.

Am observat-o îndelung, ca şi cum nimeni altcineva n-ar mai fi fost în sala de aşteptare. Rareori ridica privirea de la carte. Întorcea paginile repede, sigur, ca un om care ştie ce vrea. îi urmăream ochii parcurgând egal rândurile. Uneori se oprea, dar mi se părea că nu o face ca să se gândească la cele citite. Odată, când a ridicat ochii, am avut impresia că sunt aţintiţi foarte departe, spre o privelişte care o înspăimânta. Dar la coborât repede şi a început să parcurgă rândurile febril, parcă fugind de un lucru care o urmărea. Lăsase geamantanele cam departe de ea, spre dreapta, şi aş fi vrut să-i spun că nu e prudent.

Atunci am observat o mişcare printre oamenii din sală. Era Biţu-Bill, hoţul de valize, cel pe care-l arestaseră în seara când îl cunoscusem pe Muscă. Nu observasem când intrase în sală, dar acum se apropia, tiptil, de Laura, cu ochii la valize. Era la doi paşi de ea, gata să se aşeze, când i-am tăiat calea. M-a privit uimit, fără să înţeleagă. Laura a ridicat capul şi cartea i-a căzut din mână. I-am şuierat lui Bill în ureche:

— Afară, Biţule, geamantanele astea mu-s pentru tine! Şterge-o, că altfel păţeşti ca atunci, la razie…

S-a uitat la mine ca la o stafie. De unde ştiam? Pe urmă, poate şi-a amintit că mă văzuse cu Muscă. În orice

caz, n-a zis nici pâs, a făcut doi paşi înapoi, apoi încă doi şi s-a răsucit pe călcâie. Dus a fost… Numai Laura observase şi poate auzise câte ceva. Restul sălii dormita. I-am ridicat cartea, m-am dus să-mi iau valiza şi m-am aşezat lângă ea. Continua să mă privească mută, uluită. /

— Nu te teme, Laura, acum s-a dus, nu se mai întoarce el.

Ochii exprimau spaimă, dar şi îndârjire. „Ce-a fost asta? Cine eşti tu?” mă întrebau ea. Dar prima întrebare rostită a fost alta:

— De unde ştii că mă cheamă Laura?

Întocmai cum îl întrebatsem eu pe Muscă. Istoria se repeta, dar într-alt fel. Am dat explicaţia: etichetele de pe geamantane. Avea vorba molcomă, dulce, de moldoveancă. I-am explicat că în gară sunt mulţi hoţi de geamantane, că trebuie să fie foarte prevăzătoare.

— Îţi mulţumesc, a zis.

Vocea ei avea ceva de mângâiere. Nu se parfuma s-o simţi de la o poştă, ca alte fete, dar parcă dinspre ea venea o boare care mă ameţea. Îmi aducea aminte de petuniile acelea, de un albastru profund, ca din mătase fină, de pe balconul mătuşii Ileana. Şi-a pus cartea în geantă, după ce a făcut, cu grijă, un semn.

— Pe tine cum te cheamă?

— Sorin Roşca. Sunt din Piteşti.

— Mi-ai inspirat încredere de când te-am zărit. M-a cam speriat „Biţu” ăla…

A spus asta simplu, deschis. O fată cu sufletul pe palmă. Ştiam că inima îi bate cu putere… Dar ce căuta ea pe aici? Trebuia s-o ocrotesc şi eram mulţumit că-mi va îngădui s-o fac…

— Eu nu mai stau mult în gară. Vreun ceas şi mă duc…

Am simţit că totul se năruie în mine, apoi că un cleşte mă strânge de gât. Deci pleacă! O s-o conduc la tren, îi găsesc locul, îi aşez geamantanele şi gata – spre Moldova ei, probabil la familie. N-o să mai aibă nevoie de mine. „A fost odată ca niciodată o petunie albastră”… Acum, totul

trebuia să se termine ca şi cum nnar fi fost decât o nălucire.

Am întrebat-o atunci tocmai ce-mi stătea mai puţin pe inimă – sau poate aşa mi se părea:

— Îţi place muzica?

— Da.

Am ştiut, nu ştiu de ce, că nu poate fi vorba de muzica uşoară, în orice caz nu numai de ea.

— Cânt şi la pian, a mai spus. Dar n-am putut să-l aduc aici. E prea scump transportul de la Piatra Neamţ şi casa bunicii mele e cam mică. A trebuit să-l vând după ce… Mai departe n-a zis nimic, n-am înţeles despre ce era vorba şi nici n-am întrebat-o. Am scos casetofonul şi am pus – încet, ca să nu deranjăm pe nimeni – o sonată de Beethoven.

O vreme a tăcut, apoi a început să mi se destăinuiască, şoptind, pe fondul armonios al melodiei, ou vocea ei delicată. Şi pe măsură ce ascultam, mă revolta, ca de atâtea ori, cruzimea şi absurditatea vieţii. Povestea Laurei nu era mai veselă ca a mea. Dar suferinţa venise într-alt fel. Avusese părinţi de treabă, o casă îndestulată. Fusese şi ea întotdeauna un copil bun. Doar prea voluntară pentru gustul părinţilor. Ei ar fi vrut-o ca un căţeluş, să-i urmeze în toate: la teatru cu ei, la plimbare ou ei, tot cu ei şi când erau invitaţi; în tabere, bineînţeles, niciodată. Fără prieteni, doar cu prietene alese de părinţi, care să n-o ducă la „pierzanie”. Nici când îşi serba câte-o colegă onomastica, nu voiau s-o lase. Launa nu suferea însă laţul, şi de aici conflictele. Până la urmă biruise ea, când îi ameninţase că-şi ia lumea-n cap. După aceea, pacea se restabilise în casă. Părinţii se convinseseră că unicul lor copil tot bun rămânea, chiar dacă se plimba seara cu un băiat până sus pe dealul Cozlei, de unde se vedeau aşa de frumos luminile oraşului, oglinda lacului şi umbrele înalte ale munţilor. Iar la şcoală era mereu în frunte.

Nenorocirea venise din senin. Cu o lună în urmă, părinţii plecaseră într-o excursie în străinătate, iar pe ea o dăduseră de lastă dată într-o tabără. Se întorsese la Piatra

Neaimţ chiar în ziua când trebuiau să se înapoieze. Dar nu se mai înapoiaseră. Luaseră la întoarcere un avion „Sabena”, că e „mai sigur” decât „Taromul”. Dar nu fusese „mai sigur”. Un scurt-circuit, o exploziile în aer, undeva deasupra Vienei, şi pasagerii fuseseră proiectaţi în toate direcţiile, apoi căzuseră spre pământ, ca nişte saci de balast zvârliţi din nacela unui balon de altă dată. Comunicatul glăşpise sec: „Niciun supravieţuitor. O anchetă este în cuirs...” Nu avea rude la Piatra Neamţ. Un coleg al tatii o ajutase să vândă lucrurile. Venise acum la bunica, la Bucureşti, unde urma să-şi continue liceul. Dar trenul cu care trebuia să călătorească fusese anulat din cauza unei surpări de teren şi ea sosise abia a doua zi. La bunica găsise pe uşă un bilet cum că e plecată la o prietenă bolnavă şi se întoarce la ora zece seara. Bunica Eliza locuia pe bulevardul Nicolae Titulescu, într-o casă veche, întunecoasă. Şi-a zis că cel mai sigur lucru este să revină ia gară şi apoi să plece înapoi.

...Deci nu părăsea Bucureştiul! Simţeam o mare uşurare, o nespusă bucurie. Poate că aştepta ca acum să mă destăinui eu. Dar i-am spus că două poveşti triste simt prea mult pentru o singură seară. A dat din cap, fără să obiecteze. Mă întrebam ce-ar fi spus dacă ar fi ştiut totul despre mine. Eram sigur că dispreţuieşte făpturile decăzute; ghiceam în ea o mândrie şi o dârzenie care nu îngăduie compromisurile.

Ce puteam să fac? Să renunţ la orice revedere cu ea numai ca să nu o mint? N-aş fi putut îndura aşa ceva. Am schimbat banda şi am pus muzică de Ceaikovski. Pe urmă, am plecat cu ea spre casă. Eu îi duceam geamantanele, ea valiza mea. Pe Griviţei, spre nard, apoi.am cotit la dreapta, spre casa bunicii. Când ne-am apropiat, i-am văzut pentru prima dată surâsul: zărise lumină la o fereastră a casei. Ne-am înţeles să mai vin, chiar a doua zi, pe seară; apoi ne-am despărţit. Nu mai eram aifât de singur, dar nu ştiam deloc cum o să mă descurc!

Noaptea am dormit pe aceeaşi stradă cu ea, într-ooasă părăsită, probabil evacuată pentru demolare, căci în

jur se ridicau blocuri noi. Era cald şi în jurul meu zumzăiau ţânţarii. M-au pişcat de m-au înnebunit. A doua zi, în zori, am pornit spre adresa pe care mi-o dăduse Cioclu, la Crestatul. Mă va ajuta, sigur, să mă angajez pe un şantier, mă voi înscrie şi la seral şi… asta voi putea să-i spun Laurei! Dar nu l-am găsit. Era plecat, detaşat pe două săptămâni la Galaţi, cu toată echipa. M-am dus la Braţele de muncă. Am aşteptat vreo două ore până am intrat într-un birou mic. La masă şedea un funcţionar cu creionul după ureche şi cu mânecile protejate de un fel de manşoane negre – pe urmă am aflat că M se spune „mânecare”. Nu mi-a plăcut. M-a întrebat ce vreau, i-am explicat, mi-a cerut actele, i le-am dat. Părea mulţumit, mai ales când a văzut notele. Din zece ani, nouă fusesem premiant. Ultimul an, 1971, îl încheiasem cu 9, 62.

— Şi zi, vrei pe şantier? m-a întrebat cu o voce monotonă.

— Vreau să muncesc. Într-un loc unde am dormitor şi cantină. O să mă calific la locul de muncă.

— Se poate. Dar să ştii: orar zece ore. Aşa e-n construcţii… Bine. O să se găsească ceva. Pe şantiere e mereu lipsă de oameni. Am cereri cu duiumul de la toate întreprinderile. Numai să te ţii de treabă. Să nu mă pomenesc peste o lună că ţi s-a năzărit de altceva.

Am crezut că-s foarte aproape de ţintă. În momentul acela am remarcat că nu eram singuri în încăpere. Din colţul cel mai întunecos, un bărbat mărunţel mă privea ou nişte ochi care numai binevoitorii nu erau. L-am recunoscui!: fratele profesorului Mocanu, de la centrul de primire. Venise o dată pe-acolo şi eram sigur că-şi amintea de mine.

Ei şi? Aproape că aveam repartiţia în mină. I-a făcut un semn funcţionarului, apoi au ieşit laimândoi afară. Când uşa s-a deschis iar, a revenit numai funcţionarul. Mi-a spus:

— N-avem locuri acum, băiete!

— Păi mi-aţi zis că aveţi cereri cu duiumul.

— Ce-am zis, l-am zâis atunci; acum am primit un

telefon care-a schimbat lucrurile. S-au blocat toate posturile libere. Asta-i!

— Chiar cele de nedalificaţi?

— Dair ce, credeai că te trimit inginer-şef? Mai treci peste-o lună, două. Nu-s locuri şi pace.

Se vedea cât colo că minte. Şi-a dat seama că pricepusem şi imii-a spus-o verde:

— De buclucuri şi reclamaţii sunt sătul. Unul ca tine n-are ce căuta aici. Am aflat tot…

„Unul ca tine” – asta m-a durut rău. Sigur, aş mai fi putut să-i spun multe. Despre difeptul la muncă pe care îl asigură tuturor Constituţia noastră şi Codul Muncii. Despre faptul – de asta ne vorbise odată tovarăşul Dragu – că şi celor oare ispăşiseră pedepse grele în puşcărie, pentru omor, el, acest om din faţa mea, trebuia să le ofere o posibilitate de a-şi câştiga cu sudoare pâinea. Despre primejdia pe care refuzul lui o crea pentru mine şi pentru societate. Dar eu nu eram nimic, iar el… un fel de rege peste hârtii. Am tăcut, învins. Omul care aplica legea se credea mai puternic decât legea şi o călca în picioare. Eu eram cel cu „stigmatul” şi el nu-mi acorda nicio şansă să mă îndrept.

— Dacă vrei, te repartizez la un şantier, dar le spun totul despre tine. Dacă ei te primesc… Dar nu cred… Sunt şi-aşa destule furturi pe şantiere.

Te cred! Cum să mă mai vrea, după o asemenea „pregătire de artilerie”!

— Du-te acasă, la Piteşti, ăsta e sfatul meu, zise la urmă, cu aer de povaţă.

Mi-am luat actele, m-am întors; pe călcâie şi-am ieşit trântind uşa. Nu mă pricepeam în ştiinţele juridice, dar ceva era strâmb aici. Ar fi trebuit să existe o lege sau un articol de lege care să pedepsească oameni ca aceştia sau măcar să-i condamne la o amendă usturătoare… Oare omul ou mânelare negre – avea copii?

Am rătăcit multă vreme pe stradă. M-am oprit în Grădina Icoanei şi m-am aşezat pe o bancă. Ce mai puteam să fac? Lângă anine se jucau copii, treceau femei elegante

oare-şi plimbau câinii, aşa cum îl plimbam şi eu pe Mizar la Piteşti. Una din ele avea doi câini, oare – o trăgeau zdravăn de lesă, aşa încât făcea din când în când salturi caraghioase, ba înainte, ba înlături. De ce nu eram şi eu un câine dintr-ăştia?! O duceau, neîndoielnic, mai bine ca mine… Eram un câine vagabond… Nu mai aveam bani şi mi-era foame. Dar soarele începutului de iulie mă toropea. Am adormit. Şi-am visat cum fratele lui Mocanu şi funcţionarul erau traşi pe roată, ca Horia şi Cloşca. Iar eu priveam din mulţime şi-am început să strig:

— Iertaţi-i, că nu-s ei de vină. Pe era s-o trageţi pe roată.

Sulpiciul a fost oprit şi m-au întrebat:

— Cine-i vinovatul, mă, borfaşule?

— *Neomenia*. Călcarea legilor celor bune…

Au râs şi supliciul a continuat. Sângele curgea şiroaie. Şi am simţit că ajunge până la mine.

— E prea multă suferinţă. Opriţi-vă odată!

Dar nu s-au mai oprit. Sângele îmi umezea acum picioarele. Am strigat şi m-am trezit.

— Dixi, ce faci, scumpo! Nu ţi-e ruşine! îşi apostrofa o doamnă dalmaţianul, un câine nu prea înalt, dar elegant în mişcări, alb cu pete negre.

Era prea târziu. Dixi expediase un jet puternic spre pantalonii mei.

— Îmi pare foarte rău, băiatule! Foarte rău! Vino la mine să te curăţ puţin!

— Nu-i nimic, doamnă! Iubesc animalele. Şi-apoi, m-a trezit dintr-un vis atât de îngrozitor, numai spaime şi sânge.

S-a uitat curioasă la mine, dar a insistat atât de mult, încât m-am duslia ea acasă. Avea nişte spray-uri cu care mi-a curăţat miraculos pantalonii, în timp ce eu o mângâiam pe Dixi. Apoi am început s-o scarpin pe ceafă, acolo unde ea nu ajunge niciodată, ceea ce a făcut-o de-a dreptul fericită.

Pe urmă, mi-a servit o gustare. Când a remarcat băşicile pe care le aveam pe piele, provenite de la ţânţari,

mi-a dat o sticluţă plată de amoniac, cu miros înţepător:

— Dacă te dai cu asta, nici nu se mai apropie de tine.

M-am dus. Am depus valiza în casa părăsită de pe bulevardul Nicolae Titulescu şi am plecat spre Laura. Mă aştepta în prag şi am pornit să colindăm împreună străzile. De ce nu erau toţi oamenii ca ea? Mi-a spus ce frumos o primise bunica, m-a întrebat dacă nu am nevoie de ceva. Am trecut pe lângă Arcul de Triumf şi ne-am aşezat pe o bancă în Panoul Herăstrău. Îmi era de-ajuns să şed lângă ea, fără să rostim un cuvânt, ca să fiu fericit... Totuşi, gândurile continuau să mă frământe. Astăzi dădusem greş. Dar mâine ce va fi? Ce voi mânca? Să mă destăinui Laurei? Ce rost ar fi avut? Ce putea face pentru mine o fată de şaisprezece ani, aflată în grija unei bunici? /

Era unsprezece noaptea când ne-am întors, prin Parcul Domeniilor, spre casa ei...

— O să te certe? am întrebat-o.

— Nu. Bunica e tare bună. Cred că de-aia s-a şi îmbolnăvit de inimă când a aflat de moarteapărinţilor mei. Ea are încredere în mine, aşa cum am eu în tine, chiar dacă nu ştiu nici de unde vii, nici „cine eşti. Sunt sigură că eşti un băiat bun, plin de omenie. Doar prea ascuns.

Am simţit că un nod mi se pune în gât.

— Nu eşti cumva pripită când. judeci oamenii? Nici nu mă cunoşti...

— Vorbele tale artaită că nu greşesc.

Tăcerea mea devenea o infamie. O înşelam. I-am spus:

— Adevărul este că sunt un am de nimic. Nu merit preţuirea ta. Poate că viaţa m-a împins la rău. Poate că m-am ştiut s-o înfrunt. Dar dac-ai şti ce-am fost în stare...

Mi-a pus – palmă pe buze:

— Taci, Sorine! Nu rupe vraja...

— Poate că vraja e o minciună, L'aura.

— Undeva, în străfundul ei, vraja aceasta nu poate fi decât adevăr.

Ce ciudat sunau cuvintele Laurei! Nu voia deci să ştie... „În străfundul ei, vraja aceasta nu poate fi decât

adevăr…” Asta simţeam şi eu. Dar cum să mă ascund mai departe? Şi tocmai de Launa! Trebuia să îi spun. poate că avea să mă înţeleagă, să mă ierte că tăcusem până acum. Atunci s-au ivit, la o încrucişare pustie de străzi, într-o mică piaţetă, trei umbre. Două au rămas acolo, cea de a treia a înaintat spre noi:

— Vă salut şi stop! Pe loc mergătorii, amigos, şi gata promenata.

Individul avea o voce aspră, hârâită. Am lăsat braţul Laurei şi i-am spus:

— Nu-ţi fie teamă, eşti cu mine!

Umbra se apropia tot mi-ai mult, apoi se arătă în lumină. Era un individ masiv, urât, cu un cap ciudat, ţuguiat, cu „vârful” în sus, de unde se revărsau smocurile de păr. Ne-am oprit. S-a oprit şi el la câţiva metri de noi. Îşi freca mâinile şi râdea. Celelalte umbre rămâneau nemişcate. Unul era înalt şi gras, celălalt mijlociu şi cu braţele scurte. Acum nu-mi mai păsă de mine, numai de Laura.

— Avem de discutat, amigos…

Auzisem câte ceva despre astfel de atacuri în noapte.

— Las-o pe fată să se ducă, am spus. Când ajunge la staţia de tramvai, discutăm tot ce vreţi.

— Nu vreau să rămâi singur cu ei! spuse Laura.

— Vezi, şmechere? Fetii i-a plăcut de noi… Trebuie să daţi porţia de barosian! Ştii ce-i aia barosan? Barosanul e ăla din fund, şeful nostru. Lângă el e dumecul lui. Un băiat mai mic, dar cu pumnul de fier.

— Ce vrei? am întrebat.

Nu mi-a răspuns, dar a scos şişul; iar cele două umbre au făcut câţiva paşi spre noi. Nu trebuia să-mi pierd cu niciun preţ cumpătul.

— Vrem banii tăi şi să ne laşi fata, a spus cel cu şişul. O plimbăm prin parc, nu-i facem nimic. Avem şi noi dreptul la distracţie… Dacă strigi sau strigă ea, te tai…

Aha! Danii mei. Nu mai aveam nici cinci lei în portofel. Dar Laura…

— Uite ce zic – adăugă – să te grăbeşti. Altfel facem

noi operaţia, la cald. N-ai şanse: tiu eşti ou o fată, noi suntem trei gagii zdraveni.

Îl ştiam de undeva! Mi-am amintit brusc. Venise o dată la „hotel” să trateze o afacere cu Doagă. El nu mă văzuse, dar eu le urmărisem discuţia, din umbră.

— De ce nu eşti om, bre, Morcov? i-am spus. Mă, Ţugui atu! e!

A tresărit, gata să-i cadă şişul. Acum nu mai era deloc sigur pe el. Laura a întors capul spre mine, uimită.

— Ascultă, Ţuguiatule – am continuat eu – ţie ţi-ar place să mergi cu fata ta şi să tabere trei pe tine? Ia zi? Aşa se poartă o haită de câini, nu nişte băieţi deştepţi, ca voi.

Avea şi el un „călcâi al lui Ahile”, de aceea fusese în spital cu Doagă; Muscă mă iniţiase: făcea alergie nervoasă, isterică, la mirosuri puternice. Iar eu aveam amoniac… /

— Ei, ce spui, Morcov, nu vrei să fii, măcar o dată, băiat de treabă? Să ai mulţumirea că n-ai făcut o ticăloşie. Şi eu şi fata asta am avut necazuri mari în viaţă, cum n-ai avut tu niciodată. Gândeşte-te c-ai fi în locul nostru, „fără şanse”, aşa cum spui tu. Ce zici, ţi-ar; place?

Vorbisem tare, să audă şi indivizii care rămăseseră în umbră. Unul dintre ei, Barosanul, spuse grăbit:

— Hai, Morcov, dă-i drumul odată! Ce-aştepţi?

— Eu zic să dai banii! mormăi, într-o doară, Ţuguiatul. De când aflase că-l cunoşteam, îşi pierduse insolenţa de la început. Trebuia acum să lovească drept la ţintă.

— Uite, Morcov, recunosc: n-am şanse! Îţi dau banii, o să vă las şi fata – deşi nu-i frumos ce faceţi. Nu-i frumos deloc…

A făcut ochii mari. Am dus mâna spre buzunarul interior, ca şi cum aş fi vrut să scot banii, am destupat sticla de amonilac pe care mi-o dăduse femeia cu câinele, şi i-am aruncat-o drept în faţă. Efectul a fost fulgerător. Şişul i-ta căzut din mână, şi-a dus mâna la gât şi a început să zbiere. Apoi a căzut pe spate, urlând mai departe, ca un porc înjunghiat. La câteva ferestre s-au aprins luminile.

Barosanul şi celălalt s-au repezit la el, i-au ars la pumni până n-a mai avut putere decât să geamă şi l-au târât departe de noi…

Pe Laura o simţeam tremurând în braţele mele, unde se cuibărise.

— Eşti un om şi jumătate, Sorine! a spus. Să rămânem mereu împreună!

De data asta i-am acoperit eu guna cu mâna:

— Laura, ne cunoaştem abia de ieri. Tu nici nu ştii cine sunt!

— Oare nu mă iubeşti cum te iubesc? Eu simt pentru prima oară ce înseamnă dragostea. Iar tu… Oare ochii tăi m-au înşelat?

I-am mângâiat părul negru:

— Te iubesc mai mult decât orice pe lume… Dar nu te merit. Sunt sigur că nu te merit.

Am pornit spre autobuzul 110, după ce l-am liniştit pe un domn care coborâse alarmat în stradă, îmbrăcat doar în pijama. Laura s-a oprit să-şi cureţe rochia. Morcov o împroşcase, în cădere, cu noroi. Atunci s-a ivit lângă mine, în umbră, un individ mărunt, cu nişte ochelari rotunzi, având lentile foarte groase.

— Teiam văzut, tinere! Bine lucrat!

Am tresărit. Lângă el era alt băiat, înalt şi neverosimil de subţire. Nu îi deosebeam chipul. A şoptit şi el:

— Lovitură de maestru, Savantule! Jioci tare!

Până să vină lângă mine Laura, pieriseră amândoi.

Existaseră oare în carne şi oase? Poate că oboseala şi emoţia îmi jucaseră o festă. Nu credeam în stafii, dar citisem o; broşură despre năluciri. Eram aproape de staţia lui 110, când iar mi s-a părut că aud din spate o şoaptă:

— Pe mâine, Arhimede! Te găsim noi…

Nu era vocea lui Lord Derby şi nici nu putea să fie! Probabil că totul se petrecea numai în mine. Mai ales că cele două apariţii fantomatice semănau teribil cu Don Quijotte şi Sancho Panza, eroii la oare ţineam atât de mult.

„BUN VENIT.

SA VÂNTULE, PRINTRE HOŢI!”

...Când m-am trezit, a doua zi, în casa părăsită, mi-am numărat în – primul rând banii. Averea mea se reducea la trei lei şi şaptezeci şi cinci de bani. Am făcut un duş – nu demontaseră încă instalaţia – m-am dus la un „Lacto” să beau un lapte bătut cu două cornuri. Apoi, aşa cum mă înţelesesem ou la ura, i-am lăsat valiza în păstrare, spunându-i că „s-a ivit o defecţiune” în ce priveşte cazarea mea, ceea ce nu era deloc inexact. Bunica Eliza, o bătrânică simpatică şi vioaie, m-a invitat la dejun, dar i-am zis că mâncasem. Tot adevărat. Şi am pornit iar colindul. Tramvaiul e ieftin şi cu 3 am ajuns la Podul Izvor, pe cheiul Dâmboviţei. De acolo, pe jos, am fost în jumătate de oră la „Centrul de primire”. Ieri întrebasem numai de Tăticu’. Astăzi am întrebat de Mocanu şi de maistrul meu. Aveam însă ghinion. Până la urmă, Mocanu tot se transferase, iar maistrul era la un schimb de experienţă.

Am pornit-o spre Doru, prietenul meu din blocul turn. Părinţii lui nu erau acasă. M-a primit bine, dar nu mi-a mai propus să locuiesc la el. I-am explicat că şi de astă dată voiam să găsesc ceva de lucru. Mi-a dat câteva numere din „România Liberă”. La „Mica Publicitate” erau o mulţime de anunţuri. „Întreprinderea cutare caută...” M-am dus la câteva dintre adresele indicate. La Serviciul Personal, pretutindeni aceeaşi placă: „Te duci, băiete, la Oficiul de repartizare a forţelor de muncă, îţi dă repartiţia şi gata. Aşa e regula... Nu-i prea uşor, că ai buletin de Piteşti. Încearcă pe la construcţii, acolo e nevoie mare. Primesc de oriunde, dar tot prin oficiu...”

Greu se mai aplica pentru mine Constituţia!

Se făcuse iarăşi seara când am ajuns în Piaţa Romană. Trecusem pe lângă magazinul de unde îmi luasem acum doi ani ceasul, pe lângă autoservirea „Lido”, unde mâncam bine şi pe săturate când eram grăbit, pe lângă magazinele de cosmetice. Foamea mă chinuia aprig, dar nu mai aveam un ban. Îmi aminteam de câteva cuvinte citite în lucrarea tânărului aceluia cu cap prea mic, care ne luase la întrebări. Un titlu suna acolo: „Problematica şi

aspectele degringoladei”. Asta era! Eram în plină degringoladă. Aş fi putut să scap. Dar nişte suflete moarte refuzau să aplice cel mai sfânt drept al omului, dreptul la muncă. Ce-mi rămânea de făcut? Mă dureau tălpile de atâta umblat şi cred că ciorapii îmi erau ferfeniţă în pantofi.

Atunci am auzit deodată cântecul piţigoiului, cam aşa cum „semnaliza” Muscă la cinematografe. Am întors repede capul, dar nu era el. În barul „Turist”, la o masă, trei băieţi. Doi dintre ei erau „Don Quijotte” şi „Sancho Panza”, „stafiile” de ieri seara! Deci existau, în came şi oase. Mi-au făcut semn, poftindu-mă la masă. M-am dus. Voiam cumva o cafeluţă? Am zâmbit amar şi-au înţeles: mi-era foame. Au comandat vreo zece pateuri şi o limonadă.

— Ce decădere, dom’le! Mă mir şi eu ce mai vor, zise băiatul înalt şi foarte subţire. Acum doi-trei ani sugeai aici, la Milogu, un vermut Campari a-ntâia. Cerea-i whisky „Queen Ann” şi venea pe tavă. Acum, le-au scos pe toate. Poţi să ai sacul plin cu bani, tot degeaba. Ca mâine scot cafelele şi ţigările. Atunci să vezi consumaţie la bar: acadele, biscuiţi şi rahat, specialitatea casei şi-a bucătarului-şef.

Iiam întrebat de unde mă cunoşteau. Se întâlnise unul din ei cu Muscă, la o anchetă, şi Negriciosul le povestise totul despre mine: familia, alergăturile în căutare de lucru, până şi întâmplarea cu Boxerul şi cu Miţa, apoi finalul cu fetiţa oare strigase „Ajutor!” şi cum ajunsesem la „Primire”. Îmi ştiau chiar şi poreclele. Dar până nu mă zăriseră ieri „la lucra” în afacerea cu Morcov, crezuseră că Muscă a luat-o razna. Când au văzut operaţia cu ochii lor şi m-au recunoscut după descriere, n-au mai avut nicio îndoială.

— Ia vorbeşte, spuse cel înalt, căruia ceilalţi îi ziceau Subţirelu, de ce ai mergătorii aşa prăfuiţi? Iar cauţi la câmpul muncii? Ţi s-a făcut de greu, ai? Păcat! Ai stofă. Te-am văzut ieri. Au vrut să te-nnebunească-n bătaie şi să-ţi ia fata, dar tu…

— Dac-ai văzut, de ce n-ai intervenit? am întrebat.

— Se face, Arhimede? Să mă bag peste alţii? Aia cu treburile lor, noi cu ale noastre. Numai că eu nu mă ţin de găinării…

— Tu eşti aici „barosanul”?

— Chiar io, ăsta, băiatul lui mama, spaima proştilor şi a fraierilor.

Au râs toţi trei. I-am privit atent, căci ieri seară abia îi zărisem, şi numai pe cei doi oare aduceau ou eroii lui Gervantes. Subţirelu – am aflat pe urmă că-l chema Castel Rotaru – părea un chibrit îmbrăcat în haine. Avea nişte ochi foarte vii şi totul în el respira un mare dinamism. Era destul de bine îmbrăcat, deşi fără rafinament, dar trăsăturile lui aspre, parcă cioplite-n lemn, indicau, ca şi vorba, o făptură rudimentară. Cel mărunt, căruia i se spunea Buche-Ceasomic, de fapt Răzvan Todea, era elegant şi ou gust îmbrăcat; un obraz mic, rotunjor, cu ochi inteligenţi, ten alb şi vorba îngrijită – părea „băiat de familie”. Totul în mişcările lui indica ordinea şi precizia. În sfârşit, al treilea aducea întrucâtva cu Roşcovanul. El era sigur „cel tare”, di ziceau Bilă, şi nu întâmplător, căci avea un cap rotund ca o minge, fără păr, uns cu un ulei oare-l făcea să lucească. Câteva tăieturi adânci pe faţă şi pe gât îmi arătau că se bătea în cuţite. Nu părea inteligent, mai curând un executant gata la orice, chiar să dărâmeo uşă cu umărul.

— Va să zică mata ne studiezi! zise Buche-Ceasornic, în timp ce înfulecam ultimul pateu. Şi noi pe tine, Savantule. Îţi cunoaştem autobiografia de la Muscă, tot de la el am auzit ce poţi. Ieri-seară ţi-ai arătat talentul. Asta-i mare lucru. Ştii multe, de aia ai tot fost premiant – ca şi mine – nici asta nu-i rău. Mai eşti îndrăgostit lulea, asta nu-i aşa bine, dar nici n-o să-ţi strice prea mult. Omul trebuie să fie şi romantic, să aibă un ideal în viaţă, să viseze, nu-i aşa?

Vorbea ironic, dar pe limba mea.

— Dacă tragi tare la o gagică, are pretenţii, se amestecă Bilă. Pe gagică o ţii cu râs tor ante şi ţoale, pentru alea ai nevoie de piţule – adică de bătrâne, dacă nu

ştii ce-i aia.

— Taci, bă, interveni Subţirelu. Lasă-l pe Buche-Ceasornic să-i zică. El are papagal de aur, nu-i clei ca tine.

— Deci, continuă Buche-Ceasomic, noi te-am plăcut. Nu ne ţinem de mărunţişuri, asta ţi-a spus barosanul nostru, Subţirelu, nici de tâlhării la drumul mare, de şişuri nici nu vrem s-auzim. Cel mult ne apărăm. Dreptul oricui. Nu ne prefacem că suntem apostolii dreptăţii, ca tine. Facem bani prin inteligenţă. Culegem ce-a lăsat prostia altora. Şi, până la urmă, trăim bine. Ce zici, te legi cu noi?

Aveam de ales?

— Îngăduie-mi o singură întrebare, Buche, am zis.

Ce cauţi tu în sfoara asta?

— „Uite ce e” – cum zicea mereu Muscă – îţi înţeleg întrebarea. Tu, dacă vii în sfoară, e fiindcă n-ai mai avut alt drum. Viaţa ţi-a trântit porţile în nas. Eu vin fiindcă-mi place. Uite-aşa! Mama a murit, dar tata-i director la o bancă. Când nu-i la birou sau la şedinţe, e în deplasare. Muncitor, aşezat, om al cifrelor şi al preciziei. Să-i tai o mână şi tot n-ar schimba ceva într-un registru. Umblă să ajungă mai sus, la minister, deşi nu-i lipseşte nimic la bancă. A adus pentru mine în casă o vară bătrână, ca să mă supravegheze. Face ce poate, dar e cam ramolită şi uşor de păcălit. Bolnavă, zace mai mult prin sanatorii.

Nu-l înţelegeam! Dacă aş fi avut eu un tată ca el! Sau măcar o mătuşă Ileana oare să fie zdravănă şi nu aşa de pârlită…

— Ce te-a adus în sfoară? Zici: „Mi-a plăcut”. Cunosc şi eu atracţia asta… Dar tu aveai de toate acasă!

Subţirelu şi Bilă se uitau ca nişte străini la noi.

— Mi-e teamă că n-o să înţelegi, Savantule, observă Buche. Poate că vei pricepe după ce o să mă cunoşti. Am fugit de o existenţă prea îmbelşugată, prea prozaică, prea banală. Am vrut să trăiesc ca-n filme, să nu mă curteze fetele fiindcă-s băiatul lui tata, ci fiindcă le ofer eu tot ce vor. Că altfel, nu-s eu chiar Făt-Frumos, să se lipească ele ca muştele.

Adevărat, nu prea era frumos.

— Ai fugit de-acasă?

— Nu, nici gând. Ar fi incomod. Duc o existenţă dublă. O să-ţi folosească şi ţie. Am şi o cămăruţă la mansardă, unde intri prin grădină, pe o scară secundară: acolo o să locuieşti.

Simţeam o uşurare, căci mi-era groază de casa părăsită. Azi-mâine o demolează. Şi pe urmă?... O să stau deci ou Buche... până găsesc o slujbă. Pe urmă...

— Eu sunt barosanul, preciză încă o dată Subţirelu, dar nea Buche e boss-ul. Casă, acoperire, depozit – e clar?

— Sunt cu voi, am zis. Dar tot jftai speram să mă strecor cumva spre vreo muncă cinstită.

— Atunci să rostim legământul, zise Buche.

Comandă trei cafele mari, turnă în ele zdravăn coniac „Cârmei" scos din geantă – dar lui nu-şi turnă nicio picătură – şi făcu spre Barosanul un semn ca şi cum l-ar fi desemnat drept maestru de ceremonii:

— Oficiază, Subţirelule!

Costel Rotaru arătă spre mine:

— Pe cinstea mea, ăsta-i omul tău, din bătături până-n claia creaţă. Mă, Buche, ţi-a venit vremea să oficiezi tu, Premianitule. Eu cu Bilă suntem nişte veterani de azil – acolo ne-am şi legat pe viaţă. Voi doi sunteţi „băieţi de lume".

Buche ridică solemn ceaşca de icafea:

— Rostiţi odată ou mine, de trei ori VIAŢA ÎNCEPE LA MILOGU...

Şi pe urmă a fost „proclamat" cel de al doilea „principiu": SFÂNTA ASCULTARE BAROSANULUI...

Când s-au golit ceştile, Subţirelu a turnat şi el o dată coniac (dar iarăşi deloc lui Buche). A zis:

— Daţi pe gât repede! Să nu ne prindă aici ou alcoolul!

— Dar ţie, Buche, cum de nu ţi-a turnat? Eşti bolnav? am întrebat.

— El e „şofer" zise Sulbţireliu. O să vezi tu la moment.

Ameţeala m-a cuprins repede. Vedeam totul în roz.

Buche mi-a dat două albasitre, ca altă dată Muscă. De când nu mai avusesem parte de ele! Cum îi zisese odată trebii ăsteia Dragu? Ah, da! „Deriva”. Mâine o să pot intra iar ca un domn prin magazine: „Daţi-mi, vă rog…” Dar oare era oare preţul? Undeva, departe, tremurător, mi-a apărut chipul Laurei, cu ochii ei care mă priveau din adâncul apelor şi al cerurilor. Dar de ce să nu trăiesc şi eu „ca-n filme”, cum zicea Buche-Ceasornic? N-avea el dreptate?

Am spus, într-o doară:

— De ce-i ziceţi… lui Costel… Subţirelu? Mie mi-ar plăcea să-i spun Costi.

Limba mi se împleticea puţin. Buche a zâmbit, dar mi-a răspuns:

— Subţire cum e, pătrunde prin orice ochi de geam.

Un mare avantaj! Ştii, noi nu comitem „spargeri”. Ar fi vulgar. Ne „strecurăm”.

Bilă îl privea prosteşte. Îmi mai comandă o cafea, „de limpezire”.

— Cât e ceasul? întrebă Buche. Aproape c-am întârziat la „Acţiunea Pădure”… Mai bea o cafea, Arhimede, ca să te pui pe picioare. Avem o treabă de vreo două ore, pe urmă te duc acasă, la nani. Ai bagaje?

— Le-am lăsat la fata mea… Dar nu mă duc astă seară să le iau. Prea miros a coniac.

— Păi gagicile crezi că nu trag la măsea? zise Bilă. Şi încă cum!… Sugative!

Nu i-am răspuns.

— Trebuie să ne facem de-o maşină, îmi explică Buche. Nu te speria. N-o furăm. O „împrumutăm” şi-o aducem înapoi. Dacă vrei, lăsăm şi bani pentru benzina consumată. Ai sticla cu cerneală roşie, Bilă?

— Nicio grijă.

— Şi ou Mimi ai vorbit? Dar cu Haşcă?

— Ne aşteaptă acolo, îl asigură Bilă.

Cafeaua îmi ajutase. Mă simţeam mai stăpân pe mine.

— Cum o să faceţi cu maşina? am întrebat eu.

— Un fleac. Ştii, oamenii sunt „neglijenţi”. Maşinile-s

de obicei parcate în stradă. Mai uită unul câte o uşă descuiată. Dacă nu, le forţăm noi. Străzile sunt prost luminate…

— Şi contactul de pornire?

— Copil eşti! Două sârmuliţe puse unde trebuie ajung. O să mă întrebi şi de permise: am vreo şase. Când urcăm, completez numărul cu o cerneală pe care-o şterg după aceea.

— De ce nu luăm, un taxi?

Buche râse:

— Şi cum vrei să aducem strugurii?

Pe drum, Subţirelu mi-a demonstrat, măsura „talentelor" lui. Şterpelea cu o dexteritate de scamator tot ce se mai etala, la ora aceea, pe stradă, un faţa prăvălioarelor care nu-şi „făcuseră planul". Vânzătorii nici nu observau. Articole mici, parcă mai mult ca să se distreze. Aici un pieptene, dincoace o băsmăluţă sau un pachet de ciocolată, nişte butoni de manşetă. Mă gândeam că vânzătorii ăştia nu-s cine ştie ce pricopsiţi: la socoteală aveau să se trezească ou lipsuri, pe care numai din buzunar le puteau acoperi… Pe urmă, am pornit-o pe nişte străzi dosnice. În frunte, Subţirelu „mirosea" maşinile. Nu trecuseră nici zece minute şi un Fiat 2300 ne ducea spre „Acţiunea Pădure", rulând pe asfalt. Mimi şi Haşcă ne-au aşteptat la trecerea peste un pod, lângă o alimentară. Buche-Ceasomic conducea, calm şi sigur de el.

— Peste zece minute suntem acolo! Mimi, Haşcă, ştiţi ce aveţi de făcut? i-a întrebat Buche, sever.

Mimi se răţoi:

— Da' ce ne crezi? Nişte căscaţi? Ne-ai pus doar să-nvăţăm lecţia pe dinafară, ca la şcoală… Mai bine vezi dacă ţi-ai făcut plinul la benzină!

Subţirelu interveni aspru:

— Bă! Să nu clipiţi strâmb, c-aţi înţărcat bălaia. Totul la secundă!

Buche a oprit maşina pe o alee dosită a pădurii, nu departe de restaurant Başcă şi Mimi o porniră înainte, noi eram la o oarecare distanţă de ei. Pe urmă, nu-i mai

văzurăm. Buche se uită după o vreme la ceas şi spuse: „Acum trebuie să…”

Dar nu terminase, că răsunară strigătele lui Mimi’s

— Ajutor! I-e rău! Oameni buni!

— Acum lui Haşcă îi curge „cerneala roşie” pe gură şi pe nas, mă lămuri Buche. Săracul de el!

— Ajutor! Ajutor! Ce mă fac! Un doctor… zbiera Mimi.

Mesele din faţa restaurantului se goliseră. Nici clienţi, nici chelneri. În schimb, o lumină discretă.

— Daţi-i drumul, zise Subţirelu. Aveţi doar cinci minute. Nicio boarfă. Poşete de damă şi portvizite. Atât. Pe urmă, veniţi la maşină, îi luăm şi pe ei…

Strigătele deznădăjduite ale lui Mimi continuau. Nu se găsise niciun medic pe-acolo. Dar mulţi îşi dădeau cu părerea: „Congestie cerebrală, dom’le”… „Ce congestie, atac de inimă”… „Ba l-a lovit damblaua”. „Şi eu cred – apoplexie», cum se zice”. Şi fiindcă doctor nu se găsise, Mimi a început să strige, după planul ticluit:

— O maşină, să-l ducem la spital!

Portbagajul nostru era acum plin. îl umplusem cu ce ne ceruse şeful.

— Bună fată! zise Buche. La fix, Barosanule!

Ambală motorul. Când am ajuns lângă „victimă”.

mi-a revenit mie să spun ceva:

— Îl ducem noi la spital. Repede! Daţi-l încoace.

Se oferiseră şi alţii, dar… nu ştiu cum s-a făcut că

Mimi ne-a preferat. S-au urcat amândoi şi Buche a pornit în mare viteză, ca o „Salvare”. Chefliii s-au zgâit mult timp după noi. Subţirelu i-a dat lui Mimi un praf care ştergea cerneala, ca să-l cureţe pe Haşcă. Când păgubaşii au descoperit lipsurile de pe la mese, eram departe. Şi mai întâi s-au gândit, mai mult ca sigur, că le-or fi luat chelnerii.

— Vezi, Savantule? mi-a spus Buche. La noi nu se poate spune că începutul e greu. Am „cules”, asta-i tot. Şi nu de la nişte prăpădiţi, ca atunci când a vrut s-o jefuiască Ghiţă-Pumn pe Miţa şi ai sărit tu, atletul lui Hristos. De la

cheflii.

Nu mă convinsese.

— Decât să cari cu targa pe şantiere, e mai bine-aşa, a spus şi Subţirelu.

Am oprit în spatele casei lui Buche-Ceasomic şi am intrat într-un chioşc din grădină. Subţirelu a luat de acolo un sac şi a încărcat lucrurile în el. Pe urmă a început număratul. „Cinstit, hoţeşte”, cum spunea Bilă. Mimi avea însă mina repede şi îşi mai strecura câte-o broşă sau un inel în geanta ei. Barosanul vedea, dar o lăsa. După numărat, a venit împărţeala. Subţirelu avea dreptul la jumătate din bani. Restul s-a împărţit egal, între noi ceilalţi. Am lăsat o sută şi-n maşină, pentru „benzină”. Aşa, „de mascota noastră”, cum zicea Bilă. Mai greu a fost cu obiectele. Cele mai mari le-a luat Mimi să le vândă. Buletinele le-am sttâns toate într-un săculeţ, să le-aruncăm lângă o secţie de miliţie. Poşetele le-am pus într-un sac, împreună cu portvizitele golite, am aşezat un bolovan peste ele şi am legat totul bine. Haşcă urma să le arunce în lacul Tei.

Ne-am urcat toţi în maşină. Pe Mimi am lăsat-o în apropiere de casa ei, nu chiar în faţă, că aşa era mai prudent. Lângă apă, Haşcă a coborât, a aruncat sacul cu poşete şi portvizite în lac. Nu s-a mai întors în automobil, că locuia prin preajmă. Am lepădat apoi şi săculeţul cu acte, lângă o miliţie. Pe urmă, l-am lăsat pe Subţirelu lângă odaia unde îl aştepta Tanţa lui. Bilă avea culcuş la două străzi mai departe, aşa că a ooborât şi el.

Rămăsesem eu şi cu Buche în Fiatul 2300. M-am lăfăit pe pernele din spate, ca un paşă, până a lăsat maşina aproape de locul de unde o luasem. Nicio alarmă pe-aproape. Am pornit spre casa „gazdei” mele. Era târziu şi autobuzele nu mai circulau. „Culesul” ăsta nu-mi era deloc pe plac. Asta se chema – o ştiam de la tovarăşul Dragu – „furt din avutul personal”. Ne vorbise şi de un articol din oodul penal, dar l-am uitat. Simţindu-mă parcă, Buche-Ceasomic mi-a dat să trag un gât de coniac şi îndată am văzut totul altfel. Strada şi oasele se zbenguiau în faţa

mea, ca nişte copii gălăgioşi.

— Eşti mulţumit de partea ta? m-a întrebat Buche, zâmbind.

— Mulţumesc, am spus. N-am avut niciodată atâţia bani.

Mă gândeam, printre aburi, la „chefliii” de la restaurantul din pădure. Poate că unii abia strânseseră banii pentru masă, ca să serbeze cu familia o aniversare. Doar nu erau toate familiile păcătoase, ca a mea sau a Tincăi. Buche-Ceasomic îmi mai dădu să beau, apoi îmi oferi o ţigară superlong. Nu nimeream cu chibritul s-o aprind. Mi-a dăruit, galant, o brichetă. Coniacul îşi făcea efectul şi judecata mea cotea în alte direcţii:

— Când mergem la „Melody”? am întrebat, împleticindu-mă iarăşi. Aoolo-i pe cinste!

— „Melody” nu-mi place, zise el. Te duc la „Atlantic”. E mai select. Şi ţipe mai stilate.

— Tipele nu mă interesează, am spus. Am pe cea mai dulce fată din lume. Şi cea mai bună. Eu sunt un ticălos, ea o zână… Mă interesează luminile şi programul şi băuturile fine – toată ambianţa!… Buche îţi zice fiindcă eşti tocilar la şcoală, ca mine, dar de ce şi Ceasornic?

— Îmi place precizia. Totul să fie plănuit şi executat la minut.

— Subţirelu e aspru?

— Oho! Să-l vezi cum mai strigă: „Sluj! Pliscul! Executarea!”

Mă clătinam şi Buche m-a luat de braţ. Am zis:

— Bilă ăsta e cel mai necioplit din gaşca noastră.

— Cam aşa e. Dar barosanul ţine la el… Mâine seară să nu-ţi faci plan ou Laura. Pornim într-o plimbare lungă cu taxiul. Toţi patru. Îi place şefului. Cheltuieşte şi două sute…

Ajunsesem acasă la el. M-a dus în camera oare-mi era rezervată, o odăiţă mică, dar curată. Pe masă, o vază de flori, iar rezemată de ea o inscripţie: BUN VENIT, SA VÂNTULE, PRINTRE NOI! Deci ştiau dinainte că or să mă convingă!

— Trebuie să te ajut la dezbrăcat? m-a întrebat Buche, surâzând.

— Nu-i nevoie, mulţumesc.

— Ai tot ce-ţi trebuie. Pijama, prosop, săpun, apă rece şi caldă la chiuvetă. Duşul e dincolo de uşa – aceea. E odaia de „oaspeţi" pe care mi-a făcut-o tata... Nici nu mă-ntreabă cine vine. Deocamdată o duc bine cu el. Vede că-nvăţ, crede că-s un „copil model". Odată, când m-a prins cu bani mulţi, i-am spus că am câştigat la loz în plic. Se mai şi burzuluieşte: „Totu-i să nu mă faci de râs!" spune mereu. M-am uitat lung la Buche:

— Nebun eşti, mă! Numai ca să trăieşti „oa-n filme" faci toate astea!?

— Ce ştii tu, mi-a zis el, ce-i aia o „existenţă dublă". Farmecul ei. Acasă şi la şcoala – băiat model. În rest... viaţa începe la Milogu.

— Şi unde se termină? Tot acolo?... Tatăl tău, directorul, nu bănuieşte nimic?

— Absolut nimic! Şi ăsta-i un farmec în plus. M-ascund de el, de mătuşă. Mister, lovituri, lucruri pitite aici, în casă, unde nimeni nu s-ar gândi să le caute...

— Ţi s-a suit fandaxia la cap, Buche!

— Unde-ai fi dormit tu dacă nu eram eu?

— Ce-i drept e drept... Dar tot nu văd cum „începe viaţa la Milogu", Îmi explici şi mie?

— Lasă filosofia! mi-a tăiat-o scurt. Mai bine culcă-te. Noapte bună!

A râs cam acru şi a plecat. De multă vreme, de la ultima vacanţă la mătuşa Ileana, nu mai dormisem într-un pat moale. Florile de pe masă îmi zâmbeau. Le-am zâmbet şi eu. Eram gata să adorm când, deodată, un gânid a început să mă scormonească. Mi s-a părut că-l văd pe Tăticu' şezând înaintea mea. Întâi m-a mustrat doar cu degetul, fără să rostească vreun cuvânt. Apoi a vorbit:

— Bine mă, Sacâz, aşa te-am învăţat eu? La mine ai venit numai bişniţar, acum te-ai făcut hoţ în toată regula. Rău ai ajuns! Poate că-i şi vina mea: n-am ştiut să te educ cum trebuie.

Ameţit cum eram, am început să plâng. Şi, printre sughiţuri, spuneam:

— Nu eşti tu de vină, Tăticule! De vină e tata, e mama, e funcţionarul acela, sunt eu. Dar de ce ai plecat tocmai acum în concediu? Aveam aitâta nevoie de tine!

Şi mi s-a părut că inscripţia de pe masă suna acum altfel: BUN VENIT, SAVANTULE, PRINTRE HOŢI!

...Aşa a început viaţa mea dublă. Seara, când nu eram „ocupat” – cu Laura. Restul timpului – în „acţiuni”, cu Subţirelu. Variaţiuni între divinul Haendel şi demonicul Wiagner din Walkiria, între liedul schubertian şi muzica atonală, între harfă şi tobă de jazz. Mai aveam, e drept, şi alte câteva trepte de coborât. Unde voi ajunge: la tâlhărie, la viol, la omor? Voi deveni „fostul caz tipic de justiţiar”?

Viaţa mă smulsese de la malul râului ca pe un arbore tânăr şi fără putere. Mă târa tot mai departe, mă cuprindea în valuri şi spume, asemenea unui torent umflat de ploaie, îmbâcsit de noroi şi putregai. Nici eu nu bănuiam încotro mă purta. Laura nu aflase nimic. Dar nici n-o minţisem vreodată, afară doar dacă tăcerea mea nu era şi ea o minciună. Înţelesese ceva încă din seara aceea, când îl recunoscusem pe Morcov şi o dată mi-a spus că prinsese câteva cuvinte şi din şoaptele băieţilor care semănau cu cei doi eroi ai lui Cervantes. Nu făceam, faţă de ea, caz de banii mei şi nu i-am luat niciodată vreun cadou din ei. Cel mult îi plăteam o plăcintă cu carne la patiserie, o prăjitură, o plimbare cu barca. Nimic oare să provină din „bătrânele” acelea dubioase nu trebuia să o pângărească. Chiar flori mi-era ruşine să-i cumpăr din banii de la *sfoară*.

Într-o seară, când ne întorceam din obişnuita noastră plimbare în parc, am simţit că trebuia măcar să-i explic de ce ajunsesem aici. Nu mi-a mai pus, ca altă dată, palma pe gură. I-am povestit toată viaţa mea.

Chinul din familie, prima fugă la Bucureşti, cu toate peripeţiile ei, centrul de primire, vacanţele la mătuşa Ileana, dar şi internatul acela sordid, apoi începutul ultimei vacanţe la tata şi la Jeny a lui, a doua fugă de

acasă, căutarea disperată de lucru şi refuzul funcţionarului cu mânecare negre de la braţele de muncă, goana de a doua zi pe traseul anunţurilor de la „Mioa Publicitate”. Când i-am povestit de micuţa încuiată în cămară şi-a acoperit ochii cu mâinile. N-am ascuns nici bişniţele, nici pipiţele de la „Melody”, nici istoria ou „Preluarea Neckermann”, nici lumea „Hotelului Terrnofioare”, în oare trăisem o săptămână. I-am spus şi de Reta, cea care se „lipise” o noapte de mine, iar apoi mă furase. M-am oprit doar când am ajuns la cântecul piţigoiului – nu cel de la cinematograf, ci chemarea oare răsunase în faţa Milogului, în Piaţa Romană…

„Am pierdut-o”, gândeam. Şi mi-am zis că e drept să o pierd, că n-aveam dreptul la ea. M-am întors apoi iar pe firul întâmplărilor, istorisind pe larg cele mai urâte episoade, de la criza de epilepsie a lui Doagă şi până la alcoolul pe care îl căutam acum tot mai des. Chiar în cazul întâmplărilor unde avusesem un rol „demn de laudă”, încercam să minimalizez, ca totul să se-ntoarcă în defavoarea mea, fără să-mi dau seama că istorisirea începea să sune fals.

Treceam tocmai pe lângă un părculeţ şi ne-am aşezat pe o bancă. A tăcut multă vreme. Aşteptam sentinţa. Eram sigur de ea.

— Unde zici c-a fost internată Lebăda neagră? a venit prima întrebare.

— De ce Laura?

— Vreau să-i scriu, să-i fiu prietenă. Are nevoie de cineva până iese Muscă… Ce spui, nu-i aşa că Muscă n-o s-o dezamăgească? Nu-i ca Boxerul sau Roşcovanul. O să-i trimit un roman care m-a tulburat profund: «Idiotul” lui Dostoievski. L-ai citit?

— Da, Laura. Dacă în locul funcţionarului aceluia ar fi fost cneazul Mîşkin…

— Fiecare dintre noi poate încerca să-i semene! a zis ea.

Inima parcă mi se oprise să bată. Ce o să spună mai departe? A continuat să vorbească, aparent fără legătură

eu cele povestite de mine:

— Aveam un profesor minunat de latină la Piatra Neamţ. Când a intrat în clasă pentru prima dată, ne-a scris pe tablă maxima lui preferată: „NIHIL HUMA-NUS MIHI ALIENUM EST”. Şi ne-a tradus-o: „Nimic din ce e omenesc nu mijeşte străin”… îţi spun asta fiindcă ai încercat să mă sperii, Sacâz! E adevărat: nici n-am bănuit că există asemenea grozăvii. Dar mi le-ai povestit… ca să mă scapi de tine. Ca să mă „izbăveşti”. Nu-i aşa?

Şi-a rezemat capul de pieptul meu şi a adăugat:

— Tocmai acum, când ai mai multă nevoie de mine? Acum, când falsele copii ale lui Don Quijotte şi Sancho Panza au pus sigur mina pe tine?… Dacă mi-ai fi spus că te-ai îndrăgostit de alta, că mă urăşti – tot nu te-aş fi lăsat singur. Nu fiindcă te iubesc, Sorine. Fiindcă eşti o făptură sărmană, nefericită şi ai nevoie de ajutor f

Ceva asemănător îi spusese şi Tăticu’ mătuşii Ileana: „Băiatul ăsta trebuie ajutat”. Dar Laura nu era decât o adolescentă de vârsta mea. De unde această energie? Această vibraţie a omenescului? Părinţii ei fuseseră buni, cumsecade, dar oameni oarecare. Cine o învăţase?

— Când se întâmplă o nenorocire – a spus ea mai departe – fiecare om apropiat trebuie să se gândească la partea lui de vină. Iar eu îmi dau seama că cea mai vinovată sunt eu. Îţi aminteşti de seara când ai vrut să-mi spui totul şi eu ţi-am acoperit gura cu palma, când ţi-am cerut să nu rupi vraja pe care-o trăiam pentru prima dată, fiindcă în adâncul ei simţeam că este nu numai frumoasă, ci şi adevărată?… E drept, atunci n-am ştiut cât de adânc te scufunzi. Bănuiam eu nişte lucruri nu tocmai la locul lor, nişte abateri mărunte, care te făceau să crezi, scrupulos cum eşti, că „nu mă meriţi”. Şi pot să-ţi spun şi de ce am greşit: am fost egoistă, Sorine! Am iubit vraja mai mult decât te-am iubit pe tine. Nimic nu-i mai hidos în om decât egoismul…

— E un păcat c-ai crezut în iubirea noastră?

— O iubire care orbeşte se întoarce împotriva ei. Nu-i decât un instinct viclean.

— Eşti nedreaptă. Eu am fost şi sunt ticălosul. Nici nu trebuie să mă apropiu de tine.

— Când? La început de tot, când ne-am cunoscut în gară şi tu… căutai de lucru? Sau mai târziu, când au venit cei trei oare ne-au amenințat, iar tu ai refuzat să mă laşi pradă lor?

— Sunt un hoţ, Laura! am izbucnit.

— Dacă ai ajuns să furi, e îngrozitor. Dar şi hoţii sunt oameni. Lebăda neagră a fost prostituată. Şi pe urmă s-a luptat să devină om… Eu şi egoismul meu suntem marii vinovaţi.

— Te minţi pe tine însăţi. Ce-ai fi putut face?

— Totul, Sorine! Dar am preferat adevărul profund al vrăjii, adevărului şi mai profund al omului… Trebuia să te las atunci să vorbeşti. Să-mi spui tot ce mi-ai spus acum. N-aveai unde să dormi, erai flămând. Credeai că „fugiseşi” de-acasă; de fapt, ei te goniseră. Şi nu i-ai găsit pe niciunul din oamenii care ar fi putut să te ajute…

— Numai munca, numai o slujbă mă puteau salva, tu nu mă puteai ajuta.

— Trebuia să vorbesc cu bunica. Să-i spun că te-au gonit de-acasă. Ar fi găsit ea un loc unde să dormi la noi. Eu îi gătesc şi ei, ţi-aş fi gătit şi ţie. L-ai fi aşteptat pe Tăticu’ sau pe Crestatul să se întoarcă şi unul dintre ei te-ar fi ajutat, sunt sigură. Asta trebuia să fac.

— Nu te dezgust? am întrebat.

Ochii Laurei m-au învăluit în mantia lor catifelată.

— Te iubesc, Sorine, dar îţi promit că niciodată iubirea mea n-o să mai fie oarbă. O iubire adevărată trebuie să fie puternică şi clarvăzătoare… Acum nu mai ai decât o singură cale.

S-a oprit câteva clipe, m-a sărutat şi apoi a spus, simplu:

— Trebuie să te predai. Ca Lebăda neagră. Pentru tine, pentru mine, pentru toţi oamenii cinstiţi şi curaţi din jurul nostru. Nu-i uşor. Iar eu o să te aştept, aşa cum Tinca îl aşteaptă acum pe Muscă.

— Nu se poate, Laura! Nu pot să-ţi fac ţie asta. Până

şi Centrul de primire m-a însemnat cu fierul roşu în ochii neoamenilor. Acum, delictele mele sunt mai grave şi nici nu mai am paisprezece ani fără două luni. De ce să porţi şi tu stigmatul meu, Lebădă albă?...

— Cu cât te afunzi mai adânc, ou atât va fi mai greu şi mai rău, pentru tine şi pentru mine. Una e dacă te predai tu, alta dacă te prind ei.

— Uită-mă! Am fost un laş! am izbucnit, aproape violent. Nu mai trebuia să vin niciodată la tine după ce m-am înhăitat ou ăştia. Dar acum sunt de-ai lor! Ştiu ce am de făcut! Laura, nu mă căuta zadarnic...

Şi am început să fug, ca un nebun, lăsând-o singură pe bancă.

...La barul de noapte, Buche-Ceasomic şedea la o masă, într-un colţ. Fum des. Miros de alcool. Multe fete tinere, nu numai pipiţe. Câteva la masa unui italian. Visau oare să se mărite cu el? El se gândea, desigur, la cu totul altceva.

— Ce-i cu tine? Te-ai certat cu fata? m-a întrebat Buche de cum mi-a văzut faţa răvăşită.

Nu i-am răspuns. A continuat:

— Nu ştiam unde să te găsesc. Mâine în zori plecăm la Timişoara. Am şi luat patru bilete clasa întâi.

— Ce bine că plecăm! am spus din adâncul inimii... Tatăl tău ştie?

— E în deplasare la Barcelona...

...Chiar de a doua zi Laura avea să mă caute pretutindeni, eram sigur. Ce bine că nu-i dădusem nicio adresă precisă! Am băut până am simţit că totul se învârte în jurul meu. Chelnerul ne-a întrebat:

— Bani aveţi, băieţi?

Se vede că nu arătam tocmai „maturi”. Ceasornic a scos câteva sute şi i le-a fluturat pe sub nas.

— Ajunge? Nu cunoşti oamenii...

Ceasornic a dansat de câteva ori cu o fată, pe urmă a venit la mine:

— Nici nu m-ai întrebat de ce plecăm acolo.

— Nu mă interesează. Numai să rămânem cât mai

mult.

M-a privit mirat.

— E deci grav cu Laura!

— Cred că tu nu poţi înţelege. Ceva fără nicio legătură cu fuga ta din viaţa banală, de care mi-ai vorbit în prima seară.

— Aşa va să zică, a observat el ironic. Grozav aş vrea să ştiu şi eu ce-i cu minunea aia de Laura. Poate-i chioară sau bâlbâită şi de-aia o tot ascunzi de noi.

Eram gata să mă scol şi să-l lovesc. Dar m-am oprit. Nu merita nici atâta. De ce-i vorbisem de ea?

— Ştii ce mi-a spus astăzi Subţirelu? a schimbat vorba Buche. Bănuieşte că în sfoara noastră e un ciripitor.

— Deci mă bănuieşte pe mine, care-s cel mai nou.

— N-am zis asta. Tu ai mai ourând aer de fraier… Şi pe urmă noi, cei patru din „statul major”, suntem mai presus de orice bănuială. Lucrăm însă ou atâţia auxiliari… La „Acţiunea Pădure”, din jorima zi, erau doi, Mimi şi Haşcă. La vadul din Piaţa/ Naţiunii sunt vreo opt. Şi la „Consignaţia” am avut, slavă domnului, destui.

…” Trebuie să te predai!” Cuvintele Laurei îmi răsunau mereu în minte. Avea dreptate. Dacă n-ar fi fost ea, m-aş fi predat chiar a doua zi. Dar Laura nu m-ar fi părăsit nici atunci. Ar fi rămas alături de mine. O elevă cuminte de liceu, pe care toţi ar fi ştiuit-o „prietena delincventului minor”. O dirigintă înţepată i-ar fi recitat înfer-o bună zi proverbul „Vezi cu cine te-nsoţeşti, şi-o să-ţi spun cine eşti”. Ea ar fi înfruntat-o, mândră, şi nici pe bunica Eliza n-ar fi lăsat-o să spună nimic rău despre mine. Trebuia să fug, cât mai departe! Să dispar din amintirile ei, să nu mai exist pentru Laura…

Buche-Ceasornic a oprit chelnerul să îmi mai toarne. Nici el n-a mai băut. Era ameţit, dar nu chiar ca mine. Am ieşit în stradă.

— Ar trebui să mă omor, Buche! i-am spus simplu. Ar fi singura soluţie cinstită.

Mi-a tras, în glumă, o palmă:

— Auzi, penitnu o fată! Ştii doar vorba ceea: „Femeile

simit ca tramvaiul. Nu (te necăji cânid pierzi unul, vine următorul…”

Nu era el de vină că nu pricepea. Pentru Buche, viaţa însemna altceva. De aceea nu-i plăcea nici Bach, nici Oedip de Enescu, de aceea nu înţelegea melancolia unei doine şi deznădejdea tragică a unui blues – şi se omora în schimb după pastişa unei romanţe ieftine sau după un cântec ou „la-lai-la”.

— Te-a părăsit, continuă Buche. Ei şi?

— Nu m-a părăsit, tocmai asta e… Degeaba vorbim, Buche! Limba noastră nu e aceeaşi.

— Bine, Savantule, bine! Hai acasă la nani, că mâine te scoli devreme şi nu vreau să te vadă Gosti, cum îi zici tu, mahmur… Nici nu se poate: Arhimede nu e consemnat de istorie ameţit. Dacă ar fi trecut şi el prin baruri, poate mai descoperea încă un principiu. Al imponderabilităţii terestre.

— Eu mă simt acum mai greu, nu mai uşor…

— Las că-i bine aşa! Paharul vieţii trebuie băut până la fund. Asta-i principiul meu.

Iar a vrut să spună ceva despre l’aura, dar a renunţat. Am oprit un taxi şi m-a dus la el acasă. Am urcat cu greu scara spre camera mea.

Îmi aminteam, nu ştiu de ce tocmai acum, ce ne povestise odată Bilă despre ai lui: „Tata a fost mare escroc. Şi de tâlhării se ţinea. Dar mama era bună. Doar că bea mult. Când tata a intrat la pârnaie lungă, mama l-a divorţat. Şi-a luat altul. Pe mine m-a dat la bunici, că eram singurul plod. Nici n-a spus ăluia nou că mai are copil. Au murit bunicii şi-am venit acasă. Mama i-a spus lui tatăl al doilea că-s nepotul ei. Când a aflat adevărul, ne-a gonit pe-amândoi. Avea sânge rău…”

Şi nu ştiu de ce, mi-am adus aminte şi de istorisirea primei arestări a lui Gosti, aşa cum ne-o relatase el. Avea doisprezece ani şi fura de mic, nici el nu ştia de când. Aşa învăţase de la fraţii lui mai mari, că tată n-a ştiut niciodată cine i-a fost. Odată s-a îmbolnăvit rău sora lui. A furat de la un magazin de copii din Timişoara cea mai mare şi mai

frumoasă păpuşă şi i-a adus-o la spital. A recunoscut-o însă vânzătoarea, care venise şi ea, la alt bolnav. Aşa l-au prins. Dar nu l-au ţinut atunci decât o zi la arest; au zis că e prea mic. Păpuşa a fost restituită magazinului, au chemat-o pe mă-sa şi i-au „dojenit" pe amândoi. Mama a promis că o să-l ţină din scurt. Au anunţat şi la şcoală, dar Costel nu mai dăduse de mult pe-acolo. A doua zi, a început să fure iar. L-au prins vecinii cu nişte rufe sustrase din curţi, l-au dezbrăcat, l-au uns cu păcură pe piele şi au lipit pe el pene de păsări. L-au plimbat aşa prin mahala, să ţină minte. „Grozav m-a ars asta!" zicea Costi. Un an mai târziu, s-a „specializat" în furt de maşini. Mai iuţii a furat un autocamion, că îl învăţase un prieten să conducă. Dar n-a avut ce să facă cu el. L-a abandonat. Şi fratele mare i-a spus: „Nu aşa se face! Măcar să fi luat un Renault". Pe urmă, ucenicise la o autobază şi învăţase multe şi-acolo…

Două zile mai târziu, patru adolescenţi turişti, pe biciclete, cu pantaloni scurţi şi rucsacurile aproape goale, străbăteau dimineaţa o potecă de lângă panglica unei autostrăzi. Erau cei patru membri ai „statului major", în frunte cu Subţirelu. Din când în când, o maşină cu număr neobişnuit, alcătuit din cifre şi litere, venind din sens opus, oprea. Bicicletele opreau şi ele. Urma târgul, operat mai ales de Subţirelu şi Buche. Eu vorbeam bine engleza, franceza şi germana, aşa că mă foloseau ca interpret. Noi dădeam bătrâne, ei îşi mai uşurau portbagajul. Rucsacurile se umflau treptat. Alteori, schimbul se făcea numai între portvizite, valută contra lei. Când rucsacurile s-au umplut, am pornit în sens invers. Subţirelu şi Bilă erau de prin locurile acelea. Cunoşteau satele şi târgurile. Băteau pe la câte o poartă şi ne primeau pe toţi patru în casă. Când aflau despre ce e vorba, fiecare voia să cumpere ceva. Ba mai chemau şi din vecini „oameni de încredere". Intram prin case de săteni mai cu stare şi erau multe pe-acolo. Ne şi găzduiau noaptea.

Două-trei vizite de-acestea pe la „gospodari" şi rucsacurile se goleau. Pe urmă, eu şi eu Buche, cu mustaţă

aplicată, pantofi bărbăteşti cu tocuri înalte, costume în dunguliţe, din cele de pe alte meleaguri şi câte-un aparat fotografic japonez atârnat de gât, ne duceam în oraş, la shop. Şi-n portvizite nu aveam bătrâne, ci alte hârtii, şi puteam cumpăra ce voiam. Nu articole artizanale, nici ţuică învelită în împletitură de papură, ci din celelalte. Iarăşi ne întorceam la Costi şi Bilă, care ne aşteptau în câte-o casă de ţară, unde masa era întinsă în cinstea noastră. Aveam doar şi noi ce oferi în schimb!

Afacerea mergea ca pe roate şi oamenii aveau vin bun, făcut în casă. Cetăţeni primitori, fete vesele, cu obraji rumeni. Şi Buche mi-a spus că Subţirelului aproape că-i ieşise din cap bănuiala cu ciripitul. Numai o dată era să iasă foarte rău. Ne-au păcălit nişte străini şi ne-au vândut bijuterii false, pe bani grei. Noi am „plasat" sticlele lor, dar cumpărătorii le-au verificat la specialişti şi au venit cu o falcă-n cer şi alta-n pământ, învinuindu-ne că i-am înşelat. Dar Buche s-a descurcat foarte bine. Le-a spus cum au stat lucrurile şi le-a dat toţi banii înapoi, până la centimă, pe urmă le-a cerut scuze, ba i-a şi liniştit ou nişte daruri de soi.

...Nu o uitasem. Nu o putema uita. Aş fi vrut să creadă că am murit! Ce-ar fi să-l pun pe Buche să-i dea de veste, printr-o scrisoare? Nu l-ar fi crezut! Ştia să citească printre rânduri, să descopere trucurile. Era hotărâtă să-mi „mântuiască sufletul" şi eu nu voiam să mă las salvat. Probabil că a simţit nevoia să se sfătuiască cu cineva. Pe Crestatul nu avea cum să-l găsească, dar de Tăticu' – care desigur venise din concediu – putea să dea. Îi spusesem cam pe unde era „Centrul de primire". Eram convins că dăduse de el. Şi se înţeleseseră fără îndoială de minune, ca doi oameni făcuţi din acelaşi aluat. Ea îi povestise desigur despre necazurile mele la internat şi pe urmă acasă, apoi despre disperarea mea când nu îl găsisem şi nimeni nu-mi oferise de lucru. Îi spusese, fără îndoială, şi cum mă purtasem cu ea, îi lăudase faptele mele de „justiţiar" (eu îi desluşisem termenul). Şi acum mă căutau amândoi. Cu toată discreţia, dar insistent. Tovarăşul Dragu era desigur

revoltat că devenisem o victimă a „stigmatului”.

…Cum aş face să rămân aici, în Banat?…

Chiar atunci s-a apropiat Buche de mine:

— Ai auzit? Mâine plecăm la Bucureşti. Am ales cu Barosanul un geamantan de obiecte care nu sunt de nasul ăstora. Abia aştept să mai cobor şi eu la „subterane”. (Aşa numea el barurile.) Una-i provincia, alta-i Capitala… Nici aici nu ne-a mers rău. Mulţumiţi ăia cu maşinile, mulţumiţi cumpărătorii, mulţumiţi şi noi. Totul curat, ca lacrima. Fruncea, ce vrei…

Parcă mă lovise cu o măciucă în creştetul capului. Bucureşti însemna Laura!

— Ce v-a venit? Dacă aici ne merge aşa de bine…

— Acolo o să ne meargă acum şi mai bine. Subţirelu are planuri mari. Pe urmă, poimâine se-ntoarce şi tata. Vrei să nu mă găsească? Am şi rezervat două compartimente cu paturi, el cu Bilă, eu cu tine. La ora unsprezece fix, „recepţie” la barosan, în tren, prezentarea şi dezbaterea publică a noilor proiecte. Aici ne moleşim. La Bucureşti, te duc eu la nişte case să-ţi descreţească frunţile. Se joacă „tare” acolo şi găseşti fete mai drăguţe ca la bar. Albume cu poze, filme aduse de jăeste graniţă, unde arată tot, absolut tot. Viaţă, nu glumă!

„Papagalul de aur” al lui Ceasornic nu-mi plăcea acum deloc. Mă dezgusta, ca atâtea altele din lumea lor… şi a mea.

— Viaţă sau mai curând moarte în viaţă, mă Buche!

*

Eram iarăşi toţi patru la Milogu. 11 aşteptam pe Oliver – probabil o poreclă – cu care să punem la punct plasarea mărfii de lux aduse în cele două geamantane, aflate bineînţeles acasă la Buche-Ceasornic. Toţi trei erau veseli nevoie-mare. Eu – posac. Oliver întârzia.

— Ce-o fi cu el? se mira Buche. De când îl ştiu, şi-a respectat întotdeauna cuvântul.

După un timp, Subţirelu a început şi el să se neliniştească:

— Să nu fi dat de bucluc gagiul!

— Nu-i fraier să se lase legat, l-a contrazis Bilă. O fi având vreo pană de cauciuc. Ştii doar că umblă pe limuzină.

— Îi convine, comentă Buche. Nu lucrează decât la bişniţe prima.

Buche mai comandă un rând de cafele şi nişte pateuri, ca atunci, în seara iniţierii mele.

— Acum o să pice, sunt sigur! zise el, optimist.

Minutele se scurgeau fără ca nimic să se întâmple.

Un domn cu monoclu, din alt secol parcă, intră pentru a nu ştiu cita oară şi zise scandalizat:

— Nu mai eliberaţi odată masa? Halal tineri, toată ziua prin cafenele!

— Dacă nu mai sunt „şantane”, ca pe vremea dumitale, cu french-cancan şi dantele negre, observase Buche, făcând cu ochiul.

...Când ieşi domnul, intră Laura. Se apropie hotărâtă de masa noastră. Dacă pământul s-ar fi căscat să mă înghită – ar fi fost mai bine.

— Sorine, vino, te rog, cu mine afară!

Vocea suna acum dârză, ca o poruncă. Se adunase în ea multă suferinţă. Îngheţasem. Subţirelu, Buche şi Bilă căscaseră larg ochii şi gura. Aşa voce nu mai auziseră la o fată.

...Dar după ea intrase miliţia-Mai rău nu se putea întâmpla. Au venit drept la noi. N-am auzit nimic din ce spuneau, eram ca ameţit. Mi-a povestit Buche, la arest. Aveau mandat de arestare preventivă. Subţirelu a încercat să se „strecoare”, dar l-au „asigurat” repede şi s-a potolit. Ştiam, fireşte, că într-o bună zi o să se întâmple. Ulciorul nu merge... Dar tocmai acum! Când mâna grea a miliţianului mi s-a aşezat pe umăr, apoi când m-au „asigurat” şi pe mine, i-am zărit ochii Laurei, mai mari ca niciodată, cu o spaimă fără margini în ei.

În minte îmi răsunau cuvintele pe care mi le spusese atunci, la ultima întâlnire: „Una e dacă te predai tu, alta dacă te prind ei... Cu cât te afunzi mai adânc, va fi mai greu”. Şi acum parcă-mi zicea: „De ce nu m-ai ascultat!?

Tot ce ţi-am spus era doar pentru binele tău şi al nostru”. Privirea Laurei avea ceva fix, sticlos, nefiresc, aproape dement. Simţeam cum o lume se prăbuşeşte în ea, cum vine năpasta asupra ei; mi-aş fi dat viaţa ca să mă nimicească numai pe mine.

Ceilalţi clienţi plecaseră. Ea rămăsese, stană de piatră. Ofiţerul de miliţie a întrebat-o: „Prietenă cu ei?” A răspuns, cu o voce stranie: „Cu unul din ei”. „De faptele lui ştiai?” „Bănuiam. Am făcut tot ce-am putut să-l opresc”. „Ai luat parte vreodată la faptele lor?” „Niciodată. Dar sunt vinovată că nu l-am oprit”.

— N-are nimic cu gaşca noastră, a zis Subţirelu şi Buche a confirmat, dând din cap.

Prin ceea ce spusese, Laura se dăduse însă pe mâna lor, cel puţin pentru interogatorii. Pe urmă, ofiţerul de miliţie a legitimat-o. A notat numele şi adresa ei într-un carnet şi i-ia spus simplu: „Duimneata poţi să pielii! O să te mai chemăm, pentru informaţii...”

Ea tot nu s-a urnit din loc.

— Dumneata poţi să pleci! a repetat ofiţerul.

Totul se năruia în jurul meu. Lovisem în Laura, în ce-mi era mai drag şi mai sfânt pe lume! Mi-a mai aruncat o privire. Parcă erau ochii bolnavi ai lui Doagă, cu orbitele lor albe.»

A pornit, în sfârşit, ca un robot, spre uşa barului. şi de-acolo a început goana ei nebună de-a curmezişul Pieţii Romane. Fuga unui om înfrânt, deznădăjduit. A urmat scrâşnetul unei maşini care frâna brusc. Apoi bufnitura. Ţipătul ei. Strigătele oamenilor. Am încremenit cu toţii. Un bărbat s-a repezit după ea. Era Tăticu’. Cu ajutorul lui mă descoperise deci aici şi el mă aşteptase afară, pentru ca amândoi să mă „convingă”! Dar ce mai conta asta acum?

Acolo unde începea strada Căderea Bastiliei, se adunase lume multă. Miloşi şi curioşi, ca la Haşcă, în pădure. Am vrut să fug şi eu la ea, m-am smucit, dar m-au ţinut în strânsoare de fier. N-au trecut decât puţine minute şi s-a auzit sirena Salvării. L-am rugat, cu glasul slab, pe ofiţerul de miliţie să dea un telefon bunicii ei. Vocea îmi

suna spartă.

Pe Bilă l-au scos primul de la Milogu. A ieşit afară cu un miliţian. L-au urcat într-o maşină. Pe noi ne-au dus la o altă maşină; un miliţian s-a urcat şi el în ea. JBuche a conchis prozaic:

— Odată şi-odată orice sfoară e făcută să se rupă.

Subţirelu n-a zis nimic. Eu nu mă mai gândeam decât la Laura. Maşina a pornit cu o smucitură. Printr-o ferestruică zăream defilând luminile străzii. Şi-am început să privesc altfel lumea, printre gratii.

10.

DOSAR DE URMĂRIRE PENALĂ

Celula de la arestul secţiei era de opt persoane. Uşă de metal cu vizetă, care făcea „clic” când ne priveau. Pe-acolo ne dădeau şi mâncarea. La început, a fost rău de tot. Era aglomeraţie la arest. Ne puseseră pe toţi trei într-o celulă cu nişte zdrahoni, puşcăriaşi aprigi, cu căutături rele. Aveau multe pe conştiinţă: hoţi şi tâlhari recidivişti. Fuseseră prinşi din evadare şi urmau să fie transportaţi a doua zi la închisoare. Socotind că au ceva de împărţit între ei, săreau tot timpul la bătaie. Erau patru, doi contra doi. Mai era şi un al cincilea, un bărbat de vârstă mijlocie, dar acela şedea pe pat nemişcat, indiferent la toată hărmălaia. Era bănuit că-şi ucisese nevasta fiindcă o prinsese cu un altul; la asta îi era gândul. Poate îi părea rău de ea, poate de el, n-aveam de unde să ştiu. Până la urmă zdrahonii au găsit o altă distracţie: „să buşească mucoşii”, adică pe noi. Ne-au ţinut în pumni vreun sfert de oră, după ce unul s-a răţoit la Subţirelu: – Ce te zgâieşti la noi, bă, scândură? Crezi c-aici e teatru? Da’ voi, tăntălăilor?

Nu dădeau cu toată forţa, doar aşa, ca să-şi facă gustul. Cu ăştia nu prea mă puteam măsura. Subţirelu şi Buche au răbdat fără să crâcnească. Eu am încercat la început să-i înfrunt, l-am şi dat pe unul peste cap, cu o „piedică subtilă”, dar au venit doi la mine. Unul m-a apucat în cleşte, celălalt lovea. Şi-a tot lovit, până a simţit că slăbesc. Nu izbea chiar cât putea, că, pasămite, nu voia să-şi încarce şi mai rău dosarul. Dar durea al naibii, mai ales

la plex. Am răbdat cum răbdaseră şi ceilalţi doi. Brutele dădeau şi râdeau. Pe urmă, s-au oprit. Lui Buche îi spărseseră ochelarii.

— Ce ziceţi, bă, prăpădiţilor, e bine la azil? Astea au fost şuturi moi. Bă, tu ăla cu fitilu chibrit (pe urmă am aflat că „fitil" însemna degetul mic), nu răspunzi?

— Nu-i bine, a zis Costi.

— Păi vezi? Cin te-a pus să te bagi în coasta noastră? Şi-acum, burta la pământ. Târâş toţi!

— Fă cum îţi spun ei! mi-a şoptit Subţirelu.

El şi cu Buche au început să se târască. Gorilele rânjeau. Ba unul s-a şi urcat pe Buche, să-l „danseze ca pe scenă". Eu nu m-am mişcat. Una-i să-nghiţi pumni, alta să te târăşti. Al mai bătrân a zis:

— Umflaţi-l!

Şi au venit spre mine trei. Atunci m-am repezit la ei năuc şi am lovit unde nimeream, cu ultimele puteri. De jos, Subţirelu mă privea speriat. Buche era prea miop ca să vadă ceva. Auzea numai. M-au doborât şi au început să dea în mine. Toţi trei deodată. Am simţit că-mi curge sângele pe nas şi pe gură. Un dinte rfin faţă pocnise. Şi ei tot mai loveau, cu sete.

— Te pui cu noi, neisprăvitule, jigodie! Târăşte-te acum! a zis ăl mai bătrân, care-i comanda. Că de nu…

— Omorâţi-mă! Nu mă târăsc! le-am zis, cu glasul slab.

— Ţine ambiţie băiatu'! a spus ăl bătrân.

Şi iar s-au năpustit. Atunci, omul despre care se zicea că-şi omorâse nevasta a strigat. Au venit paznicii. Zdrahonii au zis că noi am sărit la bătaie. Omul care era bănuit că ucisese a povestit totul. Se şi vedea, pe faţa noastră. Le-au pus cătuşe. Pe mine m-au întins Buche şi Subţirelu pe pat şi m-au oblojit cât au putut. Ucigaşul şedea acum iar nemişcat, cu ochii pierduţi. I-am mulţumit; nu m-a auzit parcă. Am încercat să dorm, dar n-am putut. Tâlharii sforăiau în cor. Şi Subţirelu a dormit, ba chiar şi Buche-Ceasornic.

A doua zi, dimineaţa, au urmat primele interogatorii,

la cercetare. Pe urmă, am rămas numai eu din sfoară la arest. Pe Subţirelu l-au dus la penitenciarul de minori, că avea şi multe fapte din trecut. Pentru Buche-Ceasornic a procurat tatăl lui nişte certificate de la şcoală, a făcut ce-a făcut şi a obţinut să fie anchetat şi judecat în libertate. La minori se mai obişnuieşte, aşa am aflat. Am rămas eu, dar m-au dat la ajtă celulă, unde mai era un minor, un băiat de cincisprezece ani, acuzat de „furt din avutul obştesc”, o spargere la o alimentară. Mi-a povestit ce greu l-au prins: „I-am alergat două săptămâni”, zicea mândru. Se afla de câteva zile acolo şi-mi dădea tot felul de sfaturi. De pildă, să mănânc orice mi-or da. Dar când a venit terciul de arpacaş, n-am putut înghiţi nimic. Parcă şi mirosea. Unde era mâncarea de la Tăticu’? Am vrut să înapoiez farfuria plină, dar mi-a cerut-o el şi a golit-o:

— Nu merge să faci pe boierul aici, mi-a zis. Crezi că eşti la nea Dragu al tău, cu trei feluri şi supliment?

De unde ştia că fusesem acolo? Probabil că bănuia sau întâlnise pe vreunul care mă cunoscuse la centru şi acum auzise când mă strigau pe nume. Mă obosea cu vorbăria lui neîntreruptă. Tot ce se petrecea cu mine mi se părea un vis urât. Singurul lucru real era gândul la Laura şi numai viaţa ei conta. De altceva nu-mi păsa. La fiecare interogatoriu, la fiecare confruntare, îl imploram pe anchetator să-mi spună dacă trăieşte, ce i s-a întâmplat. Să fi aflat că a murit, n-aş mai fi răbdat să trăiesc. M-aş fi dat cu capul de zid până mi-aş fi sfărâmat ţeasta. După trei zile, care au fost cele mai îngrozitoare din viaţa mea, mi-au spus că fusese operată. Mi s-a făcut rău şi am leşinat.

Când l-au adus pe Buche la confruntare, l-am rugat pe anchetator să mă lase să-i spun ceva numai lui. N-a vrut: îşi închipuia că o să ticluiesc vreo minciună despre „faptele” noastre, ca să-mi uşurez situaţia. Atunci i-am zis, faţă cu el, să se ducă s-o viziteze la Urgenţă. Să-i ceară iertare. Să ştie că mă consider un ticălos nedemn de ea, dar că-i doresc tot binele pe care-l mai poate avea. L-am rugat să-i ducă şi o floare; nu ştiu ce i-a spus Buche, dar a fost la ea. Pe Subţirelu îl aduceau în haine vărgate la

anchetă, în timp ce Buche venea în haine de oraş.

Eu n-am ascuns nimic din ce făcusem. Am spus şi de valiza ce-o aveam la Ceasornic, să înapoieze păgubaşilor tot ce era în ea. Numai de casetofon şi de benzi îmi părea rău. Buche ascunsese valiza, dar, după mărturia mea, a trebuit s-o dea.

…Mă socoteam mai ticălos decât ucigaşul învinovăţit că-şi spintecase nevasta adulteră. Dacă unul din zdrahonii aceia m-ar fi ucis cu un pumn, n-ar fi făcut decât să împlinească o sentinţă dreaptă. Orice pedeapsă îmi vor da, va fi prea uşoară.

„Dosarul de urmărire penală" se îngroşa cu declaraţiile mele, cu „ancheta socială" (nu ştiam ce scrie în ea), cu expertiza medicală, acte de la şcoli, consemnarea mărturiilor unor păgubiţi şi multe altele. Şi Laura trimisese o declaraţie, de la spital. Nu ştiu ce conţinea. Am aflat că nu era scrisă de ea. Când un anchetator a parcurs-o în faţa mea, s-a uitat foarte nedumerit la mine.

— Şi zici că tu ai nenorocit-o? a întrebat.

La urmă, îmi spusese tovarăşul meu de arest – Creţu îl chema – va veni ultima piesă, „referatul de terminare a urmăririi penale". El avea experienţă, era recidivist, ştia pe dinafară până şi articolele din codul penal care mi se potriveau. Tata n-a venit să mă vadă. Nici mătuşa Ileana, căci era tot la spital. M-au tot întrebat şi de fapte pe care nu le comisesem – le aveau într-o listă de „nelămurite" – dar n-am recunoscut decât ce făcusem. Aşa păţise şi Creţu, dar nu se lăsase nici el, deşi revenea răvăşit de la interogatorii:

— M-a ţinut să dau toate faptele, şi făcute şi nefăcute… Dar nici cele făcute nu le-am spus toate! mi-a mărturisit el, satisfăcut. În trei ani de hoţie, am şi eu un „palmares", cum se zice în sport.

Învăţase un termen radical, şi-l rostea ţanţoş. Acum fusese prins cu o faptă mai gravă şi era în primejdie să fie acuzat de tâlhărie. Ademenise, împreună cu un tânăr major, pe un student, pretextând că vor să-l ducă la ei în apartament, să bea şi să asculte muzică de jazz. El pornise

cu „victima” în ascensor, o ameninţase şi-o jefuise de-un ceas şi de bani; nu găsise decât treizeci de lei. Recoltă, după vânzarea ceasului: 350 de lei. Cumpăraseră cu ei ţigări Pall-Mall de la un străin şi le speculaseră. Nici nu-şi cunoştea complicele major. Numai el fusese prins. Cel păgubit îl recunoscuse, peste câteva zile, în Grădina Botanică şi-l dăduse pe mina miliţiei, cu sprijinul câtorva cetăţeni.

— Asta-i, Sorine! Am fost huligan mare… M-au prins, acum mă anchetează… Poate că mă lasă acasă până la proces. Pe urmă, vine citaţia de la miliţie pentru tribunal. Şi…

După vreo câteva zile, am început să gust din mâncare, de nevoie. Mai târziu mi s-a spus că am avut un noroc nemaipomenit în ce priveşte durata cercetărilor şi procesului. Nu au durat mult. La alţii ţineau şi luni de zile – la tribunal se amina mereu pentru „procedură incompletă”. Mare nenorocire, mai ales pentru minori.

Mereu mă interesam de Laura. Singurele veşti le aveam acum prin Buche, care o mai vizita din când în când. Mi-a explicat că va trebui să poarte un timp – nu se ştia cât – proteză la un picior. Mai suferise şi un şoc nervos. Abia putea să vorbească, slăbea şi nici medicamentele, nici mâncarea pe care i le aducea bunica n-o ajutau. În ce priveşte relaţiile dintre Buche şi tatăl său, se stricaseră, aşa cum era de aşteptat. Directorul era furios că băiatul îi strica numele, ba-i şi periclita „poziţia”. Cât despre Costi, când l-am văzut la ultima confruntare arăta tare galben. Nu-i pria deloc penitenciarul.

Piima scrisoare mi-a venit după vreo lună, de la mătuşa Ileana. Era tot în spital. Nişte specialişti veniţi tocmai din Suedia îi făcuseră o operaţie grea şi riscantă; mai avea mult de stat la pat. Conu Valerică nici n-o vizitase măcar. Doar nişte prietene. Cu puţină vreme înainte de proces, mi-au propus să mă libereze până la judecată. Grozav aş fi vrut să respir iarăşi aerul de afară, chiar dacă pe Laura n-aş fi îndrăznit s-o vizitez. M-aş fi plimbat în faţa spitalului, s-o ştiu aproape. Dar am refuzat. Încotro s-o

iau? Nu aveam unde locui. La tata nu mă duceam nici mort, Buche nu mai avea voie să mă primească, de case părăsite mă săturasem. Şi cine să mă întreţină?

— Tatăl tău! mi-a zis procurorul.

— N-am tată. îl găsiţi doar în acte, i-am explicat şi lui. Iar de lucru, acum abia n-o să-mi dea nimeni.

— Ştim că ai căutat de lucru. S-a consemnat şi la dosar. A dat mărturie şi tovarăşul Dragu.

Oare ştia şi de individul cu mânecarele negre şi cu creionul după ureche? De „sfatul" pe care-l primise de la fratele lui Mocanu? Fără ei doi, n-aş fi fost aici. L-am întrebat, dar nu mi-a răspuns. Avea dreptate: acum nu eram eu cel care să ceară socoteală, ci el. Eu eram pus să fac relatarea infracţiunilor, să dau pentru fiecare câte o declaraţie precisă şi la urmă venea formula despre care am aflat că suna la toţi cam la fel: „... Regret faptele pe care le-am comis şi pe viitor nu voi mai face astfel de fapte. Menţin declaraţiile de la primele cercetări. Nu mai am nimic de declarat şi nici probe de cerut". Am iscălit o asemenea hârtie. Adevărat: regretam şi voiam să mă îndrept. Mai ştiam acum că mirajul banilor însuşiţi prea uşor era o minciună care se întoarce, mai devreme sau mai târziu, contra ta şi că singura cale ducând spre scăpare era numai munca, sfânta muncă...

Dar numai eu eram de vină? Eu, care fugisem din iadul de acasă şi de două ori venisem la Bucureşti să-mi caut de lucru şi să continui liceul la seral? Pe banca acuzării nu mai erau locuri şi pentru. ceilalţi vinovaţi?

Îi ştiam şi eu, şi anchetatorul de la miliţie, şi procurorul. Atunci, de ce „Dosarul de urmărire penală" îi omitea? Centre de reeducare pentru părinţi denaturaţi, pentru diriginţi indiferenţi şi fără suflet, pentru funcţionari negri la inimă nu se puteau face? Ei nu trebuiau pedepsiţi? Tata era doar puţin „mustrat" în ancheta socială. Şi atât.

Dacă Laura ar fi fost lângă mine, poate că m-ar fi dojenit: „Caută-ţi partea ta de vină..." Aşa cum îşi descoperise ea „egoismul".

...De la Laura nu mai venea niciun semn. Nici nu îl

meritam…

Mi-au împlinit dorinţa neobişnuită şi m-au menţinut în arest preventiv. Cu câteva zile înainte de proces, s-a arătat, într-o zi, bunica Laurei. Zâmbetul îi pierise de pe buze. Mi-a adus un pachet cu mâncare şi două cărţi. Nu mi-a spus nimic. Arăta foarte rău, poate din cauza bolii de inimă. O trimisese Laura sau venise ea, din milă? N-am găsit cuvintele potrivite să i le spun. Poate nici nu existau. Doar atât:

— Se cuvine să mă urâţi amândouă toată viaţa!… îi doresc sănătate Laurei… Vă mulţumesc.

A dat din cap. Apoi mi-a aruncat o privire pe care n-am putut-o uita. În ea era şi durere şi imputare şi spaimă. Dar ură cred că nu era. Deloc. Pe urmă a venit un pachet de la mătuşa Ileana, altul de la Doru şi încă unul – dar nu mi s-a spus de la cine. Eu îl bănuiam pe Tăticu’.

Şi, după multe „forme”, a sosit ziua procesului, într-un tribunal cenuşiu, pe strada Ştirbei-Vodă, aproape de clădirea modernă a unei poşte. Ne-au introdus într-o sală mică, pe jumătate goală. Înaintea mea îl judecaseră pe Creţu. Scăpase uşor: „libertate supravegheată” la părinţi. Se rugaseră ei, garantaseră în faţa judecătorului.

…Eram toţi patru, cei din „statul major”. Şi câţiva „auxiliari”. Subţirelu şi Bilă, aduşi de la penitenciarul de minori, prinşi în cătuşe, lunşi amândoi, cu miliţianul lângă ei. Curaţi, dar supţi la faţă, amândoi „la zebră”. Tot Creţu îmi explicase de ce se uitau mereu spre judecători. La sală nu aveau voie să privească, nici să facă semne, c-aşa era regula şi dacă o încălcau nu era a bine. Lângă ei, eu şi cu Buche-Ceasornic. Aveam avocat din oficiu – tare grăbit mai era şi parcă abia atunci răsfoia prima dată dosarele; doar Buche avea avocat angajat. Noi patru eram „învinuiţii, inculpaţii”. Mai erau şi „părţile vătămate” – o droaie.

Când m-am uitat în sală, l-am văzut şi pe tata. îl aduseseră cu citaţie, altfel nu se ostenea el. Era „civilmente responsabil” – asta învăţasem tot de la Creţu.

Nu de tata, de ceilalţi îmi era ruşine. Nu aveam în faţa mea, ca până acum, doar un anchetator de la miliţie

sau un procuror. Oamenii aceia din sală erau poporul întreg. îi făcusem de ruşine. Îmi venea să intru în pământ. Mai bine muream decât să fac ce-am făcut! mi-am zis atunci şi *aş* fi idait orice să se termine.

Creţu mă pregătise în ce priveşte „tehnica" procesului. Îmi spusese, de pildă, că la minori „se pun concluzii" de achitare, de internare în centre de reeducare sau la penitenciarul de minori. Un rol important revenea autorităţii tutelare, reprezentată aici de procuror. În faţa mea era completul de judecată. În centru, judecătorul principal, în stânga lui, încă unul, iar mai departe, la stânga, grefierul care nota totul. Procurorul – o femeie – în partea cealaltă. În spatele completului, pe perete, stema ţării.

Judecătorul principal era un bărbat mic de statură, cu ochii vii. Aproape chel, avea un tic: mereu îşi trecea mâna peste capul chel, ca să-l lustruiască parcă. Când a început să vorbească, mi-am dat seama că ţinea bine frânele în mână. Ştia cum să întrebe, cum să-i ajute pe oameni să treacă peste poticniri, îndruma pe grefier cum să consemneze, ba şi pe avocaţi îi corecta când încurcau, din grabă, articolele de lege.

Grefierul a dat mai întâi citire actului de acuzare şi de trimitere în judecată, întocmit de procuratura de sector. În sală au răsunat numele noastre şi ale părinţilor. Apoi datele personale. Faptele săvârşite, descrierea lor pe larg, cu încadrarea penală. Detalii multe şi obositoare, că le ştiam pe dinafară. Extrase din declaraţii, mărturii, expertize. Apoi: „A cerut în mod expres să fie reţinut în stare de arest până la proces, fiindcăf nu are unde să se ducă" – suna o frază. Era vorba de mine.

Din sală am auzit vocea ipocrită a tatii:

— Auzi obrăznicie! Parcă n-are casă, pezevenghiul…

Se cam împleticea şi judecătorul l-a admonestat:

— Cum vă permiteţi să întrerupeţi? O să vă dăm cuvântul la timpul potrivit.

Einau destule fapte, fiecare ou toată desfăşurarea lor, în cele mad mici detalii. Nu mai. ascultam. Mă gândeam la

viaţa mea irosită. Şi, mai mult decât la ea, mă gândeam la Laura. Cu ce drept mă aşezasem de-a curmezişul drumului ei curat? Acum nu mai puteam face nimic pentru ea. O şi schilodisem!

Mi-am auzit numele. S-a făcut „identificarea”.

— Menţii la proces declaraţiile date la cercetare? m-a întrebat judecătorul.

— Le menţin, am zis.

Judecătorul a spus grefierului:

— Consemnaţi! Vă rog să bateţi totul fără greşeli şi nesubliniat…

Apoi m-a întrebat pe mine:

— Ce părere ai de faptele dumitale?

— N-am nicio scuză, domnule judecător. Fapte urâte. Am păgubit oameni nevinovaţi.

— Dar cum a fost posibil? De ce ai ajuns la ele? Un elev bun, o casă cu de toate…

Mă privea mirat.

— Spune de influenţa filmelor poliţiste, de mirajul aventurii, de grupul stradal – mi-a şoptit avocatul din oficiu.

— N-aveţi cuvântul! l-a admonestat sever judecătorul. Deci, cum a fost posibil, Sorin Roşca? Văd în dosar că-ţi place muzica simfonică, mai scrie că citeşti mult. Ai citit, desigur, „Crimă şi pedeapsă”. Ţi-a plăcut?

— Fireşte… Dar „Idiotul” m-a cutremurat. Fiindcă nu e idiot, cum cred cei care-i cunosc numai titlul. E om.

— Aha. Năzuieşti la puritate… Atunci ce cauţi aici?

— Vedeţi, domnule judecător, e o poveste lungă şi nimeni n-are timp de ea. Aici, alături de mine, nu trebuiau să fie numai acuzaţii din actul citit de domnul grefier. Lipsesc nişte inculpaţi. Doi părinţi, câţiva profesori, un pedagog de la internat, câţiva funcţionari care puteau, dar n-au vrut, să-mi dea locul de muncă cerut, deşi aveau datoria s-o facă. Eu cred că sunt vinovat, dar nu m-am aruncat singur în prăpastie. M-au zvârlit alţii. Şi nu numai pe mine. Pe mulţi. Nu sunt şi ei „complici”, cum se spune la judecată?

În sală se aşternuse tăcerea. M-am uitat la tata. Se făcuse mai mic. Cred că judecătorul era de părerea mea. Dar mi-a dat replica cuvenită:

— Aici eu întreb, nu dumneata. Aşa se cade. Pe undeva ai dreptate – a adăugat totuşi. Dar nu de asta e vorbă acum. Trebuie să aplicăm legea… Inculpat Sorin Roşca, aici judecăm faptele tale… Pe urmă i-a zis tatii: Vreţi să-l întrebaţi ceva pe fiul dumneavoastră?… Sculaţi-vă în picioare!

Conu Valerică s-a sculat, nu tocmai sigur.

— Numai eu ştiu cât m-am chinuit cu el.

— Atâta aveţi de spus?… Bine. Şedeţi! Ancheta socială spune cu totul altceva despre condiţiile din familie… Încă un lucru: când sunteţi chemat la tribunal, mai: ocoliţi bufetul. E vorba de soarta copilului dumneavoastră… Şi către grefier: După şedinţă, evacuaţi sala şi aerisiţi… Aţi notat totul exact?

— Da, a confirmat acesta.

La început, îmi fusese ruşine numai de sala aceea. Pe urmă de stemă. Acum, omul acesta mic, judecătorul din faţa mea, mă tulbura peste măsură. Avea şi minte şi suflet; amândouă din belşug. Şi o autoritate care impunea de la primele vorbe.

Au urmat alte interogatorii, ale celorlalţi inculpaţi. Răspunsurile curgeau stereotipe… Toţi „regretau”. Unii „n-au ştiut ce fac”, alţii au fost „băuţi”.

A început perindarea martorilor. Judecătorul continua să oficieze:

— Numele dumneavoastră?

— Gheorghe Varlam.

— Locul şi data naşterii?

— M-am născut la Vaslui, la 15 octombrie 1926.

— Căsătorit?… Ce vârstă aveţi?… Ce ocupaţie?… Domiciliul actual?… Repetaţi după mine: „Jur că voi spune adevărul şi nu voi ascunde nimic din ceea ce ştiu”. Vă atrag atenţia că legea pedepseşte de in unul la cinici ani declaraţia mincinoasă…

Martorul repeta formula…

— Vă menţineţi declaraţia dată la cercetări?

— O menţin.

— Recunoaşteţi pe vreunul dintre inculpaţii aici de faţă?

— Pe mai mulţi. Acela gras făcea pe rănitul. Lângă el e fata care striga după ajutor. Băiatul înalt cu ochelari (de mine era vorba) a venit cu alţii într-un automobil Fiat mare şi s-a oferit să ia rănitul.

— Pe alţii-i mai recunoaşteţi?

— Era în maşină şi ăla cu un cap ca o bilă şi cel subţire ca o scândură, şi ăla mai mărunt, cu ochelari groşi…

— Menţineţi pretenţiile dumneavoastră materiale?

— Sigur că le menţin. Geanta soţiei, portvizitul meu, cu tot ce era în el.

— La cât apreciaţi prejudiciul?

— Opt sute de lei.

— Notează totul, îi spuse judecătorul grefierului. Pe cine-a recunoscut, evaluarea prejudiciului, absolut tot.

A depus şi tovarăşul Dragu, în favoarea mea, istorisind cum mă purtasefm la centru.

— Atunci cum explicaţi aceste noi abateri? l-a întrebat judecătorul principal.

— În primul rând datorită atitudinii de repudiere a familiei…

S-a citit şi o depoziţie a Laurei, luată la spital, nu ştiu de cine. Tot în favoarea mea, dar foarte scurtă. Şi Mimi a avut o martoră, care a vrut să-i uşureze situaţia. O vânzătoare.

— …Cum era minora când a fost prinsă, după furtul de la magazinul de cosmetice? a întrebat-o judecătorul.

— Era speriată. A recunoscut imediat.

A intervenit şi avocatul (Mimi avea şi ea un avocat angajat):

— Ce a spus că va face, dacă va fi dusă la Miliţie?

— Toată lumea în jurul nostru a auzit. A zis că se sinucide.

Judecătorul, către grefier:

— Consemnează exact. Minora a spus…

— Daţi-mi voie să depun o caracterizare de la şcoala minorei, a intervenit iar avocatul.

I s-a îngăduit, fireşte, şi a dat hârtia judecătorului, care a trecut-o procuroarei şi celuilalt judecător, s-o citească.

Audierea martorilor a durat aproape trei ore, apoi judecătorul a spus, după ce s-a consultat cu colegii săi:

— Instanţa declară terminată cercetarea judecătorească. Are cuvântul reprezentanta procuraturii.

Procuroarea s-a ridicat şi a început să expună rechizitoriul. Era o femeie voinică, cu mult mai înaltă decât judecătorul principal. Vorbea calm, ponderat, sigură de ea.

— Inculpaţii, cu toţii minori – ne-a spus numele şi vârsta – au fost trimişi în judecată pentru infracţiunile de furt calificat în dauna avutului personal, furt în dauna avutului obştesc, vagabondaj, speculă, trafic de valută…

A urmat o nouă prezentare a faptelor, destul de asemănătoare cu cea din actul de punere sub acuzare, totuşi diferenţiată pe fiecare dintre noi şi cu o seamă de aprecieri privitoare la încălcările comise. Se arăta amănunţit şi situaţia de acasă, de la şcoală.

— …în sentinţă – a continuat procuroarea – să aveţi în vedere că toţi inculpaţii au discernământul vârstei, aşa cum rezultă din examenul psihiatric, să luaţi în considerare gravitatea faptei, periculozitatea ei pentru societate, factorii care au determinat-o şi condiţiile în care a fost săvârşită. Propun, pentru minorul Costea Rotaru, aplicarea măsurii educative de internare într-un centru de reeducare pentru minori, pe baza…

Urma, pentru fiecare dintre noi, pedeapsa pe care o cerea procuratura. În majoritatea cazurilor, asta reprezenta pe atunci „măsura educativă a internării în centre de reeducare pentru minori”. Dar nu era unica propunere. Un tânăr şi o tânără erau propuşi să fie încredinţaţi părinţilor în „libertate supravegheată”, alţi trei, printre care şi Bilă, erau propuşi la detenţie în penitenciar, fiindcă aveau la activ tâlhării. În ce priveşte

prejudiciile cauzate…

Au urmat alte considerente, foarte precise. Nu mai ascultam. Rechizitoriul s-a încheiat şi judecătorul a chemat pe rând părinţii în faţa completului.

— Ce să facem cu băiatul dumneavoastră? l-a întrebat el pe tatăl lui Buche. L-aţi scăpat din mină, a comis infracţiuni grave, v-a transformat casa în depozit de obiecte sustrase de infractori.

Tovarăşul Todea era înalt, masiv. Avea ochelari fini, cu ramă aurită.

— L-am lăsat prea de capul lui, e drept. V-aş fi rugat să mi-l daţi în „libertate supravegheată”, dar sunt detaşat pentru doi ani în străinătate. Singura soluţie e un Centru de reeducare pentru minori. Cel mai sever cu putinţă! Să deprindă o profesie practică şi, acolo sau mai târziu, să-şi termine liceul.

— E singurul dumitale copil, tovarăşe Todea. Nu poate pleca altcineva în locul dumitale în detaşare?

Mi s-a părut că-n privirea tatălui lui Buche am deosebit o sclipire mânioasă. Poate că spera să se întoarcă din noua deplasare cu un Chrysler… A răspuns:

— Cu neputinţă. E o problemă de competenţă.

Judecătorul a înţeles şi el. A spus doar atât:

— A fi părinte e tot o problemă de competenţă… Toiul e foarte clar pentru mine. Mulţumesc.

A venit la rând mama lui Mimi. Nici n-a aşteptat să fie întrebată şi a început să vorbească ca o morişcă. Judecătorul a zâmbit, dar a lăsat-o să spună:

— Ea nu-i de vină cu nimic. Alţii au nenorocit-o. Uitaţi-vă la ei, de pildă la ăia doi în cătuşe. Încredinţaţi-mi-o mie, o s-o supraveghez mai bine, să nu mai încapă sub influenţa derbedeilor. La noi în familie nimeni n-a mai avut de-a face până acum cu tribunalul.

— Mai aveţi copii?

— Încă o fată, mai mare, sora ei. Uitaţi-o în sală, aceea în mantoul bleu-gri. Căsătorită, cu copil…

— Ştiţi ce răspundere aveţi? a întrebat judecătorul. Dacă în decurs de un an săvârşeşte încă o infracţiune,

situaţia e foarte serioasă. Şi asta depinde de ea, de dumneavoastră.

Pe urmă a venit rândul lui conu Valerică. Se dezmeticise de băutură şi înfrunta, senin, privirea inteligentă a judecătorului, care iar îşi lustruia chelia cu palma.

— E vorba de singurul dumneavoastră fecior, tovarăşe Roşca. Ce facem? Dacă dumneavoastră promiteţi să vă ocupaţi de el, să vă purtaţi omeneşte – nu cum scrie în ancheta socială că aţi procedat – poate că vi-l încredinţăm în „libertate supravegheată”, deşi s-a propus internarea într-un centru de reeducare.

— Vai de mine! a protestat tata. Mi-a stricat prima căsnicie, să mi-o strice şi pe-a doua?

Cu greu m-am abţinut să strig că minite ou neruşinare, să povestesc cum se bătea cu Amalia. Şi tata a continuat, repetând aproape aidoma cuvintele rostite altă dată:

— E-o pacoste, domnule judecător! Daţi-l la corecţie! Asta nu-i băiat de casă. Vedeţi doar ce-a făcut.

— „Corecţie” nu mai există. Sunt centre de reeducare pentru minori. Oricum, cred că aveţi dreptate. Nu îl iubiţi ca un părinte…

— Cum aşa? Numai binele lui îl vreau.

— Şi mai e ceva. Acasă are nevoie de exemple bune. Dacă dumneavoastră nu respectaţi nici instanţa, arătându-vă aici bun ca să înverziţi fiola, mi-e teamă că nu exercitaţi o influenţă prea fericită. Nu i-o fi lui degeaba groază de casă… Mulţumesc.

Tata s-a îngălbenit şi a vrut să plece.

— Măcar staţi până la sfârşit! i-a spus judecătorul.

Au fost chemaţi şi alţi părinţi în faţă. Mulţi cereau să li se dea copilul acasă, dar erau şi destui care se lepădau de odrasla lor, cum făcuse tata, sau ziceau că degeaba îl iau – tot o să fugă şi iar o să fure. Ba a fost şi-un tată care-a spus: „Ce corecţie, domnule judecător, daţi-l la penitenciar. Ăsta-i tâlhar mare. Numai acolo îl mai cuminţeşte”. S-a dat apoi cuvântul avocaţilor. Cel angajat

pentru Buche pleda cu iscusinţă, dar foarte afectat. Buche avea dosar mult mai încărcat ca mine, era în primejdie de penitenciar: „Deriva lui spre delincvenţă, explica avocatul, pornise de la depresiunea produsă de moartea mamei. A început pentru el o existenţă dramatică, de frustrare, tatăl fiind peste măsură de ocupat, cu importante sarcini profesionale. Ruda cea vârstnică, anume adusă în casă, nu şi-a făcut datoria, mai ales că era aproape tot timpul bolnavă. Copilul o ţnbea, dar nu simţea sprijinul moral de care avea nevoie. Excelent elev, Răzvan Todea nu a putut scăpa de «tentaţia străzii». Fantezia lui bogată îi aducea în faţă pe eroii romanelor de aventuri. S-a lăsat prins în marea capcană a grupului stradal, unde el a fost întotdeauna victima, executantul. Un făptaş nevinovat, onorată instanţă! Cu sensibilitatea lui aproape patologică…”

— Cicero! mi-a şoptit Buche. Se stăpânea să nu râdă.

Judecătorul l-a întrerupt pe avocat:

— Mai scurt, mai concret! Treceţi la concluzii.

Avocatul a continuat însă, etalând nenumărate argumente…

— Cereţi deci achitarea? a întrebat, obosit, judecătorul.

— Nu, domnule judecător. Aceste minunate centre de reeducare pentru minori sunt cele mai potrivite…

— Pentru „nevinovaţi”? a întrebat ironic judecătorul, întrerupându-l din nou. Aşa l-aţi calificat doar.

— Convingerea mea, ca şi a tatălui său, este că internarea într-un centru de reeducare va face din el un alt om. Rog onorata instanţă să ţină seama de excepţionala lui dotare la învăţătură…

Atunci mi-am dat seama că cea mai meşteşugită pledoarie nu-i totdeauna cea mai bună, căci totul sunase teribil de fals. Până şi procuroarea zâmbea.

A urmat avocatul din oficiu, care a pledat pentru mine, Costi şi Bilă. Era teribil de grăbit, confunda între ele capetele de acuzare, atribuia unuia faptele celuilalt. Judecătorul şi-a pierdut pentru câteva clipe calmul:

— Dumneavoastră n-aţi studiat dosarele? Faceţi-vă cum trebuie meseria! Au şi ei dreptul la apărare. Nu sunteţi la maraton… Continuaţi, vă rog! La problemă!

Şi avocatul a continuat să bată câmpii. Nici nu-mi dădeam seama dacă pleda pentru sau împotriva mea. Nu făcuse niciun efort ca să ne cunoască. Despre Subţirelu a spus că a fost premiant la şcoală, despre Bilă că a manifestat „o mare sensibilitate sufletească”. Probabil că nici nu ştia care din noi este Bilă, căci dacă s-ar fi uitat la el…

— Asta-i circ! i-am şoptit lui Buche.

Grefierul îşi sufla zgomotos nasul ca să nu râdă. După pledoarii, a urmat „ultimul cuvânt”. Judecătorul evita, pe cât se putea, formulele stereotipe. Spunea cam aşa:

— Costea Rotaru, ai ultimul cuvânt. Ce vre; să ne spui? Ce proiecte ai, cum vezi viitorul tău?

Subţirelu a răspuns:

— Îmi pare rău de ce-am făptuit Dacă mă daţi la reeducare, o să învăţ o meserie, că de carte nu-s eu.

— Îţi place ceva anume?

— Mecanica auto, domnule judecător.

— Dar trebuie să termini şi şcoala. Măcar şcoala generală. Ce te faci fără matematică? Altfel nu merge nici la profesională, care e tot la centru.

Judecătorul secund tocmai primise o hârtie şi i-o trecu judecătorului principal. Acesta-i spuse:

— Iarăşi nu putem jiuidieca procesul următor! Trebuie făcută adresă către secţia de miliţie: „Înaintaţi mandat de aducere ou însoţitor pentru Vartamian Ştefan, împreună cu mama lui, Vartamian Maria”. Era vorba de un alt proces, oare se tot tărăgăna.

Când mi s-a dat mie ultimul cuvânt, am spus că sunt ihotărât să-mi câştig existenţa prin muncă cinstită, să învăţ o meserie şi, când se va putea, să-mi termin şi liceul. Apoi să-mi întemeiez un cămin.

— Frumos, a spus judecătorul. Şi altceva?

— Să semăn a om.

— Oameni suntem cu toţii, a zis zâmbind judecătorul.

— Ar trebui să fim! am spus destul de tare şi m-am uitat la tata şi la avocatul meu.

Niciunul, nici altul n-au clipit măcar. Oare nu exista şi la ei un „fir”, cum spunea tovarăşul Dragu?

Apoi şedinţa a fost suspendată pentru deliberare. Completul de judecată s-a sculat în picioare, de asemenea şi cei din sală. După o jumătate de oră s-a dat sentinţa, citită de judecătorul principal: „În numele legii… pe baza articolelor…” Am fost condamnat la „măsura educativă a internării într-un centru de reeducare pentru minori”. Buche-Ceasornic şi Subţirelu la fel. Dar până să ajung la reeducare, trebuia să trec prin „Purgatoriu”.

— Gata, s-a zis cu noi, a şoptit unul din „auxiliari”, condamnat şi el. De-acum, „între ziduri”! De multe ori am înregistrat de-atunci expresia aceasta, şi am înţeles-o foarte bine. Nu era uşor „între ziduri”, chiar dacă multora le-a folosit.

*

Primele cuvinte pe care le-am auzit după ce am fost adus la „Centrul de primire, observare şi repartizare a minorilor Bucureşti”, la „Purgatoriu”, a fost întrebarea unui băiat. Să fi avut vreo cincisprezece ani. Era mic şi puţin cocoşat:

— Tovarăşe educator, mai am mustrarea aia la dosar?

Educatorul, un bărbat între două vârste, cu o mustaţă mică sub nas, i-a răspuns grăbit:

— Am scos-o de vreo săptămână. Te-ai mai îndreptat tu…

— Şi o să am iar voie la film?

— Sigur că da.

Atunci s-na deschis o uşă şi un băiat l& strigat:

— Hai odată, Cămilă! Nu putem face nimic fără tine.

Tot acolo s-a ivit pe urmă şi silueta unei femei:

— Vino, Lambă! Ai uitat că mâine avem serbarea?

Lambă, zis Cămilă, s-a supus şi a pornit spre încăperea de unde veniseră aceste apeluri de neînţeles pentru mine. Când am trecut mai departe pe coridor, am

aruncat o privire înăuntru. Lambă îşi trecuse cureaua acordeonului pe după gât şi primele acorduri au răsunat, acompaniate de bătăi, într-un tact aproximativ, ale unui toboşar. După ce uşa s-a închis, am auzit cum a pornit şi corul, iar la urmă a intervenit şi solistul: „Sunt român şi-mi place viaţa, ca soarele dimineaţa…” Grozav m-am mirat. Va să zică chiar aici, „între ziduri”, se organiza „un spectacol” în toată regula, ca într-o şcoală. Ba mai înainte văzusem într-o clasă şi o mică expoziţie de desene ale băieţilor. Cu toate acestea, aici te simţeai mult mai ferecat decât la „Centrul de primire” de lângă cheiul Dâmboviţei. Uşile dormitoarelor erau, la „Purgatoriu”, metalice, ca la arestul miliţiei şi aveau aceeaşi vizetă rotundă.

— Dă-i drumul mai departe! mi-a zis subofiţerul care mă însoţea.

Şi am pornit-o repede pe coridor, spre comandant, „la prezentare”, cum mi se spusese. Coridorul era lung, nu se mai sfârşea, cu uşi multe de o parte şi de alta. Dintr-o< încăpere se auzeau ciocănituri, probabil că acolo era un atelier. Dintr-alta, răzbătea un zgomot nedesluşit, un fel de vâjâit ciudat.

— Acolo-i ia la examinare cu testuri, a zis subofiţerul, care îmi observase mirarea. N-am înţeles ce voia să spună, dar nici n-am întrebat. Tot aveam să aflu. Ştiam că mă găsesc într-un centru intermediar între tribunal şi centrul de reeducare. Asta era doar „Purgatoriu”.

Autobuzul călătorise mult cu noi, cei câţiva băieţi, din centrul oraşului şi până aici, în sudul Bucureştilor. La urmă, trecusem peste un câmp înnoroiat şi chiar în apropierea incintei zărisem o casă mică şi neîngrijită care mi-o amintea pe aceea din care salvasem fetiţa opărită. Bănuiam înăuntru, nu ştiu de ce, un pâlc de copii, uitaţi de părinţi, din cei care aveau să ajungă ca mine şi ca ceilalţi de aici.

…Subofiţerul m-a dus până într-un birou pe care scria „Secretariat” şi m-a lăsat acolo. Secretara, o femeie înaltă, fără vârstă, mi-a făcut semn spre un scaun. Drept în faţa mea era un alt birou, unde se intra prin încăperea în

care mă aflam. Curând aveau să înceapă întrebările. Ca la anchetă: „Spune acum, fără ascunzişuri, toate faptele tale”; „Cine te-a îndemnat 2”; „Ce mai ai de spus?”…

Când avea să se termine oare calvarul acesta?

Soneria a ţârâit şi secretara a intrat la şeful ei. Când a ieşit, mi-a spus:

— O să ai de aşteptat. E altul înăuntru la discuţie…

Va să zică aici aşa se chema: „discuţie” nu „interogatoriu”. Aceeaşi cumătră, altfel pieptănată?… Cred că secretara lăsase special uşa întredeschisă, ca să aud. îl vedeam din spate pe „internat”, un băiat solid ca un bivol, cu un cap care-mi amintea de Bilă. Şi „dialogul” începu să se desfăşoare, dar altfel decât îl aşteptam eu. Mai întâi se auzi vocea fermă, cam monotonă, a comandantului, apoi răspunsurile sau întrebările noului venit:

— Ocupă loc, Radu Sima, pe scaunul ăla. Ştii unde te găseşti?

— La şcoala de reeducare Jilava. /

— Denumirea exactă e alta: „Centrul de primire, observare şi repartizare a minorilor, Bucureşti”. Pe aici trec cei pe care tribunalele au hotărât să-i trimită în centre de reeducare, ca acolo să se îndrepte şi să înveţe o meserie… Ai priceput? De unde eşti?

— Din Bolintin Deal.

— Sat de oameni harnici, vestit pentru meseriaşii săi, mai ales constructori, a observat comandantul.

…Acum va începe scormonirea păcatelor, îmi spuneam. Dar lucrurile au luat o altă cale…

— Bănuieşti cine sunt eu?

— Da, domnul comandant.

— Aha, vii de la penitenciarul de minori! Cei mai mulţi vin aici din arestul preventiv al miliţiei sau de acasă, când îi anunţă sectoristul. Toţi însă ajung aici după ce s-a dat sentinţa judecătorească, după ce tribunalul a hotărât măsura educativă… Ai fost la penitenciar, de aceea spui „domnule”. Aici se spune „tovarăşe”. Nu îţi imput asta, înţelegi? Dar trebuie să ştii.

— Da, tovarăşe comandant!

— Aşa! Uite, vreau să te pun la curent, în linii generale, cu disciplina centrului nostru. Ştim pentru ce eşti aici. Vagabondaj, furturi de la vecini, două spargeri la magazine, un viol. Nu mai discutăm despre problema asta, nici nu ne interesează trecutul tău. Vrem să vedem ce o să faci de acum înainte. Prezentul şi viitorul tău, asta eproblema. Înţelegi?... Aici te adresezi exact ca într-o şcoală: „Tovarăşe profesor!”, „Tovarăşe maistru”. Sau spui: „Tovarăşe subofiţer! Sunt elevul aşa şi aşa. Vă raportez că...” Dacă eşti chemat, iarăşi îţi spui numele: „Sunt elevul Radu Sima. La ordinele dumneavoastră...

E limpede?

— Am înţeles.

— Or să ţi se dea o mulţime de lucruri. Pentru îmbrăcat, pentru igiena personală. Aici ai pijamaua ta, prosopul tău, pantofii tăi, pantalonii şi o curea, cămaşă, haină. Trebuie să le păstrezi. Altfel, eşti pedepsit. Nu cred că va fi cazul... Mai întâi rămâi trei săptămâni la carantina medicală. Ca să ştim cum stai cu sănătatea şi să nu aduci boli în centru. Dacă se constată vreo maladie, ţi se face tratament. Pe urmă, o să fii repartizat la o grupă. Ai îndatoriri, dar ai şi drepturi. În primul rând, trebuie să respecţi programul şi disciplina centrului.

— Şi edt rămân aici?

— ¡Depinde. Uneori două luni, alteori trei, cel mult şase. Stabilim pentru ce meserie eşti bun. Bineînţeles, o să ne spui ce te atrage... Acum ai vreo preferinţă?

— Aş vrea să devin electrician auto.

— Am notat. Să vedem la ce ai aptitudini. Avem probele noastre.

— Dar învoiri acasă pot să capăt?

— Aici nu se dau învoiri; numai la centrul de reeducare, dacă înveţi şi te porţi bine acolo. Acum ascultă-mă atent: O să te întâlneşti aici şi cu elevi mai cuminţi şi cu alţii mai nedisciplinaţi. Caută să-ţi alegi prietenii dintre cei mai buni. Sfătuieşte-i pe cei răi să se cuminţească. E spre folosul lor... Să fii mereu curat, ordonat. Dacă încâlci disciplina, eşti sancţionat. Există aici şi izolator. Ştii ce-i

aia?

— Mititica…

— Aşa-i ziceţi voi. Sunt şi alte pedepse restrictive…

Dacă sare unul la bătaie în dormitor, te adresezi educatorului de serviciu. Şi la mine poţi să vii… Noi am şi scris acasă totul despre situaţia ta. Familia poate să te viziteze, să-ţi expedieze pachete.

— Scrisori pot trimite?

— Bineînţeles.

— Şi abia peste şase luni plec de aici?

— Ţi-am spus, poţi să pleci şi mai curând. După ce s-a stabilit unde te dăm şi ce meserie îţi recomandăm. Ai vrea probabil să ajungi la un centru de reeducare aproape de casă… Numai să fie acolo ateliere pentru profesiunea potrivită… Ce şcoală ai?

— Opt clase de generală. Pe urmă, am început la un liceu. Dar n-am stat decât o lună şi jumătate. Nu mi-a plăcut. Am lucrat ca zilier şi de-acolo m-au tras alţii la rele…

— Sau tu pe ei… Acum o să te îndrepţi. Să nu discuţi despre faptele tale. Şi nici să nu te intereseze faptele celorlalţi. Ce-a fost a fost. Să fii de-acum încolo om întreg!

/

Mi se părea că discuţia alunecă undeva la suprafaţa dramei noastre. Dar aflam totuşi o mulţime de lucruri.

— Ce gânduri de viitor ai? întrebă comandantul.

— Să am aici purtare bună – veni răspunsul stereotip. Să învăţ bine. La şcoală, la atelier. Pe urmă la corecţie, adică la reeducare, să fac faţă… Când ies, mă angajez şi eu, să lucrez într-o întreprindere… Poate termin şi liceul, dar e cam greu…

Îmi aminteam goana mea după un loc de lucru, cu prilejul celor două fugi la Bucureşti. Cred că Radu Sima ăsta abia aştepta să scape „dintre ziduri” ca să o ia din nou razna. Nu ştiu de ce, dar nu îmi inspira încredere. Mai ales că auzisem despre viol.

— Ce-ţi place mai mult?

— Dansul la discotecă. Filmele. Am văzut unul cu un

poliţist la Hong-Kong, nu-i ştiu precis titlul. Dar era de groază… Adică grozav, vreau să spun. Ce de lume şi ce de firme luminoase! Când nu te aşteptai, atunci începea hărmălaia pe stradă. Şi din nimic săreau la…

Se opri brusc, dându-şi seama că tonul fusese admirativ. Comandantul trecu peste comentarii şi spuse:

— Am uitat să discut o altă problemă, aceea a fugii… Mai rar să reuşească aici. Să ştii asta. Cu toate acestea „unii mai încearcă. Dar tot ei pierd. Lipsesc de la şcoală, de la atelier. Şi de prins, tot îi prţndem. Atunci îi pedepsim.

— Dar la centrul de reeducare cum o să fie?

— O să vezi atunci. Acolo se poate cere prelungirea internării până la vârsta de douăzeci de ani, ca să pleci cu meserie bună. Dar până atunci, mai ai.

Când Sima a ieşit din biroul comandantului, i-am văzut faţa. Un nas gros, imens, doi ochi mari, ieşiţi din orbite, o tăietură adâncă pe obrazul stâng. A trecut pe lângă mine şi, fără nicio provocare, mi-a ars un cot în şale. Dar cu mare dibăcie, să nu se observe. Dacă aş fi răspuns – şi îmi venea s-o fac – s-ar fi crezut că eu sunt agresorul. M-am abţinut, ca să nu cad prost de la început, dar nu mi-a fost deloc uşor. După aceea a venit rândul meu la comandant.

— Ai auzit discuţia?

— Am auzit-o, tovarăşe comandant.

— Şi-ai înţeles ce trebuie să faci, cum să te porţi?

— Da, tovarăşe… Dar când o fi cu alegerea centrului de reeducare, nu vreau să fie aproape de casă… Mai vreau să vă întreb ceva: pot scrie încă din carantină?

— Sigur că da.

— Oricui?

— Adică cum? Vreunui „barosan”, cum îi spuneţi voi.

Pe faţa inflexibilă a ofiţerului apăruse o mimică aspră.

— Vreau să aflu ce s-a întâmplat cu o fată. E bolnavă, în spital. îi pot scrie bunicii ei?

— De ce nu fetei direct, Roşea?

— Mi-e greu să vă răspund… Ştiţi, din pricina mea e

acolo.

— Ai băgat cuţitul în ea?

— Cuţitul nu. A fost altceva.

— Bine, bine, păstrează-ţi secretul! Poţi să scrii… Dar şi acasă, fireşte.

— Acasă nu am cui. Din pricina lor sunt aici.

— Nu şi a ta?

— Ba da. Dar mai puţin… Vreau să scriu şi unei mătuşi, care e tot în spital. Are Parkinson şi a fost operată.

— Bine. Scrie-i şi ei. Ce vrei să mai întrebi?

Mai aveam multe de întrebat, dar discuţia devenise obositoare. Mi se părea că omul din faţa mea o purta de zece ori într-o zi, dacă nu mai des. Era bine intenţionat, fireşte. Am mai pus totuşi o singură întrebare:

— Aveţi bibliotecă?

— Da. Cu şase mii de volume. Politică, tehnică, literatură. Poţi împrumuta, după primele zile de carantină, când s-a stabilit că nu eşti purtător de microbi. Organizăm şi concursuri. De desen, de recitărr tehnice, literare… Şi adăugă: avem băieţi între paisprezece şi optsprezece ani, nu ca la centrul de lângă cheiul Dâmboviţei, unde ai fost. Acolo primeau şi copii mici. Aici sunt cei daţi prin sentinţă, ca tine. Se citeşte mult. De pildă „Groapa” lui Eugen Barbu are mare succes.

— E o carte bună. Şi o să rămână în literatura noastră.

Pe urmă m-a întrebat el despre. intenţiile mele de viitor, despre meseria pe care aş fi preferat-o, cam tot ce-l întrebase şi pe Sima. Dar ultima întrebare a fost cea mai surprinzătoare: /

— De ce nu mi-ai spus nimic despre ghiontul lui Sima? Şi cum de n-ai ripostat?

Credeam că nu observase nimeni. Muscă ar fi zis: „Cunoaşte la oameni, gagiul!”

— N-am vrut s-o încep rău p-aici. De aceea n-am răspuns.

La masa de prânz, s-a nimerit să fiu între Sima şi Ilă Tunsu. Ilă era un băiat mic, cu un cap parcă ieşit dintr-un

coşmar. La început, am crezut că fusese opărit, ca fetiţa aceea din casa părăsită. Pe urmă, m-am gândit că vreo boală de piele îl pocise aşa. O mare parte din carne era vineţie, fâşii întregi atârnau, ochii priveau saşiu lumea. Vorba îi era greu de desluşit, fiindcă se bâlbâia. N-avea sprâncene şi era tuns chilug. Ajunsese aici fiindcă vârâse un cuţit într-un borfaş care-l împroşcase cu vorbe batjocoritoare. Băieţii îl ocoleau, ca pe-un lepros. Şi eu a trebuit să-mi înfrâng o repulsie – nedreaptă, ştiam! – ca să ări adresez primele cuvinte.

Masa nu era prea bine pregătită, totuşi destul de hrănitoare. Oricum, mult mai bună decât cea de la arest. Dar, după ce am mâncat supa, deodată am observat că nu mai am furculiţă pentru felul doi. Ilă a văzut şi el... Mi-a făcut semn spre Sima. Mânca liniştit, dar parcă şedea cam ciudat. Am priceput că sub fundul lui era furculiţa mea.

— Dă-o încoace! i-am spus. Altfel ajungi la mititica.

Glasul meu a sunat aspru. S-a supus. N-am vrut să mai mănânc cu furculiţa aceea. Mi-a dat-o Ilă pe a lui, după ce a terminat. Şi-atunci am observat că aici, în sala de mese a carantinei, erau şi băieţi care nu cunoscuseră, niciodată furculiţele. Mâncau felul doi tot cu lingura de supă, ba unii foloseau mai mult degetele. Cu greu îi convinseseră să se spele pe mâini înainte de masă.

În dormitor, fiecare aveam sertarul nostru în dulap „cu prosop, săpun, periuţă, pastă de dinţi, pijama. Pat cu saltea, pernă, plapumă. Când au început să se dezbrace, am observat că mulţi dintre băieţi sunt tatuaţi. Urât! Natura îl dăruise pe om cu un corp frumos, şi el... Eram foarte obosit în seara aceea şi am adormit repede. Doar de vreo două ori m-a trezit „clicul" vizetei, când subofiţerul s-a uitat în încăpere. Dimineaţa, la şase, când s-a dat deşteptarea, am remarcat că perna şi salteaua mea erau. tăiate. Am înţeles. Patul meu era alături de-al lui Sima. Rânjea mulţumit, crezând c-o să fiu numai eu pedepsit.

— Asta face pe tartorul! mi-a şoptit Ilă Tunsu.

A venit şi comandantul. M-a întrebat dacă eu am comis vandalismul. Am spus că nu. Mi s-a părut însă că

ofiţerul se uită la Sima. A fost percheziţionat dormitorul, dar nu s-a găsit instrumentul tăios. Am fost însă toţi pedepsiţi. Ne-au tăiat de la recreativ. Niciodată n-am înţeles, nici aici, nici mai târziu, la centrul de reeducare, pedepsele astea. Nu făceau altceva decât să-i înrăiască pe băieţi, că doar unul singur era de vină.

Indimineaţa aceea, elevii noi au fost luaţi în primire de cabinetul medical. Analize, examene medicale. La carantină exista şi un sumar program educativ. Dar nu mare lucru. Educatorii ne luau la întrebări, ne explicau cum să salutăm şi să păstrăm ordinea. Respectarea orarului şi a disciplinei erau pe primul plan. Ne-au explicat drepturile şi îndatoririle minorilor internaţi, ne-au citit Decretul 545 din decembrie 1972, valabil pe-atunci.

Într-un rând, m-am încrucişat la closet cu Sima. Nu era nimeni, şi i-am pus o piedică fulgerătoare, aşa că a nimerit cu falca-n uşă, de-a făcut: bum! A doua zi, l-am văzot ou obrazul vânăt. De-a tunici m-ta lăsait în pace. Dar pe ăi mici îi chinuia amarnic. îi punea să facă partea lui de curăţenie, ba să-i şi spele rufele. Şi îi tot înghiontea, pe ascuns.

— Al naibii tartor! bombănea Ilă Tunsu mereu. Şi lui îi era frică. Nimeni nu s-a mirat de vânătaia lui Sima. Băieţii se băteau des.

Cele douăzeci şi una de zile ale carantinei au trecut repede. Am intrat în „programul normal”, mult mai variat – diferit în zilele lucrătoare faţă de sărbători. Deşteptarea era, în cele dintâi, la ora şase, apoi echiparea sumară, înviorarea şi „programul administrativ” (spălat, curăţenie etc.), prima masă, careul de dimineaţă, activităţile instructiv-educative. După masa de prânz venea „timpul liber supravegheat”, apoi alte activităţi educative. Masa de seară era urmată de încă un program administrativ, apoi de stingere, care se clădea la ora 21. În zilele de sărbătoare se desfăşurau activităţi sportive, auziţii radio, vizionări TV, lecturi, efectuarea corespondenţei. Mulţi se adaptau cu greu sculării la şase dimineaţa, măturatului şi datului cu cârpa în dormitor, regulilor de igienă, orelor

fixe, ordinii. Unii vedeau aici pentru prima dată o pijama şi li se părea că n-are niciun rost. Alţii nu împrumutau cărţi de la bibliotecă decât ca să le rupă, pe ascuns, pagini.

La careu se prezentau evenimentele din ziua precedentă şi se comunicau schimbări de program, se făceau evidenţieri şi se vorbea despre abateri, se anunţau pedepsele aplicate. Câteodată, rar, mai ieşea câte unul la raport, când se încumeta, spre pildă, să reclame fărădelegile unui tartor, să spună ce-i furase alt minor sau să ceară să fie trimis mai curând la centrul de reeducare. De două ori pe săptămână rula un film, într-o sală specială.

Îndată după scoaterea din carantină, ne-au repartizat pe clase. Aveam profesori şi diriginţi. Eu, cu cele zece clase ale mele, eram „rege”, şi nu ştiu cum mi se aflase” şi porecla, aşa că-mi spuneau „Savantu”. Aici, la clase, se stabilea nivelul de pregătire, se împrospătau cunoştinţele, ca la „Primirea” de lângă chei. Se dădeau note, ca la şcoală. Profesorul îl lua pe fiecare altfel, după firea lui şi după cum era, începător sau avansat. Unii nu mai fuseseră de doi-trei ani la şcoală. Alţii – şi asta m-a uimit – aveau şaisprezece ani, dar nu ştiau nici să scrie, nici să citească; de obicei erau şi cei mai înrăiţi de viaţă. Clasele de „alfabetizare” erau cele mai păcătoase. Iar şi iar se auzeau de acolo strigătele furioase ale profesorilor, exasperaţi de scandaluri şi de indisciplina elevilor. Mustrările în faţa colectivului sau chiar în faţa consiliului profesoral nu ajutau prea mult. Nici izolatorul. Nici alte mijloace. Erau şi unii care ziceau pe faţă: „Ce-mi trebuie mie carte? în *meseria* mea sunt doctor! „Cei mai mulţi se alegeau totuşi cu scrisul şi cititul învăţate – mai cu binele, mai cu răul.

Existau şi ateliere. De lăcătuşerie, de tâmplărie şi altele. Toate cu un afiş pe uşă: „NICI MUNCA FĂRĂ PÂINE, NICI PÂINE FĂRĂ MUNCA”. Maistrul făcea la început expunerea tuturor meseriilor. Apoi ne punea să executăm diferite operaţii, cronometrând timpul de care aveam nevoie. Atelierul de lăcătuşerie, unde am fost dat, avea o mulţime de materiale didactice, un strung şi o freză, cam tot ce trebuia pentru ca meşterul să te înveţe

operaţiile de bază şi să se convingă dacă aveai aplicaţie pentru o meserie sau alta. Maistrul meu era un om foarte priceput şi îşi dădea multă osteneală. Om cumsecade, dar cam bătrân; nu ştia să fie destul de energic cu băieţii. Mereu trebuia să cheme subofiţerii în ajutor. Odată, câţiva i-au stricat o mulţime de piese gata confecţionate şi iar am fost pedepsiţi toţi, cu ghiotura. Meşterul de la tâmplărie, aşa mi-a spus Ilă, era mai stăpân pe situaţie. Nu se încumeta nimeni să-l înfrunte. Le vorbea băieţilor despre centrele de reeducare de la Păltiniş şi Alexandria, unde se execută mobilier de serie, adică te alegeai cu o „meserie pe cinste", cum spunea Ilă. Mă obişnuisem între timp cu chipul lui pocit, ba şi cu bâlbâiala, ne şi împrietenisem. Într-o bună zi, mi-a spus, tare necăjit:

— Mi-a făcut fişă că nu văd bine. Vor să mă dea la o „Şcoală Ajutătoare" a Ministerului Muncii. Au zis că-i mai bine. Să fiu cu alţii care-s ca mine, adică schilozi sau urâţi, să nu mai râdă nimeni de mine. Şi eu care aici are stat smirnă!

— Şi tu ai zis ceva?

— O să zic. Nu vreau „Şcoală ajutătoare". De ce să-mi aducă totul aminte că-s sperietoare? Mă duc la comandant sau ies la raport în careu. Chiar mâine.

Şi Ilă l-a înduplecat. Într-adevăr, nu vedea bine. Se chinuia şi la învăţat şi la atelier. Dar silinţa îl ajuta. Şi „la materiile mai grele, i-am fost şi eu de foFos.

…De Laura nu mai ştiam nimic. Lebăda albă avea aripile frânte. Tare mi-era teamă de-o veste rea. Nu credeam în presimţiri. Dar ştiam că tăcerea nu e niciodată bună…

Îmi plăcea când mă puneau la ceea ce numeau ei „teste". Erau de pildă nişte probe de îndemânare care-mi aminteau de jocurile mecanice. Una din ele ne cerea să parcurgem, cu un fel de creion mecanic, un traseu, trecând prin diferite puncte şi ajungând cât mai repede la destinaţie. Fiecare greşeală se înregistra automat; de asemenea şi timpul de care aveam nevoie. Existau probe de dexteritate, de atenţie, de memorizare, de rapiditate. La

unele eram supuşi în grup, la altele individual. Ne spuneau, de pildă, douăsprezece cuvinte şi trebuia să scriem apoi cele pe care le ţineam minte. Eu am reuşit să reţin zece, alţii abia trei. Era şi un aparat care studia, cum ziceau ei, „rezonanţa afectivă" a diferitelor cuvinte asupra noastră.

Odată ne-au pus pe toţi să desenăm pe o foaie de hârtie un pom, după un model... Credeam că vor să vadă dacă avem talent. Dar scopul era altul. Pe urmă, când au strâns foile, i-am auzit cum şopteau între ei. Un băiat acoperise tot spaţiul hârtiei cu desenul lui şi unul dintre psihologi a spus atunci: „tipic extravertit". Alţii desenaseră pomul doar într-un colţ, ca mine: „Asta-i un introvertit", a zis acelaşi. Uitaseră însă ceva. Mulţi se uitau la vecini când desenau, se luau adică unii după alţii.

Erau în total treizeci şi patru de probe! Şi, când nu erau probe, erau discuţii, cu întrebări, multe şi neaşteptate. Nu numai psihologii ne studiau, dar şi sociologi, criminologi, medici. Purtarea noastră în centru era şi ea înregistrată. Am văzut cum întocmeau elevilor câte o. „Fişă psihopedagogică" amănunţită.

Câteodată îi auzeam vorbind despre noi. Sima nu era pentru ei un „tartor", ci „lider neoficial" sau „lider negativ". Discutau mult despre cunoaşterea exactă sub aspect „medico-psiho-pedagogic", despre „şocul de adaptare", despre orientarea noastră şcolară şi profesională, despre necesitatea de „a se lucra" cu fiecare dintre noi „individual şi diferenţiat". Adesea dezbăteau „optimizarea repartizării" la centrele de reeducare, făceau „recomandări psihopedagogice". La unii constatau o „dezvoltare intelectuală sub nivelul vârstei". Aveau o limbă a lor, aşa cum o auzisem atunci, la plivit, în discuţia dintre Tăticu' şi Mooanu.

Despre „faptele" noastre, într-adevăr, nu ne întrebau, dar ştiau sigur de ele. Odată l-am auzit pe unul din ei şoptind, după parcurgerea unor dosare: „...35 la sută dintre subiecţi au motivat actul delincvenţial prin influenţa microgrupurilor stradale. Alţi 10 la sută, prin consumul

băuturilor alcoolice… Am aici şi situaţia a doi fraţi gemeni porniţi pe căi cu totul diferite, unul infractor recidivist, altul elev model… * Şi mamele astea vitrege! În 22 la sută din cazuri, minorii fug de acasă din cauza lor…” Restul n-am mai auzit.

Cei mai mulţi eram vagabonzi şi hoţi, câţiva internaţi pentru viol şi tâlhărie. Înainte de a ne face „repartizarea”, ne-au întrebat şi pe noi ce am vrea să ajungem – aşa cum m-a întrebat şi în prima zi comandantul. Şi au completat atunci rubrica „opţiunea minorului”. Ne-au studiat în orice caz cu de-amănuntul, pe toate feţele, cât s-au priceput – nu ca acel „student grăbit” care a venit odată acolo.

Mă întrebam ce s-o fi întâmplat cu Subţirelu şi cu Buche-Ceasornic. Ne dăduseră doar împreună sentinţa. Am aflat mult mai târziu: se mai descoperiseră noi fapte în seama lor şi erau supuşi unor cercetări suplimentare. Dar dacă soarta celor doi „colegi” de sfoară mă „interesa”, gândul la Laura mă tortura fără încetare. De ce nu mai dădea niciun semn de viaţă? Ajunsese la convingerea că sunt un ticălos? La proces trimisese totuşi mărturie în favoarea mea. Nu cumva intervenise vreo înrăutăţire în boala ei? O infecţie, poate o cangrenă. Scrisorile către bunica ei, Eliza, rămâneau fără răspuns.

Măcar atât să fi scris: „Nu mai vrem să ştim de tine, dar Laura e mai bine”. Aş fi vrut să o pot păstra undeva lângă inima mea., Ultima scrisoare o expediasem, cu aprobarea comandantului, recomandată. Se întorsese cu o adnotare curioasă pe ea: „Adresantul absent”. Simţeam că totul se scufundă. Nu mai puteam să dorm şi totul îmi devenea indiferent. Sima simţise şi profita. Mă lovea pe ascuns, făcea tot felul de ticăloşii pentru care să fiu eu pedepsit. De câteva ori i-a şi mers. Am stat trei zile la izolator: spărsese cm geam în aşa fel ca vina să cadă pe mine. Nici nu m-am dezvinovăţit. Ştiam că păcătuiesc greu. Nu cu geamul.

La urmă însă, iţele i s-au încurcat. Sima s-a strecurat în dormitor, după masa de seară, şi a rupt toate periuţele de dinţi, apoi a aşternut sub perna patului meu câteva

sfărâmături. Iar am fost chemat la judecată, de data asta la comandant. De faţă erau şi criminologul şi psihologul şi maistrul meu – bătrânul acela de care între timp mă ataşasem.

— De ce-ai făcut asta? m-a întrebat/ comandantul. Ce e cu tine în ultima vreme?

— Pedepsiţi-mă! O merit! am spus îndârjit.

Nu ştiu de ce, dar eram tot mai sigur că Laura murise.

— Şi ce pedeapsă ai propune tu pentru acest vandalism?

— Dacă aş avea puterea s-o fac, l-aş pune pe Sorin Roşca la zid. E un asasin, tovarăşe comandant.

— Oameni buni! a intervenit maistrul, cu vocea lui molcomă, nu se poate şi nu se poate! Bate câmpii, nu vedeţi? E cel mai bun băiat din atelier. N-a făcut el asta. În ultimul timp parcă l-a lovit ceva la moalele capului. Nici cu geamul acela spart nu-mi vine să cred. Se-ntâmplă ceva cu el. O fi bolnav. Vrea singur să se pedepsească…

— Abaterile astea nu se potrivesc nici cu caracterul lui de justiţiar, nici cu concluziile noastre, a observat psihologul. Sorin Roşca e un sensibil, împins spre abateri de o familie dezmembrată. E singurul care s-a apropiat până şi de Ilă Tunsu… Poate că are un sindrom astenic depresiv, cu elemente delirante…

— Ce-ai avut, de-ai spart geamul? m-a întrebat, sever, comandantul. Dar periuţele? Te crezi în codru, mă?

— Şi ce-i cu omorul de care vorbeşti? a întrebat criminologul.

Am tăcut.

— Nu se poate şi nu se poate! a spus iar, îndârjit, maistrul.

…Laura. Pedeapsa. De ce nu existau aici plutoane de execuţie? Eu aş fi strigat: Foc!…

— Nemernicule! m-am trezit deodată spunând.

Comandantul s-a făcut roşu ca focul.

— Cui îi zici tu asta, Roşea?

— Mie! Numai mie!

S-a uitat lung la mine. Apoi la ceilalţi.

— La izolator cu el. Dar, între timp, urgent, supliment de anchetă. Aici miroase a altceva.

N-am stat decât o zi la izolator. Ilă mi-a adus prăjitura lui, că acolo nu se dădea. Pe sfărâmăturile de periuţe s-au găsit, până la urmă, amprentele lui Sima. Abia atunci am mărturisit totul.

— De ce nu ne-ai spus de la început? a întrebat comandantul. Ai încasat degeaba pedeapsă peste pedeapsă.

— Un introvertit! a şoptit psihologul, care era lângă el.

— Peste o săptămână pleci de la noi, a mai zis omul în uniformă. Ai recomandare pentru meeanicălăcătuşerie, dar şi pentru terminarea liceului.

— Nu puteţi afla ce s-a întâmplat cu Laura? am întrebat. Dacă am ucis-o, n-am nici eu dreptul la viaţă.

— Chiar azi am telefonat la spital. Nu mai este acolo. S-a externat de câteva zile.

Un val de căldură mi-a năvălit în obraz:

— Pe ea credeai că ai omorât-o? a întrebat psihologul.

— Credeam c-am împins-o la moarte.

În aceeaşi clipă a intrat secretara şi i-a şoptit ceva comandantului. Pe chipul lui mult prea sobru am văzut atunci, pentru prima dată, un zâmbet. Mi-a spus:

— Ai o vizită, Sorin Roşca!

Am zbughit-o din birou ca un bezmetic. Într-o sală mă aştepta Laura – parcă mai mică şi mai slabă. A lăsat să-i cadă cârjele, am cuprins-o în braţe. Miliţianul a tuşit tare, gata să spună ceva – ştia el să şi zbiere uneori – dar pe urmă a tăcut. Am aşezat-o pe bancă şi i-am ridicat cârjele. Când Laura a rostit primele cuvinte, mi-am dat seama cât de greu vorbea. Şocul accidentului nu îi trecuse încă. Probabil că psihologii aveau şi pentru asta un nume. „Terminologia asta e ca o mască a vieţii, mi-am spus. Poate un machiaj modern…” Aceeaşi voce melodioasă, dar se împleticea des şi uneori cuvintele refuzau să treacă pragul

buzelor. Atunci am văzut doliul, prins de reverul taiorului ei. N-am înţeles. Nici nu voiam să înţeleg. Purtase două luni doliu după părinţii ei. Ce însemna fâşia aceea nouă?

— Bunica, a zis ea, articulând greu. „Atac de cord" a fost diagnosticul medicilor. Acum două zile. Venisem de la spital cu maşina salvării şi m-a întâmpinat în poartă. Când m-am dat jos şi m-a ajutat şoferul să-mi pun cârjele, am văzut-o cum se face albă, ca hârtia. Şi a căzut acolo, în prag... N-o să ştiu niciodată dacă de bucurie că venisem sau de spaimă că m-a văzut aşa...

După o pauză, adăugă:

— N-aş vrea să mă iubeşti din milă, ¿Sorine!

— Gata, aţi discutat destul! a spus miliţianul.

— Vă rog, încă două clipe, i-am zis.

Şi Laurei:

— Călăul tău îţi cere iertare, Lebădă albă. Eşti singura mea raţiune de a mai exista. O să devin om fiindcă te iubesc şi fiindcă vreau să fiu demn de tine. Iar fără tine mă prăbuşesc. Şi tu o să te faci bine... Dar ce-o să faci singură, până ies?

Atunci a zâmbit, ca altă dată. A înţeles că nu o mint. În zâmbetul acela era gingăşia, dar şi dârzenia ei, pe care le cunoşteam. Mi-am dat seama cât de puternică este. Şi cât de mult crede în mine. Am sărutat-o şi am plecat. Miliţianul a strigat după mine:

— Ţi-ai uitat pachetul, măi Roşca!

M-am întors şi am privit iar în ochii Laurei, scăldându-mă în apele lor adânci. Mi s-a părut că văd oglindindu-se în ei blocurile acelea noi, înaintând asupra cocioabelor şi măturându-le din cale. Mi-am zis că aşa voi îngropa şi eu trecutul meu. Dar ştiam că nu numai cocioabele trebuiau măturate şi nu numai trecutul meu, ci tot ceea ce fusese şi mai era încă neomenie în mine şi în alţii. Şi mi-am amintit de o reproducere după un celebru tablou de Rafael, aflat la galeria din Dresda. Atârna deasupra pianului mătuşii Ileana. Lumina din ochii Madonei Sixtine întruchipa puritatea, spre care năzuiau *oamenii* de care fugeau *neoamenii*.

Eram de partea celor dintâi. Eu şi cu Laura. Şi voiam să-i aducem pe toţi de partea noastră. Chiar pe „studentul grăbit”. Şi, într-o bună zi, poate chiar pe Ghiţă-Pumn, pe Bilă, pe Muscă, pe Ilă Tunsu cel pocit, pe Lord, pe ucigaşul bănuit, tăcut şi încremenit, din arest, care mă scăpase de zdrahoni, şi pe zdrahonii înrăiţi, pe funcţionarul cu mânecare negre şi inimă de piatră. Numai conu’ Valerică o să rămână dincolo. El era cel care mă răstignise…

11.

FELUL TREI PENTRU O ŢIGARĂ

Când am ajuns la Centrul de reeducare pentru minori unde fusesem repartizat, eram îngrozitor de obosit. Ultimele zile la centrul de observare mă doborâseră. Emoţia reîntâlnirii cu Laura fusese atât de puternică, încât nu mă mai gândeam decât la ea, la suferinţele şi la singurătatea ei. Noaptea, abia puteam dormi un ceas sau două şi ziua umblam năuc. O rugasem să-mi scrie, să-mi scrie cât mai des, să-mi spună cum se descurcă. Chiar în ziua plecării mele au sosit acolo Subţirelu şi Buche. Cu toate faptele noi care se descoperiseră în seama lor, nu le agravaseră pedeapsa, adică nu-i dăduseră la penitencial. Acum veniseră la „Purgatoriu”. Aş fi vrut să-i interneze pe urmă la acelaşi centru cu mine, dar m-am ferit să o spun: ştiam că se obişnuia „risipirea” celor care „lucraseră” împreună şi demersul meu n-ar fi avut decât un efect contrar celui dorit. Poate că dacă nu spuneam nimic, se uitau mai „pe deasupra” în actele noastre şi scăpau din vedere c-am fost împreună. Când m-a văzut (tocmai se ducea la comandant), Subţirelu s-a bucurat:

— Salve, Savantule! Aşa-i reţeta în viaţă: unu’ vine, altu’ pleacă. Ca-n gară… Dar ce-i cu tine? V-a dat aici marijuana? Tare eşti pleoştit!

N-avea rost să-i povestesc:

— Chestiune personală, barosane. N-o mai răscoli.

Cred că şi-a închipuit el că-i vorba de Laura – am văzut tresărirea din ochii lui – dar n-a mai întrebat nimic.

— Las că toate se aranjează pân’ la urmă, a spus el. Trăim, murim. Lumea rămâne şi merge mai departe.

Uite că ştia să facă şi pe filosoful! Cu Buche n-am schimbat decât un „Bună ziua”. Arăta foarte rău. Nu mai avea putere pentru nimic şi nu mai dorea nimic.

— Necazuri cu tat-su, mi-a şoptit Subţirelu. Ce om şi ăla!

Am înţeles. „Ceasornicul” se dereglase. Psihologul ar fi spus poate, ca la mine, „sindrom asteno-depresiv” (dar nu şi „delirant”). I-am avertizat să se ferească de Sima când vor ieşi de la carantină. Încă de dimineaţă ne-au pornit pe toţi băieţii destinaţi pentru’noul centru, cel de reeducare, cu autobuzul. Dar, pe drum, maşina a avut un accident. Anchetă de circulaţie. Pe urmă, o pană de motor. Toate ghinioanele! Am ajuns pe la şase seara, flămânzi şi obosiţi. Eu chiar mai istovit decât ceilalţi fiindcă în noaptea aceea nu închisesem deloc ochii. De aceea, tot ce s-a mai întâmplat cu mine în prima zi la centrul de reeducare a plutit într-un fel de ceaţă. Auzeam, vedeam, dar nu ştiam sigur dacă lucrurile se întâmplă cu mine sau asist la un spectacol cu totul străin. În autobuz, băieţii vorbiseră verzi şi uscate despre centru. Ce-o să fie, cum o să fie. Celor mai mulţi le era groază. Auziseră fel de fel de istorii. Că-i mult mai rău decât la repartizare, că rabzi de foame, că profesorii bat de rup în clasă, că una-două te dă la mititica. „S-a zis cu noi”, spunea unul mereu.

Şi iată-ne intraţi pe poarta centrului. La dreapta erau nişte clădiri mici, intrau şi ieşeau oameni cu hârtii: desigur bifourile. În stânga, o clădire mare, solidă, cu două etaje – un miliţian mi-a spus că-i internatul şi cantina. Peste drum de internat, nişte clădiri scunde, fără etaj, bine întreţinute. Mai mulţi băieţi în uniforme albastre, cam ponosite, dar curate, dădeau cu mătura prin curtea imensă. Era şi multă verdeaţă acolo, flori bine îngrijite. Şi alte clădiri, destul de mari, dar numai parter. Tot miliţianul m-a lămurit: „Sunt ateliere şi săli de clasă, clubul, cabinetele…” Cel mai frumos lucru erau pomii: nişte plopi uriaşi, acum cu frunze ruginii, care înconjurau curtea principală. Frunzele cădeau bătute de vânt. După ce băieţii măturau, se aşternea un nou covor.

Atunci l-am văzut pentru prima dată pe profesorul Petre Grinţescu, cu faţa lui înaltă, osoasă şi ochi adânci. Tocmai „planta”, cu băieţii, nişte tăbliţe, nu departe de pavilionul de la intrare. Şi-am citit: „TREI LUCRURI SUNT NECESARE PENTRU A FI FERICIT: UN TRUP SĂNĂTOS, UN SPIRIT LIBER, O INIMĂ CURATĂ (Jean Domat)”. Ceva mai departe, alta: „CÂND UN GENIU ADEVĂRAT APARE ÎN LUME, ÎL CUNOŞTI DUPĂ ACEEA CA PROŞTII SE STRÂNG ÎMPOTRIVA LUI (Jonathan Swift)”. N-am mai înţeles nimic. Unde ajunsesem? Ce mai era şi asta? Dar un miliţian s-a răstit la mine şi m-a trezit din visare:

— Mă, ăla! Mişcă odată! Ce, ai adormit? Vrei să rămâi fără masă?

Nu voiam, că mi-era tare foame. Pachetul Laurei îl împărţisem de mult cu ceilalţi băieţi. Au urmat formalităţile, predarea inventarului, întrebările de identificare, cam aşa cum le cunoscusem şi dincolo, la repartizare. Dar mai amănunţite. Aici veneam pentru mult timp. După o vreme, m-am trezit în camera căpitanului comandant.

Mi-a spus să iau loc. Era un bărbat înalt, cu faţa rotundă şi ochi mari, care te pătrundeau până în străfunduri. Ştiam că băieţii îl porecliseră „Lună” şi curând am aflat de ce. Nici el nu m-a întrebat nimic despre „faptele” mele. M-a îndemnat în schimb să mă îndrept, mi-a vorbit de program, de disciplină, de recompense şi pedepse. Şi-aici eram „între ziduri”, dar parcă mai puţin strâns decât dincolo. Era şi-o sală mare de sport, comandantul se lăuda – mai târziu am văzut c-avea dreptate – că-i cea mai modernă din judeţ. Dar, parcă din tot ce mi-a spus, cel mai la inimă îi stătea curăţenia şi ordinea.

— De la curăţenie şi ordine porneşte totul, elev Roşca! Când am venit comandant aici, la internat şi la clase mai erau femei de serviciu. Acum voi faceţi totul. Numai la bucătărie vă prepară alţii mâncarea. Dacă vă-nvăţaţi să curăţaţi totul lună, să strălucească, nu alta, dacă deprindeţi cum trebuie ordinea, la toate faceţi faţă.

Ajungeţi oameni!

Mi-a spus că dacă voi fi disciplinat şi sârguincios o să-mi dea şi învoiri acasă. Am zâmbit, trist – dar poate el a crezut că-i batjocoritor şi s-a încruntat.

— Iertaţi-mă! Acasă m-aşteaptă numai bruftuluielile şi ciomagul tatii…

— Deci nu vrei nicio învoire?

— Am o mătuşă. Când o ieşi din spital, la ea m-aş duce. Şi la încă cineva… Acasă nu, niciodată…

Mi-a luat dosarul şi l-a răsfoit. Când a ajuns la proces, s-a oprit mai pe larg la depoziţia tatii. Cred că s-a lămurit, fiindcă nu mi-a mai pus alte întrebări despre „acasă”.

— Ai venit cu recomandare pentru „mecanicălăcătuşerie, întreţineri şi reparaţii universale”. În ce priveşte terminarea liceului, aici n-avem decâţăeee clase, pe care tu le-ai absolvit. Putem să te dăm la oraş, la seral sau chiar la curs de zi. Dar acum e noiembrie. Prea târziu. Elevii termină primul trimestru. Înţelegi?… O să faci profesionalul, iar la şcoala generală îi mai ajuţi tu pe alţii la meditaţii. Şi de la anul, dacă te porţi cum trebuie, te dăm şi la liceu.

Aş fi vrut să-l înţeleg mai bine pe omul din faţa mea, să-i fac „fişa psihologică”, ca la „Purgatoriu”. Părea, după terminologia lor, un „extravertit”. Un om de acţiune, bun şi tare în acelaşi timp. Eram sigur că ştia să tune şi să fulgere, când era nevoie…

— Aici trebuie să munceşti zdravăn! mi-a mai spus, răsfoindu-mi dosarul, aşa cum ai vrut tu. Avem scrisori de la unii care-au ajuns chimişti, ingineri, artişti.

— Vreau să devin un om folositor, să mă bucur de respectul şi dragostea celorlalţi…

Mă gândeam în primul rând la Laura.

— Frumos vorbit… Din ce produci la atelier, jumătate se reţine pentru cheltuielile centrului, jumătate ţi se depune pe CEC. Un CEC mare cu care ieşi la liberare, altul mic, din care-ţi poţi cumpăra câte ceva. Văd că-ţi place muzica, eşti chiar instrumentist! Ce-o să se bucure

profesorul Grinţescu!… Pe mâna lui ajungi până la urmă.

— Avem ferme de vaci, de porci. Şi teren pentru legume. Ca să facem masa mai consistentă. Avem şi seră de flori. Pe urmă: cercuri de artizanat, de foto, de legătorie, de radiotehnică, de lectură. Numai timp şi voinţă să ai…

— Dumneavoastră sunteţi şi profesor? l-am întrebat. Vorbea ca un dascăl.

Mi-a spus că-i profesor de matematică. Mai era şi alt profesor de matematică, provenit dintre foştii elevi ai centrului! Şi soţia lui Lună lucra la centru, la clasele unde băieţii abia începeau să înveţe carte. Deci şi aici ajungeau „analfabeţii”.

— Acum, să-ţi mai spun ceva. Un lucru important. Sunt pe-aici şi băieţi răi. Pe unii îi ştim, alţii fac nişte ochi de înger şi-i descoperim mai greu. O să te asalteze direct sau prin trimişii lor…

— „Tartori”, ca dincolo?

— Chiar aşa. De obicei, ăia care sunt tari în pumn. Şi „ajutoarele” lor, „ciumecii”. Nu te lăsa „recrutat”, nici intimidat. O să-ţi ceară să-i asculţi, să le faci treaba lor, să le speli ciorapii. Nu îngădui să te-ncalece…

— Dar dumneavoastră nu puteţi ţine în frâu tartorii? Am cunoscut şi eu unul la repartizare. Mare ticălos!…

Iar s-a încruntat. Nu admitea dojana şi glasul îi devenise aspru:

— Noi ne facem datoria, n-ai grijă de asta!

Eram aşa de sfârşit, că dacă m-ar fi luat acum – unul la pumni, nici n-aş fi crâcnit. Apoi, Lună mi-a mai spus de careu, de salut, de formulele de respect.

— La mine nu-i cu ore de audienţă, a încheiat el. La careu sunt şi eu de faţă, spui ce ai de spus. Dacă vrei să stăm de vorbă între patru ochi, anunţi secretara. Şi discutăm în aceeaşi zi.

Pe urmă m-a dat, împreună cu alţi doi băieţi care veniseră cu mine, pe mâna unui educator. I-a spus:

— Dă o raită cu ei prin centru. Pe urmă să ia în primire la dormitoare.

A adăugat, adresându-mi-se:

— Să ştiţi că noi am construit clasele, atelierele, clubul, cu elevi ca voi... Dar ce-i cu tine? Te datini pe picioare. Nu ţi-e cumva rău?

— Sunt obosit, tovarăşe profesor, azi-noapte n-am dormit deloc.

— Aşa? De griji sau de spaima noastră?

— De griji.

— Şi-aici o să vă obosim. Asta să ştiţi... Sunt multe de făcut, elev Sorin Roşca.

Am plecat să dăm „raita”. Afară, plopii, tot mai foşneau, maiestuoşi ca nişte falnici domnitori îmbrăcaţi în purpură. Şi pe alei citeam, cu uimire, inscripţiile de pe tăbliţe. Un om le semănase, cu sufletul lui şi cu mina noastră. Şcoala generală era mult mai bine înzestrată decât „liceul bacovian” de la Cluj. Material didactic bogat, laboratoare bine puse la punct, săli cu aparataj audio pentru limbi străine. Pentru sala de geografie elevii construiseră panouri speciale, hărţile României şi ale continentelor, unde sute de beculeţe mici, colorate, se aprindeau şi se stingeau, dirijate de la uţf panou. În sala de istorie, tabele cronologice colorate. O sală de proiecţiecinematograf (mai mare ea la repartizare), bibliotecă, cabinet de lectură, o expoziţie cu obiecte artizanale de toată frumuseţea, făcute de elevii îndrumaţi de profesorul Grinţescu, cameră de şah, cabinet de psihologie. Ba pe o masă am văzut şi reviste editate de elevi. Educatorul ne dădea, destul de plictisit, explicaţiile, şi „raidul” nostru continua. Ateliere mari, cu obiecte foarte variate, realizate de elevi. Între altele, taburete, măsuţe, rame de fier forjat. Apoi, terenurile şi sala de sport, bazinul de înot. În sfârşit, ne-am întors la clădirea mare şi „am luat în primire” la dormitoare. Dormitoarele nu aveau uşă metalică, nici vizetă, ca la „Purgatoriu”. Paturi suprapuse, opt sau zece pe cameră. Mai curate şi mai luminoase decât la internatul de la Cluj... Eram, e drept, „între ziduri”, pentru mulţi ani, şi asta mă apăsa.

Am coborât, la cantină, pentru masa de seară. Nu era

grozavă – pilaf şi compot – dar te puteai sătura. Ba noi, cei aflaţi toată ziua pe drum, am cerut supliment şi ni s-a dat. Comandantul a mai trimis vorbă să ni se dea şi felul trei de la prânz, o prăjitură gustoasă, dar cam pipernicită. Un băiat, pe care nu îl cunoşteam, mi-a şoptit să nu o mănânc. De ce să n-o mănânc, doar nu avea cuie sau ace în ea? Am muşcat cu oarecare teamă din aluat, dar nu i-am descoperit niciun cusur. Doar că nu avea destul zahăr. Abia mai târziu, în dormitor, aveam să aflu explicaţia îndemnului…

Terminam de mâncat, când un băiat de la altă masă a aruncat pe jos farfuria de pilaf şi a strigat:

— Ce porcărie! S-o mănânce cine-a făcut-o!

Un educator a venit la el şi a strigat:

— Iar, mă Burtea? Pune mâna pe cârpă şi şterge pe jos.

Burtea s-a proţăpit pe scaun, picior peste picior, de parcă se cufunda într-un fotoliu:

— Cu mine vorbiţi? a întrebat. Dumneavoastră mâncaţi lăturile astea?

— Şi eu am mâncat acelaşi pilaf. Strânge de jos! Altfel, iar ajungi la izolator.

— Şi ce-i rău acolo? Sunt client vechi. Mă fac mozaicar de-atâta frecat la coridoare, noaptea…

Băieţii se strânseseră în jurul lui. Câţiva râdeau. Educatorul ieşise.

— Acum mă toarnă la Lună! zise Burtea, rânjind. Ala vine cu sancţiunea-n mână…

N-a sosit cu sancţiunea. Ne-a adunat pe toţi la careu. Fără fanfară, ca dimineaţa. Au venit profesorii, educatorii, comandantul şi ajutorul lui. Lună a început să vorbească:

— Acum o săptămână, elevul Burtea a furat un cearşaf din dormitor, l-a tăiat bucăţi şi a făcut din el zmeu. L-au înălţat câţiva dintre voi în fundul curţii, lângă sala de sport. A fost pedepsit cu cinci zile de izolator şi i s-a reţinut contravaloarea pagubei din cecui mic. Şi v-am făcut eu un zmeu de hârtie, frumos decorat, mult mai bun, cu care v-aţi distrat duminica. Aşa-i? V-a plăcut?

— Da! a răsunat din mai multe părţi.

— Şi-acum, Burtea zvârle mâncarea pe jos… de parcă dintotdeauna n-a mâncat decât piept de pui, şuncă şi sardele fine… Aşa să fi fost? Ce zici, Burtea? Numai delicatese ai mâncat în viaţă?

S-a aşternut o tăcere ciudată şi comandantul a continiuait:

— De ce faci, bre, pe nebunul? Uite, o să fac ce n-am făcut niciodată. Mă obligi să citesc în faţa tuturor nişte constatări ale anchetei sociale. Să vedem dacă aici îţi merge ¡mai prost decât înainte…

— Nu, tovarăşe comandant, nu faceţi asta! s-a rugat Burtea.

— Acum e prea târziu pentru regrete. Nu strică un minut al adevărului. Ascultaţi: „Zile întregi, copilul Tică Burtea nu primea de mâncare. Era nevoit să ceară de la vecini sau să cerşească prin restaurau ce. Alteori, pleca la furat…”. Şi din ancheta suplimentară: „Ne-am informat prin cartier. Minorul nu primea dimineaţa nimic de mâncare. La prânz, câteodată, o ceapă şi mămăligă uscată. Pentru seara, mai fura din piaţă câte ceva…”

Burtea se făcuse parcă mic de tot. Cu bărbia în piept, arăta ca un învins.

— Şi fiindcă de izolator aud că te-ai plictisit, nu te mai trimitem de astă dată acolo. Dar o lună rămâi fără filme şi televizor. Învoirile în oraş şi învoirea în vacanţa de iarnă îţi sunt tăiate. Şi din cecul tău mic o să cumpărăm nişte praf de ¡curăţat pentru sala de mese… Eu zic că-i drept… Ai ceva de spus?

Burtea a tăcut. Se făcuse târziu şi ne-am dus cu toţii în dormitoare. S-a nimerit să ajung în acelaşi dormitor cu el. S-a aşezat, un timp dus pe gânduri, apoi a rostit, sfidător:

— Nici nu-mi pasă! M-am săturat de filmele lor tâmpite. De un an n-am văzut niciun western…

Atunci a răsunat lângă mine o voce care avea să mă însoţească multă vreme aici, la centru. Era Gheorghe Dănilă, zis Gae, zis şi Ciurumela, „veteranul”, instituţiei,

un ţigănuş cu; gura slobodă.

— Al naibii tartor! Tot el face pe curcanu!

— Taci, Cioară, că te-ating la muie! se răţoi Burtea, oare-l auzise. Fac ce vreau cu bureţarii!

L-a lovit cu cotul pe unul pipernicit, care avea pat lângă el. Era dintre băieţii veniţi odată cu mine.

— Ce dai? zise Gae, căruia înfrângerea tartorului în faţa careului îi dăduse curaj. Ţie, dacă ai fi nou, ţi-ar place să te bată?

Asta nu mai putea răbda Burtea. Se d/use drept la uşă, pe care o acoperi cu spatele lui enorm. Acum era din nou „mare", nu mic, prăvălit în ţărână, aşa cum îl văzusem în faţa careului. Ochii îi sticleau de furie. Se răsti la noi. du un glas de jandarm:

— Viaţă luat-o-n cap? La zid, bă, alinierea! Toţi în fund. Adunarea!… Marş!

M-am uitat la ceilalţi. Se plecaseră poruncii. Chiar „şeful de dormitor". Eram atât de istovit, încât m-am supus şi, eu.

— Acum, târâş, înainte! (… Mi-am amintit de zdrahonii din laresit!) Aşa, băieţi, antrenaţi-vă! Ia faceţi şi nişte flotări… Şi-acum, nişte pompe… Fain!

Pe urmă i-a dat ăluia mic de lângă el paltonul, ca să i-l „calce" sub saltea noaptea. Şi i-a zis, arzându-i un picior: „Fiecare şut în fund e un pas înainte!" Altuia i-a paisait chiloţii şi ciorapii, să-i spele a doua zi. Pe mine m-a desemnat ca să dau lustru sectorului lui de coridor. Dar n-a mai ajuns să mă umilească. A doua zi, Burttea a fost mutat în alt dormitor. (Oare văzuse educatorul „scena"? Atunci de ce nu intervenise? şi nu au trecut decât alte câteva zile şi i-am plătit-o tartorului cu vârf şi îndesat, spre mirarea celorlalţi băieţi, care nu îl mai văzuseră pe Burtea şi pe alţii ca el lungiţi în iarbă. Mă atacase fără nicio provocare şi ripostasem. Dar asta s-a întâmplat mai târziu. În seara aceea, Gae mi-a şoptit, pe când Burtea începuse să sforăie de zguduia dormitorul:

— Ce era p-aici când am venit eu, la zece ani! Ăia tartori! Nu urcau scara, îi duceau doi nou-vendiţi în

„scaun”. Bieţii bureţari! Pumnul domnea peste tot. Veneau tăntălăii ăia mari şi luau totul de la ăia mici. Nu le dijmuiau pachetele de acasă, ca acum. Luau totul şi gata. Le furau curelele de la pantoloni şi ăia mici, de frică, nu se duceau la căpitan, ziceau c-au pierdut cureaua şi-şi legau pantalonii cu sfoară, ca să nu le cadă. Alea mizerii! Ba era şi unul, Cloşcă, nu adormea până nu freca un bureţar cu o cârpă cimentul de lângă patul lui. Asta-i era romanţa de nani… Câte n-a trăit Gae! Acum, de când cu Lună, nu mai ţin toate.

Picam de somn, dar turuiala lui Gae era ca o melodie de flaşnetă, monotonă şi tristă.

— Nu ca atunci. Mai face câte unul pe grozavul.

— Dar şi-acum sunt tari barosanii!

Dar nu ţine mult şi-l dă în gâit…

— De ce mi-o fi zis unul să nu pun gura pe prăjitură? l-am întrebat.

— Fumezi?

— Da, am spus.

— D-aia ţi-a zis. Asta-i *tanciocul*: Felul trei pentru o ţigară… Mi-aduc aminte de unul „Purice”. I se zicea aşa în glumă, că de fapt era o namilă. Ala numai aşa spunea: „Mie-mi place să fiu drept!” Şi pe urmă te pocnea drept în burtă. Şi eu eram la început supus unuia mai mare. Pe-atunci, cum venea un băiat nou, îl pândeau zece şi săreau la bătaie. Ehehe! Acu e altfel. Mai bine şi se munceşte mai mult. Eu am terminat şapte clase, m-a dat l-ai C.S.D. Ştii ce-i aia? Curs de scurtă durată. Da meserie, adică… Tu cât ai/?

— Zece clase.

— Eşti grozav. Te dă direct ia Profesională. Diplomă de aur… Lui Gae i-e destul şi C.S.D.-ul…

— Şi nu s-ar putea uni toţi băieţii contra tartorilor? Ce spui? Netar ajuta şi Lună.

— Nu merge-iaşa. Ştie Gae. N-ai văzult la comandant? Ce tactică i-a trebuit cu Burtea! Teribil! Şi pe Monte Cristo l-a pus cu botul pe labe. N-ai auzit cine-i ăla, c-abia ai venit. E campionul fugilor. A şters-o de zece ori…

Dar lacum i s-a-nfundat.

— Dar ce i-a făcut? L-a bătut?

— Să-l buşească? Doamne fereşte! Lună nu lucrează cu bulanul. E mai şmecher… L-a culcat lta pământ cu *cenuşia*. Cu mintea, bre! L-a pus şef peste cercul foto. Şi nu mai fuge băiatu', că-i place… Cum îţi zice ţie?

— Sorin.

— Nume de boier… Dar poreclă ai?

— Mulţi îmi zic „Savantul"… Ia spune, maiştrii cum sunt?

— Văd meserie, nu glumă! zice nea Cornu, tâmplarul: Fă asta, Gae, aşa, că e bine. Când am greşit: Nu aşa! Is foarte ambiţios la tâmplărie. Acu, destul am stat „la ziduri". Nu m-a reeducat nimeni pe mine. M-am reeducat singur… La anul, în vară, plec… Mă liberez. Să văd şi eu lumea… Am fost hoţ, dar n-o să mai fur… Dacă te lăcomeşti la bătrâne, ajungi la azil… M-am bătut mult. Nu mă mai bat… O să fiu aşezat, la casa mea… Abia aştept să ies între oameni.

— Şi cum merge la şcoală?

— Fac eu opt clase. Greu, dar le fac. Fără ele, nu mai ţine nimic astăzi… Rău e că nu pune totdeauna bine şefii de clasă… Dacă pune pe-un prost, nu-l ascultă băieţii… Niciunul slab nu-i bine. Trebe să fie tare, să aibă coraj. Să-ngheţe toţi când îl văd… Şi să vorbească cum trebe – şi frumos, şi urât, şi aşa şi-aşa. Ca mine: cu vagabonzii vorbesc ca vagabonzii, cu ăi ca tine vorbesc altfel… Să ştie ce vrea, tot ca mine. Eu chiar de la spital, dacă vreau să fug, mă fac sac şi m-arunc pe geam. Din filme-am învăţiatt…

Aproape adormisem. Am înţeles că iniţiatorul meu la centru avea să fie Gae, aşa cum Muscă mă învăţase să-nvârt treburile la Lord. M-am hotărât să-l ajut şi eu, mai iales la învăţătură, unde se descurca greu. Mi-a zis:

— Mersi, Savantule. Trebe să-nvăţ… Acum e la linie toată lumea. Alfabeţii sunt în aer…

Şi nu ştiu de unde a scos o sticluţă de coniac şi mi-a dat să sorb:

— Ia «aici tărie! Te-au adus leşinat la nod.

Asta aşa era. Şi mi-a venit în minte vizita Lamei. Acum îmi apărea ca imnul bucuriei din Simfonia a noua de Beethoven. Şi, dinspre ferestre, am auzit plopii foşnind. Gae mai vorbea încă atunci când am aţipit. Îmi plăcea cum vorbea, în graiul lui atât de colorat.

…Am fost repartizat la secţia de mecanicălăcătuşerie, la un maistru tânăr, Ion Lungu, care vorbea foarte puţin. Explicaţiile îi erau sumare, prefera să ne demonstreze el lucrările şi să ne pună la treabă. Nu-i plăcea decât execuţia fără greşeală, nu accepta nicio abatere de la dimensiuni şi, la început, mi s-a părut cam urâcios. Din atelierul nostru ieşeau însă articole precis confecţionate şi foarte frumoase. Aveam contracte cu unităţi de comerţ din Craiova, Ploieşti şi Bucureşti, cărora le livram produsele. Meşterul Lungu era cam repede la mânie. Nu bătea, dar când vedea că ai făcut un rebut, te fulgera cu o privire, de intrai în pământ. Lua piesa stricată şi – mai mult prin semne – arăta fiecăruia ce e prost făcut. Apoi, în puţine cuvinte, explica de ce ai ajuns să strici „bunătate de metal”. Nici la materiile teoretice nu vorbea prea mult. Prefera să scrie demonstraţiile.

La început, nu mi-a fost uşor, mai ales că trebuia să recuperez tot ce predase şi demonstrase de la începutul anului, de la 15 septembrie. Dar m-a ajutat îndemânarea mea de „minitehnician” şi faptul că aveam baza Şcolii generale. Am înghiţit şi eu, la început, multe „trăsnete”, cum numeau băieţii privirile de doi ană ale meşterului Dungu. Când rebutam câte ceva, simţeam că intru în pământ, ca atunci, în faţa oamenilor adunaţi în sala de tribunal. Nu mă menaja deloc pe motiv că eram începător. Dar, după câteva luni, a început „să-mi meargă mâna”, cum zicea Gae. Meşterul a fost tot mabmulţumit de mine. Nu mă lăuda, dar o vedeam în ochii lui şi în privirile invidioase ale celorlalţi băieţi. La atelierul nostru nu erau nici leneşi, nici chiulangii. O dată a venit Lună să-l întrebe care-i era „secretul”. Dar meşterul n-a ştiut să-i explice. Avea un dar natural de a-şi impune autoritatea. Băieţii

râvneau să-l vadă mulţumit.

În ce priveşte învăţământul, am fost mai întâi repartizat la clasa unde diriginte era un profesor de geografie, Victor Alămaru. Asistam la unele ore, dar mai ales îi ajutam pe elevii slabi la lecţii, ca un fel de pedagog. Erau mulţi elevi slabi; unii întrerupseseră şcoala şi vagabondaseră, pe alţii îi trecuseră profesorii clasele cu prea multă indulgenţă. Mai mult decât lecţiile curente, trebuia să le consolidez cunoştinţele din anii precedenţi. Dar Alămaru nu-mi plăcea deloc. Avea o materie frumoasă, care-i interesa pe băieţi, dar o preda parcă citind din cea mai plicticoasă carte. Nicio descriere vie, nicio evocare tulburătoare – nici măcar când vorbea despre Maramureş, despre Ceahlău, despre Ţara de Foc sau despre Hawaii. Numai date, cifre, denumiri, uscate ca-ntr-un anuar statistic sau – cum zicea mai bine Ilă Tunsu – „ca-n mersul trenurilor”. Şi pe Ilă deloc nu-l suferea. Nu era destul că-l batjocoreau ceilalţi băieţi – îi ziceau şi-aici „Pocitu”, sau chiar „Monstru” – dar îl mai lua şi el peste picior, cum s-a întâmplat atunci când i-a spus cu dispreţ că „Unul ca tine n-are vise”.

M-am încumetat de câteva ori să-i sugerez lui Alămaru unele idei. De pildă să mă lase să citesc câteva pagini din Calistrat Hogaş când era vorba de Carpaţii Orientali. Dar nu i-a plăcut sugestia.

— Te şi vezi profesor doctor docent, deşteptule! mi-a zis. Tu mă-nveţi pe mine?

Şi i-a cerut comandantului să mă dea la altă clasă. Nici eu nu l-aş mai fi răbdat mult. Nu era de trăit cu Alămaru. S-a ferit, fireşte, să-i spună căpitanului pricina; nu-i convenea. Doar atât, că nu avea nevoie de mine şi că-mi dădeam „aere”. Lună m-a întrebat ce se întâmplase, dar nu eram vorbăreţ în astfel de împrejurări. A întrebat şi băieţii, ei i-au spus că sunt foarte mulţumiţi de mine. Dar, după ce şi-a făcut „ancheta”, a lăsat lucrurile cum a cerut Alămaru. Găsea cu greu cadre didactice pentru centru şi nu a vrut să-l contrazică. M-a dat la alt diriginte, Vasile Goţu, profesor de română. Asta era din cu totul alt aluat.

Nici gramatica nu era la el aridă. Cât priveşte literatura! Mi-aduc aminte când ne-a vorbit despre Bacovia şi ne-a recitat versurile: „Verde crud, verde crud… / Mugur alb, şi roz, şi pur, / Vis de-albastru şi azur, / Te mai văd, te mai aud!”

— Dacă n-ar fi scris decât asta, şi tot ar fi fost un mare poet!

Şi a început să ne vorbească despre „universul lui Bacovia”… M-am uitat la elevi. „Mugur alb şi roz şi pur” suna ciudat printre chipurile noastre, ale copiilor bătuţi de viaţă. Dar poate că versurile gingaşe exprimau speranţa multora.

Cu Goţu a mers mult mai bine. Îmi plăcea poezia orelor lui, pasiunea cu care preda, dar şi răbdarea pe care o avea cu fiecare dintre elevi. Băieţii erau atenţi, fiindcă lecţiile le plăceau, chiar când erau obosiţi. Un om de suflet. Dar ştia să fie şi sever când trebuia. Mi-aduc aminte de o oră de dirigenţie. Tema era: „Ce vă frământă în mod deosebit la centru?”. Când a intrat în clasă, a observat mai întâi că mulţi nu avea părul bine îngrijit. Repede au ieşit la iveală pieptenii şi-au intrat în funcţiune. Apoi i s-a adresat lui Cârnu:

— Ce-i cu vestonul tău?

— Sunt… încheiat, a zis băiatul.

— Când am intrat, nu erai. Aşa e?… Să ştiţi, băieţi, că de la ţinută şi de la alte lucruri mici pornesc lucrurile mari. De la deprinderile bune.

Şi apoi a zis, brusc:

— Bricegele şi şişurile pe catedră!

De unde ştia? Au urmat doar câteva clipe de tăcere şi a adăugat cu o voce de astă dată aspră:

— M-am săturat să tot aud de încăierări! Pe catedră, absolut toate! Doar nu vreţi să trecem la percheziţie corporală?! Aţi făcut ieri şişuri din găleţile stricate şi capetele de sifoane găsite printre gunoaiele de lângă ferme; la vizită, rudele v-au blagoslovit ou altele, „ca să vă apăraţi”. Nu e voie! Cârnu, începe tu!

Pe catedră au început să răsune căderile „tăioaselor”,

cum le ziceau băieţii. Vreo opt, într-o clasă de treizeci.

— Ruşine! a spus Goţu. Vreţi să rămâneţi derbedei? ¡Iar v-aţi adus aminte de maidan?

— Băieţilor le pare rău că v-au necăjit tocmai pe dumneavoastră, a spus şeful de clasă, sculându-se în picioare.

— Nu de asta să le pară rău, Lică! Să le pară rău că au vrut iar să se taie. Degeaba ne străduim cu voi?

Elevii arătau ca nişte găini plouate. Pe urmă, dirigintele a trecut la tema orei.

— Hai, spune, Cârnule, ce te frământă acum mai mult pe tine. Vorbeşte deschis, poate te ajutăm noi, ceilalţi.

— Ieri a fost zi de adunare cu părinţii, tovarăşe profesor. Şi de vizită. A venit şi mama. Mi-a adus şi un pacheţel, mic cât o cutiuţă de bomboane. Nişte napolitane şi o bucată de turtă dulce. Cred că a cheltuit vreo zece lei. După aceea, am văzut cum îi dă o scrisoare tovarăşului comandant... Cred că ştiu ce i-a scris.

— Ţi-a spuis tovarăşul căpitan?

— Mi-a spus pacheţelul. Turta dulce era învelită într-o hârtie. La început n-am văzut că pe dos era scris ceva. Pe urmă m-am dumirit. Începea cu „Tovarăşe comandant”. Mama scrie greu şi întotdeauna face, cum spuneţi dumneavoastră, o „ciornă”.

Cârnu privea spre podea.

— Dă-i drumul! spuse dirigintele.

— Doar câteva rânduri să vă citesc: „Copilul ăsta este un duşman al vieţii mele. Până şi din casa mea şi de la vecini a furat. M-a învrăjbit cu toţi. Acest băiat nu va ieşi decât un mare puşcăriaş, chiar daică vă osteniţi ou el. Mai bine-ar fi să înfunde de-acum puşcăria, să nu-l mai văd niciodată...” Vă întreb şi eu: Păi aşa vorbeşte o mamă despre copilul ei? De ce-am ajuns ce-am ajuns? Nu din cauza zâzaniei şi a mizeriilor de-acasă?

— O fi adevărat ce spui, dar şi mama ta a pierdut încrederea în tine. Trebuie s-o recâştigi, să afle că aici eşti băiat de nădejde, că-nveţi bine şi la şcoală şi la meserie... Uite, spre pildă, crezi că eu am acum mai multă încredere

în tine, după ce te-am prins cu şişul? Ce-aveai nevoie de el?

— Sar alţii la bătaie, tovarăşe profesor!

— Şi vrei să nu rămâi mai prejos?... Spune acum şi tu, Lică!

— Tot de părinţi e vorba. A fost tata. Mie mi-a adus un pachet mare, ca niciodată. Ştie că-n două luni mă liberez, cu diplomă de tapiţer calificat.

— Asta-i frumos din partea lui.

— Este şi nu-i! în trei ani a venit doar de două ori la mine. O singură dată m-a cerut în vacanţă acasă, la învoire. Şi-acum, uite-l cu un plocon mare. Mi-e şi urât să spun de ce. El de cinci ani nu mai lucrează. Bea şi vagabondează. Trăieşte pe spatele mamei, oare-i ţesătoare. Tata m-a învăţat să şi fur... Darul de-acum are explicaţia lui. M-a şi rugat: „Vino acasă! La noi să stai, c-o să-ţi fie bine. Intri la cooperativă, dar lucrezi şi particular, în şopron: saltele, paturi, tot ce-i nevoie-n cartier”.

— Aha! îţi „creează condiţii”, cum se spune, zise profesorul Goţu, ca să aduci bani în casă. Înţeleg... Dar ştii ce mă gândesc? încearcă ceva. Poate-l schimbi tu pe el, dacă-ţi vede exemplul. Nu există om să fie numai drac. El te-a învăţat la rele, tu învaţă-l la bine. Şi dacă n-o să meargă nicicum, te muţi de acasă. Atâţia oameni se mută acum în case noi şi cu meseria asta de tapiţer nu rămâi tu pe dinafară.

— Ştiu, dar al naibii mă râcâie. M-a exploatat când am fost hoţ, acum vrea să mă exploateze ca meseriaş...

Îmi aminteam ce-mi spusese Gae de părinţii lui: „Dac-ar face toată lumea ca ei, să-şi lepede copiii, ba aşa, ba altfel, ce s-ar face România asta? Să pedepseşti un copil ca mine să umble desculţ în zăpadă, să fure, să doarmă-n coteţ...” Nu toţi părinţii erau aşa, slavă domnului, nici cei care veneau aici; alţi elevi au povestit cum ai lor se bucurau că or să-i revadă la liberare, fără să aibă vreun interes. A venit rândul altui elev, Stăvroiu:

— Pe mine mă frământă altceva. Tovarăşul maistru zice că nu ştie dacă terminăm până la 1 iulie planul de

producţie. Vreo lună n-am avut destulă materie primă. Şi de plan depinde plecarea în vacanţă. Comandantul a spus că nimeni nu pleacă până nu-i planul îndeplinit…

Şi-au spus apoi alţii păsurile. Aproape toţi. Unul a întrebat dacă materia învăţată la centru îi va îngădui să urmeze ultimii doi ani ai liceului după, liberare. Altul era frământat să ştie cum îl vor primi foştii prieteni şi colegi când va ieşi de aici. Un elev a întrebat dacă e adevărat că-n fabricile unde ţi se dă repartizarea eşti privit chiorâş când vii de la reeducare. În sfârşit, a fost şi un băiat care a ridicat problema oboselii:

— N-am când învăţa! Seara cad ca mortul pe pat. Pe alţi-i văd că se mai duc noaptea cu cărţile de şcoală pe coridoare. Eu nu pot. Şcoală şi atelier, mai ajutăm ba la C.A.P., ba la I.R.A.

…Da, oboseala, asta era o problemă serioasă, mi-am zis. Parcă prea ne strivea…

Un băiat cu pielea foarte albă şi părul în cârlionţi – îi spuneau „Fetiţa” – a spus şi el ceva:

— Eu zic să se lase elevii de fumat. Să-şi ia fiecare ambiţia să nu mai fumeze.

— Ai ridicat o problemă serioasă, a observat Goţu. Când intri la closet, tai fumul cu cuţitul… Şi-s mulţi aici care s-au angajat în faţa mea să nu mai fumeze…

— „Mărăşeştii” au ajuns douăzeci şi cinci de lei! se revoltă Lică. Speculă, dom’le, scandaloasă!…

— Şi cum pătrund ţigările în centru? întrebă dirigintele. Fumatu-i interzis, pachetele părinţilor se controlează…

— Pachetele n-ajunge nimeni să le controleze prea bine, spuse Fetiţa, mai ales în zilele de vizită. Pe-urmă, când pleacă un grup de băieţi la lucru în afară, „se-ntoarce O.C.L. Tutunul”, cum se zice la noi. Şi mai sunt alte căi, dar să nu mai vorbim de ele…

— De ce să nu vorbim? zise Goţu. V-am interzis eu vreodată să spuneţi ceva? Doar n-aveţi căluş la gură.

— Vă amintiţi de tovarăşul educator Turdaş? Cel de l-a dat afară fiindcă bătea elevii? Şi la meditaţii îşi râdea de

ei că-s „inculţi”, în loc să-i ajute? Lua doi poli pe-un pachet de „Carpaţi”. Aducea geanta plină.

Dirigintele se făcu roşu:

— Şi eu care credeam că le ştiu pe toate! O ruşine! Or mai fi şi alţii ca el?

Fetiţa îşi încleştase dinţii şi nimeni nu mai spuse nimic. Erau şi alţii…

— Pe tine ce te mai frământă, Sorine?

— Multe. Acum vreau să-mi dovedesc că „faptele” mele au fost un accident, care nu se va mai repeta.

— Şi cum o să-ţi dovedeşti asta?

— Prin muncă, prin adevăr şi prin frumos. Numai ele sfinţesc viaţa omului.

— Vorbe de popă! şuieră Câmu, care era aproape de mine.

— Cineva – am zis eu – nu vreau să spun cine, a şoptit că-s „vorbe de popă”. Dac-ar fi aşa, ar fi spre cinstea popilor. Eu zic că-s cuvinte de om. Prin muncă ne împlinim datoria faţă de ceilalţi, prin adevăr dovedim că respectăm cuvântul cu care natura ne-a înzestrat, prin frumos arătăm că nu mai scrutăm ca patrupedele ţărâna, că ochii noştri privesc în sus, spre cer…

Se uitau ciudat băieţii la mine, ca la un zănatec. Noroc că mă iubeau, de la meditaţii, altfel m-aş fi trezit în pauză cu nişte ghionţi şi cu nişte „piedici subtile”.

Seara, abia adormisem, au năvălit în dormitor un educator şi un miliţian, au aprins lumina mare. Într-un colţ, pe un pat, patru băieţi stăteau la sfat. I-au cercetat, au percheziţionat tot dormitorul vreun ceas, dar n-au găsit nimic. Pe semne că mirosiseră ceva.

A doua zi, într-o pauză, Gae mi-a explicat că-ntr-adevăr cei patru se pregăteau de fugă. Aflase când şi cum. Urmau s-o şteargă într-o vineri. Se înţeleseseră cu un şofer de autocamion să-i aştepte după colţ, lângă gară. Un al cincilea avea să creeze o diversiune, urlând că-l spintecă junghiuri în burtă, ca să atragă către el atenţia; în timp ce va fi purtat spre cabinet, ei or s-o şteargă. Tocmai la Braşov urma să-i ducă autocamionul, că acolo era acum

vad mare, cu turiştii.

— Ăştia ne-o fac de oaie! zicea Gae. Tocmai acum, la început de decembrie, să fugă! Ne taie de la toate distracţiile şi-mi vine să mănânc cuie de furie. Pedepseşte Lună pe toţi să n-aibă bucuria sărbătorilor, să nu vadă pe Amza şi pe Bibanu de Revelion… Nu-i drept!

— Şi-atunci ce faci?

— Nimic. Aşa om crezi că-i Gae? Lacăt la gură. Chiar de-ar fi să nu mai „podobesc” niciodată garsoniera aia de bloc, la care mă tot gândesc pentru gând m-oi libera…

Au fugit toţi patru, după plan. Şi „pedeapsa a urmat, aşa cum o prevăzuse Gae. Era mare jale în centru. Nici învoiri, nici program distractiv – tocmai acum, când zăpada îmbia la voioşie.

Pe la sfârşitul anului a venit şi Buche-Ceasornic la centru. Pe Subţirelu îl dăduseră în altă parte, ca să nu ne întâlnim toţi. Buche a fost repartizat la electricieni, aşa cum avea recomandarea. Dar parcă nu mai era el. Nu-i păsa de nimic, se lăsa înjurat şi bătut de tartori.

— Cine l-a pocnit p-ăsta cu toroipanul? a-ntrebat Gae, după ce l-a cunoscut. Aşa e de la facere?

Mancaş, psihologul, un tânăr foarte deştept, l-a luat sub observare, împreună cu medicul. Zilele cele mai rele erau cele când primea scrisori de la tatăl lui, din străinătate. Atunci Mancaş s-a hotărât să-i scrie tovarăşului director Todea, ca să-i explice că îşi duce de râpă singurul copil, după ce tot el contribuise şi la alunecarea sa pe panta delincvenţei, fiindcă nu se ocupase de el. Asta am aflat-o mai târziu, când psihologul m-a rugat să-l ajut la redresarea lui Buche. Dar era greu să-l ajuţi. Avea, ca şi mine, zece ani la şcoala generală şi a fost dat la meditaţii. Dar nu făcea treabă grozavă acolo. Nici la atelier nu-l prea trăgea inima la muncă.

Pe urmă, într-o zi, când fusese trimis la ferma de vaci, a fugit. Nimeni n-a ştiut de el timp de o lună de zile. S-a întors singur, fără să spună o vorbă. Era şi mai slab, neîngrijit şi parcă amuţise de tot. A fost băgat, ca toţi fugarii, la izolator. Şi a avut mare ghinion. Nu mai era

decât încă unul acolo şi acela – tocmai Burtea. Cu cât erau mai puţini, le revenea mai mult la frecat coridoarele. Şi freca Buche, de la stingere şi până la patru dimineaţa, de i se muiau oasele, mai ales că tartorul lucra cu încetinitorul! Când se duceau la culcare, Burtea îi mai ardea şi nişte pumni.

A intrat în funcţiune „caleaşca”. Era o bandă din pânză cu care-i serveam la mititica pe cei osândiţi, din ce mai aveam noi: de la masă, de prin pachete (că la izolator porţiile erau înjumătăţite şi corvezile duble). Dar cred că darurile noastre mai mult la Burtea ajungeau. Când au ieşit de acolo, după două săptămâni, tartorul era tot spătos, în timp ce din Buche mai rămăsese doar o umbră. Ochelarii lui negri, rotunzi, cu lentile groase, păreau mai mari decât faţa sa. După câteva zile, Buche a încercat să se sinucidă, aruncându-se de la etajul II. Gae a fost cel care l-a salvat, în ultimul moment. Pe urmă, a căzut într-un leşin lung şi a fost internat la mica infirmerie de pe lângă cabinetul medical, unde mă duceam mereu să-l vizitez. El tăcea şi eu vorbeam mereu, împotriva obiceiului meu:

— Ascultă, Buche, i-am spus odată. Tatăl tău nu e toată viaţa ta. Şi, de fapt, trebuie să-l şi înţelegi puţin, îl doare că l-ai făcut de râs, deşi el ţi-a oferit de toate afară de o anumită grijă şi supraveghere permanentă. În orice caz, faţă de conu Valerică al meu, de Amalia şi de Jeny – e aur! Dar, indiferent de asta, viaţa trebuie să ţi-o refaci pornind de la tine! O să ai o meserie…

Mă asculta oare?

— Nu trebuie să-ţi iroseşti aptitudinile! i-a spus şi Mancaş, care şi-a început apoi şi el pledoaria.

Nu ştiu dacă vorbele noastre au ajutat. Dar la atelier şi la şcoală a început să meargă ceva mai bine. Numai că făcea totul ca un automat şi când avea învoire în oraş, duminica, se întorcea întotdeauna ameţit de băutură. De unde avea bani? Că doar tat-su nu-i trimitea…

A venit pe urmă la centru şi Radiofonistul, Mihail Vintilă, cel pe care-l cunoscusem la paisprezece ani, când ajunsesem pentru prima dată în arestul miliţiei. Se

schimbase mult, crescuse şi se subţiase. Agerimea i se ghicea din ochi. Dăduse o lovitură la magazinul „Dioda”, în iunie, când tocmai veniseră nişte piese rare. Acum părea resemnat şi hotărât să nu mai facă. Părinţii veneau des să-l vadă. Lună l-a pus şef al cercului radio şi asta l-a încântat. Pentru meserie, l-au dat cu Buche la electricieni. Primea pachete multe şi mari, pe care le împărţea întotdeauna cu prietenii. În ianuarie, am primit şi eu un pachet de pomină: un nou casetofon în locul celui confiscat şi câteva benzi de la mătuşa Ileana. Se simţea ceva mai bine şi acum era iar la casa ei. Mi-a promis că la primăvară mă cere la învoire, pentru vacanţă.

Între timp, mă împrietenisem cu profesorul Grinţescu. Încă de la început mă obsedaseră tăbliţele lui. Activam şi la cercul lui de artizanat. Construise un strung pentru prelucrat lemnul, unelte fine, procurase vopsele speciale şi reuşea să aducă „materie primă” lemnoasă de cele mai alese soiuri. În februarie, cercul nostru a obţinut şi un premiu la un concurs republican. La cerc lucra şi Verzea, tartorul de la „Primirea” de lângă cheiul Dâmboviţei, acela de care Mocanu se plângea că terorizează copiii. Aici făcea fluiere decorate cu motive pline de fantezie. Parcă punea în ele tot ce se zbuciuma în el, şi-n bine şi-n rău. Când lucra la fluiere, nu mai auzea nimic din ce se petrecea în jurul lui. Dacă voia să-i spună ceva, Grinţescu trebuia să-l strige de câteva ori. Se mai potolise la reeducare. Nu mai ridica pumnul decât ca să se apere. E drept, când începea să lovească, nu se mai putea opri; continua să dea chiar atunci când comandantul sau locţiitorul erau la doi paşi de el. Îşi călca în picioare adversarul, ca un taur furios.

Nici pe mine, nici pe el nu ne obseda dorul de părinţi. Dimpotrivă. Dar erau alţii pentru care nostalgia familiei era principala preocupare. Aşteptau ziua de vizită ca pe cea mai mare sărbătoare.

„ACŢIUNEA ANTITARTOR”.

Profesorul Grinţescu grozav ar fi vrut să mă aibă la orchestră, de care tot el răspundea. Am dat un concert de

vioară, împreună cu Radiofonistul, care cânta la pian. N-am avut prea mare succes; băieţilor nu le plăcea muzica pe care o iubeam eu. La orchestră nu mă trăgea inima să mă duc, că nu mă îmbia pe mine ce se cânta. Dar până la urmă, Grinţescu m-a convins: mi-a explicat că gustul muzical nu se formează dintr-odată. Nu „făceam pe nebunul”, cum credea Lună, nici nu-mi „dădeam aere”, cum ziceau alţii, dar nu mă puteam hotărî uşor. Îmi zgâriau urechea notele false şi mă indispunea repertoriul.

Până la urmă însă a intervenit o împrejurare care m-a hotărât. Băiatul care conducea orchestra, „sufletul ei”, s-a liberat. Şi, fără „suflet”, orchestra a început să se destrame. Nu m-am mai lăsat rugat, dar cu gândul ascuns să introduc treptat şi din „lucrurile mele” în repertoriu. Mă gândeam să încep cu nişte Lieduri de Schubert, cu o formă simplificată a Rapsodiei Române de Enescu, cu bluesuri americane, cu nişte poloneze de Chopin, cu câte ceva din Mozart. Şi planul meu s-a realizat. Încetul cu încetul, repertoriul s-a îmbogăţit şi în parcul oraşului ajungeam să dirijez duminica un program tot mai frumos, luptându-mă din greu cu improvizaţiile şi aproximaţiile pe care le lăsase în urma sa predecesorul meu, care nu se preocupase de o „înaltă ţinută muzicală”, iar pe deasupra mai accepta în orchestră şi executanţi fără ureche muzicală, care cântau adesea pe alături. Aşa că am început prin a crea nemulţumiri, înlăturând pe unii băieţi din orchestră, până ce au rămas puţini, dar destul de buni. Şi, curând, totul a început să sune mai armonios.

Când, în martie, profesorul Grinţescu a plecat pentru o săptămână în satul lui, mi-a încredinţat mie tot inventarul – instrumente, magnetofoane, staţia de radioamplificare; lucruri în valoare de zeci de mii de lei! L-am întrebat, nedumerit:

— Vă daţi seama ce faceţi? Până mai ieri am fost hoţ.

— Foarte rău. Eu am însă încredere în tine.

— Nu riscaţi prea mult? „Prudenţa e mama înţelepciunii”.

— Nu toate proverbele sunt adevărate, Sacâz. Mai

curând cred în tine şi-n mulţi alţii de-aici, decât în ele.

— Suntem o adunătură cam păcătoasă, am spus eu. Nu v-aţi înşelat niciodată cu încrederea dumneavoastră?

— Ba da, cum să nu, dar nu-mi pare rău că am încercat. Toţi oamenii sunt oameni, Arhimede… Uite, să-ţi spun o poveste adevărată: În secolul luminilor, de care-ai învăţat la isitorie, mulţi spuneau că negrii sunt o rasă inferioară. Şi-atunci s-au luat câţiva copii de africani, au fost duşi în Europa şi America şi li s-a dat cea mai aleasă educaţie. Ştii ce s-a întâmplat? Ei bine, unul a ajuns filosof la Jena, altul general în Rusia, străbunicul lui Puşkin, alţi câţiva – literaţi de renume. Ai priceput, Sorine?

— Şi dumneavoastră faceţi experienţe cu noi?

— Eu nu mai fac experienţe. De douăzeei de ani lucrez aici şi am ajuns la certitudini.

— Lui Burtea i-aţi acorda aceeaşi încredere?

— Deocamdată, nu. Poate mai târziu… Dar cu Verzea am încercat: şi-am scos pe jumătate diavolul din el. Acum îi las cheia de la artizanat. Cu strungul cel nou, cu toate sculele.

…Pe urmă, într-o bună zi, Gae mi-a spus:

— Aşa-i că te-ai obişnuit? Ce-a fost greu, a trecut. Le ştii acu pe toate, nu mai eşti bureţar. Aici totu-i pân’ te salţi!

Abia în martie a putut veni Laura să mă vadă. Pachete-mi trimitea mereu. Şi scrisori, în care-mi vorbea mult despre mine, mai nimic despre ea. Dar tot timpul o simţisem aproape. Eu îi scriam în fiecare săptămână. Am rugat-o să nu mai cheltuiască pe pachetele mele; nu-i rămăsese mare lucru de la părinţi. Şi îi scriam despre viitorul nostru, spre care încercam să răzbat.

Arăta mai bine acum, dar tot foarte slabă. De cârje nu se putea încă lipsi. Pentru ea merita să trăiesc! Mi-a spus că se transferase la un Liceu sanitar, dând examene de diferenţă; voia să urmeze şi şcoala de asistente sanitare. La medicină nuse-ncumeta să se gândească. Intenţiona să se mute din Bucureşti într-un oraş de sub munte, unde un văr îi ceda garsoniera; el pleca la

Petroşani.

Ne-am aşezat pe o bancă, sub plopii uriaşi, acum fără frunze, şi-am început să visăm cu ochii deschişi. Eram în 1972. Dacă totul mergea bine, eu urma să mai rămân aici doi ani şi câteva luni. La toamnă, voi începe a unsprezecea de liceu. Voi ieşi atâit mecaniclăcătuş, cât şi bacalaureat. Mă voi libera în 1974. Atunci voi avea nouăsprezece ani şi ne vom căsători. Pentru început, ne vom muta în garsoniera ei. îl voi ruga pe Lună să-mi dea repartiţie în oraşul de sub munte. Ştia şi el de Laura. Ultima ei întrebare mi-a sunat cu totul lipsită de sens:

— Te-ai gândit bine? S-ar putea să rămân schiloadă. Se spune că invalizii trebuie să se căsătorească numai între ei.

Nu i-am răspuns decât cu privirea. Dar când a adăugat: „Mai ai timp să te gândeşti”, i-am zis:

— Mai uşor m-aş gândi la moarte, ca Buche…

Şi viaţa mea a continuat „între ziduri”. Grea, aspră, uneori asfixiantă. Nu ştiu ce m-aş fi făcut dacă n-ar fi existat Laura.

Cel mai rău era cu violenţa care domnea între noi. Ieri îl văzusem pe profesorul Goţu ducând spre cancelarie un elev care-şi ţinea batista însângerată la tâmplă. îl bătuse un coleg. Asemenea scene erau banale. Elevii se băteau des; nu-i interesa decât să nu fie văzuţi. Tartorii şi ciumeţii din subordinea lor aveau o mare influenţă. Existau oficial „şefi de clasă” şi „şefi de dormitor” dar, alături de ei, „lideri neoficiali” („structură paralelă”.

zicea Mancaş). La cabinetul de psihologie ne făceau tuturor „sociograma”, pe colective. Fiecare eram acolo un cerc şi un număr. Nişte săgeţi roşii indicau „preferinţele”, altele albastre „respingerile”. Dar mare lucru nu ajuta constatarea, simpla constatare.

Şi se fura foarte mult! Băieţii se furau între ei, de la pixuri şi până la ceasuri şi pantofi. Mulţi se străduiau, e drept, să se schimbe. Munceau şi la şcoală, şi la atelier, cu îndârjire. Dar erau destui care abia aşteptau să se libereze ca să se apuce iar de rele. Şi ei constituiau pentru mulţi

„vedetele”! Într-o bună zi, câţiva ciumeţi mascaţi au prins bucătăreasa, au îngrămădit-o într-un depozit pustiu, au ocărit-o de „Macaroană” şi „Pilaf” şi au bătut-o măr. Am fost iarăşi cu toţii pedepsiţi, mai ales că vinovaţii n-au putut fi prinşi. E drept, nu se străduia ea să gătească prea gustos, dar barbaria faptei m-a revoltat.

Mătuşa Ileana nu m-a putut lua la ea în vacanţa de primăvară. Trebuise să se interneze iar, pentru „un control” după operaţie. Totul a rămas pentru la vară, în vacanţa mare. A invitat-o şi pe Laura, pentru două săptă mini, în iulie, să fim toţi trei împreună. Amânarea a fost o lovitură grea pentru mine. Abia aşteptasem să respir iar aer fără „program” şi fără porţi ferecate, să umblu hai-hui pe străzi, prin Trivale, să mă duc la teatru…

Am început să fac multă corespondenţă. I-am scris lui Tăticu’ şi mi-a răspuns. De Subţirelu’ am aflat că era la un centru din nordul ţării, unde făcea, la profesional „mecanică auto”. Bună meserie, mi-am zis. De Muscă am aflat că termina anul acesta tinichigştia; Ţinea ieşise croitoreasă, o dăduseră la o cooperativă de tricotaje şi îl aştepta. Încă nu-i repartizaseră locuinţă, dar era undeva pe o listă; deocamdată locuia cu chirie la o „gazdă” şi dădea un sfert din leafa ei acolo. Lord, care era major şi avea păcate grele, tot la „azil” rămăsese; mereu era chemat la un proces nou; se tot descopereau noi „capete de acuzare”. Bilă, şi el, tot la un penitenaiar. Încă doi ani mai avea de stat. Am scris şi unui băiat de la centrul de repartizare. Mi-a răspuns că Sima, tartorul, izbutise să fugă. Prima fugă de acolo în trei ani! îl prinseseră după vreo zece zile, mai bine zis îl găsiseră plin de sânge, într-un şanţ. îl bătuseră alţii, după ce, desigur, îl jefuiseră de banii pe care-i „adunase”.

Într-o după-amiază, când tocmai exersam cu orchestra – reuşisem, pe lângă repertoriul obişnuit, să executăm, pentru viitorul concert, un crâmpei din „Dansul macabru” de Saint-Saëns, iar Radiofonistul cânta destul de acceptabil „Sonata Lunii” de Beethoven – a venit la mine Gae, să mă tragă de mânecă:

— I-auzi, Savantule! Mare tămbălău! A venit un „scriitor”. Cic-a mai fost unul, acum un an. Dar ăsta scrie un roman!

Radiofonistul tocmai terminase de cântat şi s-au adunat toţi în jurul nostru.

— Şi cum e, Gae? l-am întrebat.

— Asta? Un pârlit. Credeam că vine călare pe-un Rolroici. Îşi plimbă o geantă roasă prin tot centrul, la comandant cică a stat vreun ceas, a fost şi pe la camera cu dosare şi-a tot răsfoit prin ele, la saluturile băieţilor răspunde aproape c-o plecăciune. N-are prestij. Se zgâieşte la tăbliţele tovarăşului Grinţescu ca la alte alea. Ăsta-i tăntălăul tăntălăilor, nu cred că a scris vreodată ceva.

— Dacă se zgâieşte la ele, e semn bun, am zis, şi m-am gândit că, poate, într-o zi vom executa, la orchestră, Vivaldi. Şi de ce să nu avem odată un cvartet? Nu îndrăzneam să mă gândesc la zeii mei, Bach şi Haendel.

— Eu pun pariu, continuă Gae, că lui nu-i dă balast, îl pune la grătar de vacă şi la fudulii. Cu vinişor şi superlong, cafea extraşi dulceaţă de trandafiri.

— Şi să-l vezi ce ochi dulci o să-i facă Alămaru, zise Radiofonistul. Poate visează să scrie un poem despre el.

— Eu grozav vreau să ştiu ce-i dă la potol, insistă Gae. Şi icre negre-i aduce, numai să-i picteze frumos! Sentinde-un chiolhan!... Am o idee! continuă el. Uite cum facem. La prânz, tu, Ilă, te faci c-ai leşinat. Te-ntinzi pe iarbă ca mortul. Şi eu năvălesc peste ei, la cantina lor, să le spun că dai ortu’ popii! O să văd ce i-au servit. E bine?

— Se face, zise Ilă, bucuros că de data asta nu-i spuseseră „Pocitu”. La orchestră, Ilă Tunsu era toboşar.

Înainte de masă, l-am văzut şi eu pe scriitor. Ieşea de la ateliere, cu geanta în mână, însoţit de profesorul Goţu. Avea o mustaţă mică sub nas şi nişte ochelari groşi, că ai lui Buche. Geanta nu-i era chiar aşa de ponosită cum zisese Gae, dar nici nu strălucea. Avea ceva curios, nesigur în gesturi; parcă nu ştia ce să facă cu mâinile. Încă înainte de masă, a început să-i cheme pe băieţi, să discute

„individual” cu câte unul.

La masă, trucul s-a executat după plan. Leşinul lui Ilă Tunsu, năvala lui Gae. Nimeni n-a bănuit nimic, ba Ilă s-a şi ales cu o internare la infirmerie, unde era rost de odihnă şi mâncare mai bună. Dar Ciurumela ne-a povestit, dezamăgit:

— Asta fraier! A lăsat să-i dea ciorbă de fasole şi pilaf cu ceva carne. Parcă mai multă ca la noi. Şi-o prăjitură cât degetul. Nici tărie nu i-au servit. Apă chioară, bă! Nici măcar Borsec.

— Nu ţi-a ieşit pasienţa, Gae! am spus eu.

Eram mulţumit. Scriitorul a asistat la nişte ore de clasă, la un meci de handbal pe terenul de sport. Şi la o oră de dirigenţie. Pe urmă, a stat câteva ceasuri în atelierul de tâmplărie. Nu ştiu de ce tocmai la tâmplărie. Mă aflam în cabinetul de psihologie, unde mă simţeam totdeauna bine, la un test pe care trebuia să-l repet, când a venit şi-acolo. Psihologul a spus:

— Poftiţi, vă rog. Sunteţi exact! Se zice că scriitori-s boemi şi nu prea au noţiunea timpului.

— Nu chiar toţi, a observat el, cu o voce egală, destul de inexpresivă.

S-a aşezat în faţa biroului lui Majicaş şi a scos din geantă un caiet. Mă aşteptasem măcar la o mapă luxoasă, culm adusese coniu’ Valerică din străinătate: apăisai pe un buton şi se deschidea automat la pagina dorită.

— Să plec şi să mă-ntorc mai târziu? am întrebat.

— Nu. Du-te în fund şi fă-ţi atent toată proba! mai ai, începând de acum, exact douăzeci de minute, mi-a spus psihologul.

Scriitorul punea câte o întrebare, Maneaş răspundea amănunţit, cu glasul lui liniştit. Voiam să iasă bine proba – ştiam că psihologul acesta e prietenul nostru – aşa că nu prindeam decât frânturi din ce spunea el: „Şocul începe încă de la darea sentinţei… Prima manifestare în contact cu centrul este disimularea… Sunt foarte suspicioşi, mulţi au un comportament fals… Opoziţia dintre dorinţa de libertate şi regulile stricte pe care le cere instituţia…

Colectivul educativ: profesorul, educatorul, maistrul… Elementul de bază al influenţării este factorul afectiv, sensibil”. Scriitorul nota mereu. Asculta mult, vorbea puţin, ca şi mine. Aculm Manioaş îi prezenta diferite tipuri de elevi: „Invtalţă bine, îşi ajută Colegii, e ascultător… învaţă prost, e obraznic, se poartă rău cu colegii…” îi arăta unele răspunsuri pe care elevii le dădeau la anchete: „Nu-mi place Sotir fiindcă e cam strâmt la minte, vorbeşte fără rost… Moraru-i simpatic. Deştept, şmecher, învaţă bine…”

Ratam proba, şi m-am pus serios pe lucru. Totuşi, nu puteam să nu „prind” câte ceva din cuvintele lui Mancaş, căci totul era foarte interesant: „… minorul nou-venit. Unul îi propune: Hai să ne batem… Prietenii adevărate, altele interesate – ou elevii care primesc mai des pachete… Prietenia pe bază de supunere sau protecţie… Schimbul de informaţii… Cum e aici?… Prietenie pe baza activităţii practico-productive comune… Colectivul se încheagă mai ales acolo unde maistrul a inspirat o atitudine serioasă faţă de muncă… Instabilitate comportamentală… Imprevizibilitatea atitudinilor… Unii, foarte buni, comit, în vacanţă, când simt învoiţi, noi infracţiuni… Antimodelele din familie, de pe stradă. Influenţa insuficientă a şcolii, moralizarea formală… Conflictele de la centru. Se rezolvă de obicei prin confruntări violente… Foarte important e zâmbetul cu care dirigintele îl întâmpină pe noul-venit… Impulsivi, visători, pasionaţi, flegmatici… Dirigintele să se sprijine pe latura pozitivă a fiecăruia… De pildă, unuia nu-i place ca cei mari să-i bată pe cei mici. Sunt lideri care fac semn elevilor dacă să răspundă sau nu la întrebările profesorilor. Teama de lideri. Aversiunea multora faţă de carte… Familii bune. pe care te poţi sprijini… Familii vicioase… Concursuri pentru clasa fruntaşă, dormitorul cel mai curat, atelierul cu cele mai bune rezultate în producţie… Arta aplicării stimulentelor… Dar şi excesul de oboseală… Unii rezistă, alţii nu…”

Ascultam, fără să înţeleg prea mult, dar iarăşi fascinat de faptul că existenţa noastră devenea o „teorie”… Mancaş se opri brusc şi se uită la mine:

— Cele douăzeci de minute au trecut. Îţi mai acord cinci minute, pentru „întreruperi”, cum se spune la fotbal, adică pentru tras cu urechea.

M-am aşteptat să mă mustre, cum ar fi făcut Alămaru. Dar a zâmbit. Poate că dinadins mă lăsase să ascult. Au trecut şi cele cinci minute şi i-am înmânat proba. Mi se părea câteodată că sunt dintr-o lume cu el. Oare şi lui îi plăcea „Clavecinul bine temperat” al lui Bach?

La plecare, psihologul mi-a zis:

— Ai prins tu nişte crâmpeie din expunerea mea. Nu vrei să spui şi tu ceva tovarăşului scriitor?

M-am înroşit, pe urmă am îngăimat:

— Nu-i mult de adăugat. Eu am un maistru bun… Profesorii nu-s însă toţi la fel. Cu tragere de inimă unii, alţii nu prea. La masă ne săturăm, dar s-ar putea găti mai gustos.

— Şi parcă mai ai ceva pe suflet, a zis Mancaş. Te simt eu că-ţi stă pe buze. Ştii doar: la mine, aproape toţi spun adevărul.

— Adevărat, mai e ceva. Ceva important. Nu-i totul aşa cum ni se spune. Nici aici, nici la şcolile de afară, cred că nici în viaţă. Oamenii sunt de vină. Tovarăşul scriitor a citit sigur „Idiotul” lui Dostoievski. Şi dumneavoastră. Sunt încă prea puţini care să-i semene cneazului Mîşkin. Şi prea mulţi dintre ceilalţi.

Un ceas mai târziu, scriitorul ne-a chemat pe câţiva la club, pentru o „discuţie colectivă”.

— Vreau să scriu un roman despre voi. O carte care să spună adevărul şi să fie de folos, a început el. La fiecare cuvânt, mustaţa i se mişca tare caraghios. Vă rog să-mi spuneţi întocmai ce credeţi şi ce gândiţi. O să vă pun doar câteva întrebări.

— Numele nostru o să apară în roman? întrebă Radiofonistul.

— Aţi vrea?

— Doamne fereşte! Destul ne-am făcut de râs la proces.

— Nu o să apară. Dar voi ajutaţi-mă să vă înţeleg!

— Să n-ajungem p-ormă la mititica, dacă ciripim ca proştii, râse Gae.

— N-ajungeţi. Cum n-ai ajuns tu azi la prânz, după şiretlicul cu „bietul” Ilă Tunsu.

— L-aţi prins, lume? a zis Gae, înghiţind în sec.

— Afară de mine l-a mai”. prins” doar unul, profesorul Goţu. M-a luat la o parte şi mi-a spus totul, râzând. N-aveţi grijă, nu vă dă el de gol. Ce nu-i place la voi… şişurile şi ţigările.

— Şi dumneavoastră v-aţi supărat? am întrebat eu.

— De ce să mă supăr? De-o poznă?

— Dar dacă ieşea altfel? am întrebat eu. Cu şampanie pentru tovarăşul scriitor, cu creier la capac sau peşte în sos remoulade?

— Te pricepi la meniuri.

— Tata-i restaurator.

— Aha! Nu m-aş fi supărat nici atunci. Dar m-aş fi ruşinat. Pricepi deosebirea, cneazule?

Numai eu înţelesesem de ce mi-a spus cneaz. L-am simţit pe scriitorul ăsta, cu mutră de prostănac, alături de mine şi de Grinţescu.

Şi au început întrebările, ca atunci, la centrul de primire de lângă cheiul Dâmboviţei.

— *Ce v-a lipsit acasă de-aţi ajuns delincvenţi*?

— Mergătorii, ţoalele, haleala! s-a repezit Gae.

— Căldura! a spus unul. Mă duşmăneau, mă băteau ca pe-un câine.

— Mie nu-mi lipsea nimic, a spus Radiofonistul. Mi-a plăcut să vagabondez, să fac toate pe contul meu. Să dorm unde-mi vine. Să construiesc aparate de radio, dar nu din piese cumpărate…

— Am avut o familie rea, am spus eu. M-au chinuit şi au vrut să scape de mine. Am plecat singur.

— Pe mine nu m-a gonit familia de acasă. Aveam însă un viciu asupra banilor. Îmi plăceau obiectele frumoase. Şi când m-am trezit printre băieţi ca mine, cu un barosan şmecher, am zis că l-am apucat pe Dumnezeu de picior.

— *Regretaţi infracţiunile comise*? a mai întrebat

scriitorul.

— Sigur, a venit primul răspuns.

— Păi nu vedeţi unde-am ajuns? Proces, ziduri…

— Dac-ar fi ieşit bine, poate nu regretam…

— M-am purtat rău. Dar alţii m-au împins.

— Mare prost am fost. Ani pierduţi…

— *Dar în centru, care-a fost prima impresie puternică*?

— Am simţit că s-a dus cu libertatea.

— Mi-a plăcut că sunt clădiri mari, curate. Şi verdeaţă, flori, bazin de înot.

— Teroarea tartorilor.

— Am zis că s-a terminat cu mine.

— Atelierele. Mi-am zis că de acolo ies sigur cu meserie.

— *După eliberare, ce vreţi să faceţi*?

— Să fiu om, la rând cu ceilalţi. Meseriaş bun. Restul vine.

— Aş vrea să urmez mai departe. Să ies subinginer.

— Să muncesc cinstit. Să ajung ceva. Să am o familie.

— După ce mă întâlnesc cu prietenii, oi vedea. Să fiu numai liber.

— Vreau de toate, dar fără hoţie: profesie bună, nevastă, copii, locuinţă personală, televizor şi maşină.

…Au mai urmat alte întrebări şi alte răspunsuri. La urmă, scriitorul ne-a mulţumit, cam prea umil pentru un „om mare”, cum îl vedeam noi. Şi atunci am aruncat şi eu o întrebare:

— Dar dumneavoastră, de ce scrieţi despre noi? Sunt atâtea subiecte mai frumoase, mai interesante.

În timp ce-şi îndesa în geantă caietul unde notase de zor, mi-a răspuns:

— Eu scriu ca să ajut oamenii… Mi-a spus Mancaş, psihologul, că-ţi place Bach. Adevărat?

— Ce are Bach cu noi? m-am răzvrătit eu. Lumina cu întunericul? Floarea cu noroiul…

Şi-a scos ochelarii şi m-a privit cu ochii lui miopi:

— Să ştii că-n fiecare om e şi întuneric şi lumină.

După ce a plecat, Radiofonistul a zis:

— Nu-mi place. Asta a venit sigur să ne radiografieze. Cine ştie de ce.

În zilele următoare, evenimentul a fost sosirea la centru a lui Tarzan, un individ uriaş şi păros. Steaua lui Burtea cam apusese, acum el luase locul de „tartor principal”. Şi ăi mici aveau cel mai mult de suferit…

În iunie, am terminat primul an la profesională. Meşterul Lungu mi-a spus că sunt cel mai bun pe atelier, iar Lună m-a învoit pe o lună în vacanţă, la mătuşa Ileana. Mizar m-a recunoscut de cum m-am ivit în prag şi la prima plimbare l-am simţit fericit. După o săptămână, a venit Laura. Nu mai avea nevoie de cârje, dar se sprijinea într-un baston de aluminiu. Mătuşa Ileana şi cu ea cântau adesea la două mâini la pian şi eu le acompaniam la vioară. Ne plimbam seară de seară prin Trivale şi aproape că uitasem de „între ziduri”. M-aţii întâlnit şi cu tata, de două ori, pe stradă, dar a întors capul.

A fost o lună minunată, poate cea mai senină din viaţa mea. Când m-am întors la centrul de reeducare, Gae m-a întâmpinat cu noutăţile:

— Nenorocire, şefule! S-a răsturnat la noi căruţa cu vagabonţii ăi mai răi. Nu ştiu ce le-a venit, dar au adus aici tot noroiul mahalalelor… Nouă tartori avem, şi cu Tarzan, zece. Da’ ce tartori!… Te taie, cum te prind la întuneric.

— Şi Lună ce face?

— „Tactică”, aşa cum îl ştii. Dar încă nu i-a dovedit. Au spart şi la voi, la instrumente.

M-am dus glonţ la Grinţescu. Şedea trist, într-un colţ al atelierului de artizanat, lângă strungul pe care ni-l făcuse.

— I-adevărat, tovarăşe profesor?

— Adevărat, Sacâz! Au furat un magnetofon, nici nu ştiu dacă l-au ascuns sau l-au scos pentru vânzare. Au spart două trompete, acordeonul. Toba au tăiat-o, numai aşa, de plăcere.

— Să-i bage pe toţi la izolator! am strigat.

— Patru au şi ajuns acolo. Pentru ceilalţi nu sunt încă

dovezi. Ca-ntotdeauna, băieţilor le e frică să-i spună.

— Şi-atunci iar e tot centrul pedepsit? Cu asta nu rezolvă nimic. Trebuie să întreprindem ceva… Mă duc la comandant.

Mi-a pus mâna pe umăr:

— Te-ai găsit să-i dai sfaturi. De douăzeci şi cinci de ani lucrează la reeducare. Cinci ani mai mult decât mine.

Mă stăpâneam tot mai greu:

— Adun băieţii din atelierul nostru, din dormitor, din clasa unde dau meditaţii şi ne năpustim asupra lor. N-o să le îngădui să strice totul…

— Ştii ce, Arhimede? mi-a zis el, pornind cu mine spre cancelarie, mai chibzuieşte. E ceva în ce spui tu, dar nu merge chiar aşa. Dacă săriţi şi voi la bătaie, stricaţi totul…

Pe Băteau, cel mai bun şef de clasă, l-au bătut de-a ajuns la infirmerie.

— Care din ei?

— N-au lăsat urme.

— Dar ştiţi cine sunt tartorii? Şi ciumecii lor?

— Îi ştim.

— Vreau numele tuturor! am spus, hotărât.

— Ţi-i dau numai când te potoleşti. Şi după ce-mi arăţi ce vrei să faci. Aici nu organizăm corride.

— Tarzan e cu ei?

— Aşa se pare. El a fost un fel de „avangardă” a lor.

Toată noaptea am chibzuit. Am vrut să mă sfătuiesc şi cu Buche-Ceasornic, dar lui nu-i păsa de nimic. I-am expus planul meu lui Gae; l-a găsit „teribil, dar nu cred să ţină!” Apoi m-am dus la Grinţescu. Şi el a fost de acord. Mi-a dat toate numele. Chiar din acea zi a început „Acţiunea antitartor”. Aveam mulţi prieteni. Am recrutat băieţi curajoşi şi voinici, şi am organizat un fel de „pichete”, ca la grevă. În preajrpa fiecăruia dintre tartori. Alţi elevi, mai slabi, se ocupau de ciumeci. La acţiune nu luau parte decât voluntari. Tartorii nu mai erau acum niciodată singuri. „Pichetele” funcţionau pretutindeni: în clase, în dormitoare, la ateliere, la sport, la cercuri, la cantină.

Acţiunile „adversarilor” noştri erau mult îngreuiate. Nu mai puteau bate în voie. Nici n-aveau cum să dea bureţarilor să le ţină ţigările şi zarurile, sau să lovească pe-ascuns vreo fată de la bucătărie. Aproape nimic nu le mai ieşea. Băieţii mai inimoşi din centru au început să-şi simtă puterea, şi asta a însemnat mult.

A aflat Lună şi, curios… a dat drumul tartorilor de la izolator. Le-am organizat alte pichete. Cei mai primejdioşi erau doi dintre ei: fraţii gemeni porecliţi Amoraş şi Ghioagă. Pentru ei am organizat un pichet special, comandat de mine. Nu erau grozav de voinici, în schimb erau foarte şireţi. îi urmăreau câte zece de-ai noştri şi tot dispăreau. Şi, după vreun ceas, aflam că iar au făcut ceva.

Într-o după-amiază, m-au prins singur. Veneam de la nişte meditaţii şi mă plimbam pe lângă sala de sport. Simţisem nevoia de puţină singurătate şi nu era nimeni din pichet lângă mine. O imprudenţă, fireşte. Unul m-a lovit din spate, cu o lopată, încât mi-am pierdut cunoştinţa. M-am trezit legat fedeleş, în atelierul de artizanat. Ghioagă tocmai distrugea strungul lui Grinţescu, când Amoraş m-a văzut că deschid ochii. Mi-a ars un pumn de mi-a dat sângele pe nas. Pe urmă, m-a întrebat:

— Mai vrei, Savantule?

Şi n-a aşteptat răspuns, că m-am trezit cu un picior în burtă. Am leşinat iar. Când m-am deşteptat, strungul era bucăţi. Lângă el, sfărâmate, o grămadă de obiecte artizanale. Mi se strângea inima. Ghioagă a luat un scaun şi s-a aşezat de-a-ndoaselea pe el, în faţa mea.

— Mai arde-i una, Amoraş! i-a spus fratele lui. La muie!

Am simţit că-mi trosnesc dinţii.

— Aşa!… Acum află condiţiile noastre. Dacă nu vrei să-ţi servim în fiecare seară o porţie, te cuminţeşti. Gata cu „acţiunea”, cu pichetele! Dacă te-nvoieşti, te dezlegăm, plecăm, şi mâine spui c-ai avut o criză de ţicneală şi-ai spart tu totul.

Gae mi-a spus, a doua zi, c-ar fi trebuit să accept, şi pe urmă să fac ce vreau. Dar eu am răspuns:

— Nici gând!

— Dacă te supui, te lăsăm în pace. Dacă nu, e vai de tine. Avem şi alte tactici, mai subtile. Hai, jură! a zis Ghioagă.

N-am jurat şi au dat iar în mine.

— Jură, câine! a spus şi Tarzan, care nici nu ştiu de unde apăruse lângă ei.

— Nu!

— Atunci, vrei să ne părăşti? Crezi că ne e frică de mititica? Am stat noi şi-n alte locuri mai rele. Ce-o să ne facă?

— N-o să vă reclam. N-am reclamat pe nimeni niciodată… Mai bine v-aţi băga însă minţile în cap! Altfel n-ajungeţi nicăieri în viaţă…

Am simţit iar o lovitură, de astă dată în piept.

— Supune-te, bă, că eşti în mâinile noastre!

— Ascultă-i! m-a avertizat şi Tarzan.

M-au dezlegat şi au plecat toţi trei. Amoraş bombănea:

— Mai te gândeşti tu! Şi-ţi vine mintea la cap. Altfel…

După o vreme, m-am sculat, cu greu. Gae m-a găsit şi m-a târât până-n dormitor… Peste vreun ceas, m-am dus la cabinetul medical şi-am declarat că am căzut şi m-am lovit.

A doua zi, am întărit „pichetul la gemeni”. Au mai încercat ei tactica lor „subtilă”. Dispăreau, dădeau lovituri şi lăsau o urmă falsă, ca să cadă vina pe altcineva. Asta a mers de vreo două ori, până ne-am perfecţionat în urmăriri. Şi după aceea, „Acţiunea antitartor” a biruit pe deplin.

— Tovarăşe Mancaş, de ce nu pot fi scoşi tartorii precis identificaţi din centru? l-am întrebat pe psiholog.

— Trebuie să încercăm şi cu ei, Sorine.

— Poate că sunt, cum îi categorisiţi câteodată pe unii, „nerecuperabili”.

— Asta se va vedea. Nu ştim încă. Verzea părea şi el nerecuperabil. Vă mulţumim, în orice caz, pentru sprijin.

L-am ajutat, tot atelierul, pe Grin. Ţescu să-şi construiască alt strung pentru prelucrarea lemnului. Şi s-

au reparat instrumentele, deşi acum sunau cam spart. Tartorii se plimbau stingheri prin centru. Îi izolasem, pentru întâia oară; ciumecii îi părăsiseră, ba nu le mai dădeau nici măcar bună-ziua. Nu mai îndrăzneau să ceară carnea sau prăjitura celorlalţi. Partidele de barbut se răriseră. Aerul era mai curat, încăierările mai rare.

Toamna am început, în paralel cu profesionalul, a unsprezecea clasă de liceu – la seral. L-am rugat pe Lună să mă ţină la centru până ce voi avea atât diplomă de profesiune cât şi bacalaureat. Mi-a aprobat. Şi m-am hotărât să încerc pe urmă şi mai mult: să dau admiterea la chimie industrială. I-am scris mătuşii Ileana şi mi-a procurat nişte manuale pregătitoare. Ştiam că-i mare concurenţa, dar nici nu urmăream cu fanatism acest ţel; la nevoie, voi avea în orice caz o meserie bună. A unsprezecea, am urmat-o la seral, ca să pot da în paralel a doua profesională. Apoi, dintr-a douăsprezecea, am fost dat la zi. Locuiam într-o încăpere separată a centrului, cu încă doi băieţi, care şi ei învăţau în ultimele clase ale liceului, pe baza rezultatelor foarte bune obţinute în clasa a zecea. În fiecare zi, plecam dimineaţa la şcoală şi pe la prânz veneam acasă. După masă, învăţam pentru liceu şi mă pregăteam şi pentru admitere. Continuam de asemenea să conduc orchestra centrului şi făceam parte din echipa de lupte a C.R.M.-ului.

Participam întotdeauna la diferitele activităţi de ordine şi curăţenie, atât de dragi comandantului. Dacă la început mi se păruseră excesive, mai ales „strălucirea” pe care trebuia s-o aibă cimentul şi aranjarea în ordine desăvârşită a lucrurilor în dulapurile cu efecte personale (prosopul împăturit la dreapta, periuţa şi săpunul la stânga, ciorapii strânşi ghem în fund etc.), acum toate îmi intraseră în sânge. Ştiam că atunci când voi fi la casa mea, asta-mi va fi de folos. Poate şi copiilor mei.

Copiii! Eram sigur c-o să mă port cu ei cum trebuie. Prea mult suferisem eu şi alţii din pricina unor părinţi care „greşiseră”. Cât despre „grupul stradal”, ştiam cum să-i fac „imuni” faţă de el. Totul depindea de exemplul de

acasă, de educaţia de acasă şi apoi de educaţia de la şcoală, de diriginte mai ales; cu el voi sta mult de vorbă, îi voi povesti pur şi simplu despre mine şi-l voi întreba dacă vrea să devină un om care să îndrume suflete sau preferă să le prăvălească în prăpastie.

Laura. venea să mă viziteze cam o dată pe trimestru. Mai des nu putea. Avea şcoala, trebuia să se gospodărească singură şi se deplasa destul de greu. Dar de scris îmi scria la câteva zile şi, cu toate protestele mele, lunar primeam un pachet mare.

A mai fost apoi, în 1973, încă o vacanţă, cu învoire, la mătuşa Ileana. Şi de data asta o lună. Iarăşi a stait cu noi şi Laura. Ea gătea şi făcea toate treburile în casă, cu ajutorul meu. îi mergea ceva mai bine cu piciorul şi prin casă umbla fără baston. L-am văzut o singură dată pe tata, pe stradă. Spre uimirea mea, a venit să-mi strângă mâna. Altfel n-a spus niciun cuvânt. Arăta foarte prost, cu cearcăne negre sub ochi, abătut. Probabil că Jeny îl asuprea şi mai rău.

Un singur viciu nu mă părăsise: fumatul. În centru, ţigările se ascundeau în cele mai ciudate locuri. Nimeni nu le mai pitea prin saltele, că se ştia. Dar prin poduri, dedesubtul unor cărămizi mutate din loc, în postamentul unor maşini de la atelier, în cutiile de instrumente, prin instalaţiile dezafectate – le găseam noi locul. Şi specula cu ţigări continua să înflorească.

În aprilie 1974, în vacanţa de primăvară, mi-au dat iarăşi o învoire. Eram primul pe clasă la liceul de zi. Atunci m-am dus pentru prima dată la Laura, în oraşul de sub munte, şi ne-am căsătorit. Totul era curat şi frumos în garsoniera ei. Doar balconaşul mi s-a părut pustiu. Lipseau florile. Şi ea le iubea, ca şi mine, dar n-avusese puterea, poate nici banii, să facă „grădina”. O voi face eu. Nunta a fost fără tămbălău. Aveam oroare de „nunţile cu dar”. Am luat din CEC-ul meu de la centru două mii de lei, am mâncat la un restaurant cu câteva colege ale ei şi am plecat apoi pe-o săptămână la Izvorul Mureşului. Aproape nu-mi venea să cred că se apropia sfârşitul calvarului.

Acum Laura urma o şcoală de asistente sanitare, unde avea şi bursă.

Când ne-am întors de la Izvorul Mureşului, ne-a aşteptat încă o veste tristă. Murise mătuşa Ileana. Într-o dimineaţă, vecinii o găsiseră ţeapănă. M-am dus la Piteşti, la înmormântare. În sicriul acefb de lemn nu mai era ea, ci numai trupul ei şi toată ceremonia mi se părea o formalitate lipsită de sens. Tata era de faţă, dar nu mi-a dat mâna. Se întâmpla ceva cu el, dar nu ştiam ce. Când preotul a început să slujească şi s-a rugat să-i ierte DiHnnezeu mătuşii păcatele şi s-o primească la el, mi-a venit să urlu. La fel se ruga şi pentru cei buni şi pentru cei răi, pentru toţi „robii” Celui de Sus.

Mă lăsase unic moştenitor şi am avut o mulţime de alergat. Mare lucru nu rămăsese de la ea. Dar i-am trimis Laurei pianul şi reproducerea Madonei Sixtine.

M-am întors la Centrul de reeducare. Câţiva şmecheri îmi ziceau acum „Mirele”. Cu puţină vreme înainte de liberare, mi-a adus Gae un „oracol”, un caiet cu întrebări, la care băieţii dădeau cele mai diferite răspunsuri. Niciodată nu-mi plăcuseră „oracolele” astea – un fel de jocuri de-a viaţa – dar de data asta m-am uitat la el, mai ales la întrebări: „Cât ai vrea să trăieşti?”, „Ce crezi că ar trebui să ai, ca să fii fericit?”, „Crezi că se poate trăi fără un prieten sau fără o prietenă?”, „Ai o prietenă?” „Dacă ai, ce-ţi place mai mult la ea?”, „îţi place fotbalul?”, „Vei uita vreodată faptul că ai fost la corecţie?”, „Cum ai vrea să fii când o să te liberezi?”. Am început să parcurg răspunsurile. Unele date din adâncul inimii, altele în glumă, iar altele vulgare. „O familie şi un cămin”, răspundea un băiat la întrebarea despre fericire. Şi altul: „Libertate, muncă, slujbă, distracţii”. Apoi încă unul: „Un salariu fără muncă, o fată, două sau mai multe, să simt că trăiesc”. „O fericire la care să ajung cinstit” – suna un alt răspuns. Am parcurs şi răspunsurile despre prietenie. Aproape toţi erau de părere că fără prieteni nu se poate trăi. Doar unul glumea: „De la caz la caz, asta depinde”… La întrebarea „Cum ai vrea să fie prietena ta?”, răspunsuri

foarte variate: „Frumoasă şi fără defecte”. „Bună şi credincioasă”, „Cum vrea să fie ea”, „Nici frumoasă, nici urâtă, potrivită”... Mi-am transcris „oracolul” şi i l-am înapoiat lui Gae. Multe răspunsuri îmi vor aminti de trecutul nostru.

Ulterior am aflat că atât lui Gae cât şi lui Buche li s-a prelungit internarea în centru, ca să termine şcolarizarea.

Şi a venit ziua despărţirii. Lăsam centrul cam aşa cum îl găsisem. Un comandant înţelept, care nu reuşea să îndrepte toate, dar pe cei mai mulţi izbutea să-i „recupereze”. Maiştri şi profesori care, de cele mai multe ori, făceau muncă de apostolat, în condiţii foarte grele, băieţi şi buni şi răi, tartori acum mai potoliţi. Prietenii şi dispute. Muncă multă, istovitoare. Învoiri, distracţii şi exasperante pedepse colective. Sport. Orchestră.

Chiar în ajunul plecării mi-a venit repartiţia, în oraşul cerut. Avusesem noroc. Altora încă nu le venise: oficiile de repartizare a forţelor de muncă „nu se grăbeau”. Erau şi elevi care se prezentaseră cu repartizarea, dar aflaseră că postul nu mai exista de mult...

La plecare, Lună mi-a strâns mâna bărbăteşte. Mancaş, psihologul, m-a privit cu căldură în ochi şi mi-a spus că are încredere în mine, profesorii Grinţescu şi Goţu m-au îmbrăţişat. Maistrul Lungu mi-a făcut cadou o mică trusă de scule. Plecam şi cu 3.000 de lei pe „CEC-ul mare” O mulţime de băieţi m-au condus până la poartă. Mi-au dat şi un ghiveci cu flori pentru Laura. Ştiau că nu-mi plac florile tăiate.

Profesorul Grinţescu mi-a strigat:

— Succes la admitere, Sacâz!

În ochii câtorva băieţi am desluşit atunci sclipiri de invidie. Tarzan mă privea cu duşmănie. Şi am ieşit dintre „ziduri”, spre libertate. Mai fusesem eu învoit, dar acum era altceva. Mă credeam în stare să dărâm munţii.

13.

GHINIONUL LUI IORGU MĂTASE

Când îşi luase rămas-bun de la mine, Grinţescu îmi înmânase un plic albastru. Am vrut să-l deschid imediat.

M-a oprit: „Nu acum, în tren! O să ai nevoie de el…”

Roţile trenului îşi cântau melodia lor ritmată. Valiza era aşezată în portbagaj. Strângeam plicul în mână. Nu-l deschisesem. Mi-era teamă, grozav de teamă – rsă nu fie bani acolo. Nu i-aş fi iertat-o niciodată. Nu eram un milog, ci un om care păşea cu capul sus spre viaţă. Dar poate că era altceva: o diplomă pentru activitatea mea de la orchestră sau o scrisoare de mulţumire a câtorva cadre didactice pentru succesul acelei neobişnuite „acţiuni antitartor”. Numai „bătrâne” să nu fi fost! Le-aş fi trimis înapoi cu mandat telegrafic. Dar oare Grinţescu era în stare de aşa ceva? „O să ai nevoie de el…” – cuvintele îmi ciocăneau greu în cap.

Ajunsesem la Azuga, când am desfăcut în sfârşit plicul. Nu erau bani, era o poezie! O poezie… de care aveam într-adevăr nevoie. Şi pe măsură ce citeam versurile lui Rudyard Kipling, mi-am dat seama că era o încurajare şi un memento, un apel la demnitate şi un îndemn la modestie, o odă închinată omului adevărat în confruntarea lui cu neoamenii. Îmi oferea o cuirasă, care era şi o mantie de ceremonie. Citeam şi reciteam versurile:

Dacă poţi mintea să-ţi păstrezi când *toţi în juru-ţi pe-a lor* şi-o *pierd şi dau pe tine vina*.

Dacă poţi să mai crezi în tine când *ceilalţi se îndoiesc, şi-n sinea ta De îndoiala lor să-ţi dai totuşi seama*.

Dacă poţi să aştepţi cu calm, fără să te obosească aşteptarea

Şi să nu minţi, minţit fiind de toţi.

Dacă poţi, ştiindu-te urât de unii, să nu dai curs la ură

Să nu te arăţi că eşti prea bun, şi nici prea înţelept şi dacă poţi izbânda şi înfrângerea cu-acelaşi cuget senin să le suporţi.

Dacă poţi rece să asculţi cum tot ce ai spus drept De altul e răstălmăcit în chip viclean, spre a-nşela naivii care-l cred

Şi dacă poţi privi cum lucrul tău de-o viaţă ţi-e distrus

Iar apoi, cu uneltele stricate, să-ncepi a reclădi Dacă nu te zdrobesc duşmanii, nici zişii prieteni şi dacă ai să poţi să umpli minutul ce nu iartă cu *şaizeci de clipe încărcate de rod greu.*

Al tău va fi Pământul, cu toate-ăle lui bunuri.

Şi ce-i mai mult, vei fi un Om, copilul meu.

Grinţescu îmi vorbea mie prin versurile lui Kipling, mie, copilul lui. Mă implora să fiu şi să rămân om, oricâte voi mai avea de îndurat. Cum de mă putusem gândi că…

Poate că avertismentul lui Kipling era însă prea sever. O aveam pe Laura. Şi repartiţia sigură pentru muncă, în buzunar. Ştiam tot ce-mi trebuia pentru admitere. Mi-am amintit iar de o „tăbliţă”: „NICIUN DRUM PLIN DE FLORI NU DUCE LA GLORIE”. Nu voi ocoli drumurile abrupte! Am simţit cum prind un nou curaj.

În tren călătoreau o mulţime de „blatişti”. Se lăudau cum au „dus” controlorul. Mă dezgustau.

M-am oprit la garsoniera noastră din oraşul de sub munte. Laura se afla la cursuri, la şcoala sanitară, dar locuinţa era împodobită ca în aşteptarea unui oaspete drag: ghivece cu flori, un afiş mare „Bine ai venit în casa noastră!”, pianul deschis, cu vioara mea pe el. Metronomul şi notele. Totul ca pentru un concert care trebuia să înceapă. Am deschis răcitorul şi am văzut acolo sticla de şampanie şi mâncarea pe care o pregătise. Cheltuise cam mult faţă de modesta ei bursă. Dar nici evenimentul nu era de dispreţuit.

Mizar făcea nişte salturi de acrobat să-mi prezinte onorul. I-am dat biscuiţi şi l-am mângâiat. Mi-am lăsat valiza şi am plecat direct la Oficiul Forţelor de Muncă. Aveam toate actele în servietă, dar, cu cât mă apropiam, o imagine de coşmar mă tulbura tot mai rău: fusesem o singură dată la un astfel de oficiu, în Bucureşti, iar acolo îl întâlnisem pe funcţionarul cu mânecare negre, creion după ureche şi inimă de piatră. Dacă aici mă întâmpina un „frate” al lui, ce mă făceam? Purtam o „anatemă” bine precizată şi ştiam acest lucru. E adevărat, mai ştiam că

funcţionarul nu avea – dreptul să facă în vreun fel caz de trecutul meu; dar nici cel cu „mânecare” n-ar fi avut voie…

Portarul m-a îndrumat unde să mă duc. În anticameră aşteptau vreo zece persoane; la fiecare câteva minute, ca după bătaia unui ceasornic, ieşea câte unul afară. Am încercat să le descifrez expresia. Dar toţi dispăreau grăbiţi, ca din puşcă. Unul singur a spus: „Dacă peste tot ar merge ca aici!”. Apoi a plecat, fără să termine. Asta putea să însemne şi bine şi rău. Poate că tuturor li se spunea: „Locurile sunt blocate” – deşi nu erau. Dar chiar dacă ar fi fost „rău”, eram hotărât să lupt pentru dreptul meu. De luna viitoare, voiam să aduc leafă-n casă, câştigată prin muncă cinstită.

Am ajuns înăuntru după vreo jumătate de oră. Credeam că acolo o să văd mai mulţi funcţionari – ceea ce ar fi explicat operativitatea rezolvării – dar era unul singur. Un tânăr de vreo treizeci de ani poate, jovial, cu o faţă deschisă. M-a poftit să şed, a zâmbit şi mi-a cerut actele. Nu semăna deloc cu cel de la Bucureşti. I-am dat diploma de bacalaureat, fişa medicală, repartiţia şi, fireşte, diploma de la şcoala profesională. Pe aceasta din urmă nu scria nimic despre C.R.M., ci apărea ca fiind eliberată de „Şcoala Profesională nr. 5” – special ca să nu purtăm niciun stigmat. Dar eram sigur că tânărul „ştia” şi mă aşteptam să se-ntunece la faţă. Aşa păţiseră alţi băieţi eliberaţi. Ne povestiseră la vizitele pe care le mai făceau la centru, când veneau pentru vreo adeverinţă sau vizitau un prieten.

Nu s-a întunecat la faţă. Mi-a zâmbit iar:

— Grozave note! Păi dumneata eşti tovarăşul Zece! Frumos… Dar nu mai sta aşa încruntat. Aici nu eşti la înmormântare, ci la început de drum.

Nu ştiu ce mi-a venit, dar i-am povestit de omul cu mânecarele negre. Nu s-a mirat, nici nu s-a supărat.

— Mai sunt şi d-ăştia, tovarăşe Roşca, ce să-i faci! Nu i-am schimbat de-ajuns pe oameni. E şi cel mai greu lucru…

— Dar cel mai important!

M-am uitat în toate colţurile. Nu, aici nu era niciun frate de-al lui Mooanu. Şi chiar dacă s-ar fi ascuns pe undeva, şoapta lui nu ar fi găsit ascultare.

— Totul e-n regulă din punctul nostru de vedere, a spus senin tânărul. Sunt locuri la fabrica de ciment, chiar la Sectorul Mecanic. Dar acum urmează… „operaţiunea Mătase”. Mi-a zâmbit complice şi a format un număr de telefon:

— Alo! Vă rog, daţi-mi Personalul, pe tovarăşul Iorgu Mătase… Aici Petcu, de la Oficiu. Dumneata eşti? Bună dimineaţa… Uite ce e, îţi trimit chiar acum un băiat foarte bun pentru Sectorul Mecanic. Zece pe linie la profesională. Auzi? Şi bacalaureat. Vrea să muncească. Să-l dai la un maistru bun…

De cealaltă parte a firului veni un răspuns, dar nu l-am înţeles. Petcu a continuat:

— Ştiam că ai locuri, doar am evidenţa. Dar e vorba de altceva. Vine de la nr. 5, oraşul…! Ai înţeles?

De dincolo am auzit un „Aha!” Petcu a reacţionat însă pe loc:

— Uite, „Aha”-ul ăsta, pe care-l cunosc, nu-mi place deloc. Să nu-i faci cumva mizerii. Tocmai de un băiat ca ăsta trebuie să ai dumneata grijă. Ajută-l! Nu-i face atmosferă, ca altora… Şi fii atent: i-am spus să vină la mine dacă întâmpină greutăţi. Încă ceva: la comitetul municipal mai există două-trei plângeri împotriva dumitale. Nu-ţi încărca peste măsură dosarul cu reclamaţii. Mai ales că, după mine, băiatul o să facă treabă…

— Ce-s acuzele astea, tovarăşe Petcu? Mă ameninţi?

— Nici gând, tovarăşe Mătase! Te sfătuiesc cu blândeţe şi te avertizez. Are până şi fişă medicală. Tot ce-i trebuie. Deci fără tergiversări. Mâine te chem iar la telefon, ca să-mi spui unde lucrează şi în ce schimb. Cu bine, tovarăşe Mătase. Spor la muncă!

…Aşează în furcă telefonul. I-am mulţumit din inimă.

— Acum, să vorbim deschis, mi-a spus. Mă aştept să fii la înălţimea notelor tale. Să nu dezamăgeşti. Sunt mulţi băieţi ca tine cărora le dau repartiţie, iar ei pleacă de la

unitate sau vin să-mi ceară mereu o nouă repartiţie. Unii refuză postul, chiar dacă e pe profilul meseriei lor. Alţii absentează, sunt nedisciplinaţi, trag chiulul în timpul programului, vin beţi la lucru, comit tot felul de abateri, aşa că li se desface contractul de muncă. Pe urmă, prin şedinţe, se ridică delegaţii întreprinderilor să arunce cu piatra-n mine: „Ce oameni ne trimite tovarăşul Petcu! De-aţi şti!” Eu vreau să vă ajut pe toţi. Aproape că am garantat pentru tine. Te-am ţinut aici în birou mai mult decât pe oricare altul. Să fii băiat bun! Ai înţeles, tovarăşe Sorin Roşca!?

S-a sculat în picioare:

— Mult succes! Zece în toate, dar mai ales în viaţă. Priveşte mereu înainte! Şi în sus. Niciodată în jos.

I-am mulţumit încă o dată şi m-am dus. La fabrică am fost îndrumat încă de la poartă spre Serviciul Personal. Clădirile de producţie copleşitor de înalte, pe lângă care am trecut, m-au impresionat şi m-au cam intimidat. În modernul complex administrativ – prea luxos, după părerea mea, pentru o fabrică, se potrivea mai curând cu o casă de cultură sau cu un restaurant modern – am întâlnit o uşă pe care scria „Şeful Serviciului Personal”. Am bătut, dar abia am întredeschis uşa că cineva a strigat nervos:

— Aşteptaţi vă rog afară pe coridor! La rând!

Deşi nu mai era nimeni la rând, am început să aştept. Prin faţa mea treceau oameni cu mape şi hârtii în mână. „Direcţia generală a circulaţiei hârtiilor” – îmi venea să spun. A apărut şi o fată care purta un adevărat „cearşaf” de hârtie, cu mii de cifre. Un bărbat, care-o însoţea, o dojenea:

— Nu cred să fie complet. Dacă ne fac observaţii cei de la centrală, dimineaţa răspunzi… Ai toate semnăturile?

— Toate, numai pe inginerul-şef nu l-am prins încă.

Vocea a devenit aspră:

— Păi vezi ce faci, tovarăşă!? De ieri trebuia să plece situaţia, şi dumneata…

Mai mult n-am auzit. Au intrat amândoi într-un birou. Apoi a trecut repede pe lângă mine un băiat. L-am oprit:

era Gortea, un fost elev al şcolii de reeducare. Mi-a strâns mâna.

— Aştepţi la Mătase? Vezi, poate te dă ca pe mine, normator. A fost tata la el, a ştiut cum să-l ia – şi gata.

— Nu vreau normator. Ca să normezi trebuie mai întâi să ştii ce e munca. Să mă dea în producţie.

— Bine, Savantule! O să vezi tu cum i-acolo. Sudoare şi praf de clincher… Dar măcar ai grijă să nu te dea la Vătafu şi nici la Năstăsescu – ăia-ţi fac zile fripte…

Am aşteptat două ceasuri. Nimeni nu ieşea din biroul lui Mătase. O fi avut şi vreo altă uşă? Am mai bătut, n-a răspuns nimeni. Am intrat, dar nu era nimeni înăuntru. O uşă interioară dădea în biroul alăturat. Probabil c-a auzit zgomot şi a venit de dincolo. S-a aşezat la birou. Era un individ mic, chel, cu riduri adânci pe obraz. Niciun zâmbet, niciun bună ziua. Mi-a zis, rece:

— Şezi şi dă încoace actele!…

S-a uitat în grabă la ele:

— Ce-ar fi să mergi la cariera noastră? Nu e departe.

— Vă rog să mă daţi la meseria pe care am învăţat-o. Conform calificării de pe diplomă. Vreau să devin im bun mecanic.

M-a privit chiorâş şi după o pauză a spus:

— Şi dacă n-avem încredere în tine? Ştiu de unde vii. Mai bine te-ncercăm întâi la carieră. Avem şi dormitoare bune.

— Nu am nevoie. Am locuinţă la soţia mea, în oraş.

— Nevastă-nevastă, sau numai aşa, „temporară”?

M-am stăpânit cu greu:

— E soţia mea şi nu vă îngădui…

Parcă nici nu m-a auzit.

— Ea ce-nvârteşte?

— Nu-nvârteşte nimic. Urmează şcoala de asistente sanitare.

— Aha! Gânduri mari… A continuat ironic: Şi dumneata vrei, desigur, să ajungi inginer.

— Aţi ghicit. Încerc să intru la facultate.

Zâmbi satisfăcut.

— Şi gata, dacă reuşeşti la admitere, pe urmă o ştergi de la noi. Crezi că aşa merge?

— Dau la seral, tovarăşe Mătase. Nu-mi pot permite să mă lipsesc de salariu.

— Lasă, lasă! Vă cunosc eu pe ăştia trecuţi prin dur şi prin dârmon. Una ziceţi, alta faceţi!

Am ridicat glasul:

— Vă rog să vă retrageţi cuvintele, altfel mă duc imediat la tovarăşul director. Dacă nu-l găsesc, la organizaţia de partid. Îmi cunosc toate drepturile! Şi îndatoririle dumneavoastră! Nu aveţi dreptul să jigniţi oamenii.

A holbat ochii la mine.

— Bine, bine… Te repartizez aici, la mecanică… Ai desigur vreo pilă la Petcu de la Braţe, de-aia eşti aşa înfipt. Pricep eu. Dar la prima abatere, te rad, să ţii minte!

— N-o să vă dau prilejul, tovarăşe Mătase. Să ştiţi că pe tovarăşul Petcu l-am cunoscut abia astăzi. N-am pile, nici nu v-am cerut să mă daţi la birouri sau la normare.

A înţeles, cred, aluzia… Măcar aici ar fi trebuit să pună oameni! La poştă sau la cofetărie era mai puţin important.

Mătase a format un număr de telefon:

— Maistrul Năstăsescu e acolo?… Uitasem, e în concediu… Dă-mi-l pe Vătafu… Nici el? Cine dracu’ l-a învoit… Aha, chiar eu!… Ce ghinion, dom’le!

A închis telefonul şi a format alt interior. A spus, cu regret în glas, parcă resemnat:

— Dă-mi-l pe meşterul Bratu… Dumneata eşti? Pofteşte până la mine… Ţi-a venit un musafir, un băiat… Te bucuri? Mai vorbim noi mâine, poimâine, dacă e cazul.

Pe. mine m-a trimis pe urmă Mătase în camera alăturată, ca să-mi facă o funcţionară „formele”. Aceasta tocmai îşi sorbea tacticos, cu buzele ţuguiate, cafeaua, sub afişul „Utilizarea reşourilor strict interzisă”. Era o femeiuşcă durdulie, „boită ca o coţofană”, cum ar fi spus Gae. Prin uşă am început să aud crâmpeie din convorbirea cu meşterul, a cărui voce blândă contrasta cu hârâiturile

glasului lui Mătase:

— Fii cu ochii pe el... Ăştia pun mâna, nea Tudose! îi ştii... Sănătos ar fi să-l pici la probă... De ce să te legi la cap, dacă nu te doare?... Vezi cum faci!

Fierbeam. Grozav îmi venea să mă duc dincolo şi să-l plesnesc în faţă pe Mătase, cum se obişnuia la sfoară sau la centru. Doar gândul la Laura m-a oprit. Cum de-şi îngăduia? Greşisem, dar plătisem greşeala. Şi cu diploma mea, legea îi *interzicea* pur şi simplu să mă supună la testări, probe, concursuri, examene profesionale. M-am stăpânit. Am terminat de completat formularul. Atunci am auzit vocea meşterului:

— Îmi spui şi media de pe diplomă, tovarăşe Mătase?

— Numai zece, a zis şeful de personal, cu voce scăzută.

— Diplomă bună, are şi şcoală generală... Spui că e bacalaureat! Şi asta e ceva... Aha, a fost hoţ, aşa zici... Fiecare am greşit câte ceva, şi eu şi dumneata. Ţii minte când te-au scos de la minister?... Să vedem ce-o face de-acuma băiatul... ÎI încerc, cinstit... Nu-mi pasă ce-a fost, pe-unde-a trecut...

— Treaba dumitale cum iei lucrurile, nea Tudose!

— Românul nu pune răul înainte, tovarăşe Mătase, ci binele... Am citit undeva că vorba omenie am născocit-o noi, cei de la Carpaţi şi Dunăre...

— Cum vrei, tovarăşe Bratu. Până la proba contrarie!

— Înţeleaptă vorbă... Numai că dumneata n-ai mai aşteptat „proba contrarie”. Vrei să mă-nvrăjbeşti contra unui băietan. Să n-o păţeşti ca la minister... Şi nu spune la toţi de el, că-ţi faci păcate. Acum l-ai dat în seama noastră.

Pe urmă n-am mai auzit nimic. S-a dus coţofana ondulându-şi şoldurile şi le-a spus să vorbească mai încet, că se-aude! în sfârşit, m-au chemat în biroul şefului. Meşterul Tudose Bratu semăna grozav cu Tăticu’, mai ales la privire. O faţă rotundă şi nişte ochi mari. Vocea-i era domoală, blândă:

— Hai cu mine, Sorine, la atelier!

— Poţi să-i spui tovarăşului Petcu, mi s-a adresat mie

Mătase, că „l-am servit” cu vârf şi îndesat. De mâine a spus să te-angajez, eu te angajez de astăzi. Între timp, ţi se semnează hârtiile. Eşti mulţumit, tovarăşe Roşca?

— N-o să „pun mina”, tovarăşe Mătase, i-am spus. Şi poate nici nu pic la „proba” aia, interzisă de lege, de care i-aţi vorbit meşterului.

— Uşile astea, lua-le-ar naiba! a zis, schimbându-se la faţă. De un an am făcut referat să-mi pună uşă dublă sau capitonată. Dar cu birocraţia asta!

…O uşă prin care să nu treacă adevărul! m-am gândit. Asta-i trebuiiia. Dar mu i-am mai z; s nimic.

— Uacă-i spui torul lui Retcu, să ştii că nu-ţi ajută! mi-a zis Mătase, în timp ce pornisem spre uşă. Aici nu-i el mai tare, ci eu… Dacă-l găseam pe Năstăsescu… Ce ghinion!

Da, ăsta a fost ghinionul lui Iorgu Mătase! Pe drum spre Sectorul Mecanic, i-am spus tovarăşului Bratu că legea 545 din 1972 interzice concursurile şi probele pentru „unii ca noi”, dar că eu vreau să mă pună la încercare. Să vedem dacă mă descurc. Nu doream să fiu nimănui povară. Scopul meu era să fac treabă.

— Cum te văd eu, te descurci. Şi ce nu ştii, înveţi.

Eram grozav de sigur pe cunoştinţele mele, dobândite la profesională, dar când am intrat în atelierul uriaş, m-am speriat: strunguri automate, maşini cu programare, agregate mari de prelucrare, piese de o mare fineţe, câte şi mai câte. Abia dacă mai vedeai, într-un colţ, câte o sculă din cele pe care le cunoşteam eu. Şi nimeni nu lucra la ea. Dacă mă punea la probă, n-aveam nicio şansă! Mi-a pierit piuitul.

— Te-ai speriat, Roşea? a spus meşterul. Aşa-i la noi la început. Fabrică mare. Nivel republican. Modernizare… Toţi câţi au venit de la profesională au căscat ochii mari.

„Nu voi face faţă! Cu neputinţă! w rostea parcă o voce în mine. Degeaba era nea Tudose om bun. Vedeam mişcările agile şi precise ale muncitorilor la toate instalaţiile, îmi venea să strig: „Nu rămân aici. Pentru asta nu m-a pregătit nimeni”. Nici nu cunoşteam denumirea

utilajelor.

— Mă, Sorine, zise maistrul, nimeni nu se naşte învăţat…

Asta mă ghicea, ca Muscă altă dată, dar eu mă simţeam scuturat de fiori. Parcă mă vedeam iar în faţa lui Mătase şi-l auzeam rostind satisfăcut, mâine sau poimâine:

— Noi am avut toată bunăvoinţa. O să-i spun şi tovarăşului Petcu, de la Braţe. N-a mers… Du-te, băiete, la carieră. Dacă vrei să locuieşti la oraş, faci naveta… Sau să-ţi schimbe repartiţia. E mai bine!

Deznădejdea mă pironise pe loc. Maistrul a venit la mine cu un tânăr prietenos, cu o mutră de mucalit:

— Uite, te dau pe mâna lui Haralambie, hâtrul nostru… Eu îi spun lui Mătase c-ai dat proba şi c-a ieşit bine…

— Dar nu-i adevărat! am protestat.

— Nu-i, dar o să fie! Şi peste două săptămâni, să vezi ce-o să scoată Hary din tine… Te băgăm şi la normă!

Hary m-a luat pe după umăr şi m-a dus la freza lui.

— Mai întâi, uită-te la mine. Îmi dai la mină ce-mi trebuie şi eu îţi explic cum merge treaba aici…

Dar nu-mi vorbea numai despre „treaba d-aici”. Îşi descărca şi „traista”, cum se spunea prin atelier. Mi-a povestit şi cum a păţit-o Mătase la minister. Venise un transport de autocamioane ultramoderne, din import. Şi i-a cerut ministrul să le repartizeze celor mai buni şoferi, pentru „experimentare”. Dar Mătase n-a înţeles prin buni: „destoinici”; a făcut alegerea pe baza altor criterii, fără vreo legătură cu însuşirile oamenilor. După două zile, patru maşini erau avariate. După o lună, aproape toate. Se mira ministrul. Să fi fost autocamioanele aşa de proaste? Se putea, dar mai întâi să verifice. Şi când a văzut cum făcuse Mătase alegerea, după nişte „merite” şi „pete” închipuite, după „telefoane” şi „intervenţii”, l-a pus să-şi scrie singur ordinul de destituire „pentru incapacitate şi pagube grave aduse avutului obştesc”.

— Ce ghinion pe mine! exclamase şi atunci Iorgu Mătase.

— Dar văd că nici aici nu se lasă! am zis eu. Taie şi spânzură nestingherit...

— N-o să-i meargă mult. Nici lui, nici coţofenei care te-a-nregistrat, drăguţa dumisale!

Şi pe urmă Hary mi-a spus ultimele glume pe care le avea în tolbă. Se întrerupea doar când trebuia să-mi ceară o sculă sau să-mi dea o explicaţie. A durat cam mult până ce-am început să râd. Asta s-a întâmplat nu la gluma cea mai bună, ci atunci când m-a pus prima dată să „operez" şi mi s-a părut că parcă-parcă începe să meargă. La sfârşitul zilei, maistrul mi-a dat să studiez acasă un îndrumător şi nişte planuri.

O săptămână mai târziu, m-au lăsat să lucrez „autonom" şi pe urmă, după zece zile, am intrat în normă – mai devreme chiar decât prevăzuse nea Tudose. Nu aveam depăşiri, dar izbuteam să mă ţin la lumină", cum zicea Hary. E drept, la sfârşitul schimbului siimţeaim că-mi crapă capul de oboseală. /

— V-a mai zis ceva Mătase? l-am întrebat într-o zi pe maistru.

— Mă tot iscodeşte despre tine. A şi pus pe câţiva să dea zvon despre ce-ai făcut... atunci. Dar la noi în atelier nu ţine: sunt băieţi buni.

Veninul nu rămânea însă fără efect. Când ne duceam în vestiare, vedeam cum unii îşi controlează banii din buzunare şi se uită pe furiş la mine. Pe urmă, într-o bună zi, din fabrică a dispărut un micromotor electric. S-a făcut anchetă, a venit şi miliţia. Mătase a obţinut să fiu de mai multe ori interogat, ba mi s-a făcut şi o percheziţie acasă. M-am simţit foarte prost faţă de vecini. În atelier erau acum mulţi care-şi fereau portofelele de mine. Parcă mă-mpungeau cu privirile lor. Dar până la urmă, tot Mătase a căzut prost. Coţofana – mereu în lipsă de bani pentru toalete şi cosmetice străine – fusese creierul „acţiunii", ajutată de un gestionar de la aprovizionare. Şi cum toată lumea ştia că între Coţofană şi Mătase nu-i numai o „relaţie de serviciu", a înghiţit şi el o mustrare scrisă pentru „neglijenţă": o învoise tocmai pentru orele când ea

„operase” cu complicele. A doua zi, Hary făcea mare haz în atelier:

— Bine-a zis cine-a zis că, dacă sapi groapa altuia, cazi singur în ea! Bietul Mătase! încă un ghinion pe Iorgu al nostru. Uite-l cu mustrare şi fără Coţofană!…

Pe ea şi pe gestionar i-au arestat. Dar nici eu n-o duceam bine. Mă dureau mereu privirile bănuitoare ale colegilor mei. Într-o seară, când terminam de dezbătut planul de producţie, nea Tudose a schimbat brusc placa discuţiei. Cu glasul lui potolit, de om dintr-o bucată, a spus:

— Uite, fraţilor. Să vorbim pe faţă, ca muncitori ce suntem. A venit un băiat nou printre noi. A-nceput să facă treabă, mai repede decât oricare alt boboc. Şi voi vă feriţi tot timpul buzunarele. Când a fost cu micromotorul electric, au pus alţii ochii pe el, i-au scotocit şi acasă. Ieri nu şi-a găsit Vase briceagul şi a venit la mine să-mi spună că-l bănuieşte. Şi-l tot străpungea cu ochii. Azi mi-a spus că a găsit briceagul acasă. Aşa-i?

— Aşa e! a zis Vase. Îmi pare rău. De la Mătase a pornit totul. El a răspândit şoapta şi noi, ca proştii…

— Dacă-i aşa, să fim oameni… Ce ziceţi? Cum v-aţi simţi voi în locul lui? Eu zic aşa, cine ştie că l-a nedreptăţit, să meargă la el şi să-i strângă mâna. Atât! Sorin e băiat bun, v-o spun eu, meşterul vostru.

Ce m-aş fi făcut dacă nu era nea Tudose? Poate că ajungeam şi eu la disperare, ca alţii…

Pe seară, când am ajuns acasă, mă durea mâna dreaptă. Tot atelierul, nu numai cei vizaţi, mi-o strânseseră. Nici să scriu nu mai puteam, că aveau palmă grea. Am mâncat şi pe urmă am plecat la un concert. Orchestra Radioteleviziunii din Bucureşti venise în turneu. Pe drum, am întâlnit o patrulă a miliţiei. îl arestase pe Burtea. Spărsese un chioşc de răcoritoare, aşa spunea lumea.

A venit şi primul meu salariu! Multe goluri aveam de umplut, dar am cumpărat de o sută de lei dulciuri şi le-am trimis la Tăticu’, să le împartă copiilor abandonaţi de la

Centrul lui. Şi am mai cumpărat scânduri şi un fierăstrău, ca să fac lădiţe de flori în balcon.

În iulie, Laura a terminat Şcoala de asistente sanitare. Cu toate că era a doua pe promoţie, iar eu aveam loc de muncă aici, au vrut s-o repartizeze tocmai într-un sat de lângă Suceava. Dacă nu accepta, se numea că „refuză repartiţia” şi diploma nu-i mai era bună de nimic. Am fost eu la direcţia şcolii, dar n-am reuşit să-i înduplec. Atunci am alergat la tovarăşul Petcu. Nu ştiu cu cine a vorbit, dar i s-a făcut dreptate şi a fost repartizată la o Policlinică din oraşul de sub munte.

Într-o zi, l-am întâlnit şi pe Radiofonist. Se liberase şi el. Îşi ceruse repartiţie la o cooperativă de reparaţii radio şi televizoare, unde lucra acum şi tatăl lui. L-au trimis direct la un curs de depanare – ieşise electrician – şi-n trei luni avea să „intre în pâine”, cum zicea el.

Se apropia admiterea mea la facultate. Eram nou în fabrică şi nu mi-au dat concediu de studii decât două săptămâni. Am repetat încă o dată toată materia. Dormeam câte două ore pe noapte şi, ca să nu o stânjenesc pe Lebăda mea albă, învăţam într-un colţ al camerei, lângă geam, la lumina unei lămpiţe prinse de carte.

Au venit zilele examenului. Eram sigur că-l iau. Aş fi putut să debitez toată materia şi în vis, chiar cele mai complicate formule chimice. Acolo însă, pu ştiu ce s-a întâmplat. Când ni s-au scris temele pe tablă, am simţit că mintea nu mai vrea să-mi funcţioneze. Probabil de epuizare. Toate se-nvălmăşeau în mine şi nu reuşeam să le aştern pe hârtie. Am scris totuşi câte ceva, dar cam puţin. Cred că mă răzbise oboseala, adunată în atâţia ani… Am luat totuşi media 8, 28. Dar s-a intrat de la 8, 30 în sus! Hary era cu mine la afişare. El s-a repezit în grămadă când s-a lipit lista şi mi-a comunicat rezultatul „Sesiunii 1974”.

— Nu te necăji, mi-a zis el. Ai pierdut cursa la două zecimi. La anul, pot paria pe tine.

Şi mi-a spus un banc despre o cursă de cai, unde câştigase, cică, un armăsar şchiop. N-am râs. Nu scoteam nicio vorbă. Suferisem o mare înfrângere. Eram vinovat:

nu-mi dozasem cum trebuie eforturile. Şi primul gând care mi se zbătea în minte era: Laura. Mi-era ruşine de ea!

Câţiva băieţi voiau să facem un memoriu. Eram numai patru între 8, 20 şi 8, 30. Să ne admită şi pe noi. Unul începuse chiar să-l redacteze. Propuneau să-l dactilografiem în mai multe exemplare. Către facultate, către minister, către Comitetul Central şi, bineînţeles, către „Scânteia”.

— Poate publică la „Faptul divers” – zicea cel mai înfipt. Să arate că, pentru zece sutimi, ne strică toată cariera.

— Să-l semnezi, Sorine! mă îndemnă Hary, când unul dintre băieţi s-a dus la un birou de copiat acte, ca să bată la maşină.

Cred că observase îndoiala de pe chipul meu.

— Ce pierzi? a adăugat el.

— Să mergem, Hary! am spus, şi m-am întors pe călcâie.

— Nu da cu piciorul unei şanse, Savantule! Ce câştigi dacă eşti fraier?

— Sentimentul onestităţii, Hary.

Mergeam mai departe, în tăcere. Haralambie mă luase de braţ, ca pe un vechi prieten.

— Atunci, vino să bem o bere!

— Nu mi-e de bere acum! i-am spus.

De la bufet tocmai ieşea nea Tudose, cam clătinându-se. ştiam de ce. Avea necazuri mari cu ginerele, dar mai ales cu singurul lui băiat: Lucică era şofer şi nu se ţinea de treabă. Mereu i se desfăcea contractul de muncă, ba pentru absenţe, ba pentru transporturi clandestine. Şi tat-su alerga peste tot, să se căciulească pentru el.

— Ce-ai făcut, Sorine? m-a întrebat meşterul.

Nu era beat, doar ameţit.

— Am căzut, nea Tudose.

— Şi nu-ţi îneci necazul, ca prostul de mine?

— Degeaba, la mine plutește! am spus.

— Dar ce s-a întâmplat? N-ai învăţat destul?

— I-au lipsit doar două sutimi ca să intre, explică

Hary.

— A naibii treabă! Nu-i nimic! mai încerci tu. Sunt şi necazuri mai mari în viaţă.

Şi a plecat, încet, spre casă.

— Unde mergem? a întrebat Haralambie.

— La Policlinica Laurei. De obicei nu mă lasă s-o iau. Dar acum simt nevoia să fiu cât mai aproape de ea.

Ajunsesem aproape de ţintă.

— Eu tot nu pricep, zise Hary, după ce iar încercase să mă înveselească cu glumele lui. De ce n-ai vrut să semnezi? Erai cel mai aproape de 8, 30. Şi pe urmă, toată lumea face astăzi memorii. E modă.

— Vrei să afli de ce?... Am tras adânc aer în piept: Tu ştii, Hary, că eu, mai demult, împins de nişte împrejurări potrivnice, care poartă şi-un nume – „Conu Valerică" – în parte şi din vina mea – am furat. Am fost hoţ.

— Ştiu. Dar ai şi ispăşit.

— Adevărat... Însă acuma nu mai vreau nici să fur, nici să mint, nici să înşel.

— Bine, dar ce-are memoriul cu furtul şi minciuna?

— Are. Concursul a fost cinstit. Fără pile. Fără aranjamente şi manipulări. Eu am avut cu două sutimi prea puţin, fiindcă m-a lăsat memoria, de extenuat ce eram. Greşeala mea, nu a lor. Şi vrei acum să-i reclam în patru locuri fiindcă au fost corecţi? Să-i îndemn să-şi „rectifice" cinstea?

— Au lovit în tine... şi în Laura! înfcercă Hary să mă înduplece.

— Că au lovit în ea, asta mă doare. Eu meritam, ea nu.

Haralambie înţelesese şi nu prea:

— Arhimede, tu ai limba ta câteodată. Dar n-ai şcoala vieţii. Prea tot vrei să răstorni lumea şi oamenii.

— Nu, Hary, dimpotrivă, vreau să stea cum trebuie şi cum e firesc să fie. Vreau să fie frumoasă şi adevărată.

— Asta-i poezie, bă! Nu se potriveşte cu viaţa.

— Să facem atunci ca viaţa să se potrivească cu poezia, ce zici?

Hary s-a uitat la mine, mirat:

— Ce vorbe! Eu iau viaţa mai simplu, Savantule. Trebuie să te mai şi strecori, să te descurci, cum se spune.

…Degeaba. Nu mă-nţelegea încă. Ne-am despărţit şi eu am intrat în policlinică. Cabinetul unde lucra Laura se afla la etajul întâi. M-am aşezat în sala de aşteptare. Mai erau acolo două persoane. Alta se afla înăuntru. Uşa rămăsese întredeschisă şi am auzit glasul Laurei:

— Tovarăşul doctor vine îndată. A fost chemat până la expertiză… Vreţi să vă-ntindeţi pe divan? Vă iau tensiunea şi pulsul, ca-ntotdeauna.

O pauză şi, după câteva minute:

— O veste bună. Nu mai aveţi decât 16 cu 9. Asta înseamnă că v-aţi ţinut de regim şi de medicamente… Data trecută a fost mai ridicată. Când vine tovarăşul doctor, să-i spuneţi tot ce simţiţi, pe îndelete.

A venit doctorul, un bărbat înalt şi cărunt şi uşa s-a închis.

— Mi-e drag de asistenta asta! a spus una din femeile care aşteptau. Altele te reped, sunt nervoase. Asta te ia numai ou binele. Aşa ar trebui să fie toate.

— Eu vin numai pentru ea la cabinetul ăsta, a zis cealaltă. Mă cer aici, de la fişier… Totdeauna te-ncurajează! Odată mi-era tare rău, cu ficatul. După ce mi-a dat doctorul reţeta şi recomandarea de băi, fata asta a mers cu mine prin toată policlinica pentru formele de cură.

— Şi umblă greu săraca, cu toate că-i tânără.

— Chiar aşa. Acum e mai bine; se sprijinea în baston cu o vreme în urmă… Şi cum vă spuneam – până nu m-a văzut cu ultima iscălitură şi cu ultima ştampilă, nu m-a lăsat. Mi-a şi explicat unde trebuia să mă mai duc, ce bilet să cer la sindicat. Că altă dată am păţit-o rău! Era alta şi mi-a făcut greşit actul de cură. Numai eu ştiu ce-am pătimit după aia, ce m-au tot purtat.

— Şi i-ai dat vreodată ceva? a întrebat în şoaptă cealaltă.

— Am încercat, dar n-a primit nimic. Cu doctorul e altceva. Un plic şi…

Am răsuflat uşurat. M-ar fi înspăimântat să ştiu că „primeşte” ca „doctorul”, cu care era „altceva”…

Mi-am pipăit ceafa. Iar mă tăiase, „din greşeală”, frizerul. Nu dădeam niciodată bacşiş. Şi pentru ca frizerii să nu se răzbune, schimbam mereu pe cel care mă tundea. De data asta însă, îi uitasem mutra şi nimerisem la acelaşi. Nici chelnerilor nu le dădeam. Dar ăştia făceau aşa o mutră, încât evitam să mâncăm la restaurant. Parcă mie îmi dădea cineva „bacşiş” pentru piesele mele?

A ieşit prima pacientă din cabinet şi a intrat femeia cu „formele de cură”. Am rămas eu, cu cea din urmă.

— Şi dumneavoastră aşteptaţi la cabinetul numărul 6? m-a întrebat ea.

Mai comod ar fi fost să mint. Dar n-am făcut-o.

— Eu nu-l aştept pe doctor. Sunt sănătos… Asistenta e soţia mea.

— Sunteţi un om fericit. Cu un suflet ca al ei, ce îţi mai trebuie? a adăugat femeia.

N-am răspuns. A intrat şi ea, apoi a ieşit după vreo zece minute cu reţeta în mină. Laura a scos capul pe uşă şi a întrebat dacă mai e cineva. Atunci m-a zărit pe mine. Îi aşteptam întrebarea. Nu putea fi decât aceeaşi cu a lui nea Tudose: „Ce-ai făcut?” Şi răspunsul meu urma să vină, la fel de monoton: „Am căzut”. Dar încă nu o cunoşteam îndeajuns. Dialogul nu a mai avut loc. N-a mai fost nevoie de el. Laura înţelesese, privindu-mă. Mi-a zis doar atât:

— Nu-i nimic. Poate că providenţa a spus: „Voi doi aveţi prea mult. Nu vă mai dau şi asta, altfel se varsă paharul”. Nu fi necăjit!

S-a apropiat de mine şi am cuprins-o în braţe. O aveam pe ea şi ea mă avea pe mine. O lume întreagă se afla la picioarele noastre, cucerită. Nu ca s-o dominăm şi nici ca s-o posedăm. Ca s-o iubim. Aşa cum ştia să iubească profesorul Grinţescu pe toţi băieţii. Aşa cum nu ştiau să iubească nici Burtea, nici Tarzan, nici conu Valerică, nici Jeny a lui.

14.
O BUCATĂ DE CER

Sâmbătă 19 martie 1977 a fost adunare generală la fabrică. Nu puteam lipsi, mai ales că acum eram şef de echipă. O şedinţă fierbinte – cum a spus Hary după aceea. Mai întâi s-a dezbătut problema care le era tuturor pe suflet: cutremurul. S-a hotărât suplimentarea producţiei de ciment pentru reconstrucţie şi formarea unor echipe de mecanici şi instalatori care să plece pe şase luni la Craiova, Bucureşti şi Zimnicea. Pe urmă s-a pus în discuţie contribuţia la „Fondul omeniei”, destinat sinistraţilor marelui dezastru. S-a propus ca toată lumea să dea salariul pe o zi, până la sfârşitul anului, iar conducerea să dea mai mult. Nea Tudose Bratu a făcut şi el o propunere pentru cont:

— Eu zic să nu se hotărască suma la o zi. Fiecare să dea cât îl lasă inima şi cât poate. O să se-adune mai mult. Eu, de pildă, dau jumătate din leafa mea pe aprilie şi, începând din mai, leafa pe câte trei zile în fiecare lună. De ce să se spună că-i „normă” de o zi?

Au mai luat şi alţii cuvântul. L-au susţinut. Hary s-a angajat şi el pentru trei zile pe lună, eu pentru două – deşi nu-mi venea uşor. S-a adoptat propunerea lui nea Tudose. Contabilul şef era tare nemulţumit: donaţiile astea inegale îi dădeau multă treabă şi nu ducea lipsă de hârţogărie.

Chiar dacă s-or găsi doi-trei să nu dea deloc, sunt sigur că aşa o să se strângă cel puţin de două ori mai multe fonduri. Luni o să se facă lista, dar încă de la adunare s-au înscris o mulţime de muncitori, cu contribuţii substanţiale. Directorul şi inginerul şef s-au angajat cu leafa pe o lună şi jumătate. Toată lumea voia să ajute.

După aceea, a urmat însă un capitol mai puţin plăcut. S-au pus în discuţie abaterile maistrului Năstăsescu. Pentru cei mai mulţi a fost o surpriză. Fusese reclamat de muncitorii din sectorul lui că-i „dijmuieşte” la chenzină. Se luaseră declaraţii, se făcuse o anchetă, comisia fiind prezidată chiar de director. Faptele infame se confirmau. Abuzase de poziţia lui ca să-şi rotunjească veniturile! Introdusese „tradiţia” chiolhanului la chenzină, plătit pe rând de câte un muncitor. De meşter depindeau multe;

oamenii tăcuseră de aceea ani de zile, supunându-se jecmănirii…

Au luat cuvântul mulţi, reprobând atitudinea lui.

— Eu aş propune să i se desfacă contractul de muncă, a spus Hary.

— Să fie dat şi pe mâna justiţiei, a spus altul. Asta-i tot o „luare de mită” şi codul penal o condamnă.

„Asta-i furt!”, „De neiertat!”, „O ticăloşie!” – a răsunat din mai multe locuri. „Ce ruşine pentru fabrica noastră!”

Iorgu Mătase a încercat să-i ia, discret, apărarea. A spus că „slăbiciunile l-au împins în greşeală”. Avea mereu nevoie de bani, ca să-şi termine casa. Să nou i se dea o pedeapsă „excesivă”. Nu trebuie „descurajat”. Are calificative profesionale bune şi obţine „rezultate frumoase” în producţie… „Şi la bufet!”, l-a întrerupt cineva.

La urmă a vorbit şi secretarul organizaţiei de partid. A arătat că fapta lui Năstăsescu corespunde şi altor purtări neprincipiale ale sale faţă de oameni şi încalcă morala muncitorească:

— Eu nu sunt de părere să-l scoatem din întreprindere, şi nici să iniţiem acţiune judiciară. Propun să-l blamăm public în această adunare şi să cerem retrogradarea sa pe un an cu două clase de salarizare. Dar să-i acordăm posibilitatea să se reabiliteze aici, alături de noi, prin munca şi purtarea lui. E uşor să-l concediem şi chiar să-l trimitem la închisoare. Dar nu aşa se face educaţia oamenilor…

— Mai am o propunere! a intervenit un şamotor. Să nu îl primim pe listele contului omeniei. Nu e demn să figureze printre cei care ajută pe oamenii loviţi de cutremur.

Atunci am luat şi eu cuvântul:

— Nu sunt de acord cu ultima propunere. Dacă-i dăm şansa să se îndrepte, măcar să-i acordăm tot sprijinul. „Până la proba contrarie”, cum obişnuieşte să spună tovarăşul Mătase. Îl păstrăm între noi şi vom vedea cum se

poartă. Va fi sancţionat, şi asta e drept. Nu numai pentru el, dar şi pentru alţii, ca să nu-i urmeze pilda. Dar să-l tăiem de la contul omeniei, înseamnă să-l umilim, să-l îndemnăm să fie mai departe neom, aşa cum a fost, sub acoperirea unor persoane ca tovarăşul Mătase... Şi am povestit tuturor cum şi de ce a vrut Mătase să mă trimită la meşterul Năstăsescu, ba chiar cum tovarăşul Petcu de la Braţe prevăzuse „manevra" lui.

— Mă, deşteptule, mi-a spus Hary. Te-ai pus rău cu Personalul. N-o să mai urci uşor la categorie. Credeam că studenţii sunt mai deştepţi...

Într-adevăr, la un an după eşec luasem admiterea, eram student.

Adunarea a votat propunerea secretarului de partid. Au fost doar două voturi contra şi şase abţineri. În încheiere, a luat cuvântul directorul. S-a referit în primul rând la angajamentele privind cutremurul. Vorbea ca la carte: „Aceasta dovedeşte că suntem conştienţi de misiunea ce revine fabricii noastre, ca unitate înaintată a industriei materialelor de construcţii, în care ministerul îşi pune toată nădejdea..." L-a criticat pe contabilul şef care, „din comoditate, se opune" propunerii lui nea Tudose, deşi aceasta avea să aducă sume suplimentare în contul omeniei. A cerut tuturor să muncească mai mult şi mai bine, pentru ca fabrica „să ajute din plin la reconstrucţie şi la mersul înainte". S-a referit şi la cazul Năstăsescu, calificându-l drept „o pată" în istoria întreprinderii.

Avea dreptate în tot ce spunea. Ce nu-mi plăcea la el era doar că vorbea în clişee, după calapod. Întotdeauna puteai să prevezi dinainte ce avea să zică, ba uneori ghiceai formulele pe care le va enunţa. Preferam vorba sfătoasă şi simplă a lui nea Tudose. Ce-i drept, director nu putea fi Bratu, dar ce bună ar fi fost o simbioză între competenţa directorului şi omenia atât de firească a maistrului!

Şedinţa a durat până seara târziu. Când am venit acasă, era întuneric. Laura mă aştepta îngrijorată în poarta blocului.

Nu ştiu cum s-a întâmplat, dar a doua zi, duminică, m-am întâlnit cu trecutul. Mai întâi, pe la zece dimineaţa, au picat Muscă şi cu Ţinea. Aveau acum amândoi şi meserie şi casă, aşa cum visase Lebăda neagră. „Oameni aşezaţi” – zicea Muscă, parcă amuzându-se pe seama lui. El era tinichigiu şi lucra la o întreprindere de construcţii – la I.C.R.A.L. nu-i plăcuse deloc – ea ajunsese şefă de brigadă la o întreprindere de tricotaje. De o lună se mutaseră într-un apartament cu două camere, repartizat de unitatea lui. Ţinea învăţa şi coregrafia, la o Casă de cultură; Laura o sfătuise, într-o scrisoare, să se înscrie.

— Ia zi, Muscă – l-am întrebat la prânz, când ne-am aşezat în jurul mesei pe care o improvizasem – nu te mai „ispiteşte” din când în când?

— Se mai întâmplă câteodată, Savantule, mi-a spus.

Dar numai la ispită rămân. Când mă încearcă, mă gândesc că-n viaţă nu-i bine să faci cale-ntoarsă. Şi-mi aduc aminte ce mi-ai spus odată, când am şterpelit lanţul acela de lozuri de la bătrân. Mă gândesc şi la ochii Tincăi. Cum s-ar mai uita la mine drăcoaica asta... După câteva clipe, continuă: Dar, într-o seară, tot mi-a ieşit diavolul în cale. În toată spurcăciunea lui. Când crezi? Tocmai la 4 martie. Cutremurul m-a prins în Piaţa Amzei. Vreo oră am lucrat la degajarea dărâmăturilor de la blocul „Casata”. Era întuneric – se întrerupsese electrica – dar nişte automobilişti ne-au ajutat, îndreptând farurile spre lecui nenorocirii. Nu căzuse tot blocul. Doar o fâşie din el. În golurile căscate la etaje, vedeam jumătăţi de camere, corpuri de calorifer suspendate, dulapuri căscate, umbre înspăimântate de oameni care nu ştiau ce să facă. Se auzeau vaiete şi strigăte venite parcă din altă lume. Şi deasupra noastră, pe cer, mai scânteia lumina aceea curioasă”.

— Şi-ai izbutit să faci ceva?

— Uite ce e, m-am căţărat la etajul întâi şi-am adus jos un copil... Pe urmă m-am urcat încă o dată acolo, am pătruns mai adânc în apartament, şi-am apucat o mină. Dar când am vrut să trag, a ieşit numai ea. Atâta

rămăsese. Poate că era mama copilului!

Am simţit că încremenesc.

— Şi acolo ţi-a venit să furi, Muscă!

— Nu, Sorine. Chiar aşa păcătos nu sunt… Stai să-ţi spun. După vreun ceas, au venit pompierii, armată multă, soldaţi peste soldaţi. Ne încurcam unii pe alţii de mulţi ce eram… Şi cum tot timpul mă împungea gândul să aflu ce face Ţinea, mai cu seamă că apartamentul nostru este tocmai la etajul 8, pe bulevardul 1 Mai, am pornit într-acolo prin strada Mendeleev. Lumina de pe cer dispăruse, se auzeau maşini alergând şi claxonând, aerul era îmbâcsit de praf. Lumea alerga pe străzi cu boccelele, nici nu ştiu încotro. Le era frică de un nou cutremur.

Acolo, pe Mendeleev, era un „Shop”. Vitrina spartă, lucruri revărsate până-n stradă. Şi ce lucruri! Radiocasetofoane, magnetofoane, aparăte fotografice scumpe, pantofi argintii, binocluri, truse de stilouri lux, tot marfă din

Vest. Putea oricine să ia, unii dădeau chiar târcoale… Şi-atunci am simţit… ghimpele în inimă. Prea erau toate la îndemână. Dar mi-am ars un pumn în scăfârlie, ca să mă trezesc, şi-am pornit mai departe. Când, ce crezi: piciorul meu se loveşte de ceva. Credeam că-i vreo cărămidă din zid. Când colo, era un aparat electric de ras – de mult visam aşa ceva! La asta n-am mai rezistat. M-am aplecat să-l ridic. Chiar atunci a răsunat sirena unei maşini a Salvării. Parcă mi-a înţepenit mâna. Am luat aparatul şi l-am dus tocmai în fund, în magazin. Trebuia să pice responsabilul, că avea gestiune mare, în valută. Dar cred că pân-a venit, s-au găsit destui să pună mina.

— Neoameni! aşa zic eu.

— Dar ceva tot am „cules”, Savantule… Nu te zgâi aşa la mine!… Când am dus aparatul de ras înapoi în magazin, m-am împiedicat de nişte ciocolăţi „Suchard”. Am băgat în buzunar un pachet, să i-l duc Tincăi…

L-am săgetat cu privirea, dar el a continuat:

— Pe bulevardul Ana Ipătescu, am văzut-o de departe pe Ţinea. Mi-a tresăltat inima de bucurie că e întreagă.

Venea spre cooperativă, să vadă ce s-a întâmplat. Atunci m-am gândit ce ochi o să facă văzând ciocolata, şi-am aruncat-o într-un coş de gunoi…

— Mai bine o duceai înapoi, a zis Ţinea.

— Ţinea mi-a spus că blocul nostru era în picioare, dar în apartament – pagube mari. Televizorul, radioul, oglinda mare; vesela – abia le cumpărasem – se făcuseră zob…

— Atâta pagubă, a zis Lebăda neagră, şi iarăşi i-am auzit glasul cântat, ca de litanie, aşa cum îl ştiam de mult. Cât am mers spre cooperativă, cu Musqi, printre case prăpădite şi oameni înspăimântaţi, printre tineri care lucrau la ruine, mi se strânsese inima cât un pui de vrabie moartă. Când întâlneam pe cineva cunoscut, nu mai ziceam „bună ziua”, ca altă dată, nici „ce mai faci?”. Saluturile se schimbaseră: „Bine că te văd. Ce-i cu ai tăi?” sau „Curaj! Sănătate!”. Pe urmă, tranzistoarele au început să vorbească şi-am auzit decretul prezidenţial. La cooperativă veniseră aproape toate fetele. Vitrina era spartă, dar mu lipsea nimic. Alături, Ha un magazin de articole de birou, responsabilul îşi frângea mâinile. Zicea că-i dispăruseră o mulţime de lucruri, şase truse de stilou Schäffer, o cutie cu peniţe de aur. I-aş fi împuşcat pe hoţii ăia.

— Şi pe mine? a întrebat Muscă.

— Doar n-ai furat aparatul. Te-a stârnit doar o amintire urâtă. Până şi ciocolata ai aruncat-o în drum! Ştiai că altfel o să ţi-o arunc eu în faţă! Şi dac-ai fi muşcat din ea, ai fi simţit-o râncedă şi amară.

— Zici tu? încercă să glumească Mulscă.

— Las că de-acum te ştiu. Nu te face mai rău decât eşti. Din noaptea aceea, când l-ai adus pe Savant, am zis că-ntr-o bună zi o să fim cu toţii altfel.

Câinele nostru, Mizar, grozav o îndrăgise pe Ţinea. Îşi punea mereu botul pe fusta ei şi-o privea cu ochii lui mari şi melancolici.

…Abia apucaseră să plece, pe la patru după-amiază, şi după vreo jumătate de ceas a intrat pe uşă, tot

neanunţat, Subţirelu. 11 mai întâlnisem o singură dată. Tocmai când se liberase, puţin timp după mine. Eu venisem la Bucureşti, să ascult un concert. Costi eră pe atunci cam nemulţumit de secţia unde-l repartizaseră, la o mare întreprindere de reparaţii auto.

Acum era tot slab, cum îl cunoşteam, dar îmbrăcat elegant, cu un costum de stofă fină, pantofi de lux, cămaşă de un alb imaculat şi cravată de mătase naturală. Din buzunarul de sus al hainei ieşea colţul unei batiste albe. De braţ îi atârna o miniumbrelă bărbătească, iar unghiile îi trecuseră sigur prin mâna unei manichiuriste. E drept, tocmai această eleganţă nu prea se potrivea nici cu trăsăturile cam grosolane ale chipului lui, nici cu gesturile şi vorba sa, deloc rafinate. Parcă era un boţ de mămăligă garnisit cu frişcă. Însemna că are bani mulţi. Dar, de unde? Nu cumva… Lui Mizar nu i-a plăcut deloc. Cum l-a văzut, a început să latre, şi, când l-am potolit, s-a aşezat într-un colţ, unde s-a pus să mârâie. Poate că nu-i era „agreabilă” colonia cu care se dădea din belşug Costi.

Mai întâi mi-a vorbit despre fostul „stat major”. Bilă mai era la închisoare. Buche se liberase de curând, dar Costi nu-l văzuse decât o dată, în treacăt, cam tras la faţă:

— Ajunge mai subţire ca mine, gagiul! glumi el.

Laura a pregătit nişte sandvişuri şi eu am scos bere din răcitor.

— Cum ai scăpat la cutremur? am întrebat.

— Cu locuinţa, bine. Am garsonieră la un bloc din Drumul Taberei. Acolo abia dac-a clătinat puţin draperiile. Nici farfuriile n-au căzut. Doar Mimi s-a speriat şi a ieşit în cămaşă de noapte afară. Ştii care Mimi? „Auxiliara” noastră. Sunt cu ea.

— Aşa repede ţi-au dat locuinţă?

— M-am descurcat bine, Savantule. Mai ales de când m-au trecut la Secţia „Service”. Au mulţi nevoie de mine…

— Nu mai eşti la Secţia Cricuri, Costi? Ştiu că atunci, la început, te plângeai…

— Acolo mă dăduseră. Inginerul şef la care m-au trimis de la Personal se uitase cam strâmb la mine, pe

urmă a mârâit ceva cam aşa: „De ce vă tot trimite la noi?”. „M-a trimis!”, am zis eu. „Bine, dar o lună să lucrezi la cricuri”. Acolo nu prea aveam nimic de învăţat. Cricuri mici, cricuri mari. Am aşteptat mult şi bine să mă schimbe. Pe urmă, tot la el m-am dus: „Am avut o înţelegere, tovarăşe inginer şef. Să lucrez o lună la cricuri. Eu sunt mecanic auto, asta mi-e calificarea… M-a dat la atelierul de reparaţii auto. „Numai să te descurci acolo, a spus. Îţi trebuie multă experienţă”. La cricuri mă împrietenisem cu un băiat foarte simpatic, unul Râul. La serviciu era serios, îşi vedea de treabă, dar cum ieşea pe stradă, te pomeneai că-i altul. La Casa de cultură de pe Zalomit provoca mereu scandaluri, se lega de fete. Asta nu-mi prea era pe plac, mai ales că şi eu veneam acolo, cu Mimi.

— Ea îţi calcă aşa frumos cămăşile? întrebă Laura.

— Păi cine? zise Subţirelu, cu un soi de mândrie. E acum fată aşezată, lucrează ca operatoare chimistă, c-a făcut liceu de specialitate… Şi eu o ţin la haitaf. („High-life” trebuie să fie, mi-am zis, dar nu l-am corectat) … Ce-ţi spuneam? Aha, de Râul. El îşi aranjase transferul la Uzina de Mecanică Fină. Mecanicul şef era văr cu tatsu. Mi-a propus să mă ia şi pe mine acolo. N-am vrut. Am zis să rămân pe specialitatea mea, adică pe ce ştiu.

— Bine-ai făcut! l-am aprobat eu.

— Bine… şi rău. Aveam un meşter priceput. Ştia cum să ia oamenii. Întâi mi-a turnat poveţe: „Vezi-ţi de treabă! Să ou întârzii! Şi fără absenţe! Să vii la şedinţe! Ce-ţi dau, aia să faci şi până nu termini, nu te laşi! Să ştii că ce iese din mâna ta e bine făcut!”

„Bine făcut!” Asta era uşor de spus. Dar la muncă nu eram deloc sigur pe mine. La centru, învăţasem pe Buceaguri. Ştii ce-s alea? Autocamioane „Bucegi”. Ieşisem cu medie bună: 9, 50. Aici nu erau decât maşini mici şi nu mă pricepeam la ele. Le vedeam în garaj cum le testa şi le proba, apoi cum le ambala prin curte. Un haos pentru mine. Şi mişunau clienţii, proprietarii de maşini personale, în jurul meu. Mă întrebau câte ceva, unde vine una sau alta dintre piese, ce au defect. Eu ce să zic? Eram clei. Mi-

era şi ruşine să mă tot duc la meşter ca să întreb. A încercat să mă dea cu nişte lucrători. Dar nu mă voiau, că-i întârziam în munca lor…

— Şi ce-ai făcut?

— Tot maistrul m-a ajutat. Mi-a zi-şi într-o bună zi, după ce o încurcasem cam rău la o „Škodă”: „Ascultă, băiete! Nu merge. Aici n-are nimeni timp să facă şcoală cu tine. M-am gândit la ceva. Te dau pe o lună la tinichigerie. Am mai făcut aşa cu unul şi pe urmă a mers”. „Dar acolo fac mecanică auto?” „Acolo faci ceva ce-ţi trebuie pentru mecanica auto”, a spus el. O să vezi tu.

L-am ascultat şi a avut dreptate. Acolo se desfăceau maşinile avariate. Vedeai toate părţile lor, toată şurubăria. Nu trebuia să te grăbeşti. Aşa am învăţat „baza” meseriei. Când m-am întors în atelier, m-a dat meşterul cu un muncitor deştept, căruia-i mergea mâna foarte repede. Şi cu ce ştiam, am început să mă descurc. După două luni, lucram de unul singur. Abia dacă trebuia să mai cer din când când când câte un sfat…

— Şi scoţi bine pe lună, Costi?

— În lunile grase, cât minerii: trei-patru mii în mină.

— De unde un asemenea salariu? m-am mirat eu. Uite, Laura, cu toată şcoala ei sanitară, câştigă o mie şapte sute.

Subţirelu şi-a privit unghiile date cu lac, ca altă dată Lord:

— Mă, da’ fraier ai rămas! Salariul meu? Tot la categoria I sunt. Mai există şi „Sfântul Plus”; „Sfântul Ciubuc”, dacă vrei pe şleau. La noi, la „Service”, toţi iau… Hai, nu te-ncrunta aşa, ca Lună după o evadare. Să-ţi spun tactica mea. Niciodată nu cer. Vine la mine clientul cu plicul sau cu damigeana, înainte de-am început reparaţia. „Să iasă perfect!” spune. Eu zic: „Nu, domnule! Acum nu e cazul. S-o vedeţi când o fi gata. O încercaţi, şi dacă sunteţi mulţumit…” Asta face impresie. Mă pun pe treabă serioasă şi la sfârşit clientul lasă totdeauna mai mult decât ar fi vrut să dea înainte. A doua oară, tot la mine vine, că are încredere.

— Asta nu-mi place, Costi, am spus. Dacă toţi am face aşa, s-ar duce ţara de râpă. Nu te ard banii în buzunar?

— Da' ce-s furaţi? Şi vrei să zici că Laura nu primeşte pliculeţul sau cutiuţa de la bolnavele ei?

— Nu primesc, a răspuns ea, simplu.

— Ce să vă fac? Vina mea dacă nu cunoaşteţi viaţa?

Mizar începuse iar să latre. L-am închis pe balcon.

— Te-a prostit Bach al tău! a conchis Costi. Cine nu-i şmecher, nu dovedeşte în viaţă.

— Viaţa nu-i numai glod, Costi, am zis. E şi o bucată de cer. Nu vreau „să dovedesc" aşa cum spui tu. De-ai şti ce bucurie îţi dă să te ştii curat!

— Astea-s poveşti, Sorine!

— Poveşti nu, poate vise. Dar depinde de noi ca visul să devină realitate-Ciubucurile, pilele, ipocrizia – toate astea ne trag înapoi.

— Atunci pui la zid toţi chelnerii şi frizerii?

— Nu pun pe nimeni la zid. Zidurile nu mi-au plăcut niciodată. Dar le cer tuturor să se schimbe…

Subţirelu îşi scoase un trabuc şi începu să pufăie:

— Ia zi, când ai nevoie de vreun lucru la o instituţie, nu te gândeşti în primul rând dacă „ai pe cineva" acolo? Sau dacă un prieten al tău „are pe cineva"? Altfel ţi se rezolvă la paştele cailor sau nu se rezolvă deloc.

— Gândeşti strâmb, Costi. Există şi cu drum drept. Aici, la Forţele de muncă, am întâlnit un tovarăş, Petcu.

M-a ajutat fără să „am" pe nimeni. M-ar fi dispreţuit sigur dacă veneam cu „recomandaţie". Iar dacă încercam să-i fac un cadou, mă dădea sigur afară. Nu-i singurul.

— Bine, şi pe-urmă a venit Iorgu Mătase. Mi-ai scris doar despre el şi despre coţofana lui.

— E drept. Dar l-am întâlnit în calea mea şi pe meşterul Bratu. Apoi pe Haralambie, prietenul meu: într-o zi m-a ajutat să-i facem o surpriză Laurei, când i-am pus faianţă în baie şi bucătărie. Dacă-i ofeream un ban, mă lua la bătaie.

— Aşa cum îţi vine ţie acum s-o faci cu mine, zâmbi Costi… Mi-aduci aminte de unul de la noi care-i grozav la

şedinţe. Tot timpul ne-ndeamnă şi ne povăţuieşte. Ultima dată ne-a spus ce ruşine-i că ne uităm toţi la serialele poliţiste de sâmbătă seara: Kojak, Mannix, şeriful sunt o otravă! Dar cineva mi-a şoptit că el nu pierde niciun episod...

— Şi mie-mi place! am zis eu. Mi-e lehamite de făţarnici. *f*

— Eu zic să mai schimbăm discuţia asta gravă, se amestecă Laura. Mai serveşte ceva, Costel! îmi dai voie să-ţi spun pe nume?

— Cum să nu, Laura! Mi-aduc aminte cum te pomenea Arhimede când eram în sfoară. De-un înger n-ar fi vorbit mai frumos.

— Chiar aşa? Ia spune, adăugă ea, o să te căsătoreşti cu Mimi?

— Cred că da, zise el, trăgând adânc din trabuc. I-o fată pe cinste. Şi-are grijă de mine, cum n-a avut încă nimeni pe lumea asta. O să avem şi maşină. Am şi pus bani deoparte pentru prima rată. La noi în casă e mai lux ca la voi, să ştii. Nu ducem nicio lipsă. Ieri seară, am fost cu Mimi la o nuntă. N-am mâncat cine ştie ce, dar am băut în draci. Aveau vin bun, direct de la o vie. Şi am ţopăit de m-au durut picioarele. Aşa sunt eu, foarte asociabil. Şi-am lăsat acolo dar de cinci sute, să vadă lumea că Rotaru are obraz...

Mizar avea dreptate: colonia cu care se dădea nu mirosea deloc frumos. O simţeai de la o poştă. Nu mai era hoţ ca înainte, doar dubucar şi pus pe căpătuială. Poate că avea să se schimbe.

— Mai discutăm noi odată, Costi, am zis. Vino cu Mimi pe la noi. Să punem ţara la cale.

— Vin, dacă mă inviţi, cum să nu! Urcăm toţi în Dacia şi ne ducem la Poiana Braşov, la un han de-ăla cu specific.

— Sau la Şirnea, că-i mai frumos şi mai puţină lume. Ştiu eu o poiană, pe o culme verde, unde putem întinde pledul. De-acolo vezi la răsărit Bucegii şi la apus Piatra Craiului.

— Şi cu vecinii cum te-nţelegi? întrebă Laura.

— Acum mai bine. La început se uitau urât la mine, că aflaseră ce-am învârtit. îi tot auzeam bodogănind. „O puşlama! Un corecţional! Belea, dom'le, să ai pe-unul de-ăsta la bloc! Nu mai eşti sigur de nimic…" Ştii, *mâncurajau*, ca să mă *reeduce*. Acum s-au mai liniştit. Mai ales după incidentul cu Mimi…

— Care incident? a întrebat Laura.

— Adevărat, nici nu v-am spus. Uite cum a fost: Pierduse ea cheia şi m-aştepta să vin, ca să descui. Se proţăpeşte unul în faţa ei şi-i zice „Hai, fă, la mine!". „Sunt cu Rotaru", spune ea. „Lasă-l naibii. Asta nu-i de tine. Eu îs student la filologie. Când s-arată, îi ard un pumn de vede stele verzi".

Se credea grozav. Şi nici student nu era. „Dădiea" în fiecare an la altă facultate şi tata-i aranja boala, ca să-l amâne la armată. Tocmai în toiul vrăjelii am picat eu. Auzisem ultima parte a conversaţiei. N-a ajuns decât să lanseze pumnul, că i l-am stopat din zbor. Pe urmă însă, mi-a ars una repede cu piciorul în braţ, de mi-a lăsat semn. Am ambalat tare: i-am trântit un cot în piept şi a rămas acolo, lat. A doua zi, tat-su la mine, cu pretenţii. Venise şi cu preşedintele comitetului de bloc. Le-am arătat semnul. Mimi a povestit totul. „Studentul" se agăţase şi de alte fete din bloc, aşa că prea se potriveau lucrurile. M-au crezut… Ce zici, Savantule, am făcut bine?

— De data asta, da!

— Bine c-ai zis-o. Te şi vedeam povăţuind că trebuia să-nghit şi să tac…

— Asta nu. Dar cred că mai avem multe de vorbit. Vezi ce faci cu Buche: să te simtă pe-aproape. Şi mai gândeşte-te la „Sfântul Plus". Poate există şi sfinţi mai onorabili. Oricum, la noi eşti totdeauna bine venit – cu sau fără Dacia.

Spre seară, Subţirelu a plecat. I-am spus Laurei:

— Să ştii că nu-s mulţumit de mine. Am un simţământ de care mi-e ruşine. Ţie trebuie să ţi-l mărturisesc: îl pizmuiesc pentru automobilul pe care o să-l aibă.

— Cum se poate?

— Uite-aşa. Nu ne-ar fi stricat nici nouă o maşină, măcar una de mic litraj, cum or să producă la „Oltcit”. Mai ales pentru drumurile tale.

— Crezi că fără ea nu putem fi fericiţi? a zâmbit Laura. Dacă-i aşa, de mâine primesc şi eu „plicuri” la Policlinică. Aşa cum mă iubesc pacienţii, într-un an strângem de „Dacia”…

— Să te prind eu că faci aşa ceva! am răspuns, zâmbind la rândul meu.

Ştiam că glumea. Mai bine şi-ar fi retezat o mină decât să se murdărească.

— Invidia e, din păcate, un sentirp & ni omenesc, Sorine. Totu-i să nu te laşi dus de rele după ce te-a împuns.

— Dar fără ea nu se poate?

— Într-o bună zi o să se poată. Sora Ana, de care mi-ai povestit odată, şi magistrul ei Krishnaimiurti s-au lepădat de ea. Eu şi ou tine mai avem până să ajungem acolo…

— Aşa-i. Oricum, nu-i destul să-nveţi pe dinafară „tăbliţele Grinţescu”. Trebuie să devină o parte din tine. Suntem prea plini de noi, de ce-i „al nostru”, de ce vrem să „devină” al nostru. Cred că Tăticu’, Grinţescu şi alţii au scăpat de pizma asta „omenească”.

Mizar a lătrat o dată scurt. Îl uitasem pe balcon. I-am dat drumul şi a început să sară pe noi de bucurie. Pe urmă s-a aşezat şi s-a uitat cuminte la mine.

— Îşi cere plimbarea! a spus Laura. Ce i-o fi invidiat el, din balcon, pe câinii care aleargă liber prin piaţă!

— Te cred! Se pare că nici el n-a ajuns la absolut.

Am plecat să-i facem porţia de plimbare. Mergea cuminte în urma mea. Ne-am dus până la cartierul construcţiilor noi de locuinţe: înaintau spre nord. Şi iar ne-am amintit de blocurile albe pe care le întâlnisem în noaptea când Muscă mă ademenise. Blocurile acelea care măturau cocioabele din cale. Acum, viaţa nu mă purta, ca atunci, în sens opus: înaintam odată cu blocurile, în aceeaşi direcţie. Spre un rost. Şi am simţit că pentru mine, pe insula mea şi a Laurei, înaintarea lor devenise un fel de

laitmotiv al vieţii. Mi-am spus că cel mai greu lucru pe lumea asta e să fii om şi să rămâi om. Iar cea mai profundă revoluţie nu poate fi decât aceea a făpturii umane. Mi s-a părut că în mine răsună acorduri din Grieg: cântecul lui Solveig. Când am trecut pe lângă un bar căruia chefliii îi ziceau „Milă şi Pomană”, n-am simţit nicio tentaţie.

15.

CA SĂ AIBĂ

COPILUL NOSTRU NUME BUN…

…Câinele m-a trezit cu o lătrătură. Când am deschis ochii, privirea mi-a căzut asupra calendarului din perete. Arăta data de astăzi, *26 mai 1977*. Într-o clipă mi-am amintit de toate: de reparaţia istovitoare a cuptorului de la fabrică, de lipirea tapetului lavabil, de deplasarea Laurei cu sanitara şi, bineînţeles, de scrisoarea de la Bucureşti, care începea cu „S.O.S., Savantule!”. Trebuia să aleg şi nu voiam să urmez chemării aceleia.

Atunci m-am dezmeticit de-a binelea şi am auzit cheia învârtindu-se în broască. Adormisem buştean. Nici paşii cunoscuţi ai Laurei pe scară nu-mi vestiseră sosirea ei. Uşa s-a deschis şi am cuprins-o în braţe, apoi i-am luat valijoara. În mână avea o scrisoare şi un plic. Mi s-a părut că recunosc scrisul. Am ajutat-o să-şi scoată pardesiul şi am dus-o la unicul nostru fotoliu, să se aşeze. Aşa de ostenită era, încât abia atunci a zărit tapetul. Pe faţa ei, crispată de oboseală, a înflorit zâmbetul. Zâmbetul acela care însemna pentru mine cea mai frumoasă răsplată.

Am pregătit eu masa. Am scos şi o sticlă de „Pietroasele”, ca să sărbătorim tapetul. Abia după masă am deschis scrisoarea adusă de ea. Scrisul acela… Îmi ajungea misiva cu „S.O.S.”, de la Costi! Asta era de la tata. Ajunsese rău. La „Mistreţul” fusese judecat, în faţa întregului colectiv, pentru „abuz” şi „incorectitudine”. I se confiscase maşina, îi propuseseră să rămână ca ajutor la bucătărie – nici măcar chelner. Era anchetat şi la ilicit. Fireşte, Jeny nu mai voia să audă de el. Îşi găsise un altpl, mai cu stare, un director de hotel. Se şi mutase la cai că dumnealui divorţase şi nu mai avea „locuinţă potrivită”.

Tata locuia acum într-o cămăruţă, la subsol. Mă întreba dacă nu pot să-i găsesc ceva de lucru în oraşul de sub munte. Nu se dezvinovăţea în nicio privinţă. Dar îmi aminteam cum l-am văzut ultima dată, la Piteşti. Încă de atunci începuse prăbuşirea: o corabie în plin naufragiu. Jeny, dimpotrivă, parcă era şi mai fudulă.

I-am citit Lebedei albe ambele scrisori. Misiva lui Costel Rotaru, care-mi cerea să mă duc la Bucureşti, ca să ajut la salvarea lui Buche şi a lui Gag, apoi scrisoarea tatii.

— Eu nu-i diatorez tatălui meu decât coşmarul copilăriei – am spus. Dar în aceeaşi clipă mi-am amintit ce-mi spusese odată Grinţescu: „Ajutându-i pe ceilalţi, ne ajutăm pe noi”.

Dar vorbele oare minau – ieşit din gură au fost ou totul – altele:

— Tata nu merită colacul de ¡salvare pe oare – ni-l cere… Buche, Gae – cu ei e altceva. O să le scriu lui Gtrinţescu, lui Lună, lui Mancaş. Ei sunt pedagogi şi se pricep. Mai există şi noua hotărâre. Eu nu pot plelaa de lângă tine. Mi-ar părea rău, fireşte, dacă băieţii…

M – am oprit. Laura mă privea în tăcere, parcă aşteptând să se petreacă ceva în mine.

— Toţi merită, a spus Laura. Nu numai ei, dar şi tatăl tău înseamnă *oamenii din jurul nostru*.

— Gândeşte-te la copilul nostru. Dacă mă duc acum pentru cine ştie cât timp la Bucureşti, în detaşarea propusă de inginerul şef, dacă încep să alerg pentru tata, înseamnă că te las singură, că tocmai de copil nu-mi pasă. E prea mult.

Privirea Laurei încremenise. O privire de dojană mută. Nu o înţelegeam, nu încercam s-o înţeleg. Ce voia? Noi sacrificii, ale mele, ale ei? Nu ne chinuisem destpl? Fără să vreau, mă uitam la piciorul ei. Acum nu mai era beteagă, dar prin ce trecuse!

— Gândeşte-te la copilul nostru, am spus atunci. Am hotărât să-l botezăm Petre sau Eliza, să-l facem om.

Aş vrea să aibă nume buh, Sorine!… Uite, am citit într-o revistă scrisoarea pe care maiorul Dimitrie

Câiurescu a trimis-o de pe front, acum o sută de ani, în 1877, soţiei lui, puţin timp înainte de a cădea în lupta de la Rahova. Revista am aruncat-o, dar am tăiat textul de acolo şi l-am băgat în geantă. Vrei să asculţi un crâmpli? „N-am presimţirea morţii. Voi grămădi pe turcheţi, ca să aibă copiii mei nume bun; Dumnezeu să-i binecuvânteze, cum îi binecuvânţez eu, iar dacă voi muri (ceea ce nu cred), să ştii că nu voi uita nici pe lumea cealaltă zilele bune şi fericirea ce mi-ai dat-o în timpul căsătoriei noastre”.

De data asta am privit-o eu mut. Şi Laura a repetat:

— Copilul nostru să aibă şi el nume bun.

— Şi ce-ai vrea să fac?

— De fapt, eu n-o să-ţi spun nimic nou. Doar ceea ce gândeşti şi tu, undeva, în străfundurile inimii tale. Aş vrea ca mâine să te învoieşti de la fabrică, pentru ca să te duci la Petcu, de la Braţe. Îi vorbeşti de tatăl tău. Cinstit, fără ascunzişuri. Un om ca el nu trebuie minţit. 11 rogi să-i găsească ceva: slujbă şi cazare. Până o să aibă unde dormi, îi punem patul pliant în nişa de lângă balcon. Pe urmă te-ntorci la fabrică şi-i spui inginerului şef că accepţi detaşarea la Bucureşti, pentru două luni. Şi-o să faci ce poţi pentru Buche şi Gae. Pentru ca Gheorghe, băiatul pe care şi-l doreşte Gae, să cânte pe scenă în faţa bunicii lui… Asta-i tot, Sorine. Vreau să fii tu însuţi! Dacă-i trădezi pe ceilalţi, te trădezi pe tine.

— La viaţa noastră te-ai gândit oare, Lebădă albă?

— Viaţa e aşa cum ţi-o faci. Oriunde te-ai afla şi-n orice împrejurare. Şi nici nu e numai a „noastră”. Ce fel de viaţă mai e şi aceea pe care-o trăieşti numai pentru tine?

— Sună ca o predică de biserică, din cele la care mă ducea cu sila mătuşa Ileana.

— Lumina pe care-o dăm altora va dăinui şi-n copiii noştri, Sorine. Vreau ca ei să fie mândri de noi, cum n-ai fost tu de conu Valerică. Ar trebui să fii recunoscător tatălui tău, adăugă zâmbind. Dacă nu fugeai de-acasă, cum ne-am mai fi cunoscut?

Chiar atunci a sunat la uşă. Era tata: jerpelit ca vai de lume, într-o mână cu o valiză, în alta cu o geantă. Am

înţeles. Nu mai avusese timp să aştepte răspunsul meu. Jeny îl gonise chiar şi din cămăruţa de la subsol. Iar el plecase, aşa cum fugisem şi eu. Căuta, ca şi mine atunci, un adăpost şi ceva de lucru.

Mi-am adus aminte cum venea acasă beat şi mă bătea. El şi cu Amalia. El şi cu Jeny. Cum a depus la proces împotriva mea. Cum a uitat de mine când eram „între ziduri”. Cum a vorbit-o de rău pe mătuşa Ileana. Cum o viaţă întreagă trăise din „Plusuri”. Ce bine că nu-i semănăm…

— Mă primeşti, Sorine? a spus tata/

M-am cutremurat, fără să ştiu de ce. Poate fiindcă de mulţi ani nu-l mai auzisem rostindu-mi numele. Preferase epitetele: „Pacoste”, „Căzătură”, „Nenorocitule”. Mizar a lătrat de câteva ori, fără prea multă convingere, apoi s-a dus să-l miroasă. S-a retras într-un colţ, sub geam şi a început să privească de departe ciudatul oaspete. Simţea şi el că se întâmplă ceva.

— Ai tot dreptul să mă goneşti. Dar nu mai am unde să mă duc… Am fost rău cu tine, ştiu! a zis tata.

Vorba lui suna ca o constatare. Nimic din vreo căinţă.

„De ce-ai făcut din mine un orfan, un vagabond şi un hoţ, de ce-ai lovit prin mine în Laura?” Asta ar fi trebuit să-l întreb. Dar n-am rostit cuvintele. Oare înţelegea şi singur? M-am uitat la tabloul lui Rafael. Madona Sixtina. Puritatea. La el se uita acum şi Laura. Mi-a spus, ca şi cum tata nici n-ar fi fost în pragul casei:

— Nimeni nu-şi poate clădi fericirea pe nenorocirea altora. Chiar răului trebuie să-i răspunzi prin bine.

Tata parcă nici n-a auzit.

— Intră, i-am spus. O să-ţi întind astă-noapte un pat pliant, în nişa aceea. Mâine – o să vedem, nu ştiu încă.

„Nu ştiu dacă o să te pot vreodată ierta” – îmi venea să-i spun. Dar iarăşi am tăcut. Să-l duc la Petcu, ca pe urmă conu Valerică s-o ia de la capăt? Petcu să-l ajute şi, drept mulţumire, să înghită peste câteva luni o praftură!

Tata s-a strecurat în odaie. A vrut, cred, să mă îmbrăţişeze, dar asta n-am îndurat şi m-am dat cu un pas

înapoi. Mi-a strâns mâna, apoi i-a sărutat-o pe a Laurei, oare venise spre el, la intrare, cu un surâs de neînţeles pe buze. Înainte de a închide uşa, s-a mai uitat o dată în urma sa. În ochi i se vedea spaima. Nu cumva veneau Amalia sau Jeny după el, cu biciul? Biciul acela blestemat, pe care oamenii îl ridică uneori împotriva oamenilor. Pe care eu şi copiii mei nu-l vom ridica niciodată.

M-am dus în bucătărie să-i pregătesc lui conu Valerică un ceai. Dârdâia, în plină lună mai. Laura îi adusese o gustare. Nu ştiam ce o să fac a doua zi, nici cu tata şi nici cu „S.O.S.”-ul care mă chema la Buche şi la Gae.

MĂRTURISIRE

La începutul unui roman care relatează întâmplări contemporane, autorul pune uneori un avertisment, precizând că orice asemănare cu persoane sau evenimente din jurul său este pur întâmplătoare. Cu totul altfel stau lucrurile în cartea de faţă şi tocmai de aceea romanulficţiune al lui Sorin Roşca devine uneori roman-document. Cartea aceasta înşiră – pe firul unor destine – multe din trăsăturile, atitudinile, faptele, întâmplările pe care le-am întâlnit de-a lungul investigării, ani la rând, a unei lumi de suferinţe, uneori şi de miraculoase recuperări, ale unor făpturi tinere şi năpăstuite – delincvenţii minori. Câteodată am transcris de-a dreptul în carte frânturi de scrisori autentice, am redat crâmpeie din anchete sau dialoguri purtate de mine sau de alţii. E vorba, desigur, la noi, de soarta unei minorităţi, atât în ce priveşte tinerii ajunşi pe un drum greşit, cât şi acei părinţi care sunt de cele mai multe ori autorii morali ai decăderii. Problema abaterilor săvârşite de minori, a încălcărilor normelor de convieţuire şi a legilor nu poate fi evaluată în procente care să ne liniştească prin comparaţie cu procentele mult mai ridicate din alte ţări. Este vorba de o dramă care trebuie profund cunoscută, iar recuperarea pentru ei înşişi şi pentru societate a acestor adolescenţi nu trebuie să lase pe nimeni indiferent.

Am vorbit cu mulţi tineri şi cu multe tinere care mi-

au istorisit cum au căzut pradă abaterilor şi m-am convins că puţini dintre ei au ajuns la vagabondaj, la furt, uneori la acţiuni şi mai grave, din vina lor sau din adesea invocatul „spirit de aventură”. Cei mai mulţi au fost împinşi spre ele de împrejurări şi de oameni din preajmă, mai ales în familii dezbinate, ca şi de faptul că – alipsit o acţiune eficientă de prevenire. „Mirajul” a venit ulterior, după ce „căzuseră”. Victimele mediului şi vinovaţii reali care poartă răspunderea, indiferenţii, apostolii şi monştrii pe care m-am străduit să-i înfăţişez în plină acţiune, au trăit cu toţii în jurul nostru. N-am inventat nici locurile unde au acţionat. Nu i-am născocit nici pe maiştrii Lunga şi Bratu (le-am schimbat doar numele), care l-au ajutat pe Sorin Roşca să redevină om, nici pe Muscă, cel care l-a ademenit spre delincvenţă surprinzându-l într-*un moment de disperare, nici pe profesorul care a presărat aleile unei şcoli cu maxime şi aforisme, nici pe mama beţivă şi vicioasă care-l izgonea pe băieţelul ei, iarna, desculţ în zăpadă, trimiţându-l să fure şi, dacă nu fura destul, îl pedepsea să doarmă în coteţ. Există şi „barosanii”, şi „tartorii” pe care i-am descris, şi părinţii „antimodel” ai căror copii devin „candidaţi” la vagabondaj şi hoţie.*

N-am inventat nici pe cei recuperaţi prin nvunca şi grija celor din jur, nici pe cei căzuţi din nou în ispita decăderii. Am ţinut în mâna mea carnetul cu adrese şi telefoane al adolescentei ajunse, repudiată fiind de părinţi, la prostituţie, dar care a găsit apoi în ea forţa să redevină om. Am răsfoit reviste editate de copii şi tineri delincvenţi, cu povestiri şi poezii pline de romantism şi delicateţe, le-am văzut expoziţiile de desene, picturi şi articole artizanale, dovedind o aderenţă deosebită la frumuseţea lumii, i-am auzit cântând cu voce curată şi plină de dor. Mulţi dintre aceşti adolescenţi mi-au povestit emoţionant despre visele lor, ca şi despre cei care refuzau să creadă în aceste vise, descurajându-i. Şi tinerii privaţi, pe baza vechii legislaţii, de libertate, mi-au spus ce greu le era în locurile pe care ei le porecliseră „între ziduri”.

După ce am intrat în contact cu această lume,

cutremurătoare, dar adesea dătătoare de nădejdi – căci pretutindeni întâlneam omul, aproape totdeauna perfectibil – am considerat că am ceva de spus şi mai ales că pot să-i ajut pe unii tineri să vadă dimensiunea adevărată a prăpastiei pe care o socotesc uneori refugiu, alteori miracol, să găsească drumul menit să-i scoată la lumină. Am înţeles prea bine, din foarte multe confesiuni, ca şi din documente de „anchetă socială", cine-s vinovaţii: acei părinţi care nu-s părinţi, acei profesori care nu-s profesori, neoamenii de care adolescenţii adesea se lovesc – o minoritate şi ei, dar care explică persistenţa delincvenţei minore în jurul nostru.

Am încercat să-i înfăţişez şi pe cei care s-au angajat în marele efort de a-i face pe aceşti tineri oameni în toată puterea cuvântului. Şi m-am gândit că numai adevărul, spus răspicat, poate fi de folos, mai ales de acum înainte, când societatea, munca sunt tot mai mult chemate să ia locul „zidurilorprocesul de recuperare socială să ia locui reprimării penale, în spiritul unui respect tot mai deplin al omului. Dacă regret ceva, este faptul că adevărul nu l-am spus întreg, căci unele fapte erau prea hidoase, unele aspecte prea absurde sau prea crude ca să le încredinţez hârtiei.

Tânărul al cărui periplu îl urmăresc din iulie 1969 şi până în mai 1977 străbate în mod necesar, în câteva capitole ale cărţii, formele de reeducare din acea vreme, care se întemeiau pe procese judiciare şi constrângere, chiar dacă principalul mijloc de recuperare era tot munca, atelierul. Astăzi, fabrica, şcoala, societatea încearcă să preia cea mai mare parte a acestor atribuţii, de multe ori fără apăsarea zidurilor şi a porţilor ferecate, de care eroii acestei cărţi vorbesc adesea, sufocaţi nu o dată de ele. Dar, în esenţă, problematica umană înfăţişată în roman, de la procesul dramatic al antrenării unor tineri spre abateri şi până la problemele complexe ale recuperării lor, pentru ei şi pentru societate, a rămas aceeaşi, semnificaţia ei este la fel de gravă şi de profundă. Căci, evident, delincvenţa minoră nu poate dispărea peste noapte, fiindcă nici

cauzele ei nu dispar instantaneu. Dar putem şi trebuie să facem totul pentru cunoaşterea *şi* contracararea *acestor cauze, cu forţele de care dispunem astăzi în societate, procedând cu inteligenţă, cu răbdare şi mai ales cu multă căldură.*

Mulţumesc celor care mi-au dat un larg concurs ca să pătrund în această lume. Mulţumesc tuturor adolescenţilor care mi-au istorisit cu sinceritate povestea lor şi chiar acelora care mi-au spus numai în parte adevărul, silindu-mă să ghicesc ceea ce îmi ascundeau. Mulţumesc celor care le-au întins şi le întind mâna ca să le redea pe deplin demnitatea pe care o merită orice om în această lume.

AUTORUL

Călătorie în Univers, 1953; Pietre cereşti, planete mici şi aştri cu coadă, 1956; Sahariana (în colaborare cu M. Solomon), roman, 1956; Vecina noastră, Luna, 1957; Din tainele cerului, 1958; Semnele cereşti şi tălmăcirea lor adevărată, 1959; Enigma tunelului – Reclama parfumată, nuvele, 1960; Ştiinţa priveşte spre viitor, 1960; Adevărul despre năluciri, 1961; Ultimul alb, roman, 1962; Oglinda răsturnată, nuvelă, 1962; Focul viu. Pagini din istoria invenţiilor şi descoperirilor româneşti (în colab. cu Dinu Moroianu), 1963; La poarta marilor enigme, 1963; Lumina purpurie, roman, 1964; Meduza verde, nuvelă, 1965; Familia Soarelui, 1965; Cântecul Cibenei, roman, 1966; Misiune specială, roman, 1966; Din istoria tehnicii româneşti, 1968; Omul cu o mie de chipuri, roman, 1968; Pasiunea ştiinţei. Oameni şi momente din istoria contemporană a ştiinţei şi tehnicii româneşti (în colab. cu Dinu Moroianu), 1968; Momente şi figuri din istoria astronomiei româneşti (în colab. cu V. Ionescu-Vlăsceanu), 1968; O întâmplare în împărăţia zăpezilor, nuvelă, 1969; Viitorul Terrei, mit şi prognoză, 1970; Scientica sau Ştiinţa despre ştiinţă (în colab. ou Ovidiu Bădina, Octavian Neamţu ş.a.), 1970; Prietenul stelelor, Constantin Căpităneanu, 1970; P.G. 7 luptă contra cronometru, roman, 1971; Naufragiaţii, nuvele, 1973; Un vis împlinit. Aviatorul

Gheorghe Stâlpeanu (în colab. cu C. Gh. Ivan), 1973; Ana Ipătescu, 1975; Sub semnul Minervei. Femei de seamă din trecutul românesc (în colab. cu V. Firoiu), 1975; Maeştrii ingeniozităţii româneşti (în colab. cu Dinu Moroianu), 1976; De la Podul Mogoşoaiei la Calea Victoriei. Din cronica anilor 18771878, 1977; Penda, fata cu ochii ca stelele. Antologie de proză scurtă negro-africană, 1978; Ceasuri de răscruce. Din cronica unor momente hotărâtoare pentru Unirea Principatelor, 1980; Ghidul Cosmosului (în colab. cu I. Corvin Sângeorzan), 1980.

TRADUCERI, ÎNGRIJIRI DE EDIŢII, Henric Stahl, Un român în Lună, 1958 – prefaţă şi note; Stefan Zweig, Orele astrale ale omenirii, 1973 – traducere şi postfaţă; Herman Kant, Nu vreau să fiu ministru, 1973 – traducere şi prefaţă; J. Jahn, Istoria literaturii neoafricane, 1975 – traducere, note şi studiu introductiv; Kurd Lasswitz, Cum l-a răpit diavolul pe profesor, 1975 – traducere; Wilhelm Dilthey, Trăire şi poezie. Lessing – Goethe – Novalis – Hölderlin, 1977 – traducere; Herbert W. Franke, Reţeaua gândurilor, 1979 – traducere şi studiu introductiv.

SUMAR

1. ÎMI PLACE DE TINE
2. PROFESIUNEA DE OM
3. viaţa începe la milogu
4. LEBĂDĂ neagra
5. BIŞNIŢA MARE.
6. BÂTA NOASTRĂ SA FIE CUVÂNTUL
7. TATA E LA PUŞCĂRIE, MAMA E LA CIMITIR
8. NU RUPE VRAJA!
9. BUN VENIT, SA VÂNTULE, PRINTRE HOŢI!
10. DOSAR DE URMĂRIRE PENALA
11. FELUL TREI PENTRU O ŢIGARĂ
12. „ACŢIUNEA ANTITARTOR*...
13. GHINIONUL LUI IORGU MATASA
14. O BUCATĂ DE CER
15. CA SA AIBĂ COPILUL NOSTRU NUME BUN...
5
20

33
52
74
93
105
128
143
166
196
216
233
249
262
MĂRTURISIRE
Lector: LUCIAN HANU Tehnoredactor: CORNEL CRISTESCU

Bun *de típar 10.111.1980*. *Apărut 1980*. *Comanda nr*. *1665 Coli de tipar*: *17*.

Tiparul executat sub comanda nr. 343 la întreprinderea poligrafică Iaşi Str. 7 Noiembrie Nr. 49